DE RESTITVTIONIS INCERTORVM, ET MALE ABLATORVM PRIVILEGIIS.

Fertilis, & prægnans Tractatus.

SIVE PRACTIBILIS SVMMVLA PRIVILEGIATAM Incertorum, & Malè Ablatorum materiam continens.

IN QVA COMPLVRA EORVM IN FAVOREM IN FORENSI VSV Quotidiana, & frequentia dilucidè breuiter, exactèque tractantur, & exornantur.

AVTHORE

IO: MARIA NOVARIO

I. C. LVCANO.

OPVSCVLVM SANE SYNODALE, ET NOVVM CVNCTIS, in Scholis, & in foro tum Ecclesiastico cum seculari apprimè vtile, & conscientijs pariter non minus necessarium.

ACCESSERVNT IN CALCE NONNVLLAE ALLEGATIONES V. I. D. Francisci Seuerini.

CVM INDICIBVS NECESSARIIS,

SVPERIORVM PERMISSV.

NEAPOLI, Ex Typographia Dominici Maccarani M. DC. XXXVII.
Et iterum Neapoli, Typis Lucæ Antonij de Fusco. M. DC. LXIX.
SVMPTIBVS IGNATII RISPOLI.

OPERA AB AVTHORE EDITA, & quæ ſub prælo reperiuntur.

TRactatus, ſiuè Praxis Electionis, & Variationis Fori iuxta mentem l.vnic.C.quando Imper.inter pupill.& vid.& Conſtitut.Regni ſtatuimus de Magiſtr.Inſtitut.duabus vicibus impreſſus, & quam citius reimprimendus nouis illuſtratus additionibus.

Collectanea decif.ſuper Pragm. Regni Neap. alias impreſſa Venetijs, & nunc ſub prælo ter,quaterque maiori cum apparatus comparens.

Tractatus de Datione inſolutum iuxta mentem Auth.hoc niſi C. de ſolut.Venetijs iam diù impreſſus, & iterum Neapoli ſatis amlplè recuſus.

Quæſtionum Forenſium Tomus I. Neapoli impreſſus, & iterum iam ſub prælo ſtans cum nouis additionibus,& deciſionibus.

Quæſtionum Forenſium Tomus Alter.

Opuſculum Noui Iuris Pontificij,quod quamcitius ſatis locupletatum iterum videbis.

Tractatus de Grauaminibus Vaſſallorum Tomus Primus, iterum iam edendus cum nouis locupletationibus.

Tractatus de Grauaminibus Vaſſallorum Tomus Secundus.

Tractatus de Grauaminibus Vaſſallorum Tomus Tertius, qui iam imprimitur.

Tractatus de Priuilegijs Miſerabilium perſonarum alias editus, & hodie maiori cum additione locupletatus.

Tractatus de Priuilegijs Incertorum, & Malè Ablatorum poſt Tiraquellum de priuilegijs piæ cauſæ impreſſus, nunc denuo cum locupletationibus ditatus noua editione poſt dictum tractatum de Priuilegijs Miſerabilium Perſonarum.

Additiones ad Præſidis de Franchis Deciſiones, ſeparatim Venetijs impreſſæ, & deinde Taurinenſi editione in corpore redactæ.

Deciſiones Regiæ Audientiæ Apuleæ, quæ iam diù ſtant in impreſſione in remotis partibus vltra montanis, & ex cauſa peſtis ibi exiſtentis adhuc deſiderantur.

Lucerna Regularium vtriuſque ſexus adhuc ſub prælo.

Alia ſunt parata, quæ tempus Dei Optimi Maximi ſub auſpicio patefaciet.

SERIES PRÆLVDIORVM

DE QVIBVS HOC IN OPVSCVLO.

Finis Præludiorum.

IO. MARIÆ NOVARII I. C. LVCANI
DE RELICTORVM EX CAVSA MALE ABLATORVM PRIVILEGIIS
Practicabilis Tractatus.

SVMMARIVM.

1 *Varitia omnium malorum Mater, & radix.*

2 *Testatores in vltima vitæ elogio solet facere legata pro malè ablatis.*

3 *Malè parta, malè dilabuntur, nec illis gaudet tertius hæres.*

4 *Malè Ablatorum Materia practicabilis est.*

5 *Operis diuisio datur ab Authore.*

PROEMIVM.

1 CVM auaritia omnium malorum mater *Auth. vt Iudices sine quoque suffragio* §. 1. imò illorum radix, *cap. bonorum* 47. *distinct. gloss. in cap. quia radix de pænitent. distinct.* 2. eò creuerit in hominibus, vt contra ius, fasque quotidiè, in proximi perniciem committantur multa, quæ deinde ex conscientiæ stimulo in huius labentis vitæ exitu restitutione reparari solent, quia videmus Testatores,
2 legata, & donationem pro incertis, & malè ablatis facere, idque in dies practicatur, duplici quidem de ratione, tum ad se exonerandos, & nè eorum vexentur animæ, tum etiam, quia experientia sciunt
3 malè parte, malè dilani, & illis non gaudere tertium hæredem, vt ex *Paulo Apostolo* probat *Cardin. Tusc. pract. conclus. tom.* 5. *litt. M. concl.* 25.

Vndè hæc sanè materia in frequenti vsu reposita apparet, estque multum
4 quotidiana, & practicabilis, Notarijs præsertim, Mercatoribus, Iudicibus, Aduocatis, Procuratoribus, Negotiatoribus, & similibus in hoc auarissimo viuendi genere.

Consideraui propterea aliqua vtilia conscientijs pariter, & auribus delectabilia, circa illius priuilegia discutere.

Cæterum solito inhærendo stilo, & ne ab instituta serie: qua in alijs operibus vsus sum desistere videar, illam igitur prosequendo Tractatum istum, in duos seiungere sectiones, consultò arbitratus sum.

OPERIS DIVISIO.

5 IN prima inquam nonnulla præludia generalia, pro eiusdem materiæ enucleatione reportabo.

In secunda autem casus, in quibus huiusmodi malè ablata sint priuilegiata singulatim (Deo Optimo Maximo fauente) reponam.

SERIES PRÆLVDIORVM
DE QVIBVS HOC IN OPVSCVLO.

Finis Præludiorum.

IO. MARIÆ NOVARII I. C. LVCANI
DE RELICTORVM EX CAVSA MALE ABLATORVM PRIVILEGIIS
Practicabilis Tractatus.

SVMMARIVM.

1 *Avaritia omnium malorum Mater, & radix.*
2 *Testatores in ultima vita elogio solet facere legata pro malè ablatis.*
3 *Malè parta, malè dilabuntur, nec illis gaudet tertius hæres.*
4 *Malè Ablatorum Materia practicabilis est.*
5 *Operis diuisio datur ab Authore.*

PROEMIVM.

1 CVM auaritia omnium malorum mater *Auth. vt Iudices sine quoque suffragio* §. 1. imò illorum radix, *cap. bonorum* 47. *distinct. gloss. in cap. quia radix de pœnitent. distinct.* 2. eò creuerit in hominibus, vt contra ius, fasque quotidiè, in proximi perniciem committantur multa, quæ deinde ex conscientiæ stimulo in huius labentis vitæ exitu restitutione reparari solent, quia videmus Testatores,
2 legata, & donationem pro incertis, & malè ablatis facere, idque in dies practicatur, duplici quidem de ratione, tum ad se exonerandos, & nè eorum vexentur animæ, tum etiam, quia experientia sciunt
3 malè parte, malè dilani, & illis non gaudere tertium hæredem, vt ex *Paulo Apostolo* probat *Cardin. Tusc. pract. conclus. tom. 5. litt. M. concl.* 25.

Vndè hæc sanè materia in frequenti vsu reposita apparet, estque multum
4 quotidiana, & practicabilis, Notarijs præsertim, Mercatoribus, Iudicibus, Aduocatis, Procuratoribus, Negotiatoribus, & similibus in hoc auarissimo viuendi genere.

Consideraui propterea aliqua vtilia conscientijs pariter, & auribus delectabilia, circa illius priuilegia discutere.

Cæterum solito inherendo stilo, & ne ab instituta serie: qua in alijs operibus vsus sum desistere videar, illam igitur prosequendo Tractatum istum, in duos seiungere sectiones, consultò arbitratus sum.

OPERIS DIVISIO.

5 IN prima inquam nonnulla præludia generalia, pro eiusdem materiæ enucleatione reportabo.

In secunda autem casus, in quibus huiusmodi malè ablata sint priuilegiata singulatim (Deo Optimo Maximo fauente) reponam.

SECTIO PRIMA

IN QVA NONNVLLA PRACTICABILIA PRÆLVDIA generalia, ad materiam spectantia vtiliter recensentur.

SVMMARIVM.

1 *Nominis origo est in primis agnoscenda antequam ad materia enncleationem deueniatur.*
2 *Ablatum quod dicitur & n.3. & 5.*
4 *Ablatum verè, vel virtualiter quando dicatur.*
6 *Legatum pro incertis, & malè ablatis, quando dicatur.*

ARGVMENTVM.

Ablatum quid nam sit, & qualiter intelligatur in hac materia.

Præludium I.

Est quidem nobis tradita regula in cuiusque rei, qua de agitur materia, eius in primis, no-
1 minis cognoscendam originem, vt in *l.1.ff.de iust. & iur* vbi de iure acturus Vlpianus sic exorditur *Iuri operam daturus, prius noscere oportet, vndè nomen iuris descendat.*
Quare eiusdem vestigia sectando, Ablati nomen enucleare necessarium esse, ante omnia duxi.
2 Ablatum igitur nuncupatur, quod manibus perraptum arripitur, *Rom.cons.164.* vbi bona *Additio, Card. Tusc. conclus. tom. 1. lit. A. conclus. 31.*
3 Et Ablatum in hac materia dicitur omne illud, quod verè, & virtualiter aufertur, quo casu offenditur iustitia commutatiua *Caiet.2.2. quæst. 62. art.6. Sot. de iust. & iur. lib.4. quæst.6. artic.1.*
4 Verè vt si quid furto, rapina, & similibus auferatur; virtualiter vt si quid iniustè retineatur, *cap. sæpè de restit. spoliat*, vel si debitum purum, & simplex non soluatur iuxtà modos, de quibus per *Nauarr. in man. cap. 17. à num. 12.* Vel tandem si aliquod ius probabiliter speratur, & ita in re, vel ad rem impediatur, vt in *cap. fin. de sepult. & in cap. in literis, de Raptorib.* & in alijs speciebus, de quibus apud eundem *Nauar. in man. eit. cap. 17. n. 69. & 71.*
5 At *Caroce. decis.7. num. 11.* ea, quæ per vim Testator abstulit malè ablata appellat, imò quouis modo extorta, sub aliquibus figmentis, cauillationibus, & deceptionibus, malè ablata dici posse asseuerat sicque pluries practicatum vidisse testatur, subiungens vlterius legatum
6 (pro incertis. & malè ablatis) tunc dici, quando personæ incertæ esset restituendum, secus si personæ certæ, licèt re vera esset creditor, allegat *Roman. in eit. cons.164.*

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, & num. 2.*
3 *Reatus ad pœnam æternam insurgit ex violatione iustitiæ.*
4 *Restitutio necessaria est necessitate præcepti.*
5 *Restitutio an sit facienda, quando res periit.*
6 *Restitutio est facienda statim.*
7 *Paupertas excusat à restitutione.*

ARGVMENTVM.

Malè Ablatum restituendum esse demonstratur.

Præludium II.

1 Aperti iuris est minimè dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum ad *text. in c. peccatum de regul. iur. in 6. cap. 1. 14. quæst. 6. cap. qui rapit. 14. q. 5. cap. cum tu de vsur.*
Probatur *Ezecchiel.33.* Ibi, (Non permittitur venia, nisi rapina reddatur,) & ex *Matth. ad Roman.14.* Ibi, (Redite omnibus debita, & *Tobiæ 2.* Ibi, si furtiuus est, non licet nobis de eo aliquid edere, aut contingere.)
2 Et interminis malè ablatorum *Card. Tusc. pract. conclus. lit. R. conclus. 303.* affirmat, quod nisi furtum, rapina, vsura exacta, & cętera malè ablata restituantur peccatum non dimittitur.
3 Assignatur conclusionis ratio, quia reatus ad pœnam æternam, qui insurgit ex violatione iustitiæ comutatiuæ, non aliter admittitur, quam si id, quod verè, aut virtualiter ablatum est, restituatur, vt constat ex præcepto *decalogi* de quo *Exodi. 20.* (Non furtum facies,) in eo etenim implicitè, & reductiuè continetur aliud præceptum, licet formaliter sit distinctum, de restituendo ea, quæ contra iustitiam commutatiuam verè, aut virtualiter auferuntur *D. Th. 2.2. quæst. 66. artic. 3. Ledesma 2.4. quæst. 18. art. 2. Sot. de iustit. & iur. lib. 4. qu. 6. art. 2.*
4 Vndè restitutionem necessariam esse necessitate præcepti asseuerant *Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 6. punct. 2. Solon. 2.2. quæst. 62. artic. 2. controuers. 1.* vbi etiam *Aragon. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 7 dubit. 10. Rebel. de oblig. iustit. lib. 2. q. 1. n. 4. Sair. in claui Regia lib. 10. tract. 1. cap. 3.*

5 Etiam,

5 Etiam, si res ablata perierit sine culpa sua, *Glos. in d. cap. peccatum*, nam ille, qui furto, vel rapina, seu alia iniusta acceptatione rem habuit alienam, cuius dominium non acquisiuit tenetur eam domino restituere, non tantum ratione rei acceptæ, sed ratione iniustæ acceptationis, adeo quod si res illa sic ablata pereat, etiam absque leuissima culpa eius, qui illam detinet, sed fortuitò tenetur nihilominus restituere, quia qui sic accepit, à die acceptationis dicitur esse in mora, vnde ipsi imputatur omnis casus fortuitus *D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 6. Mediu. in C. de restit. q. 6 Siluestr. in summa in verbo furtum, q. 16. Sot. de iustit. & iur. lib. 4. quæst. 7. art. 2. Vasquez in opusc. de restitut. cap. 5. §. 1. dub. 11 num. 64. & 65.* dicens *num. 66.* quod si res perijt eo modo, quo erat peritura pęnes dominum, & ita moraliter intelligeretur futurum, tunc non teneretur fur, vel alios, qui iniustè illam acceperat, & detinebat, aliquid dominum satisfacere pro re perempta.

6 Statimque restitutio facienda est quippe cum restituendi præceptum in septimo *Decalogi* comprehendatur, & ad semper, & pro semper obliget; quamuis enim præceptum de restituendo sit affirmatiuum, quia tamen a negatiuo deriuatur, & in eo continetur, ad semper eo modo quo negatiuum, à quo deriuatur, & in quo includitur, obligat; restituendique pręceptum negatiuum est, quatenus tacitè, & virtualiter non tenere alienum, inuito domino iubet, ità *Caiet. in summa, de restit. §. 6. Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 7. art. 4. Guttierez canon. quæst. lib. 2. cap. 40. num. 1. Moliu. de iust. & iur. lib. 3. tract. 2. disput. 716. nu. 3. & 4.* quos cum alijs refert, & sequitur *Aluarez de Valasco in tract. de priuileg. pauper. quæst. 27. par. 1.* vbi excipit regulam, quando restituere debens esset pauper

7 eò quia paupertas à restitutione statim facienda eum, qui animum restituendi deliberatum habet, excusat, *cap. 1. 14. quæst. 6. c. quamquam, de vsur. in 6.* & ibi *glos.* latè *Rebell. de obligat. iustitię lib. 2. quæst. 17. sect. 4.* vbi testatur de communi.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio expensis cuius sit facienda, & vide n. 2. vbi ampliatur conclusio, & nu. 3.*
4 *Fraus malæ fidei possessoris prodesse non debet.*
5 *Locum ex re vsu consumptibili non restituitur.*

ARGVMENTVM.

Malè ablata quando sunt restituenda, & Dominus est absens, cuius expensis admictenda sint.

Præludium III.

1 QVoties bona malè quæsita, & ablata veniunt restituenda, & illorum Dominus fuerit absens, dicendum est, quod expensis eius, qui iniustè rem accepit, & detinet, restituenda est, & remictenda ad Dominum vbicumque fuerit, *Siluestr. in summa in verbo restitutio il quarto, §. fin. Hostiens. de vsur. §. pœna, Couarr. in cap. peccatum de reg. iuris num. 7. Vignat. de vsur. nu. 235. Lupus in eiusdem nomin. tract. comment. 3 §. 2. num. 47. Bertazol. consil. crim. 438. num. 10. Rebell. de iust. & iur. lib. 4. q. 13. nu. 7. sect. 2. Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 7. art. 3. Caiet. in 2. 2. q. 62. art. 5. Vasq. opuscul. de restit. cap. 10. dub. 10. n. 26.* iuxta quorum sententiam consulti a quodam Reuerendo Confessario, respondimus, in anno 1626. de Mense Februarij.

2 Quam sanè conclusionem veram esse prædicamus, siuè debitor, siuè creditor à loco recesserint, *Binsfeld. in cap. cum tu, quæst. 9. conclus. 4. de vsur. Rebell. de iust. & iur. loc. cit. Villagut. de vsur. quæst. 30. conclus. 1. & 2.* vbi *conclus. 3.* ait, quod tunc subducendæ essent expensæ, quas in deferendo fecisset creditor si rem habuisset, sequitur *Vgol. in eiusdem nominis tract. cap. 19.*

3 Prout si rei prætium expensæ superent, sitque res magni momenti suis expensis illam mi-
4 ctere tenetur debitor, quoniam propria malæ fidei possessoris fraus in veri Domini pręiudicium prodesse minimè debet, *Binsfeld. memor. quæst. 9. conclus. 6.* qui *conclus. 5.* enarrat, quod si magni momenti non esset res, eiusque pretium superarent expensæ, tunc si diligenti facta inquisitione ignoretur, vbi creditor siuè eius hæres essent, pauperibus benè debitum distribui posset, prout etiam sequuntur *Authores* mox citati, qui pariter affirmant, quod si sciuerit debitor, vbi extortus creditor reperiretur, non sufficiet debitum pauperibus, aut pijs locis assignare, sed tuto in loco deponendum erit, vt conseruetur pro eo, cui significari debet ex *D. Thom. 2. 2. qu. 62. art. 5.* addimus *Rebell. de iust. & iur. d. q. 13. lib. 2. n. 7. sect. 2.*

Et si extortum illud secum creditor à loco, quo discessit, non detulisset, sed illic vendidisset proprijs expensis prætium illi transmittere debet, cuius extorta res erat, omneque damnum, quod ex carentia illius rei spoliatus substinuisset, licèt quando res extaret, res, illam proprijs expensis mictere esset obligatus, *Villagut. in cit. tract. de vsur. quæst. 30. conclus. 4.* & cum fructibus, si fortè res fuisset fructifera, quoniam fundi per vsuram acquisiti fructus non fecit suos, *Card. Tusc. conclus. 249. n. 9. lit. V. Rebell. de iust. & iur quæst. 15. num. 2. lib. 8. par. 2.*

5 vbi tamen firmat lucrum ex re vsu consumptibili restituere non debere, quod pariter annuit *Spin. in spet. testam. rubric. 13. n. 29.* & Ego dicebam in causa Annæ Sancinæ cum Martino Bonacore in anno 1626. de Mense Iulij.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio est facienda veris dominis.*
2 *Restitutio debet fieri ei, à quo fuit malè ablatum sit sit*

si sit certa persona, nec pauperibus tunc fieri potest num.4.sed quando secus n.5.& 6.

3 *Restitutio est actus commutatiuæ iustitiæ.*

ARGVMENTVM.

Male Ablata quibusnam restituenda veniant.

Præludium IV.

1 FIrmanda est conclusio, vt alijs quam veris Dominis, eorumuè hæredibus, & legitimis successoribus sordida, & male quæsita restituenda non sunt, *cap. cum tu de vsur. cap. reintegranda 3. quæst. 1. cap. grauis de restit. spoliat. cap. sicut §. eos de homicid. D. Thom. 2.2. quæst. 26. artic. 5. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 66. n. 125. Vgol. de vsur. cap. t 8. Magdalen. de num. test. in testam. requisit. cap. 2. n. 78. p. 2. Peregr. de testam. coniug. cap. 22. lib. 1. Lopez in l. 2. tit. 15. par. 6. Rebell. de iustit. & iur. lib. 2. tit. de restit. q. 11. sect. 1. Cardin. Tusch. conclus. 352. litt. V. & conclus. 31. lit. A.* vbi quod restitutio debet fieri ei, à quo fuit malè
2 ablatum si sit certa persona, siuè eorum Dominus sit persona ecclesiastica, siuè sæcularis, modo sit dispensatrix, & nõ dissipatrix, siuè etiam Dominus non sit, sua intersit honesta ex causa rem non esse sublatam, quia nempè in ea pignoris ius habebat aut vsum, vel aliquid huiusmodi, ad *text. l. is cuius ff. de furt. Siluest. in summa in verb. restitutio il quarto, Graff. in decis. Aur. cap. 128. lib. 2. par. 1.*

3 Siquidem cum restitutio sit actus commutatiuæ iustitiæ, qua res accepta restituitur, vel damnum illatum compensatur ei, cui debetur, vt apud *Bonacin.* recenter in *tract. de contractib. & rest. disp. 1. q. 1.* & per eam æqualitas constituatur inter personas inequalia habentes, vt constat ex *Peregrin. in suo tract. de duel. quæst. 39. nu. 9. & seq.* & voluit *Graff. d. cap. 128. num. 2.* igitur legitimè constitui nequit, nisi eidem id reddatur, quod fuerat ei ablatum.

4 Vnde nec pauperibus, vel alijs pijs locis restituere sufficit, si certi sint, quibus restitui illa oportet, *cap. sicut dignum §. eos de homicid. cap. in literis de rapt.* quæ iura adducit *Peccb. in tract. de testam. coniug. lib. 1. d. cap. 22. n. 2.* & ita sensiere *Bart. in l. 1. C. de sacros. eccles. Gem. cons. 20. Lap. alleg. 75 num. 5. Abb. cons. 80. vol. 1. Bursat. cons. 226. n. 105. Vgolin. de vsur. cit. cap. 18. n. 1. Card. Tusch. conclus. 352. n. 1. & seqq. lit. V.* firmans *conclus. 349. n. 19.* quod si certi sint, quibus restitui vsuræ debent nec Episcopus, imò Papa dispensat, quin reuoluat, ante eum *Abb. cons. 34. vol. 1.* quare omnem adhibendam esse diligentiam, vt veri Domini sciantur, asseuerarunt *Archidiac. in cap. non sanè nu. 14. quæst. 5. & Binsfeld. in d. cap. cum tu quæst. 7. conclu. 4. & seq. de vsur.* asserens *conclus. 2.* vt nec de rebus furto subtractis elemosina scienter fieri permictatur quod pariter approbarunt *Villagut. de vsur. q. 30. concl. 4. & 5. Rebell. de iustit. & iur. quæst. 14. nu. 4. lib. 8.* spectatq; ad singulos non de alieno, sed de suo elemosinam elargiri, vt apud *Mart. decis. Rot. Pisan. 205. num. 8.*

5 Benè verum, vbi certus esset Dominus, & difficilis ad eum accessus, vel cum periculo, aut scandalo, in tali casu restitutio non prohibetur fieri pauperibus, & his magis, qui in loco sunt vbi res subtracta est, quam extraneis, vt nouè tutatur *Azor. instit. moral. par. 3. lib. 5. cap. 11. quæst. 15.* & ante eum *Vgolin. de vsur. d. cap. 18. §. 2. Graff. in dec. aur. cit. cap. 128. num. 12.*

6 Prout etiam quando ablatæ rei Dominus reperiri nequit locis pijs erogandam esse probatur in *d. cap. cum tu*, vbi *Binsfel. conclus. 3. q. 6.* & in *cap. quanquam de vsur.* traditque recenter *Giurb. post* hæc scripta visus in *comment. ad consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. num. 2. par. 1.* vbi residet in opinione esse illis tradenda in beneficium animæ, cuius res erat, ex *Abb. consil. 34. lib. 1. Lopez in l. 2. tit. 15. par. 6. Pacian. de probat. lib. d. cap. 66. n. 125. Spin. de testam. rub. 13. nu. 24.* & alijs, firmans pariter *d. glos. 12. n. 35.* quod si facta ab exequutore pauperibus restitutione compareat Dominus, si fuerit facta diligentia pro illo reperiendo, & fuerit conuenienti tempore expectatum iterum ad soluendum non cogitur, ex *Vgolin. de vsur. d. cap. 18. §. 2. nu. 6. Lopez in rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 65. n. 61.* quamuis conditione sine causa repeti illud posse a pauperibus concludant alij apud *Franc. in d. c. si. in glos. satisfieri, de vsur. in 6. Federic. de sen. cons. 153. Vgolin. vbi supra* qui scribit melius forsan esse pio loco sordidum id dare, eum clausula, quod si fortè Dominus appareret, ipsi restituisset.

SVMMARIVM.

1 *Restituens male ablatum non dicitur absolutus nisi confiteatur peccatum. Et Ratio quæ sit num. 2.*

ARGVMENTVM.

Malè ablata si restituantur, nec sequatur confessio, & peragatur pœnitentia, Num peccatum dimictatur.

Præludium V.

1 REgula illa quod peccatum non dimictitur nisi restituatur ablatum de qua fuso sermone supra in *Præludio 2.* suam recipit declarationem, vt etiam facta restitutione illorum quæ ablata fuere minimè remictatur peccatum, & peragat pœnitentiam, vt probat *Card. Tusc. pract. conclus. lit. R. conclus. 303. num. 3.* & communis Theologorum Schola docet.

2 Iustificatur huiusmodi assumptum, & axioma, eò quia confessio contra Deum, & contra proxi-

proximùm committitur ex furto, rapina, & similibus, & propterea vltra satisfactionem requiritur contritio, & confessio, *Franch. in cap. peccatum n.4. de reg. iur. in 6. Federic. de sen. cons. 18. col. fin. & cons. 22. n. 2. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Restitutio male ablatorum post mortem penitentis non liberat à pæna in alio seculo purganda, nec obsolutionis dilationem ab hærede factam Anima in Purgatorio detinetur.*
2 *Pæna Purgatorij est temporalis.*
3 *Differentia inter Purgatorium, & Infernum datur.*

ARGVMENTVM.

Malè ablata si restitui dilatentur ab hæredibus num ex hoc Anima illius qui abstulit in Purgatorio detineatur.

Præludium VI.

1 EX multis quidem tutatur *Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 6. art.* 1. quod restitutio malè ablatorum post Mortem pænitentis non liberat à pæna in alio sæculo purganda, nec propter ipsius solutionis dilationem Anima in Purgatorio detinetur, sicq; communi calculo per Theologos habemus receptum *in 4. dist. 16.* probarunt *Nauarr. in man. cap.* 17. *nu.* 68. & *Cardin. Belarmin de Purgat. lib. 2. cap.* 16.

Quæ sanè opinio venit omninò amplectenda, alias iniqua esset lex diuina, quæ statueret Animam defuncti in gratia decedentis ex culpabili mora hæredum in non restituendo in Purgatorio detineri.

2 Præterea, quia ex eadem mora culpabili, pæna Purgatorij temporalis, natura sua, fieret æterna, non ex propria defuncti sed hæredum culpa, & consequenter Purgatorium eidem Animæ redderetur infernus, cum præcipua inter vtrumq; differentia ex perpetua, vel temporali temporis diuturnitate, quod attinet ad pænalitatem, desumatur, & est de fide, eliciturque ex *Sacr. Conc. Trid. sess. 6. can.* 30. fatetur Diuus *Bonauentura in 4. dist. 20. nu.* 34. vbi *Ouan. proposi. 4. distin. 44. quæst.* 18.

Et hanc opinionem latius nouissimè probat *Barbos. in cap. peccatum, de reg. iur. in 6. num.* 7. vbi *n.* 8. respondit ad *text. in cap. in litteris, de Raptorib.*

Finis Sectionis primæ, & Preludiorum.

IO: MARIÆ NOVARII

I. C. LVCANI

De Male Ablatorum Priuilegijs.

SECTIO SECVNDA

Continens casus, in quibus pro malè ablatis Relicta Priuilegiata reperiantur.

SVMMARIVM.

1 *Pia causa quotupliciter consideretur, & num. 7. & 11.*
2 *Leges fauent iudicijs testatorum, quæ quidem semper prædominantur, n. 5.*
3 *Iudicia hominum exitum habere publicè interest, & ideò seruanda sunt, n. 4.*
6 *Voluntas testatoris, nec à Principe subuerti potest licet benè à Papa, qui illam in totum destruere valet.*
8 *Dos dicitur pia causa, & omnibus piæ causæ prærogatiuis fruitur, nu. 4. Item, & fisci priuilegijs potitur, nu. 10.*
12 *Legata pro incertis, & male ablatis, in piam causam relicta dicuntur, & potiuntur priuilegijs piæ causæ, n. 13.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro malè ablatis, dicitur pium, & omnibus piæ causæ priuilegijs imò maioribus potitur.

PRIVILEGIVM I.

REgulam firmo, piam causam tripliciter in iure nostro considerari posse, largissimè scilicet largè, & strictè.

1 Largissimè inquam consideratur, vbi humanitatis intuitu fauor aliquis à iure adhibetur; vt circa deficientium voluntates testamentaq; contingit, *cap. fin. de re iud. l. si pars ff. de inoffic. testam.* cum enim ipsorum morientium voluntates amplius nō reddeat arbitrium, *l.* 1. *C. de sa-*
2 *cros. eccles.* meritò leges humanitatis, ac pietatis intuitu testātiū iudicia fauoribus prosequūtur, *l. in condition. ff. de condit. & demonst. l. fideicommissa § item si quis ff. de leg.* 3. vnde illud oritur axioma vestigia testatorum semper esse sectanda, vt in *l. cum quidam C. de necess. seru. hæred. instit.* quæ si perspicua sint, non est exquirenda ratio, cur ita senserint, cur ita voluerint, cum sufficiat pro ratione voluntas, *§. disponat auth. de nup. Bimius cons.* 266. *Prat. de in interpr. vlti. vol. lib. 5 interpr. 1. dub.* 1. & plenè *Card. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit.* 3. publicè enim expedit suprema hominum iudicia exitum habere, *l. vel negare ff. quemadm. testam. aper. Spin. de testam*

testam.glos.38.num.5.& 6.Galuan.cons.47.num.
4 7.ideò seruandam eam dicimus cap. tua nobis de
testam.l.cum antiquitas,& l.si testamentum , vbi
Castrens.& Corn.C.de testam.§.si quis autem col-
lat. 1. authent. de hared. & falcid. piumque est
non irrati , & tanquam pium debere sequi iura
clamant ad text. in l.contra voluntatem C. de te-
stamen.manum Couar.in cap. cum esses nu. 12.de
testam.Valasc.decis.183. num. 4.Galuan.in l.gal-
lus in princ.cap.4.nu 134.ff. de liber. & posthum.
Bursat.cons.226.nu.22.Morot. cons. 97.num. 18.
Burz.cons.fin.nu.186.Card.Tusch.conclus.90. nu.
12.lit.T.etiam in dubio Eugen.cons.25.num.14.
Honded.cons.77.nu.54.vol.1.Turret.cons.73.vol.
3.Cauagnol.cons.62.num.58. vol. 2. Menoch.de
præsumpt.lib.4.præsumpt.141.nu. 40. Canalc.de-
cis.3.num. 10. par. 3. Mantic. de coniectur. vltim.
volunt.lib.1.tit.6.nu.4.Borrell.cons. 44. num 40.
centur.1.ita quod coniecturatam testatoris vo-
5 luntatem semper prædominari fatentur, Bolo-
gnett.cons.15.n.5.Molin.de primog.lib.1.cap.4.n.
28.Paucirol.cons.59.num.32. Aluarat. de conie-
cturat.ment.defunct.lib.1.cap.4. nu. 28.Surd dec.
210. nu. 15.Marta decis.178. nu. 5. Raudens.va-
riar.resol.lib.1.resol.37.nu. 89. qui in tract.de
analog.cap.34.nu.117.& 124. firmauit, vt eam
6 nec Princeps subuertere posset , vide latè per
eundem decis. Rot. Pisan.44. Alban. cons. 143.
Socc.Iun.cons.65.num.11. vol. 2. Menchac. lib.1.
controuers.iur.cap.12.Sarmient select.lib. 1. cap.
8.Peregrin.de fideicommiss.artic.52. Monal.cons.
31.nu.24.vol.2.Petra de potest. Princip. cap.24.
num.91.Mattheac.de legat.cap. 22. Fachin.con-
trouers.iur.lib.8.cap.63.Card.Mant. de coniectur.
vltim.volunt.lib.11.tit.3.nu.9.Castil. controuers.
iur. lib. 2. cap. 28. vbi alios citat Marescott. va-
riar.resol.lib.12.resol.88.nu.5. vbi bene tractat,
si Princeps testatorum voluntatem circa fidei-
commissa,& maioratus,possit mutare , altera-
re,vel illis derogare , quinimò nec alterare ,
l.si testamentum C. de testamen. de quo latius D.
Reg.Tapia decis. supremi Senatus Italiæ 20. nec
non videndus in materia Monet.in suo tract. de
commut. vltim.volunt.cap.5. quæst. 3. quod spe-
ciale est in Papa , Clem. quia contingit de relig.
dom.Genuen.in praxi cap.19.Graff.de arbitr. con-
fess.cap.69. lib.2. & nouiter D. Ricc. decis. Cur.
Archiep. Neap. 171. par. 4. qui plura cumulat
circa materiam , & intellectum dicti tex. qui
quidem Papa non solum alterare poterit vo-
luntatem testatoris,sed etiam illam abrogare
& in totum destruere, vt apud Pheb. decis. Rot.
Lusitan.37.num.9. tom. 1. ita vt derogatio iuris
quæsiti,non est necessaria in commutatione ,
vel derogatione voluntatis per Papam facta,
vt plena manu tutatur , Gratian. discept. forens.
lib.3.cap.458.vbi etiam quod citatio non re-
quiritur,quando Princeps , & sic Papa aufert
Ius alterius ex certa scientia , & de plenitudine
potestatis , vel cum clausula non obstantibus
de qua materia latius videndus est Moneta in
speciali tract.de commut.vlt.volunt.cap.7. quæst.
2.3.& 4.
7 Largè autem causa pia dicitur , si mulierem
pauperem respectu eius dotis respiciat: animæ-
que fauor versatur,cum enim dotis causa præ-
cipua,& fauorabilis vbique sit, quia per eam
ad matrimonium deuenitur , sicque Ciuitas li-
beris hominibus repletur , ita vt ex hoc publi-
cus in ea fauor versatur, l.1.ff.solut.matrim.l.2.
ff.de iure dot.l.2. ff.de priuil.cred.l.hoc legatum ,
ff.de condit. & demonstr. hinc dotis iura causam
explicitè fauorabilem appellari, probatur in
cap fin.de sent.& re iudic. eademque ratione ip-
8 sam piam causam esse cautum est, in l.cum is,§.
si in ea, ff. de condit. indeb. & vltra antiquiores
tradiderunt Cened.in suis quæst.canon.c.27.Illu-
striss. Episcop. D.Ricc. in decis.Cur.Archiepiscop.
huius inclitæ Ciuitatis Neap.206. nu.3.part.2.
Molfes.in summa tract.12. de contractib.cap.16.
num.47.& tract.13.cap.15. nu.160 in tit.de vlt.
volunt.par.2. Mangilius in suo tract. de imput.&
detract.legitim.quæst.120.nu 28.Genuens.in pra-
cticab. Eccles. quæst.252. Monet. de commut. vlt.
volunt.cap 4.qu.2.num.43. vndè illam omnibus
9 piæ causæ prærogatiuis gaudere fatentur ,
Mascard.in tract. de probat. conclus.1176. nu.24.
& Marta in l.1.art.4. num.21. ff. solut. matrim.
nam eius causa in iure semper , & vbique præ-
cipua est, l.1.ff.solut.matrim. & nouiter prose-
quitur Rodriq;in tract. de concurs. credit. part.1.
art.1.pag.22.prout in fisco paribus passibus am-
10 bulare statuit glos.in l.2.C.de priuileg.fisci, & in
l.dotis suæ, C.de iur. dot. & probauit Bart. in l.1.
num.26.ff.solut.matr.vbi etiam Parpal.num.36.
Soccin.Iun.num.260.& Barbos.in 7.par.num.16.
Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 11.
tit.25. nu.3. & nouitèr Modernus Gaitus in suo
tract.de credito cap.4.quæsit. 11.vbi hoc axioma
per plures casus declarat.
11 Tandem strictè causa pia appellatur illa ,
quæ animæ fauorem concernit, & sic cum
pauperibus erogatur,§.si vnum authent.vt cum
de appellat.cognosc. ibi, (& ipsorum quoq; ani-
mæ ex hac pijssima causa subleuentur,) & §.si
quis autem pro redemptione auth. de Eccles.titul.
ibi (& huiusmodi pium opus impleri) Confert
tex.in §.sed hoc præsenti ad fin.in auth.de sanctiss.
Episc. ibi (in redemptionem captiuorum , aut
egentium alimoniam)& ita causam piam decla-
rat Bald.Nouell.in tract.de dot.par.5.num.1.2.&
3. Sim.de Prat.in tract. de interpret. vlt. volunt.
lib.4. dub.1.num.3. Rustic. lib.2. de fideicommiss.
cap.3.nu.93.in fin. Molin. de iustit.& iur. tract.2.
disput.34. in princ. Nauar.de reddit. Eccles qu.1.
monit.26 num.3.affirmas num.4.idem esse si re-
lictum fiat consanguineo , vel amico pro ani-
ma , dummodo sint pauperes , quod etiam tra-
dunt Menoch. de præsumpt. lib.4. præsumpt.115.
num.9.& 12. Sanchez de matrim.lib.1. disput.4.
num.9. Molin.in tract.de rit.nuptiar. lib.3.qu.13.
n.32.& vide Mangil.de imput.d.disp.20.

12 Hinc

12 Hinc tutò concludere possumus, quod, & singula, quæ pro incertis, & malè ablatis relinquuntur in piam causam vtique relicta dicuntur, nam pro conscientiæ exoneratione, animæque testatoris salute relicta censentur, iuxta *Bar.* Theoricam quam reponit in *l.1. nu.35. & seq. C. de sacros. Eccles.* vbi *Bal.* quoque in eandem deuenit sententiam *n.5.* quod pariter confirmauit in *l. hareditas, §. si defuncto, ff. de petit. hared. in 1. lect.* vbi etiam *Angel.* & ita similiter scripserunt *Abb. in cap. cum sit num.6.* & ibi *Felyn. in fin. de iud. Ias. cons.110. nu.2. vol.1. Aretin. cons.63. cap.19. Socein. in l. moribus num.32. ff. de vulg. Peralt. tit. in l. si quis Titio, ff. de leg.2. Florian. in l. cum quidam, §. si dies ff. de vsur. Couar. in cap. nos quidem testam. §. fin. num.13. Tiraquell. in l. si vnquam glos. libertis nu.88. C. de reuoc. donat. in tract. de pia causa in præfat. col.20. vers.* item relictum, *Spin. de testam. glos.31 nu.40. Siluestr. in summa in verb. legatum* il quarto, *Menoch. de prasumpt. lib.4. d. prasumpt.115. nu.28. Molfes. in sua summa tract.13. num.172. tom.2. Caucer. variar. resol. in tit. de legatis casu 20. num.103. Gratian. discept. forens. cap.329. nu.13. & 14. Moneta in suo tract. de commut. vltim. volunt. cap.4. qu.2 num.52.*

12 Et consequenter affirmare debemus, vt singulis priuilegijs piç causæ concessis potiantur huiusmodi legata quare omnia à *Tiraquello de priuileg. pia causa*, congesta, vti hùc spectantia accomodabis, sic, & alia plura adducta per *Surd. in tract. de alimentis tit. de priuileg. aliment.* licet non per hoc intendam firmare conclusionē à contrario sensu, quod in casibus, in quibus non reperitur priuilegiata pia causa, neq; sint priuilegiata legata pro incertis, & malè ablatis, siquidem multa prohibentur etiam piæ causæ, quæ conceduntur huiusmodi legatis, tanquam magis fauorabilibus, & priuilegiatis, & proinde talia legata maioribus fruuntur priuilegijs, quibus pia causa fruitur, prout sic practicari quandoque vidi in varijs factorum contingentijs.

SVMMARIVM.

1 *Legatum pro incertis, & malè ablatis debetur iure debiti.*
2 *Dans elemosinam debitum suum adimplet.*
3 *Legata pia ante omnia soluenda sunt, sic pariter legatum dotis, n.4.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro malè ablatis, vt æs alienum detrahitur.

PRIVILEGIVM II.

1 Regulam firmo in fauorem legati pro malè ablatis, quod illud, vt æs alienum detrahatur; cum potiùs iure debiti, quam legati relinqui videatur, *glos. & DD. in cap. quanquam de vsur. in 6. Bald. cons.82. vol.1. Mascard. de probat. conclus.1180. num.155. Card. Tusch. concl.23. lit. M. Magdal. de numer. test. in test. cap.2. n.26. par.2. Costa de scient. & ignorant. centur.2. dist.2. nu.26. Rustic. de fideicommiss. lib.2. cap.3. num.3. & 17.* nec præstat beneficium, qui impendit debitū, *l.1.* & ibi *Bart. nu.1. C. de imponend. lucr. descript. lib.10. Alex. cons.198. n.11. vol.6.* cum nec à voluntate procedat, quod ab eo fit, qui cogi poterat, nā paria sūt aliquid ex necessitate facere vel necessitatis timore, *l. nouis. ff. quod à fals. tut. act. est* quē *tex.* adhoc singularē dicunt *Anch. cōs.19. Ias. in l.2. n.4. C. de transact. Aldouin. cons. 15. n.8. Crot. singul.572. Suar. allegat. 23* & post alios *Surd. de aliment. tit.7. quæst.12. num.19.* satisque coactus dicitur, qui tactus cordis dolore intrinseco propter animæ salutem restituit, aut restitui mandat ipsa enim cum sit prætiosior omnibus; cæteris proponenda est, *l. sancimus C. de sacros. Eccl. l. fin. C. ad l. Iul. repetund. Suar. in tit. de las duedas num.7.* vbi quod si dat pauperibus, non est opus charitatis, sed iu-
2 stitiæ, qui enim eleemosynam dat potius debitum adimplet, quam donat, *l.1 C. mendic. lib. 11.* reddimus namque id, quod nostrum non est, *Binsfeld. in cap. cum tu concl.6. q.7. de vsur.*

3 Vltra quod legata simplicitur pia ante omnia soluenda esse, tanquam es alienum, tradiderunt *Bertach. in tract. de Episcopo part.4. lib.4. num.84. Surd. cons.209. num.7. vol.2. Genuen. in practicabil. Eccles. quæst.329. tricen. 11. & Molf.* latè in *cons.13. post comment. ad consuet. Neap.*

4 Prout quoque legatum dotis tanquam ęs alienum deduci, asseuerant. *Bart. in l.2. §.1. ff. de priuileg. credit. Castrens. in l. si quis testamento §. apud Iul. n.4. in fi. ff. de leg.1. Alex. in l. si cum dotem § si pater n.7 ff. sol. matr. Bal. Nouel. in l.1. n. 471. ff. sol. mat. Nact. cons.445. Rol. cons.25. vol.6.* quos refert, & sequitur *Surd. in tract. de alim. tit. 8. priuil.30 num.4.* & diximus in *tract. de priuil. miserab. person. priuil.12. nu.5.*

Et pro corroboratione principalis conclusionis confert, nam secundum communem Theologorum sententiam turpis lucri acquisitor, non dicitur dominus, sed ille in quo ablatum fuit secundum legem saltim diuinam, *Aleus. part.3. quæst.66. membr.4. Siluestr. in vers. vsura il sesto dub.1. Riccard. in 4. dist.15. quæst.4. & 5. Medin. de restit. fol.140. Card. Tusc. conclus. 348. lit. V.* & late *Caiet. in suo opusc. de vsur.*

SVMMARIVM

1 *Legatum in dubio strictè interpetrandum est ratio conclusionis est, vt in nu.2.*
3 *Legatum factum pro incertis, & male ablatis, latissimè debet ineterpetrari, prout si pro pia causa.*
4 *Legatum factum coniunctis personis latissimè inter-*

interpetrari debet, vbi declaratur etiam, quã-do legatum coniunctis personis, est factum rei alienæ.

5 *Anima cunctis rebus est anteponenda.*

6 *Testator quando mandat calicem fieri Ecclesiæ ab hærede, debet intelligi de calice aureo, non argenteo, vel stamneo.*

7 *Priuilegia piæ causæ latissimè sunt extendenda.*

8 *Voluntas testatoris ambigua pro pia causa interpetratur prout in dubio in causa dotis.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro malè ablatis, latissimè interpetra-trari debet.

PRIVILEGIVM III.

REgulariter, legatum in dubio strictè est interpretandum, *l. apud Iulianum §. seio ff. de leg. 3. l. vnum ex familia §. si rem ff. de leg. 2. Ias. in l. non dubium num. 43. C. de leg. Dec. in l. in testamentis num. 1. ff. de reg. iur.* & alij recentiores communiter.

2 Cuius conclusionis ratio est, nam testator in dubio censetur minus grauare hæredem, quã sit possibile, *l. Titia §. qui inuita ff. de leg. 2. l. si ita relictũ, & l. Sempronius ff. de leg. 2. l. seruus §. qui Margaritam ff. de leg. 1. l. nummis, & l. qui concubinam §. 1. ff. de leg. 3.*

3 Tamen vbi legatum factum est pro incertis & malè ablatis, latissimè debet interpetrari, prout si pro pia causa *Dec. & Cagnol. in l. semper in obscuris ff. de reg. iur. Abb. in cap. iudicante col. 2. de testament. Soccin. cons. 247. num. 6. vol. 2. Gozed. consil. 60. num. 15.* quos refert, & sequitur *Surd. decis. 298. num. 10.* & in *tract. de alim. tit. 2. quæst. 10. num. 17. vol. 2. Cauagnol. decis. 55. num. 5.* legatum enim pro anima largè est interpretandum, quia cunctis rebus est præponenda, *Roman. in l. si mulier num. 17. ff. solut. matrim. Soccin. cons. 145. n. 6.*

5 Pro cuius corroboratione confert illud simile de legato facto coniunctis personis, quod pariter latissimè interpretari debere consuluerunt *Natta cons. 626. nu. 20. Rol. à Vall. cons. 16. num. 38. vol. 3. Surd. decis. 88. num. 13. & cons. 72. num. 16. Magnon. decis. Florent. 146. nu. 2. & 8. Carocc. decis. 56. num. 13. & 18. Fontanell. de pact. nuptial. glos. 3. part. 4. claus. 6 nu. 52. Amat. decis. Rot. Marchiæ 44. num. 20. & 24. Viuius decis. 417. ante num. 10.* qui ideo *num. 6. 7. & 12.* firmat, vbi legatũ rei alienę, est factum coniũctæ personę, vt puta matri, patri, fratri, vel sorori, ac cæteris personis coniunctis vsque ad quartum gradum, *Addit. ad glos. in §. non solum instit. de legat.* siue testator sciuerit, siuè ignorauerit legatum prædictum valet, & hæres tenetur ad illius consignationem, vt etiam scripserunt *Menoc. de præsumpt. lib. 4. præsump. 116. nu. 15. & Ludouic. decis. Perus. 23. num. 37.* quem videas in facti contingentia.

5 In tantum, quod fauor Religionis ampliãdus est, nam ratio summa est, quæ pro Religione facit, & anima cunctis rebus est antepo-nenda, *l. sanc. C. de sacros. §. si de præd. in fin. authen. vt cum de appellat. cognosc. cap. cum infirmitas de pœnit. & remiss.*

6 Quare tutò firmare possumus, quod si testator mandauerit calicẽ Ecclesię fieri ob hęrede, intelligitur de calice aureo, & non argenteo, vel stamneo *Bart. in l. Titia §. Seia ff. de aur. & argent. leg. Cauagnol. decis. 55. n. 7. lib. 2. Genuen. in practicab. Eccles. quæst. 153.* passim enim ampliatur legatum inspecta conditione personæ, cui fuit relictum, ita vt præsumatur testatorẽ legasse, quod maius est, non quod minus, *l. stichus ff. de leg. 3. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 25. num. 11. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 11. nu. 10.* cum etiam in relegata, pręsumatur magis dilectus legatarius quam hęres, *l. si quis eum, & ibi Bald. ff. de condit. & demonstrat. Simon. de Petr. in tract. de interpret. vltim. volunt. interpret. 1. dub. 2. num. 7. Gratian. lib. 4. discept. forens. cap. 700. num. 16.* vbi latè tractat, quando habens facultatem eligendi, possit eligere bona meliora mediocria, & deteriora, & conuenientia ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur, tam in vltimis voluntatibus, quã in contractibus, & quid in causa pia.

7 Accedat pro corroboratione, quoniam priuilegia piæ causæ latissimè sunt extendendenda, *glos. in l. nulli licere C. de Epis. & cler. Tiraquell. de priuileg. piæ causa priuil. 162. Megal.*
8 *decis. sine cons. 27. num. 2.* & voluntas testantis ambigua pro pia causa interpretatur, idem priuileg. 165. prout in dubio in causa dotis pro eius fauore iudicatur, *Palat. in cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor. num. 4. Couar. lib. 1. variar. cap. 2. num. 6. Sayr. in claui regia lib. 12. cap. 19. num. 15. Galganet. de iur. public. lib. 3. tit. 37. num. 56. qui nu. 55.* ait quoque, quod in causa libertatis ad fauorem hominis liberi pronũciatur, *Cassan. in consuet. Burgund. fol. 302. num. 12. cum seq.* prout ad fauorem testamenti semper iudicatur *Men. de presũpt. lib. 4. præsũp. 10. n. 12.* sicq; fauore alimentorũ in dubio pro illis est iudicandum, *Lara in l. si quis à liberis §. vtrũ num. 75. ff. de liber. agnosc. Surd. de aliment. tit. 9. q. 15. num. 12.* sic etiam sententia in dubio ferenda est pro fisco, quando causa agitur cum persona non priuilegiata, *Menoch. cons. 395. n. 90. Garcia de nobil. glos. 25. num. 9. Peregrin. de iur. fisc. lib. 7. tit. 3. num. 43. Farinac. in fragm. crimin. num. 187. lit. F. par. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio strictè est interpretanda.*

2 *Error præsumitur in donatione quando est in facto proprio, & sic debitor soluens pro carcerato, præsumitur soluisse animo compensandi, & non donandi, vt in num. 3.*

4 Vt

4 *Vt excludatur donatio qualibet coniectura est accipienda, etiam si actus inutilis reddatur.*

5 *Donatio largissimè est interpetranda, quando est facta pro incertis, & malè ablatis.*

6 *Argumentum an valeat de legato ad nationem.*

7 *In donationibus latior fit interpetratio, quam in dispositis in vltima voluntate.*

8 *Donatio facta pro incertis, & malè ablatis, non dicitur vera donatio, sed aeris alieni restitutio.*

ARGVMENTVM.

Donatio facta pro malè ablatis, est latissimè interpretanda.

PRIVILEGIVM IV.

1 REgulariter, donatio strictè est interpretanda, quia donare est perdere, *l. filius famil. ff. de donat. l. cum de indebito vers.* qui non soluit *ff. de probat.* latè *Mascard. de probat. conclus. 555. Surd de aliment. tit. 6. quæst. 1. num. 4. cum seq. Illustriss. Episc. D. Ricc. decis. Curiæ Archiepisc. 173. num. 2. par. 4.* vnde donare suum, nemo præsumitur, *l. fin. C. de nouat. l. si cum an-rum ff. de solut. l. Campanus ff. de oper. libertor. cap. super hoc de renunciat.* quia nemo creditur velle iactare suum patrimonium, & ideò lex omnibus modis præsumptioni donationis resistit, & captiosam liberalitatē interpetratio prudentem fregit, *l. cum Aquiliana ff. de transact.* & ideò in dubio dicimus magis fauendum esse repetitioni, quam aduentitio lucro, *l. non debet §. in re dubia ff. de regul. iur.* & nota *Ias. in l. sufficit num. 1. ff. de condit. indeb.*

2 Quare potius præsumi errorem, quam donationem, docuit *glos. in l. generaliter in verb. causam,* & ibi *Bald & Angel. n. 5. de non numer. pecun. Soccin. Sen. cons. 96. num. 9. lib. 1. Menoch. cons. 1. num. 215. Paris. de resignat. benefic. lib. 9. quæst. 19. num. 5. Sessa decis. 182. num. 5. Mascard. de prob. concl. 1263. num. 6. & 7.* vbi præsumi errorem in donatione, si esset in facto proprio; & quælibet tacita coniectura excludit donationem, *l. dispensatorem ff. de solut.* quam adducit *Bald. in l. 1. num. 2. in fin. C. de dot promiss. Alex. cons. 47. num. 15. lib. 6. Dec. in cap. cum accessissent num. 43. de constit. Crauett. cons. 461. num. 56. D. Ricc decis. Cur. Archiepis. 74. num. 3. part. 4.* & voluit *Rota in Romana pecuniaria de Zalreriis die 20. Maij 1580. apud Lauretan.* vnde deducitur, quod si quis donat id, ad quod est obligatus animus compensandi magis præsumitur, quam donandi, *Seuer. in l. frater à fratre num. 52. ff. de condit. indeb. D. Ricc. d. decis. 74. n. 1.*

3 quare si debitor soluat pro carcerato, magis præsumitur soluisse animo compensandi, quā donandi, *Imol. in l. quamuis num. 2.* vbi pariter *Alex. n. 7. ff. si cert. pet. Bal. in l. sed, & ideò ff eod. tit.* & si quis pro alio soluit, & non sit debitor magis præsumitur negotium ipsius gerere, quam ei donare, *l. sed si ego §. fin. ff. ad Vellcian* & ita tradit *Bald. in l. 1. num. 5. C. eod. tit.* & in dubio magis præsumitur mutum, quam donatio, *Bal. cons. 236. num. 4. lib. 2. Ruin. cons. 19. num. 4. lib. 4. Crauett. cons. 619. num. 1.* ex quo datur intelligi, quod quamuis traditio intercesserit donatio minimè præsumitur, vbi alia cōiectura capi potest; Hanc si extraneus sit debitor mulieris, & dotem ei dederit, magis, presumitur dedisse animo compensandi, quam donandi, *Ancher. cons. 7. num. 4. Corn. cons. 265. num 14. & seq. lib. 1. Ruin. cons. 16. num. 7. lib. 3. Menoch. de arbitr. Iudic. casu* 88. *num. 43.* de quo vide *Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 13. num. 10. & seq.* prout si quis mandatum susceperit ad faciendos aliquos sumptus, & fecerit maiores, præsumitur eos facisse contemplatione mandati, quam ex causa donationis, & ideò sine dubio potest eos repetere, etiam si fuerint inutiles, quia mandatum excludit præsumptionem donationis, *l. qui proprio §. pen. vers. item contra ff. de procur. Salic. in l. 1. nu. 4. C. de neg. gest.* & si testator viuens, aliquid dederit hæredi scripto, vel filio magis præsumitur dedisse, vt sibi imputet in falcidiam, vel legitimam, quam animo simpliciter donandi, *Bald. & Alex.* per illum *tex. in l. cum quæstio §. fin. ff. ad l. falc.*

4 Quinimò ad excludendam donationem, quælibet alia coniectura accipienda est, etiam si actus inutilis reddatur *l. si non sortem §. si falso* vbi *Bart. & Aret. num. 2. ff. de condit. indeb. Crauett. cons. 635. num. 4. Natta cons. 103. num. 5.* & etiā si ex tali coniectura actus illicitus redderetur, quoniam positus actus illicitus præsumitur, quam donatio, vt probatur *in l. si cum antem ff. de solut. & in l. eleganter §. qui reprobos ff. de pign. act. in l. si procuratori falso ff. de condit indeb. Corn. cons. 61. num. 15. lib. 1.* & generaliter fraus potius præsumitur quam donatio, præsertim immoderata, *Cæphal. cons. 37. num. 78.* donatio semel resoluta, & extincta, numquam reuiuiscit, *Bart. in l. Titia §. Imperator num. 1. ff. de leg. 2. Valasc. decis. 31. num. 11. Fontanell. de pac. nuptial. claus. 5. n. 63. glos. 8. p. 3. tom. 2.*

5 His, & alijs licet veris existentibus, tamen aliud dicendum est fauore donationis factæ pro incertis, & malè ablatis, quoniam in tali casu donatio largissimè est interpetranda, ex traditis per *Gennen. in suis practicab. eccles. q. 2.* cum alijs adductis per Nos in *tract. miserabil. person. priuileg. 23.* vbi firmauimus ita pariter procedere fauore miserabilium personarum, donationibus similibus enim multus fauor exhibetur, prout piæ causæ, *cap. fin. de re iudic.* cuius fauore, & causa meritò videmus oriri præsumptionem donationis, quam in dote etiam perpendit *Bart. in l. quæ dotis num. 6. ff. solut. matrim. Car. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 13. tit. 11.* vbi latè tractat, quando ex

leg.2. Paris conf.42.nu.28.vol.1.Craff.in d.§.legitima quaest.44.n.2.Gratian. discept. forenf. cap. 247.nu.57. quia lex omnem abhorret modum quo fraudari possit filius in legitima, Alex. cons. 47.n.3.vol.1.Cacher.decis.172.nu.7.& 12. Card. Tusc.d.concl.188.num.4. & si minus legitima fuerit filio relictum cum expressa conditione, ne plus petere possit, & ipse legatum simpliciter, & absq; vlla protestatatione agnoscat nihil sibi praeiudicat, quin eius supplementum petere possit, l. si quando §. & generaliter C. de inoffic.testam.Rub.cons.43.nu.10.Dilect. de arte testand.tit.3.caut.3.Duen.reg.359.limit.4. Turreti. cons.1.vol.2.vbi contrarijs respondet Surd.cons. 357.nu.33.plenè Peregrin.de fideicomm. art. 36. nu.8.cum seq. Adeò quod si generalem fecisset quietationem haeredi, non tamen censeretur legitimae supplemento renunciasse, vt inquit Boer in decis.4.n.36.

4 Quinimò, etiam si essent legata pia, neque minuere legitimam filiorum, asseuerarunt, DD. in l. si quis ad declinandam C. de episcop. & cler. quod verissimum esse, & nullam habere dubitationem, tradidit Ruin.in cons.89.nu.7.lib. 3.Cuce.de legitim.in verb.nec vsufructus sub nu. 90. quia iniquum sanè est sua legitima priuari filium pietatis colore, Alex.cons.4.nu.10.vol. 7.Card.Tusc.conclus.187.n.7.lit.L. Borrell. cons. 99.n.23.& seq. & legitimam deduci debere ante solutionem fideicommissorum etiam ad pias causas, notant Costa de portione rata quaest. 140.& voluit Gratian.decis.Rot. Marchiae 162.

5 His licet veris existentibus, totum contrarium verius est in legatis pijs pro exoneratione conscientiae, & incertis, & male ablatis, quę minuunt legitimam, & ante ipsius detractionem soluendum est, & illi praefertur, vt necessarium pro salute animae, Socc. in l. moribus nu. 32.& in l.cum anus n.46. ff.de condit. & demonstrat. Bal. & alij in l. Titius ff. de lib. & posthum. Aret.cons.93.& cons.154.Zanc. in l. haeredes mei §.cum ita nu.1110.ff.ad Trebell.Ias.in l.praecibus num.8. & ibi Dec. num. 14. C. de impub. & alijs substit.Magd.de nu.test.par.2.cap.3.nu.94.& 95. Costa de scient.& ignor.cent.2.distinct.2.num.26. Intrigliol.de substit.cent.3.q.73.num.289. Neuizans.in silua nuptial.lib.6.nu.48.Cott. in suis memorab.in verb.anima, qui fatetur esse bonam cautelam ad priuandum filium legitima, Pereg. decis.Rot.Patau.85.nu.2.Roland.cons.65.nu.29. vol.1.Card.Tusc.conclus.303.lit. A. & concl. 23. lit.M. vbi allegat Dyn.cons.12.

6 Et licet Surd.in tract.de aliment.priuil.95.nu. 9.lit.8. quem refert Viscont.in suis conclus.iur. in verb.legitima debetur fol.162.col.2.circ.fin. sit in contraria opinione, vt nec per tale legatum factum ob restitutionem male ablatorum legitima minuatur.

7 Tu tamen non recedas à firmata conclusione, quae de iure est verior, & equior, quidquid dicant isti, nam certum est huiusmodi legatum detrahi tanquam aes alienum, vt dictum est priuil.2.nec dubitatur aes alienum debere prius solui, & minuere legitimam, quoniam bona dicuntur deducto aere alieno l. sub signatum §. bona ff.de verb.signif. & ideò deducto prius illo legitima debetur, l. Papinianus §.quarta ff. de inoffic.testa.l.proponenda C.ad l.falcid. Alex.cons. 45.nu.12.vol.1.Non ius cons.18. num. 22. & 23. Craff.in §.legitima quaest.1.Seraph. decis. 976. nu. 4.D. Ricc.collect.decis.collect. 105. plenè Tusc. conclus. 183. 181. & 188. lit. L. indè est filios in petitione legitimae creditoribus etiam chirographarijs non preferri, Vsemb.cons.50. n.30. vol.1.& vbi aes alienum haereditatem superat de filij legitima agendum non est, Bald. in l.fin. §.in computatione quaest. 3. C. de iur. deliber. Ias. cons.182.vol.2.Misinger.cons. 3.num.23.& 24. decad.12.Felic.alleg. 38.nu. 13.par. 1. cum potentius sit ius creditorum, quam filiorum, Seraphin.decis.416.nu.5. incertaq; legitima est, donec liquidũ sit aes alienum, Ias.in l.non amplius §.fin.nu.11.ff.de leg.1.Schenard.cons.9.nu.9. vol. 2.Seraphin.decis.669.nu.3.

8 Declara autem hanc opinionem procedere dummodo verè constet de male ablatis, si sequi velis opinionem Alex.cons.45. in fin. nu. 12. & cons.18.lib.4. quem refert, & sequitur Cardin. Tusc.conclus.188.nu.21.lit.L.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum fauor causa Religionis, & Ecclesiae est potior.*

2 *Fortior est praesumptio pietatis paternae erga filios, quae erga causam piam.*

3 *Barbatij declaratio contrarium affirmare videtur in hoc assumpto.*

4 *Causa filiorum duplici onere suffulta praeualere debet.*

5 *Causa filiorum praefertur piae causae.*

6 *Praeterito facta à patre ignorante habere filium extinguere legata relicta etiam ad pias causas.*

7 *Potior est causa filiorum apud patrem testatorem quam causa religionis.*

8 *In legatis factis pro exoneratione conscientiae, & pro incertis, & malè ablatis filiorum fauor minimè praefertur, cum agatur de salute animae ipsius testatoris.*

9 *Legata quando sunt relicta Ecclesiae pro malè ablatis Ecclesia praefertur, & filijs in sua legitima.*

ARGVMENTVM.

Filiorum fauor non praefertur legatis factis pro malè ablatis.

PRIVILEGIVM VI.

1 Regulariter filiorum fauor causa religionis, & Ecclesiae potior est, Bart. & alij

in *l. Papinianus §. Imperator ff. de inoffic. testam. Alex. cons. 45. nu. 21. vol. 1. Rim. Iun. cons. 131. nu. 12. Turrett. cons. 40. nu. 53. vol. 2. Magdalen. de numero testium in testam. requisit. par. 2. cap. 3. num. 57. Gabr. conclus. 1 num. 10. de legit. Maluas. cons. t25. nu. 53. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 6. tit. 3. num.* t 1. etiam vltra legitimam, *Costa de scient. & ignorant. cent. 2. dist. 2. nu. 23. Intrigliol. de subst. centur. 3. q. 73. nu. 289.* latè *Menoch. de præsump. præs.* t 89. *nu.* 126. cum *seq. lib.* 4.

2 Cuius conclusionis ratio est, quia fortior est præsumptio pietatis paternæ erga filios, quæ erga causam piam; ita probat tex. *cap. fin. 17. quæst. 4.* quo loco dixit Diuus *Augustin.* non esse exheredandum filium, vt Ecclesia instituatur verum scribit glos. in *l. si quis ad declinandum C. de Episc. & cler: & in l. Pap. §. 1. ff. de inoffic. testam.* Augustinum loqui respectu legitimæ tantum non autem quoad reliqua, quam sanè in-
3 terpetrationem veram non esse, ait *Barbat. in l. cum acutissimi nu. 74. vers.* quid autem *C. de fideicom.* cum verius sit D. *Augustinum* loqui de tota ipsa successione, & eo loci exhæredatio sumitur pro exhæredatione totius successionis iuxta declarationem *Bart.* & aliorum in *Auth. ex caus. C. de liber. præt.* Non. n. loquitur *D. Augustinus* de exhæredatione facta ob causam ingratitudinis cum illa à *Iustiniano* centum post annos a dicto *D. Augustino* introducta fuerit, & si aliter testium prçcitato loco *Barbat.* voluit ergo docere *Augustin.* quod pater non debet priuare filium sua successione, vt Ecclesiam instituat, quippe suam ipsam malitiam, malumque animum non debet hoc colore tegere. Et confert, quod dum pater relinquit filijs est pietas, *l. nam, & parentibus ff. de inoffic. testam.* & pietas etiam est quod testator relinquet piæ causæ, *l. si quis Titio ff. de leg. 2. §. sin autem, authent. de eccl.* & ibi *Ang.* atque ita vtraque causa est priuilegiata, at qui cum duo priuilegiati concurrunt, is præfertur, qui tractat. de damno euitando, ita scribunt *Bart. in authen. quas actiones num. 3. C. de sacros. Eccles. Dec. in l. non debet actori §. in re obscura ff. de regul. iur. Marsil. sing.* 99. & plures alios congerit *Oddo de restit. in integr. quæst. 18. nu. 33.* filia autem agit de damno euitando, ex quo sibi debita est dos, *l. qui liberos ff. de rit. nupt.* ergo eius causa præfertur causæ piæ, cum testator nihil tenetur relinquere, & à simili confirmatur, quia pro filijs concurrit votum parentum, ac ratio naturalis, & sic duæ causæ, pro Ecclesia verum vna tantum nempè votum testatoris, iuxta *cap. defunctorum 13. quæst. 2.* & propterea causa filiorum dupli-
4 ci onere suffulta prævalere debet, *authen. itaq. C. commun. de success.* & hanc considerationem faciunt *Barbat. in d. l. cum acutissimi num. 71. C. de fideicomm. & Soccin in l. cum auus num. 42. ff. de condit. & demonstr. & Dec. in l. licet num. 5. in fin. C. de pact.* His accedit quod licet Ecclesia habeatur loco liberorum *§. sed, & hoc præsenti authent. de Sanctiss. Episcop. auth. misereg. C. ad Trebell. & in cap. in præsentia de probat.* Attamen vbicumque Ecclesia concurrit cum liberis Ecclesia non habetur loco liberorum, ita *Barb. in d. l. cum acutissimi 71. vers. 7.* post *glos. & Salyc. in auth. si qua mulier C. de sacros. Eccles. & glos. in d. cap. in præsentia.*

5 Constat ergo causam filiorum præferri piç causæ, & hæc est magis communis, siue recepta opinio, vt leges magis faueant filijs, & succedant eorum parentibus etiam vltra legitimam, quàm Ecclesiæ, *Soccin. Iun. cons. pen. num. 76. lib. 2.* vbi Concord. citat.

6 Suffragatur pariter pro comprobatione opinio illorum asserentium præteritionem factam à patre ignorante se habere filium extinguere legata, etiam relicta ad pias causas, quia si pater de filijs cogitasse, illa non reliquisset, *Bar. in l. 1. num. 59. C. de sacros. Eccles.* vbi etiam *Bal. nu. 5. & in l. filio præterito nu. 8. ff. de iniust. & rupt. testam. Barbat. in d. l. cum acutissimi num. 72. C. de fideicom.* & suffragatur doctrina *Bal. in l. 1. nu. 58. C. de sacros. Eccles.* scribentis, quod si pater titulo legati relinquat filio legitimam, & Ecclesiam in residuum instituat, non valet testamentum fauore Ecclesiæ, cum verius sit, ait. *Bal.* causam filij esse fauorabiliorem, sequuntur *Salycet. Mathesil.* quos recenset *Soccin. in d. cum auus num. 42. ff. de cond. & demonst.*

7 Patet ergo ex his, & alijs, quæ breuitatis causa omittuntur, potiorem esse causam filiorum apud patrem testatorem, quam causam Religionis.

8 Benè verum, hæc regula suam patitur fallentiam, quoties sumus in legatis factis pro exoneratione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis factis, quia in tali casu filiorum fauor minimè præfertur, cum agatur de salute animæ ipsius testatoris, quç cunctis, & singulis rebus est præferenda, & anteponenda, *l. Sancimus C. de sacros. Eccles. Amat. decis. Marchiæ 10. nu. 32. & 37.*

9 Quod probatur etiam, nam videmus quod quando legata sunt relicta Ecclesiæ pro malè ablatis, Ecclesia prçfertur etiam filijs in sua legitima, vt suo loco in particulari priuilegio dictum est.

S V M M A R I V M.

1 *Descendentes à testatore iussi hereditatem post mortem suam restituere, ita demum in eadem re grauati censetur si sine liberis decesserint ne videatur testator alienas successiones suis anteponere.*
2 *Hæc regula habet etiam locum in filio naturali quem pater heredem instituit.*
3 *Iusti liberi dicuntur nati ex iustis nuptijs.*
4 *Existentibus masculis fœminæ excluduntur.*
5 *Si causa pia fuerit substituta, filio subintelligitur conditio (si sine filijs decesserit.)*

6 Le

6 *Legatum factum pia causa pro male ablatis, ac pro exoneratione conscientia, hoc casu non debet subintelligi conditio.*

ARGVMENTVM.

Conditio (si sine liberis decesserit) non subintelligitur quando Testator reliquit piæ causæ pro male ablatis.

PRIVILEGIVM VII.

1 REgula est, quod descendentes à Testatore iussi hæreditatem post mortem suam restituere, ita demum censetur in eadem re grauati, si sine liberis decesserint, nè videatur testator alienas successiones suis anteponere, ita quidem patet apertè in *l. cum auus ff. de cond. & demonst. & in l. cum acutissimi C. de fideicom. & in l. generaliter §. cum autem C. de inst. & subst.* & hoc tam si filius sit, quam si filia, & sic siue masculus, siue fæmina cum idem sit in vno, quod in altero, sicuti omnes passim admittunt ex *tex.* manifesto in *d. l. cum acutissimi*, & tradunt *Bart. & Castr. in dict. l. cum auus, & Ruyn. in consil. 77. nu. 15. lib. 2.* qui intelligit veram esse, etiam quando fæmina esset exclusa à statuto ob masculos, vt in Regno nostro ex *Constit. in aliquibus*, & si *Dec. in consil. 15. col. pen. & in consil. 181. num. 4. & Riminald. Iun. cons. 535. nu. 23. lib. 4* contrarium teneant, quos ego in facto sectatus fui in causa Raymundi Torbettæ.

2 Quæ sanè Regula habet locum etiam in filio naturali quem pater hæredem instituit in ea portione, quam ei, secundum iuris dispositionem relinquere potuit; Non tamen si pater instituit, & grauauit post mortem suam restituere alteri intelligitur si decesserit sine filijs, *d. §. cum autem.* Nam & coniectura pietatis locum habet erga nepotes ex filio naturali respectu portionis quę relinqui potuit ipsi naturali. Nec extẽsio intelligitur de filio propriè naturali secus de spurio, ita post alios *Suar. in alleg. 27. n. 12. & 17. Padill. in d. l. cum acutissimi n. 13. C. de fideic. Bero. in c. in præsentia n. 305. de prob.* & est ratio, quia hic patrem non habet quẽ ostendere possit, & ob id ei nil relinqui potest, & procedit, vt hoc locum habeat in filio naturali vel spurio legitimato instituto in totum; Nam & hic grauatus restituere post mortem suam intelligitur grauatus si sine liberis decesserit, ita *Soc. in d. l. cum auus num. 57. ff. de cond. & demon.* quem hoc in casu loqui intelligo, & prius *Bal. in d. l. cum acutissimi nu. 7. &* ibidem *Barb. n. 229. Alex. col. 1. in fin. Ias. nu. 7. Dec. num. 12. de fideicommiss. Tiraq. in l. si vnquam in verb.* susceperit liberos *nu. 69.* post *Rip. ibid. quæst. 30. &* alios nonnullos refert *Padil. in d. l. cum acutissimi nu. 17.* & veram esse sententiam existimo: Et si enim *Iustin. in d. l. generaliter §. cum tamen in fin. C. de insti. & substit.* dixerit quod constitutum fuit iniustis liberis se extendere ad naturales quoad portionem quæ eis relinqui potest, & iusti liberi dicantur nati ex iustis nuptijs *l. filium ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.* Attamen filij legitimati dicuntur consecuti iura legitimorum, *§. liceat in auth. quib. mod. natur. effic. sui ibi, nil à legitimis differentes,* illa dictio *nihil* est vniuersalis negatiua, quæ omninò negat, & si in vna parte esset falsa, in omnibus falsa redderetur, *l. is qui ducenta §. vtrum ff. de reb. dub. Menoch. de præsump. lib. 4. quæst. 89. nu. 24. Card. Tusc. concl. 313. lit. D. Barbos. diction. dict. 182.* Præterea, & accedit quod sicuti legitimatus excludit substitutum vocatum sub conditione, si hæres decessissent sine filijs legitimis, vt dixit *Menoch. de præsump. in præsump. 78. lib. 4.* quia 3
legitimatus existit verè legitimus, ita etiam à patre institutus in totum intelligit grauatus secundum huius legis dispositionem, & suffragatur, quod stante statuto, vt filijs masculis existentibus, fæminæ excluduntur, prout in Regno vigore *Constitut. in aliquibus.* Masculi legitimati adhuc fœminas excludunt, cum legitimati sint verè legitimi, ita *Bal. in l. cum quam n. 26. & in l. cum acutissimi n. 27. &* ibi *Ias. colu. 2. C. de fideicom.* idem scripserunt *Castr. in l. sed si hac §. patronum ff. de in ius vocan. Picus in l. Titia cum nuberet nu. 65. de leg. 2. Menoch. alios adducens* in dicta *præsumpt. 78.* Idemque dicendum est in filijs susceptis, a filio ipso grauato dum fuit in deportatione, ita *Bal. in cum acutissimi col. pen. &* ibidem *Padill. num. 42.* referens *Soce. in d. l. cum auus nu. 100.* attestantem esse communem opinionem, & pariter firmatur in filio arrogato, quia in arrogatoris potestatem transit, iuxta *l. cum adoptiuus §. 1. de adoption.* ita affirmauit in specie *Soce. in d. l. cum auus num. 56. vers. sed tu considera,* cuius quidem sententiam comprobat à fortiori authoritas eorum qui idem dixerunt in filio verè adoptiui.

Huius autem casus ea est ratio, quod hic concurrunt iura ciuilia, & naturalia, hoc est ratio sanguinis, quam coniecturam pietatis inducit, & legis ciuilis dispositio quæ effecit hunc esse successorem patris adoptantis, & propter ea in eo locum habet ratio *l. cum acutissimi in fine,* ne scilicet testator videatur voluisse alienas successiones proprijs anteponere & dispositionem, siue conclusionem præfatam procedere etiam in filio instituto, & grauato à matre, vel abscendente per lineam asseuerauit, *glos. 2. in fin. l. generaliter §. cum autem C. de pact. & substit. vbi etiam Bart. nu. 1. Aret. in l. 2. in fin. C. de inoffic. testam. Corn. in consil. 197. col. pen. lib. 3. Ias. in d. §. cum autem col. 2. vers. tertio extende,* & ibidem *Dec. num. 4.* & idem *Dec. in cons. 591. colum. 2. & in cons. 416. colum. 1. & Tiraquell. in si vnquam in verb. patronus num. 1. C. de reuocan. donation.* qui, & alios recenset *Costa in cap. si pater in verb.* si absque liberis *num. 5. de testam. in*

6. par.

6. par. 1. & procedere etiam in filio emancipato post *Bart. & Comens. in d. l. cum auus* voluit ibidem *Soccin. num. 51.* & sectatur *Padill. in l. cū acutissimi num. 14.* & procedere etiam quando pater vna cum filio instituit extraneum vtrunque grauauit restituere hoc etiam casu in personam filij subintelligitur conditio hæc, si sine filijs decesserit, & in personam extranei subintelligi non possit, ita docuit *Soccin. in d. l. cum auus num. 54. de cond.* idem *Soccin. in l. heredes mei §. cum ita num. 19. ff. ad Trebell. &* idem respondit *Corn. in cons. 197. num. 2. & num. 9. lib. 3.* & sequitur *Padill. in d. l. cum acutissimi num. 29. C. de fideicommiss.* & ita ego dicebam requisitus de vota à Magnifico Iudice Ciuitatis Nolæ in in anno 1626.

5 Quibus veris existentibus (prout verissima esse fateor) adhuc si causa pia fuerit substituta filio subintelligitur conditio (si sine filijs decesserit) ita scripserunt *Bald. Castr. Felin. Ruyn. Dec. & Soccin. Iun.* & alij apud *Gabriel. conclus. 2. num. 14. de fideicomm. Paris. cons. 19. num. 95. lib. 1.* quibus accedunt plerique alij relati à *Pinello in l. 3. num. 26. C. de bonis matern.* idem affirmarunt *Auchcran. & Barbatia* commemorati a *Tiraquel. in tract. de priuil. piæ causæ priuil. 17.* & his accedunt *Riminald. Sen. in cons. 183. n. 15. lib. 1. cons. 70. in fin. & in consil. 86. num. 14. lib. 2. Costa in cap. si Pater, in 1. part.* in verbo si absque liberis, *num. 17. de test. in 6. Gomes. in lib. 1 variarum resolut. cap. 5. num. 38. Bertaz. in cons. cri. 78. lib. 1. & Padill. in dict. l. cum acutissimi nu. 8.* qui testatur hac esse communem opinionem rationibus illam fulciens comprobat *Mantica de coniecturis vltimarum volunt. lib. 10. tit. 7. nu. 4.* vbi intelligit hanc opinionem procedere quando agitur de omnibus ipsis bonis testatoris, vel saltem de maiori eorum parte, at secus si de re aliqua particulari, & parui valoris nā in tali casu minimè intelligitur præfata conditio ex *Soccino in cons. 125. num. 28. lib. 1. Decian. cons. 1. num. 205. lib. 2.*

6 Fauore tamen legatorum pro incertis, & malè oblatis aliud dicendum est, nam quando testator reliquit piç causæ pro malè ablatis, atque ita pro exoneratione conscientiæ. Hoc sanè casu non debet subintelligi conditio hæc tacita (si decesserit sine liberis) quemadmodum reiecta opinione *Ioann. Sperelli* scripserunt *Caccialup. in dicta l. generaliter, §. cum autem, Codic. instit. & substitut. Soccinus in d. l. cum auus, col. 2. & Decian. in d. §. cum autem, nu. 7. vers. videtur tamen,* quos retulit, & visus est sequi *Gabr. cit. conclus. 2. nu. 15.* Eandem probarunt *Barbat. in dicta l. cum acutissimi, nu. 182. C. de fideicommiss. Costa in cap. si pater,* in verbo si absque liberis, *num. 18. de testam. Gabriel. in conclus. 2. num. 15. de fideicomm. Tiraquell. in l. si vnquam,* in verbo libertis *nu. 18. C. de reuoc. donat. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsump. 89. num. 124. Carocc. dec. 7. num. 9. Rustic. in lib. 2. de fideic. cap. 3. num. 13.* qui tamen intelligit hoc, dummodo verificent, malè ablata, & pauperes sint substituti, vel Ecclesiæ, non si vxor coniunctus, vel vicinus, prout nouissimè sequitur *Giurb. in consuet. Messan. cap. 11. glos. 12. part. 1. nu. 10. in fin.* & ita respondi in causa Io: Angeli Pistachij cum Cappella Venerabilis Sanctissimi Sacramenti Terræ Sulmonis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens nè vxor possit legare viro diuiti, si dicat, se marito legare pro exoneratione conscientiæ, an valeat legatum.*

ARGVMENTVM.

Vxor prohibita legare marito diuiti, potest ei legare pro malè ablatis ad suæ conscientiæ. Exonerationem.

PRIVILEGIVM VII.

1 Regulam firmo, quod si statutum prohibeat, ne vxor legare possit viro diuiti, si ipse dicat se marito legare pro exoneratione suæ conscientiæ, quia fortè aliquid surripuit, vel rebus suis secreto damnum intulit, valet legatum, vt apud *Capyc. in decis. 7. sub num. 15.* & nouiter habetur per *Giurb. in consuet. Mess. cap. 2. gloss. 12. part. 1. num. 12.* vbi quod licet vlli sic asserenti alias non credatur, nisi probabilibus hoc deduxerit argumentis ex *Rot. Auen. decis. 105. Pecch. de testam. coniug. lib. 4. cap. 17. in fin. Gall. in consuetud. Alexan. gloss. viginti quast. 8. num. 48. Croff. consil. 42. num. 11. vol. 1. Purpur. consil. 461. vol. 2. Crot. cons. 194. num. 2. Mascard. de probat. conclus. 359. num. 25. Cauagnol. in decret. Montis Ferrat. stat. 74. §.* igitur quia nec iuratæ testatoris confessioni standum est, *Rustic. de fideicommissis, cap. 3. num. 17. lib. 2.* in locis tamen, vbi tale statutum viget, secus esse dicit, si in vltimis suis vxor viro, aut alteri leget pro malè ablatis, & suæ conscientiæ exoneratione, & hæc est veritas, secundum quam consuli requisitus quid sentirem, & precipuè in causa Nuntij de Auersa, cum heredibus Magnificæ, Claricis Quintanæ, de Anno 1625. Quamuis nouissimè *Hodiern. in repetit. l. hac edictali C. de secundis nupt. qu. 37.* conetur probare legatum à coniuge in arbitrium secundi viri relictum, vt illud pro anima distribuat subiacere dispositione *d. l. hac edictali.*

SVMMARIVM.

1 *Legata pro incertis, & malè ablatis sunt potentiora cæteris legatis ad pias causas.*

2 *Maior est vtilitas testatoris in legato pro incertis, & malè ablatis, quam in cæteris legatis ad pias causas.*

3 Trini-

3 *Priuilegiatus potentiori priuilegio præfertur alteri priuilegiato.*
4 *Ecclesia cui fuit relictum legatum pro malè ablatis est præferenda alteri Ecclesiæ pro legato ad pias causas.*
5 *Regula quod concurrentibus duabus pijs causis in aliqua dispositione priuilegium cessat.*
6 *Priuilegia vtriusque in exercitio concurrunt, hoc est, quando est, priuilegiatus in specie secus quando est genere, vt ibidem.*

ARGVMENTVM.

Fauor pro malè ablatis est potentior fauore legati ad pias causas simpliciter, & ideò ambobus concurrentibus, præfertur ille legati pro malè ablatis.

PRIVILEGIVM IX.

1 Regulam firmo absque vlla dubitatione quod legata pro incertis, & malè ablatis sunt potentiora, & magis priuilegiata, quã cætera legata ad pias causas, cum ipsa respiciant exonerationem conscientiæ testatoris; & ideò potentiora debent appellari, quia legatum pro incertis tractat de euitando damno animæ testatoris, quæ bona aliena vsurpauit, legatum verò ad pias causas tractat de lucro tantum animæ testatoris, vt ex illo legato ad pias causas aliquod refrigerium sentiat anima sua, & tale donum Deo factum eximat se à parte pęnarum, quas pati teneretur ob sua peccata iuxta tradita per nos in praxi elect. & variat. fori *quæst.62.num.24. sect.* 4. vbi quod potentius dicitur, & iudicatur priuilegium eius qui tractat de damno euitando, quam alterius qui certat, vt lucrum cõsequatur *Bartol.in Authent.quas actiones vers.si vere, C. de sacrosanct. Eccles. Albert.in l.votum § fin.num.* 7. *de minor. Cephal.consil.*508.*num.* 33. *volum*. 4. quare videmus quod vna Vniuersitas, vel Respublica, quæ tractat de damno euitando, restituitur aduersus aliam Vniuersitatem, vel Rempublicã, quæ certat, vt lucrum consequatur *Castr. consl.* 37.*num.*5.*part.*2. & hinc vna Ecclesia tractans de damno euitando restituitur aduersus aliam Ecclesiam, quæ tractat de lucro captando, *Roman.consl.*166.*num.*14. quia magis fauendum est ei, qui tractat de damno euitando, quam de lucro captando, *Anton.variarum resolut. lib.*2. *resolut.*8.*num.*60.*Oter.lucub. Rom. disput.*2. *n.*8.

2 Accedit pariter pro comprobatione, nam maior est vtilitas testatoris, in legato pro incertis, & malè ablatis, quam in cæteris legatis ad pias causas, cum in illis tractetur de exoneratione suæ conscientiæ, ergo potentiora illa debent appellari, cum priuilegium potentius dicatur, in quo maior vertitur vtilitas. *Dec.consil.*147.*Bald.in l.hac consultissima, rol.*16.*qui testamentum facere poss.*

Additur quod duabus causis egregijs institutis duobus testamentis vtraque succedat nisi altera esset magis pia, quæ præferretur *Dec. in l.fin.nu.*54 *C.de edict.Diu. Adrian.tollend. Paltrou.de acquirend.possess.qu.*14.*num.*47. *Thomas tract.de vltim.voluntat.tract.*10. *cap.* 173.

3 Qua Regula uera existente, cum habeamus alteram non falsam, ut priuilegiatus potentiori priuilegio præferatur altero priuilegiato, *l.verum §.finali*, ubi *Bartol.& Bald. ff. de minor.* idem *Bartol. in d.authent.quas actiones.C.de sacrosanct.Eccles.Dec.d.cons.* 147.

4 Ideò meritò fatemur, quod si concurrat una Ecclesia pro legato facto pro incertis, & malè ablatis, & alia pro legato ad pias causas, illa Ecclesia, cui fuit relictum legatum pro malè ablatis est præferenda.

5 Quamuis si ambæ concurrerent pro legato ad pias causas, tunc conquassarentur priuilegia, quia Regula est clara, vt concurrentibus duabus pijs causis in aliqua dispositione priuilegium cessat, ex quo priuilegiatus contra pariter priuilegiatũ, suo non vtitur priuilegio, *l. verũ, §. fin.ff.de excus.tut.c.caus.de præbẽd.l.*2.*C. de priu.Fisci*, latè *D. Reg. Tapia, in l. fin.cap.*8.*ff. de const.Princ.& nos plenius documus in praxi elect. & variat. fori d. quæst.* 62. vbi lubeat videre quia vtilia sunt cumulata.

6 Notare tamen non desinas ad ornatũ talis Regulæ, quod ipsa locum sibi vendicat quando priuilegiatus propter aliquam causam, vel qualitatem concurrit cum priuilegio eiusdem qualitatis; & sic quando vterque est priuilegiatus in specie respectu causæ, de qua agitur, & sic priuilegia vtriusque in exercitio concurrũt; At secus quando quis est priuilegiatus in genere, sed non est in ea causa, de qua agitur; nam tunc priuilegiatus vtitur priuilegio suo, contra alterum priuilegiatum, vt probatur in *l. finali, ff. ex quibus caus. maior.* & tradunt communiter *Glos.Bart.Bald.Castrens.& Ias. in dicta authentica quas actiones C. de sacrosanct.Eccles. Abb.in cap.ad aures, extra de rescript.* latissimè *Treutaciq.variar.resolut.lib.*1.*tit.de rescript.vbi plura cumulat.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum est inualida.*
2 *Stipulatio contra bonos mores non valet.*
3 *Diffinitio donationis.*
4 *Donatio inualida dicitur, quando est contra ciuilem, & naturalem rationem.*
5 *Donatio omnium bonorum si in ea interuenerit iuramentum neque valet.*
6 *Donatio hæc si fuerit facta Ecclesiæ, vel alteri pio loco non valet, & vide nu.* 8.
9 *Donatio quando fieret alicui Ecclesiæ xenodochio hospitali, vel alteri loco pro exoneratione con-*

conſcientiæ, & pro incertis, & malè ablatis valet.

ARGVMENTVM.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum facta Eccleſiæ, vel alteri pio loco pro exoneratione conſcientiæ, & pro malè ablatis benè valet.

PRIVILEGIVM X.

1 REgula eſt, quod donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum eſt inualida, & nulla in totum *Bartol. & DD. in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 5. & in l. finali, nu. 12. & 16. C. de pact. Bald. in cap. in præſentia n. 36. de probat. Angel. in l. 1. in princ. num. 2. ff. de pign.* & communem fatetur *conſ. 365. num. 1. Roman. conſ. 171. num. 2. Caſtr. in l. Iulianus, num. 3. de acquir. hæred. Abb. conſ. 43. n. 1. & 2. lib. 2. Aret. conſ. 54. num. 2. & in conſ. 514. num. 1. Corn. conſ. 251. num. 3. & 6. lib. 3. Dec. in l. fin. num. 30. C. de pact. & conſ. 30. num. 1. Ruin. conſil. 65. nu. 3. lib. 4. Crot. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, num. 57. ff. de verbor. oblig.* aſſerens in conſulendo, & iudicando ab hac opinione non eſſe recedendū, ſequuntur *Ripa in l. reſpon. cap. 14. num. 1. lib. 3. Cephal. conſil. 485. num. 125. Alciat. in dicta l. final. num. 35. C. de pact. & Menoch. in conſil. 184. nu. 1. Clarus in §. donatio q. 19. Viuius opin. 207. Gam. deciſ. 386. Præſes de Franch. deciſ. 594. Peguer. deciſ. 136.*

2 Quæ ſanè regula fulcitur primò, quia ſi quis ita ſtipulatus fuerit, ſi me hæredem non feceris tantum dare ſpondes, non valet ſtipulatio ea ratione, quia eſt contra bonos mores dicta *l. ſtipulatio*, & ratio rationis illa eſt, quia per eam aufertur libera teſtandi facultas, vt dicūt omnes *Doctores* per illum *textum*; ergo ſimili modo non debet valere donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, quia per eā etiam indirectè aufertur libera facultas teſtandi, non enim poteſt aliquem hæredem inuenire argum. *l. quod de bonis, §. 1. ff. ad leg. falcid.* nā falcidia locum non habet in donatione inter viuos, *l. vbi ita donatur, de donat. cauſ. mort.* & hanc rationem probat etiam *Caſtrenſ.* per illū *textum in l. Iulianus in princip. num. 3. de acquir. hæred.*

3 Secundo pariter probatur, quia hæc donatio in effectu complectitur hæreditatem, quæ eſt ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habet, *l. nil aliud eſt hæreditas, ff. de verbor. ſignific.* atque prohibita eſt donatio hæreditatis *l. hæreditas C. de pactis conuent. l. cum donationis C. de tranſact.* ergo ſimiliter cenſetur prohibita donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, quia non verbis, ſed rebus leges imponimus, *l. ſcire leges ff. de leg. l. 2. in fin. C. commun. de leg. & l. fin. C. de vſur.* nam lex ſic debet intelligi, vt non poſſit circumſcribi, & reddi eluſoria, *cap. ſi ciuitas de ſentent. excommun. lib. 6. l. 2. §. ſed quia veremur, & ſequenti de iure iuran. propter calum. & l. 1. §. pecuniam, col. ſequen. ff. de calumn. Gloſ. in cap. quamquam de vſur. lib. 6.* & quod in fraudem legis factum eſt ipſo iure nullius eſt momenti, *l. hoc modo de condit. & demonſtr. l. non dubium, C. de leg. l. ſi Libertus, ff. de iure patr.*

4 Et tandem tertio conſiderare debemus, quod huiuſmodi donatio eſt contra ciuilem, & naturalem rationem, quia per eam liber homo in tali ſtatu conſtituitur, vt nihil ſibi poſſit acquirere, & conſequenter non poſſit tentari, *l. inter ſtipulantem §. ſacram, ff. de verb. oblig.*

5 Intantum, quod etiam ſi interueniat iuramentum adhuc talis donatio non valet, ita *Bart. in dicta l. ſtipulatio, hoc modo concepta num. 5.* & alij communiter ſequuntur, vt teſtatur *Caſtrenſ. in conſ. 82. lib. 2. Abb. conſil. 48. num. 1. Corn. conſil. 60. num. 9. & 10. Socc. ſen. conſ. 126. num. 8. lib. 3. Rimin. conſ. 514. num. 5. & 6. Curt. iun. conſ. 25. num. 9. Rip. reſponſ. lib. 3. cap. 14. n. 2. Purpur. in l. fin. num. 240.* & ibi etiam *Cagnol. num. 220. C. de pact.* quam etiam communem fatetur *Cranett. conſil. 129. num. 9.* & ſequitur *Roland. in conſ. 39. & conſil. 65. lib. 1. Valer. in diff. inter vtrumque forum in verbo donatio diff. 9.* ea nimirum ratione, quia cum auferat liberam teſtandi facultatem intelligitur contra bonos mores, dicta *l. ſtipulatio hoc modo concepta, de verb. obligat.* cui conſequens eſt dicere, & iuramentum ſuperinde interpoſitum nullius ſit momenti, cap. non eſt obligatorium, *de reg. iur. in 6.* & ita pariter tradunt *Honded. conſil. 39. volu. Paſcal. de patria poteſt. part. 2. cap. 8. num. 116. Viſcont. in concluſ. Iur. in verbo donatio omnium bonorum.*

6 Quinimo ſi donatio hæc fuerit facta Eccleſiæ, vel alteri pio loco neque erit valida *Angel. conſ. 179. num. 5. & conſ. 365 num. 2. Anchar. conſil. 231. num. 2. Rom. in l. pactum dotali num. 7. C. de collat.* & plenius in dicta *l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 10.* vbi etiam *Alex. num. 20. & Butrigar. num. 12.* nam huiuſmodi donatio eſt bonis moribus inimica, & ex parte recipiētis directo contradicit caritati, cum hominem liberū conſtituat in ſtatu perpetuæ paupertatatis, quod Eccleſiæ, & Religioni minimè congruit, quia donatarius ad antidora eſt obligatus, *l. ſed & ſi lege, §. conſuluit. ff. de pet. hæred.*

7 Vltra quod illa conuentio, per quam impeditur libera teſtandi facultas bonis moribus eſt contraria, & apud homines ſæculares vtique ita habetur ad *textū* in pluries *cit. l. ſtipulatio*, ergo à perſonis Religioſis multo magis debet obſeruari, nè bonis alienis, & lucris temporalibus vdeant inhiare, cum cæleſtibus magis debeant inhiare, cap. ex parte in fin. de cēſibus, qua ratione omnis actus, qui bonis moribus non congruit in perſonis Eccleſiaſticis,

& Re-

& Religiosis multo magis improbatur, *§. cogitandum, in authent. de Monach.* quo axiomate vtebar in quadam causa vertente inter Lucam Statellum, & Nardum Scallum.

8 Contrarium tamen tenent *Bartol. in dicta l. final. num 13. C. de pact. Bald. in authent. si qua mulier, num. 15. C. de sacrosanct. Eccles. Abb. cons. 58. num. 3. lib. 2.* qui fatetur esse communem opinionem, *Dec. consil. 448. num. 4. & 5.* sequitur *Ruin. cons. 82. nu. 12. & cons. 128. lib. 1. Crott. in dicta l. stipulatio hoc modo concepta*, vbi pariter hanc communem opinionem appellat *Felyn. in cap. in præsentia num. 7. & 8. de probation.* & alijs recentiores.

9 Quidquid sit in casu simplicis piè causæ, ego firmiter credo, quod quando talis donatio fieret alicui Ecclesiæ Xenodochio Orphanotrophio Hospitali, vel alteri pio loco pro exoneratione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis tunc donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum benè valeret, & ita consului ad fauorem Venerabilis Cappellæ Sanctissimi Sacramenti Ciuitatis Suessæ in anno 1623. & iterum in causa Venerabilis Monasterij Sancti Francisci de Paula, siti in hac Vrbe Neapol. extra Portam Capuanam.

SVMMARIVM.

1 *Hæres extraneus non adimplens testatoris voluntatem, priuatur ipsa hæreditate.*

2 *Filius munitus à Iudice Ecclesiastico legata pia relicta in paterno testamento soluere si intra annum neglexerit, legitima portione priuatur, sed idem num. 3.*

4 *Filius negligens in libertate concedenda ex testamento patris non amittit legitimam.*

5 *Filius non adimplens legata pia relicta in testamento patris, non amittit legitimam.*

6 *Legatum, quando est factum pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, tunc si filius illa non curauerit executioni demandari, debet priuari legitima.*

7 *Legata quando respiciunt commodum animæ paternæ debent quam citius adimpleri.*

ARGVMENTVM.

Filius non soluens legatum paternum pro incertis, & malè ablatis priuari debet legitima.

PRIVILEGIVM XI.

1 Regula est, quod hæres extraneus, qui non adimplet testatoris voluntatem priuatur ipsa hæreditate, *l. si patroni §. quid ergo, l. fideicommissariam §. legatum, ff. ad Trebell. authent. hoc amplius, C. de fideicommiss. Couarr. in cap. si hæredes num. 5. de testam.* quod quidem existimat Doctores ipso iure fieri, quia verbũ *priuatio* de quo in dicta *authentica* denotat priuationem ipso iure, ita *Glos. in l. criminali, C. de iurisdict. omn. iudic. & in § si quis autem in auth. de hæred. & falcid.* & probat *tex. in cap. licet vniuersis de voto*, ibi (ordine geniture priuandũ) & verbũ *priuetur* dicũt *Doctores* ibi, vt ipso iure fiat priuatio, non expectata sententia, quam opinionem sectantur *Bal & Salic. & Ias.* dicens communem in dicta *Authent. hoc amplius, Spin. in Specul. testam glos. 28. nu. 67.* quamuis ego in facto ad fauorem Io: Aloysij Sancini, in anno 1623. contrarium prætenderim ex *Purpur. in consil. 482. vol. 2.* vbi concordantes refert *Gloss. in l. iubemus nulli, §. oechonomus.* in verbo *priuetur, C. de sacros. Eccles. & in cap. cum tu, in verbo priuetur dos de vsur. & in cap. propter, in verbo priuetur*, vbi *Abb. not. de elect. Gloss. in cap. præterea, de iure patronat. & in cap. cupientes, §. si verò in discordia, in verbo priuentur de elect. in 6. Hostiens. in cap. de multa de præbend. Doctores in cap. 1. ne prælat. vic. suas*, latè *Tiraq.* qui plura in proposito cumulat, in *l. si vnquam*, in verbo reuertatur, *nu. 166. & seq. de reuocan. donat. vbi nu. 9.* resoluit in dubium esse sumendam interpretationem, vt priuatio fiat per sententiam, & non ipso iure, quam opinionem sequitur *Padill. in dicta Authent. hoc amplius, nu. 24.*

2 Et si filius comminatus a Iudice Ecclesiastico legata pia relicta in paterno testamento soluere intra annum neglexerit, etiam legitima portione priuabitur, ita *Archid. & Domin. in cap. Sylvester 11. quæst. 1.* per illum textum *Ioan. Andr. Anchar. Butr. & Hostiens. in cap. si hæredes de testament. vbi Imol.* dicit communem opinionem *argum. text. in d. Authent. hoc amplius, C. de fideicom. & l. licet, C. de Episcopis, & Cler.*

3 Verum totum contrarium dicunt esse verius post alios antiquiores *Cytier. in tra de primogen. lib. 3. quæst. 6. Cucch. de legitim. in Rubric. legitima. Nullum grauamen admittit, num. 42. &* eã approbatam, & veriorem opinionem fatetur *Vasq. de success. §. legitima quæst. 46. Couar. in d. cap. si hæredes, nu. 9.* vbi probat hanc opinionem varijs medijs.

4 Primo, quia dicta *auth.* loquitur in legato libertatis, & tandem filius negligens in libertate concedenda ex testamento patris non amittit legitimam; ergo benè sequitur, quod filius negligens legata pia soluere non perdit legitimam, quia legatum libertatis est pium, *l. 1. §. fin autem, C. commun. seru. manum. vbi & Ias. cum alijs quos retulimus in praxi elect. & variat. fori quæst. 51. sect. 2.*

5 Secundo, quia in iure minimè legitur filium ammittere suam legitimam, ex eo quod non adimpleat legata pia relicta in testamento patris, neque hæc est de causis contentis in *auth. vt cum de appellat. cogn. §. aliud quoque Capitulum, collat. 7. cap. Quintauallis, de iure iuran.* maximè quia legitima non est lucrum, quod filius consequitur ex hæreditate paterna, sed quasi

C de-

debitum patrimonium; *l. si quis legatum, §. final. vbi gloss. ff. de fals. l. fin. § non enim, C. de cond. insert.* ergo cum tantummodo lucrum testamentarium auferatur, si negligentes fuerint in adimplendo pia legata, sequitur quod illa pœna lucri ab legitimam filiorum non potest extendi, ita *Segur. in l. 3. §. fin. ff. de liber. & posthum. Lopez in l. Hisp. fin. tit. 10. par. 6. in vers. legitima.*

6 Quidquid tamen sit in casu piæ causæ aliud dicerem esse, quando agitur de legato facto pro exoneratione conscientię pro malè ablatis nam tunc si filius non curauerit illa executioni demandare iuxta ordinem, & mandatum patri, debet priuari sua legitima in pœnam.

7 De qua quidem opinionem datur ratio, siquidem talium legatorum pręstatio executioni debet mandari, quam citius cum illa respiciant commodum paternæ animæ, à qua filius omne esse, & bonum habet, ita quod dum filius ipse spernit gerere id, quod miser pater reliquit pro exoneratione suæ conscientiæ, & in ipsius animæ disgrauamen redundat; videtur esse multum ingratus, & propter ingratitudinem debet excludi a dicta portione, quia ingratitudo exsiccat fontem pietatis, vt probat *Riccius Collect. 197.* Additur nouiter *Thomas in tract. de vlt. volunt. tract. 10. cap. 164.* Quatenus probat filium priuari prælegatis ob non soluta legata pia *Aluarad. de coniectur. ment. defunt. lib. 2. cap. 2. n. 29.*

SVMMARIVM.

1 *Ampla interpretatio in testamentis aduersus hæredem fieri non debeat.*
2 *In legatis pijs, quod maius est interpretari debet.*
3 *Gradus piæ causæ tres reperiuntur.*
4 *Legatum factum Ecclesiæ pro vasis, & ornamentis, hoc casu debet fieri interpretatio magis ampla, & lata.*
5 *Res Ecclesiæ possunt alienari pro redemptione captiuorum.*
6 *In legato relicto pro exoneretione conscientiæ, & malè ablatis esse facienda interpretationem amplissimam.*

ARGVMENTVM.

In legato relicto pro exoneratione conscientiæ pro malè ablatis, & incertis contra hæredem debet fieri maior interpretatio, quam illa, quæ fit in simplicibus legatis pijs.

PRIVILEGIVM XII.

1 Regula est, quod in testamentis ampla non fieri debet, interpretatio aduersus hæredem, vt communiter esse receptum fatetur *Cagnol. in l. in testamentis ff. de regul. iur. num. 3.* vbi etiam illam sequitur *Dec. Gloss. fin. in l. si plures ff. de cond. instit.* quam ad hoc commendat *Ias. in l. pecuniam ff. si cert. pet. nu. 2.* & illam probat *Tex. in l. apud Iulianum §. Seio, ff. de leg. 1. & in l. nam quod liquidè ff. de pen. leg. & in l. nummis ff. de leg. 3.*

2 In legatis tamen pijs quod maius est, interpretari debet, vt probat *tex. in d. l. Titia §. Seio ff. de aur. & arg. leg.* secundum literam veriorem vt commendat *Roman. singul. 515.* & est communis DD. sententia, vt fatetur *Barbat. in cap. indicante num. 12. de testamen.* vbi alij id testantur, & præsertim *Couarr. num. 5. Gom. in l. 36. Thaur. sub num. 2. in fin. vers. 12.* vbi quod licet regulariter quando legatum sit genericè, & obscurè, & debeat intelligi de minori re, vel summa, tamen fallit, si fiat propria causa, *Capra cons. 3. num. 2.*

3 Sunt tamen qui putant reperiri tres gradus causæ piæ, quorum antesignanus est, quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro clericis, & presbyteris, siue religiosis, quo in casu, licet fauorabilis causa censeatur, sufficit tamen, si minimum præstetur, ad *tex. in cap. ex parte de testam.* iuxta verum intellectum dicti *text.*

4 Secundus gradus est, quando aliquid relinquitur Ecclesiæ pro vasis, & ornamentis, quæ immediatè conceduntur pro cultu Dei, & hoc casu debet fieri interpretatio magis ampla, lata, quam in precedenti, & consequenter in eo pręstatur id quod maius est ad *text. in cap. fin. de testam. & in citata l. Titia Seia.*

5 Tertius gradus est quando aliquid relinquitur pro redemptione captiuorum, & hic supremus est, & præfertur secundo, ad *tex. in cap. Apostolicos, & in cap. Sanctorum 12. quæst. 2. l. sancimus C. de sacros. Eccles. §. sanctissimos auth. de alien. emphiteus.* in quibus iuribus cauetur, quod res Ecclesiæ possunt alienari pro redemptione captiuorum, continent enim maximam pietatem captiuos redimere, ad tradita per *Padill. in l. cum quidam ff. de leg. 2.* vbi etiam *Sarmien.*

6 Ego autem quartum addendo dico, in legato relicto pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, & incertis esse omnino faciendam interpretationem amplissimam contra hęredem, ita quod si concurrent legata pia, & similia facta pro incertis, & malè ablatis, deberent omnino præcedere ampliatio in legato facto pro malè ablatis, & ita dicebatur in facti contingentia in Tribunali Reu. Fabricę S. Petri huius Ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio reuocatur ipso iure ob superuenientiam filiorum.*
2 *Si instrumento donationis expressè esset renunciatum, neque donatio reuocatur.*
3 *Quod non procedit in donatione facta pro incertis, & malè ablatis, ac pro exoneratione conscientiæ.*

4 Do-

4 *Donatio onerosa non appellatur donatio, quia potius dicitur solutio.*

ARGVMENTVM.

Donatio ob superuenientiam liberorum non reuocatur, vbicumque illa pro incertis, & malè ablatis est facta.

PRIVILEGIVM XIII.

1 REgula est, quod dnnatio ipso iure reuocatur ob superuenientiam filiorum, iuxta vlgatum tex. *in l. si vnquam C. de reuoc. donat.* vbi omnium latissimè, *Tiraquell. in verb. reuertatur, Clar. in §. donatio q. 22. Viuius in sylua commun. opin. conclus. 210. Gabr. conclus. 2. de donat.* quod procedit in vtroque foro, vt post alios probat *Seraph. decis. 829. & 837. & Molf. in sua summa in tit. de contract. cap. 17. num. 65. tom. 2.* latè *Fontanell. de pact. nupt. clausul. 5. glos. 8. par. 3. tom. 2.*

2 Quinimò etiam si expresè in instrumento donationis renunciatum esset, *d. l. si vnquam* adhuc procreatis liberis illam reuocari asserēdum est saltem quoad legitimam quia secundū *Clar. loc. cit. vers. sed contraria non posse reuocari beneficio dictæ legis magis benigna, & æqua est opinio*, secundum illam plures iudicatum maximè in Senatu Mediolanensi, de quo meminit *Thessaur. decis. 112. post num. 7. Surd. in tract. de aliment. tit. 8 priuil. 31. q. 2. Mising. obseru. 63. nu. 4. cent. 5. Franciscus Stephan.* & ibi *addit. decis. 35 Costa de portio rata q. 152. Mart. decis. 9. Pascal. de patria potestat. part. 1 cap. 8. nu. 111.* vbi post *Guttier. in tract. de contract. iurat. cap. 9. nu. 10. & seq.* distinguit huiusmodi renunciationem valere quoad ipsum donantem, itaut noo possit illam amplius impugnare sub prætextu filiorum postea susceptorum verùm eam renūciationem nihil operari quoad ipsos libros postea susceptos, quin possint pro eorum interesse donationem a patre factam impugnare, ita vt saltem vsque ad eorum legitimam reuocetur, quoniam fauore filiorum tale, prodit priuilegium iuris, quo quidem filij postea nati habent actionem proponendi quærelam inofficiosæ donationis pro legitima eis debita in bonis paternis, *toto tit. C. de inoffic. donat.* & ideo filijs quoque hanc reuocationis actionem competere, ait *Molf. lcco cit.* prout donans Ecclesiæ omnia sua booa retento vsufructu, si postea habeat filios reuocari quoad legitimam, talem dooationem firmat *Valer. in different. inter vtrumq. forum in verb. donans differ. 10.*

3 Quidquid tamen sit tex. *in dict. l. si vnquam C. de reuoc. donat.* non procedit in donatione pro incertis, & malè ablatis facta ab aliquo ad suæ conscieotiæ exonerationem, vt probat *Tiraq ibid. in verb. libertis num. 72.* & post eum firmarunt *Mascar. de probat. concl. 1280. n. 155. & Caroc. dec 7. n. 8.*

4 Assignatur huius dicti ratio si quidem non est, quod gratuitum, sed rei debitæ restitutio, *Rustic. de fideicommiss. lib. 2. cap. 3. num. 3.* Nec *d l. si vmquam* in onerosa dispositione procedit, sed in gratuita *l. 1.* vbi notat *Bald. C. de pact. & ibid. Rip. num. 24. & 25.* vbi testatur de communi DD. sententia, *Tiraqu. loc. cit. in verb. donatione largitius num. 140. Gabriel. conclus 2. nu. 4. de donat. Cancer. variar. resol. lib. 3. cap. 15. nu. 74.* quia onerosa non appellatur donatin, sed potius solutio vt infra in *priuileg. sequenti* probatum fuit, & ita cummuni voto pronunciatum ad fauorem Marij Torelli reminiscor.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio facienda à Nouitio qualiter, & quando fieri debet, & vide nu. 6. 7.*

2 *Licentia requisita in donatione, siue renunciatione facienda à Nouitio, an possit concedi ab Episcopo non dum consecrato.*

3 *Qui possunt concedere banc licentiam, & an requiratur quod sit in scriptis concessa num. 4.*

5 *Duo menses de quibus loquitur Concilium sess. 25. de Regular. cap. 16. qualiter computatur.*

6 *Donatio facta à Nouitio pro incertis, & malè ablatis absque solemnitatibus Concilij valet, & quare num. 9. idemque esset vbi donatio fieret ob remunerationem, num. 10.*

11 *Donatio remuneratoria est species permutationis, debiti solutio, & titulus onerosus, dicitur facta ob causam, & ideo natiuitate filiorum non reuocatur.*

ARGVMENTVM.

Donatio facta à Nouitio pro restitutione incertorum, & malè ablatorum absque sollemnitatibus sacri *Concilij Tridentini* valida est.

PRIVILEGIVM XIV.

1 REgula est, quod dispositin bonorum temporalium fieri prohibetur à Nouitijs cū primum recipiunt habitum, sed intra duos mēses ante professionem interuenienti Episcopi, vel eius Vicarie licentia, vt dispositum est per sacrum *Concilium Tridentinum sess. 25. de Regularibus cap. 16.* sub horum verborum formula *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio ante facta etiam cum iuramento, aut in fauorem cuiuscūque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, & non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, aliter vero facta, etiam cum huius fauoris expressa renunciatione etiam iuratè fiat, sit irrita, & nullius effectus.* De cuius materia tractarunt *Miranda in Manual. Prælatorū q. 33. tom. 1. Ægid. in repetit. l. vnic. C. de sacrosanct. Eccles. part. 4. §.*

2. *Antonin. variar. resol. lib. 1. casu 62. Gratian. decis. Rotæ Marchiæ 37. D. Ricc. collectan. decis. 454. Valasc. de partit. bonorum cap. 16. Garcia de benefic. part. 11. cap. 9. num. 10. cum seq. Molf. in commen. ad consuetud. Neap. q. 16. & 17. tit. de renunciat.* & vt alios omittam *Sanch. in sua summa lib. 7. cap. 5. tom. 2.* firmans *num. 65.* hanc licentiam sufficere obtineri ab Episcopo confirmato, quamuis non dum consecrato eo quia illis a tempore confirmationis competunt singula tangentia iurisdictionis exercitium, quale est id, deducens pręterea *num. 65.* Archiepiscopum consecratum, qui non dum pallium recepit, posse talem licentiam in sua diæcesi impartiri, nec non huiusmodi facultatem quoque tributam esse Capitulo Sede vacante, vel eius Vicario, vt firmat *num. 67.* prout quoque illam concedere posse Abbates, & reliquos inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem nullique Episcopo subiectos in eorũ diæcesi annuit, *num. 68.* vbi etiam assentitur Archiepiscopum in suffraganaei carere potestate elargiendi talem licentiam, nisi Ordinario eam denegatæ ad illum via appellationis causa lea oluaretur, addens *num. 75.* Prælatos Regulares huiusmodi facultatem concedere minime posse in monasterijs exemptis, & sibi subiectis, quia hoc *Concilij* decretum tantum Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, & ita pariter affirmauit *Rodriqu. quæst. regul. tom. 2. quæst 47. art. 14.*

4 Quæ quidem Episcopi licentia, aut supradictorum iurisdictionem quasi Episcopalem habentium licentia non requiritur, quod fit in scriptis, quia *Concilium loco cit.* nullam de scriptura mentionem faciat, licet non sufficiat; quod sit petita, sed requiritur, quod cum effectu fuerit obtenta, & quamuis præcedere debeat, sufficit tamen eam esse tacitè habitam, ex ratihabitione de præsenti, vt in proprij terminis sigillatim aduertit *Sanch. loco nuper citato num. 76. & seq.* Aduertens insuper *num. 80.* circa aliam eiusdem Concilij solemnitatem petitam, nempè, vt renunciatio, & obligatio fiat intra duos menses, & perfectioni proximos nõ esse necessarium illam fieri integro bimestri ante professionem, sed sufficere, quod fiant toto illo bimestri, licet immediatè ante professionem virtute (dictionis intra) qua vtitur *Concilium.*

5 Et *num* 81. annuit computandos esse prælibatos duos menses de numero ad numerum secundum quod occurrit mensis in Kalendario, affirmans *num. 82.* nihil referre facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitimam faciendam, vt quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus differri professioni, & quocumque causa dilatio contingat, vt decisum refert *Armendariz. in addit. ad Recopil. leg. Nauar. lib. 2. tit. 18. l. 7. de relig. num. 18.* affirmans quoque decisum *num. 22.* subsistere renunciationem quam aliquis fecit ante professionem per duos menses, licet ante expletum 16. annum.

7 Et iuxta *Sanchez loco sæpius cit. num. 83.* aduertendum est, vt stante dispensatione Pontificia, vt Nouitius nono mẽse professus sit, vel minor 16. annorum, neque poterit renunciari bimestri iusto ante professionem, sed renũciatio est facienda, vt eodem, vel præcedenti die, dicens similiter obseruandum num. 84. quod si Nouitius ante finem anni professionem deserat, siuè tacita, siuè non facta renunciatione, & iterum pænitentia ductus redeat, renunciatio illa, quæ ipso egressu irrita reddita erat non conualescere.

8 His autem licet veris, existentibus firmandum est tamen quod donatio facta à Nouitio pro incertis, & malè ablatis absque prælibatis *Concilij Tridentini* solemnitatibus valida est eorum fauore.

9 Si quidem donationem taliter factam non esse veram donationem, immò alieni debiti restitutionem, patet ex dictis per *Cardin. Tusc. conclus. 144. lit. L.* vbi quod non præstat beneficium qui soluit debitum; & quando Nouitius facit donationem, vel renunciationem, aut obligationem, non animo gratuito donandi, sed potius soluendi quod debet *Concilij.* dispositio in hoc capite non procedit, vt dicit in terminis *Cenedus in quæst. canon. cap. 6. num. 12.* per ea quæ pulchrè aduertit *Rodriq. in summa cap. 7. num. 4. par. 2.* & nos diximus *quæst. forens.*
10 53. *num. 13. part. 1.* vbi merito firmauimus donationem remuneratoria factam à Nouitio absque solemnitatibus Sacri Concilij validam
11 esse, ex eo quia ipsa non dicitur donatio, sed impropriè, nam est quædam species permutationis debitique solutio, & titulus onerosus, *ad text. in l. Aquiliu. Regulus ff. de donat.* cum adductis per *Card. Mant. de tacit. & ambig. con-*
12 *uent. lib. 13. tit. 2. nu. 7.* dicitur donatio ob causam, & non simplex *Cabed. decis. Rot. Lusitan. 119. num. 12. part. 2. Regens Tapia decis. Supremi Senatus Italiæ 6. num. 24.* & ideo illam non reuocari natiuitate filiorum, firmat *Phebus decis. Portugal. 86. tom. 1.* quod habui in facto in causa *Marianæ Cicalæ cum hæredibus Pancilli de Storace.*

SVMMARIVM.

1 *Legatum spatio triginta annorum hærede præscribitur.*

2 *Legatum dotis etiam præscribitur tali tempore, procedit etiam cum mala fide, & antequam legatarius acceptet, vt in num. 3.*

4 *Legatum pro incertis, & malè ablatis nullatenus præscribi potest, neque legatum tum factum Ecclesiæ num. 5.*

6 *Mala fides an consideretur in hærede, quando legatum ab eo non petitur.*

7 Præ-

7 *Præscriptiones tot requiruntur in legato annuo quot sunt anni.*

8 *Relicta Ecclesiæ, & oblata censentur relicta potius pro redemptione animæ Testatoris, quam pro Sacerdotis commodo.*

ARGVMENTVM.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis spatio triginta annorum, non præscribitur.

PRIVILEGIVM XVI.

1 Regulariter legatum spatio triginta annorum ab hærede præscribitur, *§. pro temporali auth. de Eccles. titul. Corn. conf. 224. col. 1. Clemen. in tract. de patr. potest. effect. 16. n. 51. Crass. de success. lib. 2. §. collatio bonorum q. 13. num. 4.* vbi de communi Doctorum voce testatur *Viuius decis. 465.*

2 Vnde legatum dotis præscribi tali tempore, apparet ex *l. in rebus §. fin. C. de iur. dot. tradunt. Rub. conf. 6. & Decian. conf. 13. nu. 55. lib. 2.* sic pariter legatum alimentorum, vt consului *Bald. conf. 484. num. 3. lib. 4. quem sequitur Becc. conf. 48 in princip.* prout similiter legitima, *Bald. in l. si quis filium num. 6. C. de inoffic. testam. Alex. conf. 8. num. 25. lib. 3. Marzar. conf. 31. num. 4.* vbi testatur de communi *Tiraq. de tract. lign. §. 36. glos. 2. num. 37. Pinel. de bon. matern. num. 21. Bald. de præscript. q. 23. 4. part. prin. nu. 5.* & loquendo in supplimento legitimæ, tradiderunt *Castrens. conf. 109. lib. 1. Dec. conf. 14. Paris. conf. 32. vol. 3. Suarez* qui testatur de communi *in l. quoniam in prioribus num. 7. C. de inoffic. testam. Puteus decis. 127. lib. 2. Palaez de maiori Hispan. q. 6.* vbi pariter omnis actio, & via agendi spatio triginta annorum diruitur *l. 1. §. ad hæc C. de Annal. except. l. 2. C. de constit. pecun. Bal. in conf. 137. in fine lib. 5.* & ante eum *glos. in l. nemo potest de leg. 1.*

3 Quorum sanè opinio procedit etiam cum mala fide antequam legatarius acceptet; nam per spatium annorum triginta adhuc hæres præscribit, vt censuit *Becc. conf. 48. vol. 1.* & testatur *Roland. à Vall. conf. 21. num. 55. vol. 2.* & plenè *Caual. in tract. de vsufr. mulier. relict. num. 186.* quos refert, & sequitur *Pascal. in tract. de patr. potest. part. 2. cap. 4. num. 166.* addo *Surd. cons. 6. num. 16. vbi alios citat concordantis.*

4 His tamen veris existentibus, totum contrarium determinandum est in legato facto pro incertis, & malè ablatis, nam nullatenus præscribi potest spatio triginta annorum, quoniam censetur relictum pro redemptione animæ Testatoris, & non pro commodo alterius, in tantum quod legatum huiusmodi nullo tempore præscribi potest *Rota in vna Imolen. legati coram R. P. Lugdunen.*

5 Pro cuius opinionis confirmatione conferunt ea quæ considerauit *Genuen. in practica. bil. Eccles. q. 586.* vbi legatum factum Ecclesiæ, & intra quadraginta annos non petitum, nullatenus posse dici præscriptum, firmauit per hæc verba.

Quæstio est notabilis an legatum annuum relictum Ecclesiæ pro aniuersarijs, vel aliud legatum non annum præscribatur si non fuerit acceptatum siue agnitum, vel petitum per quadraginta annos, & videtur quod nullo tẽpore præscribatur per malam fidem hæredis qui scribebat legatum esse relictum in testamento malæ fidei enim possessor nullo tempore præscribit *cap. fin. de præscript. regula malæ fidei, eodem in 6.* Contrariam opinionem tenet *Anchar. in cap. sine possessione de regul. iur. in 6.* ex quo dicta regula quod malæ fidei pos-
6 sessor nullo tempore præscribit procedit, vbi agitur de iure quæsito tollendo secus vbi agitur de iure quærendo, quod quis potest acquirere, & non acquirit, non petendo, nec acceptando legatum, tunc enim non potest considerari mala fides in eo à quo non petitur legatum. Facit quod hæreditas antequam adeatur, & ius adeundi non dicitur esse in bonis nostris, *l. pretia rerũ ff. ad l. leg. falcidiam, & ibi DD.* & hanc opinionem tenet *Soccin. Sen. conf. 2. lib. 2. Bald. de præscript. 2. part. tertiæ partis princip. q. 13. Couarr. variar. resol. lib. 1. cap. 9. nu. 5. Natta conf. 498. lib. 3. Menoch. de præsump. lib. 3. præsumpt. 135.* sequitur *Thessaur. lib. 1. qu. forens. q. 81.* videtur enim ex longi temporis taciturnitate inducta quædam legati remissio, *l. apud eum ff. de censibus l. si eo tempore ff. de remiss. pign.* & secundum opinionem *Anch. in Senatu Pedemontano* tradit *Thessaur. loco citato*, vt admitteretur præscriptio præteritis pensionibus annuis legatis pro anniuersarijs, quia in legato annuo tot requiruntur præscriptiones quod sunt anni, *l. 3. ff. de annuis leg. l. si Stichum § stipulatio ff. de verb. obligat.* eamdem opinionem etiam *Ancher* meliorem dicit alios allegans *Gratian. discep. forcu. cap. 118.* Nisi daretur culpa hæredis in occultando testamentum, vel non monendo legatarium de legato, quia tunc hæres peccat, & facit cõtra conscientiam, ideò non potest præscribere, vt tradit *Cuman. conf. 137.* & dicit *Gratian.* procedere etiam si ageretur præscribendo legato facto pauperibus, non enim imputandũ hęredi, quod sit in mala fide, sed potius legatario nõ agnoscendo legatum, nam illud non acceptando, & negligendo petere videtur abiecisse, & ibi eleganter distinguit inter ea, quæ sunt facultatis, an & quando possint pręscribi, ad quem te remitto. Hæc autem omnia, & si fortè possint procedere in legato facto priuatæ personæ; in legato tamen facto Ecclesiæ dico opinionem *Ancher.* nullo modo posse procedere, quia ius adeundi hæreditatem, vel agnoscendi, legatum dicitur esse in bonis nostris quando est in nostra facultate adire, vel non

non adire acceptare, vel non acceptare legatum, secus autem quando possumus compelli actione, vel officio Iudicis adeundum, vt in fideicommissario qui potest officio Iudicis compellere hæredem, vt adeat tunc tale ius dicitur esse in bonis nostris, ita *Rip. singulariter in l. cum filio familias n. 75. ff. de leg. 1. allegat l. rem in bonis ff. de acquir. hæred.* actiones, & officium Iudicis sunt transmissibiles ad hęredes, *l. Pantouius ff. de acqu. hæred. l. vnica C. vt actiones in hæred. Ecclesiæ* vero semper datur officium Iudicis qui potest compellere Rectorē ad adeundum, & acceptandum legatum, vt clarum est, & sæpius diximus; ergo tale ius dicitur esse in bonis Ecclesiæ, & sic cum agitur de iure quæstio secundum eund. *Auther.* non procedit pręscriptio contra legatarium, quod est adeo verum, quod si prælatus potuit Ecclesiæ acquirere, & non acquisierit quocumque modo tenetur resarcire de suo, & debet puniri, *cap. quicumque* 14 *q.* 2. & alibi diximus item facit *glos. notab. in cap. contingit de senten. excommun.* vbi dicit quod actio iniuriarum non est in bonis nostris ante litem contestatam, *l. iniuriarum ff. de iniur.* & tamen Prælatus non potest remittere iniuriam factam Ecclesiæ, quia est procurator, non dominus, *cap. fin. 12. quæst. 1.* satis est sit quæsita actio Ecclesiæ. Præterea legatum factum Ecclesiæ continet refrigerium animę potius, quam commodum Rectoris, *cap. Pontifices 12. q. 3.* ibi ille qui donat Ecclesiæ pro redemptione animæ suæ, nō pro commodo Sacerdotis, probatur offerre, & sic in legato facto Ecclesiæ agitur principaliter de refrigerio animæ Testatoris, cuius consensus non potest pręsumi in non acceptādo legatum, & ille principaliter attendi debet cum secundario veniat ad commodum Rectoris *dict. cap. Pontifices*, qui non potest præiudicare animæ defuncti cuius voluntas fuit, vt prestaretur legatū, & post mortē mutari non potest, & quod principaliter fit, attēdi debet, & quia agitur de fauore animæ omnes iuris facultates sunt abijciendę, *Archidiac.* communiter receptus in *cap. scriptum est 6. q. 3.* Concludo igitur legatum factum Ecclesię nullo modo ab hærede posse præscribi.

SVMMARIVM.

1 *Mobilium appellatione quid veniat, & num segetes appellatione mobilium veniant, num. 2. & vide nu. 10. & 19.*

3 *Fructus à solo separati connumerantur inter mobilia, at secus fructus pendentes num. 4. & sunt pars fundi nu. 5. ita quod de eis potest fieri supplementum legitima n. 7.*

6 *In confiscatione rerum mobilium non veniunt fructus.*

8 *Habens partem in fructibus habet partem in prædio.*

9 *Prohibitus alienare aliquam rem, prohibetur fructus pendentes, & alienare.*

11 *Vendito fundo, fructus pendentes quoque veniunt.*

12 *Feudum publicans, fructus pendentes quoque publicat.*

13 *Res vbi restitui debet, intelligitur eum fructibus.*

14 *Res feudalis, vel emphyteoticaria absque assensu domini alienari nequit.*

15 *Vassallus nequit constituere vsum fructum in feudo.*

16 *Verba legati intelliguntur secundum tempus testamenti, & vide n. 17.*

18 *Quæ destinantur ad vnum vsum pro factis habentur.*

20 *Aloysius Riccius Doctissimus vir, & clariss. Eques, ab Authore memoratur.*

ARGVMENTVM.

Segetes, seù victualia seminata, & adhuc non recollecta sub legato mobilium continentur, maximè si legatum sit factum pro restitutione malè ablatorum.

PRIVILEGIVM XVI.

1 Regulariter mobilium appellatio generalis est pro omni re, quę alienis viribus mouetur, & proinde sub tali nomine veniunt ea, quæ de loco ad locum moueri possunt, dicuntur alias se mouentia, *l. mouentium ff. de verb. signif. Oldrad. cons. 219. Dec. cons. 472. nu. 4. Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. par. 5. §. 3. num. 7. Malcar. de gener. statut. interp. concl. 3. n. 15. Card. Tusc. conclus. 103. lit. B.* vbi latè discutit materiam.

2 Num autem segetes, seù victualia seminata, & adhuc non recollecta sub legato, mobilium contineantur quæstionis est in cuius resolutione aliorum lapsum considerare volens, *Gasp. Thess. in sua forens. quæst. 26. lib. 1. sub num. 1. cum seq.* ipse meo quidem iudicio in foueam cecidit, nam tenet talia sub legato mobilium venire non posse.

3 Quam suam opinionem fundare videtur, ex eo, quia inter mobilia fructus a solo separati connumerantur, *l. fin. ff. de requir. reis, Rebuff. in d. l. mouentium*, quod esse de proprietate sermonis dicit *Nat. in cons. 117. in fin.* quia de vno loco ad alium moueri possunt, *Decian. cons. 44. num. 86. lib. 4. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 3. nu. 6.* addimus *Card. Tusc. in memor. concl. 103.* & adducimus pro eius sententia

4 quod fructus pendentes inter immobilia reponuntur a *Spec. in tit. de fruct. & interess. §. 1. vers. sed pone prælatus. Flor. in l. si fur. ff. de vsur. Bal. in cap. 1. col. fin.* vbi etiam *Aluar. & Affl. de pace ten. glos. in cap. 1. §. sciendum in verb. coherentibus*

bus de feud. rogn. vbi ex hoc dicit feudum posse
in his constitui, sequuntur *Aluar. & Card. Alex.*
ibid. & Zas. in epith. feud. par. 4. col. 1. vbi id dicit
communiter teneri a *DD.* Nam huiusmodi fru-
5 ctus pendentes sunt pars fundi, *l. fructus penden-*
tes ff. de reiuen. Idq; non solum in reiuendicatio-
ne, sed, & in actione personali, *l. vlt. §. fructus ff.*
quæ in fraud. cred. & plenè declarat *Bar. in l. si*
filiusfamilias §. cum secundum in fin. & ibi Bal.
Angel. Bapt. Imol. Paul. de Castr. & Alex. ff. de
verb. oblig. Bal. plenius *Salyc. in l. fructus C. de*
act. empt. & Angel. cons. 33. col. 1. Aret. in l. cum
filio, & ibi quoq; alij *recentiores ff. de leg. 1.* Ideo
& de his iudicādũ est, vt de feudo cũ quæritur,
an cedant mobilibus, an immobilibus, secundũ
Bal. in cap. 1. col. vlt. vers. quæro quid de fructibus
tit. de pace tenen. Propterea *Affl. in constitut. Re-*
gni col. 3. in 4. notab. scribit, quod in confiscatio-
6 ne bonorum mobilium non veniunt fructus
pendentes cum sint pars soli quod, & idem
voluit in *constit. incip. si quando aliquem in 9. no-*
tab. & iterum ante fin. & reprobat *glos.* ibi con-
trarium tenentem, & in ante eum videtur sen-
sisse *Bal.* quem eum allegat *in d. cap. 1. de pac.*
ten. & ibi quoque *Laud. col. 2. vers. quæro cum*
tex. dicat, & Alex. col. pen. vers. cuiusdem initij.

Et adeo hi fructus censentur pars fundi, vt
7 *Ang. in d. l. fructus ff. de reiuend.* adseuerauerit
posse de huiusmodi fructibus fieri supplemen-
tum legitimæ filio, quamuis habere debent
ipsam legitimam de substantia bonorum patris
& non de fructibus, *l. scimus §. repletionem, &*
auth. nouissima, & vtrobiq. Doct. C. de inoffic. test.
quod dictum dicit *Ias. in d. l. cum filiofam. col. vlt.*
ff. de leg. 1. sed, & hoc voluit licet *Ias.* non me-
minerit, idem *Ang. in l. centurio col. 2. ff. de vulg.*
& pup. subst. & ante eum *Butr.* quem citat *Ang.*
in posteriore loco in *l. iubemus C. ad Treb.* & eos
sequitur *Socc. cons. 93. circ. princ. col. 8. vers. pro-*
bat etiam dicta opinio. lib. 1.

Et ex hoc fit, vt qui habet partem in fructi-
8 bus ratione decimæ, aut alias habet partem, &
in fundo cum fructus sint pars fundi, ideo po-
test prohibere domino ne fructus eo inscio col-
ligat, vt hac ipsa ratione voluit *Spec.* & post
eum *Io. And. & Bal. in addit. ipsius tit. de decim.*
§. 1. col. vlt. vers. vltimo queritur, idem Io. And.
post alios antiquiores a se ipso relatos in *cap. ex*
par. il 2. & ibi quoque *Collect. & Panor. ext. eod.*
tit. Luc. de Pen. in l. 2. col. 5. in ver. aspect. C. quan.
& quib. lib. 10. Flor. cons. 146. Alex. in l. diuortio
§. vlt. col. vlt. vers. iuxta hoc vnum ff. sol. mat.
Guid. Pap. qui ita dicit fuisse iudicatum in Cu-
ria *Delph. decis. 283. & cons. 20. nu. 1. vers.* ad pri-
mum *Aufr. in decis. Thol. q. 109. & quæst. 432.*
Iac. à S. Geor. qui hos non citat, sed alios qui id
tamen non dicunt in *tract. de royd. siue oper. col.*
vlt. vers. rursus quero homines mei.

Quibus illud quoque consequens fit, vt quẽ-
admodum fundus ipse res est immobilis, ita, &
fructus quoque pendentes eius pars sunt; im-
mobiles sunt, eo argumento, idem iuris esse in
parte, quod in toto *l. iurisgent. §. ideo vers. si agi-*
tur in totum ff. de pact. & l. quæ de tota in princ.
& ibi glos. & Bar. ff. de rei vend. & l. pars ff. pro
derelict. & l. qui scit in princ. ff. de vsur. & l. si ser-
uus ff. de acquir. hæred. & cap. pastoralis §. sed
cum totum de offic. deleg. cum similib. sicut ergo
in fundo integro locum habet retractus, ita, &
in parte ipsius idest in fructibus pendentibus
habere debet, vt pars suo toto conueniat, *cap.*
quæ contra 1. dist. & ita tenuit expressim *Affl.*
in tract. prothom. col. 10. vers. tertio nota, & etiam
nulla illius mentione facta *Cassan. in consuetud.*
Burgun. de retract. §. 1. in verb. heritaige, & in l.
2. vers. sed iuxta hoc quero, & Ferro loquens de
magnis arboribus nondum excisis diuidentis
in consuetudin. *Burgund. de retract. §. 15. per l.*
Quintus ff. de act. empt. & loquens generaliter
in fructibus pendentibus videlicet 125. *eiusd.*
tit. in fin.

9 Nam, & alias videmus, quod prohibitus
alienare aliquam rem, prohibetur, & eius fru-
ctus nondum perceptos alienare; quod hinc
planum fit, quod eius rei non potest constitui
vsus, & vsusfructus, *l. vlt. C. de reb. alien. & cap.*
non liceat in princ. ibi, nec in vsufructu iura dare
12. quæst. 2. & notat *Bart. in l. codicil. §. instituto*
ff. de leg. 2. & Fulgos. cons. 93. col. 2. vers. item lo-
quitur, & facit *auth. nouissima C. de inoff. test.* &
de feudo voluit *glos.* vt solet a nostris citari in
cap. 1. §. 1. in verb. alienationes de *cap. Cor. Blan.*
in sua summa tit. quib. mod. feud. amittatur verb.
numquid possit vsufructum *Ardiz* etiam in
sua summa *eod. tit. §. cum prædictum sit vers.*
numquit poterit vsufructus, *Iser. in cap. Impe-*
rialem in princ. de prohib. feud. alien. per Fed.
Alex. qui eam *glos.* dicit communiter appro-
bari *cons. 18. col. 1. lib. 5.* quod reperitur *consil.*
118. lib. 6. Iac. de S. Giorg. in tract. feud. in verb.
ita etiam quod si ipsi col. pen. vers. subsequenter
quero, *Curt. Iun. in eod. tract. in 4. par. princ. colu.*
44. vers. decimoquinto quero *Afflict. in d. cap. 1.*
§. si quis hominem *col. 2. num. 12. tit. de pace ten.*
& idem de emphyteusi tenuit *Roman. sing. 222.*
Tortus in l. iubemus la 2. in princ. C. de sacrosan.
Eccles. sed nec aliter potest vassallus, vel em-
phiteuta vendere futuros fructus feudi, vel
emphiteusis secundum *Azon. in summa instit. de*
vsufruct. §. 1. in fin. sed, & si quis ex statuto non
possit vltra quartam partem bonorum relin-
quere extraneo, nec notatur quoque de fructi-
bus disponere vltra eam partem, vt ex facto
respondit *Soc. d. cons. 93. in 3. dub.* quod est in
2. col. ver. circa tertiam dubitationem, & duab.
col. seq. lib. 1. vbi ad hoc multa allegat.
10 Ego tamen cum *Lauren. in decis. 16. Rot. Aue-*
nion. defendo in opinionem contrariam sub
legato .s. mobilium, grana seminata, & adhuc
non recollecta, venire, & deberi legatario, vt
ante eam voluerunt *Castr. in cons. 132. lib. 1. &*
Dec. in cons. 482. quos sequuntur *Marhiel. pa-*
troc.

troc.15.& 16.& Duran.caut.53 in tit.de leg.in tract.de art.test.in.

Et rationabiliter quidem, nam certum est
primam opinionem fundari ex eo, quia fructus
pendentes sunt pars fundi, quod ipse planè fa-
teor eum considerantur tamquam accessorij,
ac veluti appendices ipsius fundi, .s. venditio
11 fundo fructus pendentes comprehendantur
in venditione cum adhuc illi inhereant, *l. Iu-
lianus §. si fructib. ff. de act. emp. & d. l. vlt. §. fru-
ctus ff. de his quæ in fraud. cred.* & idem in fundo
dato solutum, respondit *Aret. cons. 190. colum. 6.
vers.* circa quintum, & idem in concesso ad af-
fictum respondit etiam *Rom. cons.* 10. & idem
quoque in legato fundo, vt etiam fructus ve-
niant, dicunt, *Iac. Aret. & Bal. in l. si quis verum
ff. de leg. 1. col. 2. vers.* quero quid de fructibus *C.
de vsur. & fruct. leg.* eum concord. tradit à *Corn.
cons. 200. col. 3.* vers. ex quo infertur *lib. 4.* & est
bonus *tex. in l. si pendentes ff. de vsufr. & in lege
in l. falcidia placuit ff. ad legem falc. idemque* de
fideicommisso respondit *Ias. cons. 331. col. pen.
vers.* quinto dum queritur *lib. 2.* & idem in feu-
do concesso in feudum voluerunt *Dyn. Bar. Sa-
lyc. Imol. Florian. Raphael. Cuman. Paul. Cast. Pet.
Belu. Ang. Aret. Alex. Fran. Aret. & Ias. in l. cum
filio famil. ff. de leg. 1. & Bal. in l. 1. quæst. 14. ff. de
rer. diuis. per d. §. fructus,* & idem *Bal. in d. consil.
1. col. vlt. vers.* adde quod dicit, & ibi quoque
*Alex. col. 2. vers. not. text. ibi tit. an agnat. vel filij
per d. §. si fructib. Anch. & Imol. in cap. per tuas
ad fin. ext. de don. & Aluar. in cap. 1. §. his conse-
quenter, tit. hic fin. lex.* & qui feudum diuerso
12 amittit, & fructus quoque pendentes omittit,
Bal. in d. cap. 1. col. vlt. vers. quærit an agna, vel
filij, & qui fundum publicat, & fructus penden-
tes publicat, *Bal. in cap. 1. in princ. col. vlt. tit. de
pace ten. Aret. cons. 10. col. 1.* vbi id dicit valdè
notabile, & qui fundum vendere certo pretio
damnatus est, nullus fructus rei excipere potest
quia id pretium ad totam causam fundi perti-
13 net, *l. qui concubina §. si fundum ff. de leg. 3.* &
eum res restitui debet intelligitur eum fructi-
bus pendentibus, *Bal. in cap. 1. vers.* si qui ex
parte in ver. succedere *tit. de pace constan.* & sen-
tentia quæ rem adiudicat, cum ijs quoque
fructibus intelligitur, vt videre licet apud *Affl.
decis. 188. col. 1.* & si dominium fundi in alium
transfertur ipso iure intelligitur cum fructibus
pendentibus; quod ex facto respondit, *Bertran.
cons. 8. lib. 1.* & qui sacerdotio quod vulgo be-
neficium vocant renuntiat, & illius quoque
fructibus pendentibus renunciare dicitur, *Al-
ber. in l. diuortio vers.* ex prædictis *ff. sol. matr.* &
rei vendicatio, quæ datur ad fundum compe-
petit etiam accessoriè ad fructus pendentes, &
ita intelligitur *d. l. fructus pendentes*, quæ ob id
sita est sub *tit. de rei vend.* & aliæ similes, & in
natione pignoris fundi comprehendūtur fru-
ctus pendentes, vt est tex. in *l. filius familias §.
1. ff. de verb. oblig. vide glos. & DD.* ibi redden-
tes rationem differentiæ. & *Glos. in l. videamus
la seconda §. actionem ff. de vsur. & Alberi in l.
vltim. §. non solum num. 1. ff. qui in fraud. cred.*

Verum si separatim, & diuisim consideren-
tur, vt quia sine fundo, statim à fundo separan-
di, debent censeri, tamquam si iam essent sepa-
rati, tum *arg. tex. in l. cætera §. sed si separauit,* &
ibi not. *ff. de leg. 1. & l. pennl. vbi Bart. ff. de mil.
testam.* qui quidem *Bar. in l. diuortio §. interdum
vers.* quando quidam *ff. sol. matr.* dicit per *gl. in*
vers. reddet, quod fructus proximè recolligen-
di habentur pro collectis, & sequitur *Ias. ibi
col. fin.* & in *l. admonendi col. 11. ff. de iur. iur.*

Tum etiam, quia finis ad quem quodlibet
negotium tendit, potius inspiciendus est, quā
quod præsens est, *l. si idem §. vlt.* & ibi *Cast. ff. de
iurisdict. omn. iud. & l. si domum ff. locat. & l. qui
bona §. qui inter ff. de dam. infec. & l. adeo §. illud
ff acquir. rer. dom.* Nam finis ipse declarat qua-
lis sit res censenda *l. sed, & si quid §. 1. de vsufr.
& cap. fraternitatis §. vlt. ff. de frigid. & malefic.*
& voluit per eos *tex. Specul.* ex hoc probans
aliquid esse censendum, mobile, vel immobile
secundum finem *in tit. de fructib. & interesse §.
scias* igitur vers. sed quid si habeo, nam, &
istum est a fine omnia denominari, secundum
Aristotel. quem citat ex nostris *Bald. cons. 272.
col. 1. lib. 1.* & idem dicit ipse *Bal. in repet. l.
Æmilius col. 4. vers.* & scias quod libellus *ff. de
minor. & Alb. in l. 1. col. 2. vers. & an sit ff. de
orig. iur. per l. non nouam C. de iudic.* & alia iura
& *Signor. cons. 23. col. 3. sub nu. 16.* & facit etiam
l. si qui adultery C. de adult. & l. reprehendenda
C. de inst. & subst. & quod scribit ipse *Bal. cons.
250. col. 1. lib. 1. & Socc. in rub. ff. de ver. obl. col.
vlt.* paulo ante fin. vbi dicit, quod cuius natu-
ra est finis eiusdem sunt, & ea quæ tendunt ad
eum finem per *l. Oratio ff. de sponsal.* At finis,
intentioque eorum qui hos fructus emunt eis-
que vti fruique volunt, ea est vt statim quam
maturi fuerunt, eos ad eorum vsum decerpant
& ita mobiles faciant, vt proinde furti te-
neantur qui eos à fundo separauerint omnino
contrectandi, *d. l. fin. fur ff. de vsufr. & l. si certa,
& l. si seruus communis §. locaui, & l. inficiando
§. vlt. l. Fullo §. 1. ff. de furt.* quamuis ea actio pro
solis mobilibus detur, *l. quare ff. de vsufr. cap. &
§. quod autem inst. eod. tit.* ex quo illud planum
fit hos fructus pro mobilibus censeri,

Tum postremo, quia non necessario con-
cludit illud argumentum de toto ad partem
glos. in l. 1. §. si ex dodrante in verb. argumentum
ff. de collat. bonor. nec simpliciter quidem sed
secundum quid, vt voluit *glos. in l. si quid earum
§. 1. ff. de leg. 3.* & horum est bonus *text. in l. si
quis aliam ff. de solut. & in l. tutor vergentibus §.
1. ff. de minor & in l. statuliberos, l. 1. §. 1. ff. de
stat. lib.* Numquam vero procedit cum est di-
uersa ratio totius, & partis, *l. cum de indebito
vers.* sed hoc ita, & ibi *Saly. in 4. not. ff. de prob. &
l. sed si lege §. adeò*, & ibi *glos. in ver.* dimidiam

ff. de

ff. de peti. hæred. & l. Papinianus §. sed nec impuberi ff. de inoffic. test. & l. ex mille ff. de euict. & tradit alia quoq; glos. in l. qui hominem in princ. in verb. Titio de solut. Petr. de Bellapert. in repet. l. iurisgent. §. adeo col. 2. in 2. compos. & ibi quoq; Bar. etiam in 2. oppos. Alber. col. 2. vers. item opponit, & etiam recentiores ff. de pact. Cyn. Salyc. & alij in l. cum notissimi §. in his C. de præscript. 30. vel 40. annor. Alber. in l. si plures paulo ante fin. ff. de accus. Card. Flor. Panor. Barb. & Felyn. in cap. pastoralis §. item cum totum ext. de offic. de leg. Corn. cons. 10. col. 4. vers. nec obstat argumentum lib. 3. Dec. in l. eius effectus ff. de reg. iur. & Euerard. in locis legalibus in loco de toto ad partem, indè videmus fructus pendentes non censeri partem fundi in nonnullis alijs casibus scilicet in extincatione fundi; donati ad effectum insinuationis neque enim fructus ipsi augent extincationem, l. in ædibus §. 1. & l. cum de donatione ff. de don. quod non ob aliud est, quam quod in eo casu est diuersa quepiam ratio. At hic longè est diuersa ratio vtriusq; scilicet fundi, & fructuum, imò verò in fructibus cessat omninò ratio nostræ consuetudinis, quæ est vt bona conseruentur in familia, nam manere non possunt fructus statim perituri, siue eos decerptos, siue intactos in feudo relinquas: cum manere id tantum dicatur, quod durat, l. vl. §. vlt. ff. de libe. legat. & cap. quia in omnib. in fin. de vsufruct.

14 Et hinc videmus, quod licet feudum vel emphiteusis non possint alienari, vel obligari sine consensu domini per iura vulgata; nec itē accipi in causam iudicati, vt per omnes contra glos. in l. finita §. si de vectigalibus ff. de dam. infec. Possunt tamen eorum fructus vendi, vel donari ad modicum tempus, vel etiam quandiù vixerit vassallus secundum diuersitatem opinionum, possunt item in causam iudicati. vt de primo scilicet alienatione voluit Andr. de Iser. in cap. Imperialem in princ. & ibi Bald. col. 3. vers. quero nunquid si ex consuetudine, vbi tamen distinguit Aluar. & Mart. Laud. col. 2. vers. nunquid vassallus & Alex. col. 4. vers. quęro an vassallus possit, de prohib. feud. alien. per Feder. vbi
15 dicunt quod licet vassallus non possit constituere vsumfructum in feudo, l. arboribus §. vlt. ff. de vsufr. potest tamen vendere fructus totius illius temporis, quo fundum apud se facturum est, quia prohibitur vendere rem non prohibetur vendere fructus illius, d. l. codicillis §. instituto ff. de leg. 2. & l. pater in princ. ff. de leg. 3. Item Isernia in cap. eod. tit. de leg. Corr. & in cap. 1. tit. an agna. & in Const. Regni incip. Constitutionem diuæ memoriæ in fin. & ibi Affl. cons. 7. vers. item quęro vtrum habens Andr. in sum. tit. quib. mod. feud. amitt. §. item quæritur an possit vendere ius recipiendi fructus, Alber. in l. monumenta in fin. C. de leg. Bal. in l. voluntas col. 2. vers. illud certum est C. de fideicom. vbi dicit. quod vasallus potest vendere fructus ad modicum tempus, quia illud non est alienatio, & in l. vsufructu. col. vlt. vers. illud est certum, & ibi Alex. in princ. ff. solut. matri. vbi idem dicit ipse Bal. in cap. donare in princ. titul. qualit. feud. alien. potest. Nam non dicitur (inquit) rem alienare qui fructus alienat, argum. d. l. in ædibus §. 1. ff. de don. & idem Bald. in cap. 1. §. aut si libellario col. 6. quib. mod. feud. amitt. l. 1. per illos tex. & l. pelo §. prædium ff. de leg. 2. & l. communi diuidundo §. cum de vsufructuum ff. communi diuidundo. Rainal. in §. habito col. xj. in paruis, uers. quęro cum quid uassallus de probi. feu. alien. per Feder. Alex. cons. 68. lib. 1. & cons. 165. lib. 2. col. 3. & d. cons. 18. col. 2. lib. 4. Ias. in l. filiusfamilias §. diui col. 11. vers. duodecimo limita ff. de leg. 1. in 2. lect. Affl. in Constit. Regni incipit. si quis post litem col. 5. Zasius in epit. feud. par. 10. char. 11. vers. tertia conclusio.

Nec tenendo hanc opinionem obstat, quod
16 verba legati intelliguntur secundum tempus testamenti, l. si ita ff. de aur. & arg. leg. uxorem. §. testamento ff. de leg. 3. Ideò cum tempore testamenti, & mortis adhuc extreminata in terris, & non à solo separata inter mobilia non videbatur contineri, l. si cognatis ff. de reb. dub. Capella Tholos. in decis. 190.

Nam respondetur, talia legata regulari se-
17 cundum tempus testamenti, quia testator legando argentum suum, vestes, uel domos suas non excogitauit se habiturum aliud argentum uestes, uel domos, nimirum si acquisita post testamentum non ueniant, Ruyn. cons. 122. nu. 13. lib. 2. sed si testator tempore testamenti deuinasset, uel cœpisset habere illud quoque contineretur, qui habuit ortum à tempore legati propter spem quam habebat, ut illud consequeretur, l. & si non sint, §. quid ergo de auro ff. de aur. & arge. leg. Bar. in l. cætera §. fin. oppos. fin. ff. de leg. 1. & in l. fin. ff. de requir. reis; ita similiter seminata deuinatione patrisfamilias inter mobilia censeri debent, ut per Castr. de quo memor est Rota Auen. apud Laurent in d. decis. 16. in fin quæ pariter sub nu. 3. quod licet pugnare uideantur iuris regulæ, quod de coniunctis, & accessorijs loquitur: Tamen inquit illa, quia in habitu sperantur fieri res mobiles, & adhoc ordinati sunt isti fructus, & destinati secundum eorum propriam naturam, perindè est, ac si tempore testamenti essent mobiles, argum tex. in l. fundi §. fin. cum l. seq. ff. de act. empt. si Regulæ detractæ ab ædificio, ut reponatur ædibus accedunt ita quæ sunt in fundo reposita, ut deinde amoueantur, non debent dici esse fundi, argum. à contrario sumpto l. 1. §. 1. ff. de offic. eius cui mandat est iurisd.

18 Item quia quæ destinantur ad unum usum pro factis habētur, l. si quid earum §. inter emptum ff. de leg. 3. l. & si non sint d. §. quid ergo ff. aur. & arg. leg. Grana enim seruntur terris, vt deinde colligantur, nam, vt ibi perpetuò maneant & sic non debet haberi ratio illo modico tem-

pori quo fundo fuerunt adiecta, cum parum durauerit, *l. si pro parte §. versum ff. de in rem verso.*

Quæ o ... ia considerando tanto magis illa 19 procedere asseuerabam, dum legatum de quo agebatur erat factum Cappellæ Sanctissimi Sacramenti cuiusdam Ciuitatis ad exonerationem conscientiæ pro incertis, & malè ablatis, vbi enim de fauore animæ agitur apices iuris non sunt attendendi, tanto magis, quia dum hæc scribo terremotus in hac Ciuitate sunt adeo frequentes, ita vt quotidie illis inesse negare non possum credo propter peccata mea (ne dicam & totius Vrbis) quæ certè Dei respiciens iram adeò pænitentiæ, cilicijs, & religioni se dedit, vt speculum, & sanctitatis imago videatur, assistente, in eius Cathedrali Ecclesia loco Apostolornm Dei verbum prędicante Admodum R. P. F. Hacynto à Casali Ordinis Cuppuccinorum, qui hodie in domino requiescit; & respectu Sedis vacantis gurbernante tamquam Vicario Generali Illustriss. & Reuerendiss. illo Equite clarissimo, & totius legalis scientiæ optimo genitore D. Aloysio Riccio numquam satis laudato viro, nunc Episcopo Vici Equense.

SVMMARIVM.

1 *Quantitas aliqua quando legatur, si postea pars per Testatorē soluatur in vita, censetur ademptū legatum, sed hoc procedit quando legatum est simplex, & non in causam dotis, vt in nu. 2.*

3 *Patre legante quadraginta pro dote, si deinde viuius maritauit filiam eum ducentis, alia ducentum minimè debentur.*

4 *Legatum factum cum taxatione quantitatis numquam diminuitur per adiectionem causæ.*

5 *Fauore legati pro incertis, & malè ablatis, si est soluta pars debet repeti residuum.*

ARGVMENTVM.

Legata aliqua quantitate pro incertis, & malè ablatis, si postea aliqua pars dictæ quantitatis fuerit inrita per Testatorem soluta, debetur quoque aliud residuum.

PRIVILEGIVM XVII.

1 Regulariter quando aliqua legatur quantitas, si postea pars per Testatorem soluatur in vita, censetur ademptum legatum, vnde si pater legauit filiæ dotem in testamento, & deinde superuiuens filiam nuptui tradat, & eamdem, vel maiorem summam pro dote promittat, legatum censetur extinctum, & cum dote compensatur, *l. filia legatorum*, cum ibi *not. per doct. C. de leg. & l. Lucius la prima ff. de leg. 2.* prout in specie affirmant *Socc. Iun. cons. 79. num. 18. lib. 3. Ruyn. cons. 81. sub num. 7. lib. 2. Surd. cons. 119. num. 10. & seq. lib. 1. Phanuc. de lucro dot. glos. 8. num. 83.*

2 Quę fanè conclusio procedit etiam si legatum esset simplex, & non in causā dotis, prout ex magis communi DD. opinione tutantur, *Ias. in l. huiusmodi §. eum pater num. 16. & seq. ff. de legat 1. Menoch. in tract. de præsumpt. lib 4. præsumpt. 109. num. 24. Anna* qui alios citat concordantes *cons. 91. num. 5. & seq.*

3 Quod si pater legauit quadringentum pro dote, & deinde viuus maritauit filiam cum ducentis, alia ducentum minimè debentur, ita quod residuum nullatenus potest peti iusta *Dyn.* sententiam in *dict. l. Lucius ff. de leg. 2.* vbi etiam *Imol. Cast. & Cuman. Imol. in cap. filius extra de testam. & in dict. l. huiusmodi §. cum pa- pater ff. de leg. 1.* quorum sanè opinioni non aduersatur regula *tex. in dict. l. Lucius in fin.* vbi permittitur petitio residui, quia ibi legatum relictum erat absque causa, sed isti loquuntur in legato pro dote.

4 Contrarium tamen tutantur *Oldr. in cit. l. Lucius, Ancher. d. cap. filius, Angel. Bald. Iacob. Castr. & Salyc. in l. filia legatorum C. de leg.* qui tenent filiam posse petere residuum, ex eo, quia legato facto cum taxatione quantitatis numquam diminuitur per adiectionem causæ, *l. creditor, & l. si inter ff. mand. l. Lucius ff. de alíment. leg.* & hanc esse communem DD. vocem testatur *Ann. dict. cons. 91. adde Præs. de Franch. decisione 422. num. 6.*

5 Quidquid tamen sibi ipsis contradicant Doctores in hoc casu, tutamen intrepidè firma, quod fauore ligati pro incertis, & malè ablatis, si fuerit aliqua quantitas pro tali causa legata, & deinde Testator superueniens aliquam partē soluerit, debebitur quoque aliud residuum, ita quod non censetur per solutionem partis reuocatum residuum, ad instar quādo quis legat mille pro dotanda cappella, & de inde superuiuens eam dotauerit cum ducatis quingentis, eo decedente non mutata voluntate debetur residuum vsque ad integrā quantitatem legatam, vt fuit originalis opinio *Iacobini in dict. l. filia legatum num. 5.* quem sequitur *Couar. in cap. cfficu num. 10. in fin. de testam. & Ann. dic. cons. 91. num. 19.* & modernè post hæc scripta visus *Pascbal. in tract. de patr. potest. part. 2. cap. 6. num. 38.* iuxta quorum sententiam requisitus de voto respondi in in causa Ioan. Felicis Sallani hæredis Magnif. Pauli Æmilij Ronchegalli, qui legauerat ducentos aureos pro ædificanda quadam cappella sub titulo, & inuocatione Constantinopolis, & deinde viuens impenderat centum viginti aureos, dixi consultus posse peti residuum ab Oeconomis dictæ Cappellæ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt delegatis soluatur Gabella non comprehendit legata pro incertis, & malè ablatis.*
2 *Statutum quod delegatis ad pias causas soluantur duo denarij pro libra, non valet, sed pro oneribus respicientibus causam piam potest cogi, vt in nu. 3.*
4 *Idem est vbi imponeretur gabella pro reparanda Ecclesia, vel pro liberanda Ciuitate ab aliquo morbo contagioso Idem est quando imponeretur pro manutenendo studio in Ciuitate, vt nu. 5.*
6 *Priuilegium l. si quis Decurio C. de decur. lib. 10 quando non procedat.*

ARGVMENTVM.

Legata pro incertis, & malè ablatis non comprehenduntur substatuto quod de legatis soluatur Gabella.

PRIVILEGIVM XVIII.

1 Regula sit quod statutum, vt de legatis soluatur Gabella, non comprehendit legata pro incertis, & malè ablatis, *Bald. in l. si seruo ff. de hæred. inst. Bruuor. à sole in suo compend. resolut. in verbo Gabella Corset. in suis singul. in verb. statutum il 18. Rustic. de fideicom. lib. 2. cap. 3. num. 6. Carocc. decis. 7. num.* 10. quoniam huiusmodi legata nullum debent agnoscere onus.

2 Quinimò asseuerant infra citandi Authores, nec esse validum statutum, quod de legatis ad pias causas soluatur duo denarij pro libra, *Butr. cons. 40. & 45. Pelin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 94. de constit. Abb. cons. 25. lib. 1. Masc. de gener. stat. interpr. concl. 1. n. 22.*

3 Licet pro oneribus respicientibus causam piam, quilibet possit cogi ad solutionem gabellæ, etiam si sit priuilegiatus, & alias immunis, si quidem conclusio illa, vt priuilegiati, & exempti à solutione Gabellarum non possint cogi à gabellotis, non procedit, neque locum habet, quando onus imponitur pro causa, quæ respiceret pietatem, vt pro satisfaciendo prædicatori, vel pro soluendo Medico, *Bellamer. cons. 47. num. 1. Bursat. cons. 16. num. 23. lib. 1 Natta cons. 311 num. 4 lib. 2. Canalc. decis. 44. nu. 10. Aluar. in spec. iur. pontif. cap. 35. vers.* & dicitur munus, *Remigius de Gonn. in tract. de caritat. subsid. q. 62. num. 37. Capra regul. 96. nu. 18. Guttier. alleg. 10. nu. 2.*

4 Idemque esset vbi Gabella imponeretur pro reparanda Ecclesia, *Aloys. de Leo in auth. cassa num. 19. C. de sacaosanct. Eccles. Surd. cons. 62. num. 12.* vt pariter quoties Gabella imponeretur pro liberanda ciuitate ab aliquo morbo, seu contagio, vt puta à peste *Duen. regul. 100. fallen. 17. Put. in tract. de reintegr. feud. cap. 14. num. 26.* vbi loquitur de Ecclesia, *Menoch. cons. 800. num. 21. Sfort. Odd. cons. 746. num. 4. lib. 1. Decian. cons. 14. num. 24. lib. 1. Caual. dic. decis. 44. num.* 100. vbi etiam, quod pietatem respice-
5 re dicitur quando gabella imponeretur pro manutenendo studio in Ciuitate, quod etiam approbarunt *Rimin. Iun. cons. 574. num. 4. lib. 5.* & alij supra allegati, & ratio est, quia causa studiorū fruitur priuilegijs Ecclesiarū, & clericorum, illisque equiparantur, *Bald. & Ias. in l. 1. ff. solut. matrim. Lutius in tract. de priuileg. scholar. priuil. 2. per tot.*

6 Quare meritò priuilegium *l. si quis decurio C. de decur. lib.* 10. concessum patribus habentibus duodecim filios, non habere locum, in illis oneribus, quæ pestis, vel belli causa imponuntur, eum ab eis nemo immunis, & exemptus censeatur, tradiderunt *Bursat. cons. 16. num. 51. lib. 1. & Thess. lib. 1. quæst. forens. q. 13. n. 5.* quos refert, & sequitur Eruditissimus D. Marchio Corleti olim Regens *Constantius* in suis comment. ad *tres libros Codic. d. l. si quis decurio nu. 44.* vbi inter cæteras limitationes hanc precipuè adducit, atque reponit.

SVMMARIVM.

1 *Quando Testator mandat dari mille pro malè ablatis, si non appareant tot malè ablata superfluum quod debetur, sed vide nu. 2. & 3.*

ARGVMENTVM.

Legatis mille aureis pro malè ablatis, si non sint tot malè ablata residuum non debet remanere penès hæredem, sed erogatur in pium vsum.

PRIVILEGIVM XIV.

1 Regulam firmo, quod quando Testator mandauit dari mille pro malè ablatis, deinde non apparentibus tot malè ablatis, superfluum quoque erogabitur in pium vsum pro anima Testatoris.

2 Quamuis *Butrig.* & post eum *Bald.* fingendo casum in testatore, qui mandauit distribui in pios vsus mille pro tot malè ablatis, si deinde non appareant superfluum deberi hæredi concludat, nisi aliter testatoris voluntas fuerit puta quod in aliam causam conuerterentur, & videtur in eadem residere opinione *Genuens. in pract. eccles. q. 526.*

3 Sed ego à firmata regula minimè recedo, nam eum testator firmauerit certam summam pro malè ablatis, tantam esse præsumendum, est sufficit enim assertio testatoris, nec aliundè probanda sunt malè ablata, vt infra in eodem opusculo firmatum fuit particulari priuilegio.

Quare caueant exequutores testamenti fortè dati in contrariam inclinare partem sed

omnia erogent in beneficium pauperum, vel alterius piæ causæ.

SVMMARIVM.

1 *Donationes factæ pro exoneratione conscientiæ, vel pro malè ablatis debeat denunciari per Notarios loci, quæ denunciatio debet fieri infra quindecim dies.*

2 *Legata facta Hospitalibus, & alijs locis debent denunciari per Notarios infra mensem.*

3 *Terminus vnius mensis currit à die publicationis ad denunciandas dictas dispositiones, sed de faciendis constituitur tantum terminus quindecim dierum.*

4 *Legatum quod est factum alicui Hospitali, quod multum distaret à loco vbi residet Notarius duplicatur terminus dicto Notario ad denunciandum.*

5 *Legata pia denunciari possunt à quolibet de populo.*

ARGVMENTVM.

Donationes factæ pro incertis, & malè ablatis infrà quindecim dies à tempore stipulationis locis, quibus factæ sunt, per Notarios denunciari debent legata autem infra idem tempus a die aperturæ testamenti.

PRIVILEGIVM XX.

1 Regula fit in hoc nostro Regno Neapol. quod donationes factæ pro exoneratione conscientiæ, vel pro malè ablatis, debeant denunciari per Notarios locis quibus factæ sunt infra quindecim dies a tempore stipulationis, & si fuerint legata, siue fideicommissa, aut codicilli infra idem tempus, & terminum a die aperturæ testamenti notificare debent locis, quibus relicta sunt, ita cautum est *in prag. 1. sub rubr. de legatis pijs*, quę quidem fuit confirmata ab Illustriss. & Eccellentiss. Comite Mirandæ Regni Prorege per aliam *pragmaticam* situatam *in rubric. de Notarys*, & propriè est *finalis*, vt testatur *Rouit. in comment. ad citat. prag. 1. in princ.*

2 Et quamuis nouissimè *Horatius Viscontus in suis conclus. iur. in verb. legatum licet alicui factum sit fol. 158. col. 1.* vigore dictæ *pragm. 1.* editæ per Eminentissimum Cardinalem de Granuela, asserat infra mensem debere Notarios legata facta Hospitalibus, & alijs pijs locis denunciare.

3 Tu tamen Regnicola aduerte, nè erres, nam pragmatica illa, dum assignat mensem Notarijs ad denunciãdum donationes, legata, fideicommissa, & dispositiones, loquitur de donationibus, & alijs dispositionibus factis per prius, & istis pragmatica dat terminum vnius mensis à die publicationis ipsius ad denunciandas præfatas dispositiones, sed de faciendis constituit tantum terminum quindecim dierum.

4 Benè verum velim notes pro coronide, quod si legatum esset factum alicui Hospitali, quod multum distaret a loco vbi resident Notarius (vt puta esset factum legatum Regij Ecclesiæ Ciuitatis Gaetæ) tunc hoc distantiã loci, esset multiplicandum tempus Notario ipso, ita quod licet infra terminum quindecim dierum non denunciasset Oeconomis dictæ Ecclesiæ legatum factum excusaretur Notarius quousque videbitur arbitrio boni viri, & sic Iudicis

5 Nec desinans obseruare, quod de iure communi legata pia denunciari possunt à quolibet de populo *Bald. in l. nulli num. 13. C. de Episcop. & cleric. Surd. de aliment. tit. 3. q. 8. num. 4.* vbi etiam, quod quilibet de populo potest implorare iucidis officium, per quod exequutor cogatur voluntatem testatoris exequutioni mãdare, ex *Roman. consi. 69. num. 3.* sicque pariter firmat fauore alimentorum, vt videre poteris.

SVMMARIVM.

1 *Legatum fundi, domus, vel alterius rei censetur reuocatum ex ipsorum alienatione voluntaria, quæ conclusio procedit etiam si donaretur res legata num. 2.*

3 *Ex alienatione rei legatæ, præsumitur reuocatio quamuis legatum esset factum piæ causæ.*

4 *Res legata pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis non censetur adempta si alienetur.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro incertis, & malè ablatis, per alienationem rei legatæ non censetur reuocatum.

PRIVILEGIVM XXI.

1 Regulariter legatum fundi, domus, vel alterius rei censetur reuocatum ex ipsorum alienatione voluntaria *§. si rem instit. de legat. l. rem legatam ff. de adimend. leg. l. fideicommisso §. si rem ff. de leg. 3. Menoc. de præsumpt. lib. 4. cap. 167. firmans præsumpt. 37. num. 13. lib. 3.* alienationem voluntariam cognosci quando testatori nulla necessitas vrget alienandi, & tamen alienat.

2 Quæ sanè conclusio procedit, etiam si donaretur res legata, *glos. in d. §. si rem inst. de leg. in verb.* alienauerit, quinimò etiam si alienatio esset inualida, *Mascard. de prob. conclus. 1280. n. 93. Surd. de aliment. priuil. 21. num. 2. tit. 8. Mantic. de coniect. vltim. volun. lib. 12. tit. 6. num. 2.* & etiam si alienatio esset facta cum pacto de retrouendendo, *Gomez variar. resol. tom. 1. cap. 12. in tit.*

*in tit.de leg.fol.*132. de quo memor est *Præs. de Franch.decis.*183.*nu.*2. nisi tamen tempus adiectum in tali pacto adhuc non esset elapsum, *Ludonic.decis.Perus.*23.*dub.*2.

3 Et ex rei legatæ alienatione reuocationem præsumi asseuerant infra citandi Doctores procedere, quamuis legatum esset factum piæ causæ, nam hoc non obstante per ipsius rei legatæ voluntariam alienationem reuocatum cēsetur vt consuluit *Natt. cons.* 613. & scribunt *Fusc. in singul. iur. lit. L. plenè Mascard. de probi dic.concl.*1280.*nu.* 102. *cum seq. Menoch. de præsumpt.dic.cap.*167.*num.* 17. *Mantich. de coniect. vltim.volunt.lib.*12.*tit.*6.*num.*5.*Surd.de aliment. dic.priuil.*21. vbi tractat si legatum pro alimentis factum super aliqua re, si voluntariè alienetur censeatur reuocatum, & quid si postea recuperetur.

4 Benè uerum vbicumq; legatū alicuius rei esset factū pro exoneratione conscientiæ, & pro malè ablatis, tunc licet res ipsa voluntariè alienentur, non per hoc censetur ademptum legatum, quia vt alias dictum est, tale legatum est onerosum, & ideo detrahetur vt es alienum, certumque est, quod reuocatum non censetur legatum per alienationem vbicumque legatum fuit factum ex titulo oneroso, *Cephal. cons.*379.*num.*49.*Simon de Petr. de interp. vltim. volunt.lib.*4.*num.*9.*Alex. cons.* 169.*nu.*4.*& seq. lib.*5.*Gabr.cons.*103.*nu.*4.*lib.*1.*Menoch.cons.*154.*num.*5.*lib.*3. quos refert, & sequitur *Gratian.lib.* 2.*discept.forens.cap.*251. quo in loco plenissimè explicat quando legatum censeatur reuocatum per alienationem rei legatæ voluntariam, siue necessariam pignorationem, locationem ad longum tempus constitutionem vsufructus, vel census permutationem exactionem debiti spōtè, vel coactè factam, aut receptionem in solutum, & in similibus casibus, de quo pariter vltra allegatos Authores poteris videre *Costā in tract. de portione rati quæst.* 232. *& Ludouic. conclus.*24.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens mulieres minores, & similes, contrahere nisi cum præsentia duorum coniunctorum, non procedit quando donant pro exoneratione conscientia ob incerta; & malè ablata.*

2 *Mulier donans pro eleemosyna pauperibus vel pio loco, lædi non potest.*

3 *In causa pia statutaria solemnitates minimè sunt necessaria, sed num Statutum hoc procedat in oblatione facta Ecclesiæ nu.* 4.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à muliere, vel alia persona prohibita contrahere absque aliqua solemnitate valet si fuerit factus pro malè ablatis, & incertis pro exoneratione conscientiæ; quamuis solemnitas à statuto requisita non fuerit seruata.

PRIVILEGIVM XXII.

1 Regula sit quod si forte in aliqua Ciuitate (prout in Alma Vrbe) vigeat statutum, vt Mulieres minores, & similes personæ nō valeant contrahere nisi cū præsentia duorū coniunctorū, & mulier donet aliquam pecuniæ quantitatem pauperibus, vel alicui loco pio pro exoneratione suæ conscientiæ ob incerta, & malè ablata, quamuis in tali cōtractu non fuerit seruata solemnitas interuentus duorum propinquorum iuxta statuti mandata, non per hoc rescindi potest contractus donationis factæ.

2 De qua quidem regula dubitandum non est, cum ratione non careat, si quidem dum mulier, siuè alia similis persona donat pro tali causa pauperibus, vel pio loco, non læditur, prout ratio finalis statuti dictat, cum eleemosyna vtilissima sit ad præsentem, & futuram vitam, ad *tex.in* §.1.*vers.nam corporalis* 42.*dist cam q.* faciens non solum abundantiam fructuū recipit, sed etiam sanitatem corporis, & animæ consequitur *cap.decimæ* 16 *q.* 1. tanto magis quia donatio facta pro incertis, & malè ablatis, non dicitur facta in vim eleemosynæ, sed potius in debiti solutionē, & oneris disgrauamen vt pluries alias diximus.

3 Vltra quod generaliter in causa pia statutariæ solemnitates minimè sunt necessariæ *glos.in l.si quis Titio ff.de leg.Bart.in Lucida in de alimen.legat.Corn.cons.* 38.*in fin.lib.*3. *& voluit Rota Toletana pecuniaria* 26.*January* 1590 *coram R. P. Perusino, & alias in Romana dotis* 29.*May* 1602.*coram R. P. D. Ottembergo*, vbi latè discutitur quando statutum generaliter loquens comprehendat causam dotis.

4 Vnde videmus quod tale statutū nō procedit in oblatione facta Ecclesiæ, quia si mulier, vel minor offerat se sua bona, vel tantum sua bona non requiruntur solemnitates huiusmodi statuti; nam si offert se, & sua alicui loco pio est actus spiritualis, super quo statutum non potest disponere, si verò offerat solum bona est deuotio, in qua locus pius est priuilegiatus *Abb.in cap.relatum*, & ibi *Add.de testam. Bald. in l. generali C. de sacrosanct. Eccles. Dec.in cap. præsentia num.*35. *de probat. Viuius in sua Sylua commun. opin. concl.* 796. vbi communi DD. voce testatur *Grat.nt. theorem. iur.* 25.*num.*37. vbi sic firmat in contractu facto a minore, vel muliere cum Ecclesia, vel alio pio loco, & in quocumque alio contractu ad pias causas testimonium perhibens de magis cōmuni scriptorum sententia, *Felyn.in cap.qua in Ecclesiarum num.*71.*de constitut.Cæphal.cons.*109.*num.* 18.*lib.*1.*Veral.decis.*194. *part.* 3. *Carpan.in statut.*

tut. Mediolanen. cap. 328. nu. 11 t. Boccat. in Const. Marchiæ glos. 8. num 48. Tiraq. qui alios concordantes coaceruat de *leg. connub. glos. 8. num. 162.* licet *ibid. num. 165.* multos allegando pro contraria parte illos fouet, & comprobat pluribus rationibus vsque ad *nu. 173.* vt ibi videre poteris.

Quare meritò nouissimè *Gratian. discep. forēs. lib. 5. cap. 831.* firmauit recognitionem bonæ fidei pro exoneratione conscientiæ potuisse fieri per mulierē absque solemnitatibus, iuxta notata per *Præsid. de Franch. dec. 237. n. 2. & 4.*

SVMMARIVM.

1 *Legata facta pro incertis, & malè ablatis tenent quamuis nō constet nisi ex testatoris assertione.*

2 *Bart. & alij dicunt, quod legata facta pro incertis, & malè ablatis debent constare per testes vel instrumenta.*

3 *Satis durum videtur ea quæ in conscientia hominis consistunt testibus probanda esse.*

4 *Quæ dependent à conscientia alterius statur eius dicto.*

5 *Assertioni miserabilium personarum eligētium forum se perhorrescere potentiam aduersariorum statur.*

6 *In his quæ dependent ab animo statur simplici dicto cuiusque in foro conscientiæ.*

7 *Donatio ob merita requirit probationem meritorum.*

ARGVMENTVM.

Legata pro incertis, & malè ablatis debentur quamuis malè ablata aliter non constent quam testatoris assertione.

PRIVILEGIVM XXIII.

1 Regulam firmo omninò deberi legata facta pro incertis, & malè ablatis, quamuis talia mala ablata aliter non constent, nisi ex ipsiusmet testatoris assertione, vt patet ex *Carroc. decis. 7. n. 13.*

2 Et licet non desint contrarium tenentes, qui firmarunt, malè ablata debere constare per testes, vel instrumenta vt fuerunt *Bart. in l. qui vxori ff. de aur. & argen. leg. & in l. 1. col. 7. vers.* tertio quæro *C. de sacrosanct. Eccles.* vbi *Bald.* in *repet. q. 9. col. pen. Alex. cons. 46. nu. 17. vol. 1. & cons. 17. lib. 4. Rol. in tract. de lucr. dot. q. 80. nu. 7. Cost. in tract. de scientia cent. 2. dist. 2. num. 29. Peregr. de fideicommissis art. 4. sub num. 14. Laurent. decis. Auenion. 105* qui omnes affirmant talia malè ablata, & incerta esse probanda aliter quam per assertionem testatoris.

3 Tu tamen potius stabili ratione, quam Doctorum numero contentus non recedas à regula, nam durum satis videtur ea, quæ in conscientia hominis consistunt, & absque testibus plenius committuntur testibus probanda esse, & grauare (si nam probetur) defuncti conscientiam prout ita in nostris proprijs terminis post hęc scripta visus tutatur nouiter *Giur. in consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. part. 1. num. 15.* vbi dicit, statutum suum huic difficultati occurrere, & ideò mandari, vt credendum sit testatori absque testibus.

4 Quæ quidem opinio confirmatur ex illo iuris axiomate, vt quæ dependent à conscientia alterius statur eius dicto, *Bald. cons. 423. col. 1. Alban. cons. 60. num. 7. Alex. cons. 16.* latè Illustrissimus *Riccius* magno cum populi Neapolitani applausu Archiepiscopalis Curiæ Vicarius generalis, & deinde Episcopus Vici Equensi *decis.* eiusdem Curiæ *4. part. 1.* Nam certior probatio, quam per assertionem eius in cuius animo qualitas consistit haberi nequit *§. alia instit. de act. l. si cui §. ijdem ff. de accus. Bar. in l. inter omnes §. recta ff. de furt.* & ideo, quæ in animo consistunt curata assertione, probantur *Roman. cons. 76. nu. 5. Seraph. in tract. de priuil. iuram. priuil. 1. Mascard. de prob. concl. 954. num. 5.* & in ijs quæ ab animo alicuius dependent, siue si in affirmatiua, siue si in negatiua eius assertioni statur *gl. communiter recepta in cap. significasti il primo ext. de homic. Hercul.* qui alios adducit concordantes *in tract. de negatiua proband. num. 375. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 39.*

5 Quare merito *in prax. elect. variat. fori. q. 2. sect. 1.* firmauimus standum esse assertioni miserabilium personarum eligentium forum, qui dicunt, perhorrescere potentiam aduersariorum sequuti sententiam *Affl. & Foller. in const. statuimus, Rot. in antiq. decis. 23 de prob.* & in nouis *decis 3. de rescript. & Trentacinq. var. resol. lib. 2. resol. 2. nu. 14. de citat. tom. 1.* de quo iuramento per horrescentiæ plura nouiter *Carleual. de Iudic. disp. 2. quæst. 6. nu. 629. sect. 7.*

6 Quinimò in his quæ dependent ab animo statur simplici dicto cuiusque in foro consciētię *cap. si vero de sentent. excomm.* vbi *Felyn. Valer. in different. inter vtrumq. forum in verb. instrumentum diff. 1.*

7 Quamuis donatio ob merita requirat probationem meritorum *Nauarr. in summa cap. 17 num. 145.* idem *Valer. in verb. donatio differ. 1. Clar. in §. donatio q. 3. num. 2. Cardos.* qui alios citat concordantes *in prax. Iud. & Aduoc. in verb. donatio num. 7. Franc. Stephan. in decis. 26.* vbi tractat quando merita donationi inserta à donatario probanda sint, *Valasc. dec. 55. num. 5. Mantic. de tac. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 15. num. 41. Bellac. tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 32. num. 174. & seq. Mantic. de tac. conuent. lib. 13. tit. 15. nu. 41.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio excedens summam quincentorum aureorum debet insinuari.*

2 Do-

2 *Donatio fauore piæ causæ valet, licet insinuatione vallata non reperiatur, & præsertim fauore donationis factæ pro incertis, & malè ablatis, vt in nu. 3.*
4 *Donatio prædicta præsumitur facta pro exoneratione conscientiæ.*
5 *Pater donans filio summam ascendentem ad legitimam ex causa dictæ legitimæ videtur dari ad sui exonerationem.*

ARGVMENTVM.

Donatio pro incertis, & malè ablatis excedens summam quincentum aureorum valet, & si fuerit facta absque insinuatione.

RIVILEGIVM XXIV.

1 Regula est, quod donatio excedens summam quincentorum aureorum debeat insinuari vt in *l. faucimus, & in l. penul. vbi glos. C. de donat.* adeo quod si absque illa fuerit facta non valet *Gom. de contract. cap. 4. num. 6. Clar. in §. donatio qu. 7. Cepoll. cautel. 33.* etiam si insinuationi expresse renuncietur, vt per *Guid. Pap. cons. 33. & per Rebel. de oblig. instit. part. 2. lib. 18. qu. 6. lib. 6. Gom. loco cit.* qui dicit communem nisi tamen adesset iuramentum *Castr. in l. si quis pro eo ff. de fideiuss. Corn. cons. 69. lib. 2. Clar.* qui de communi testatur *dict. §. donatio qu. 18. Seraph. decis. 472. Molf. in summ. tract. 12. de contract. c. 17. nu. 50.*

2 Tamen fauore piæ causæ benè valet huiusmodi donatio licet insinuatione vallata non reperiatur, *Spec. in tit. de instrum. edit. §. porro vers. item nota*, latè *Tiraq. in tract. de pia causa priuileg. 124. Gabr. concl. 1. de donation. Portius concl. 15. lib. 1. Rimin. de donat. §. 2. num. 96. & seq. Azor. instit. moral. lib. 11. cap. 7. par. 3. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 38. Thomas* qui alios adducit *de vltim. volunt. tract. 10. lib. 2. cap. 115. Santarel. variar. resol. quæst. 69. num. 4. Faber. decis. 12. de donat. Barbos.* plures cumulans *de iure Ecclesiast. vniuers. l. 3. cap. 13. nu. 22. Genuens. in practicab. Eccles. q. 296.* vbi etiam loquitur in donatione facta Ecclesiæ.

3 Ergo tanto magis fatendum est fauore donationis factæ pro incertis, & malè ablatis, prout sic in puncto modernè scribit *Giurb. in commen. ad consuetud. Messan. glos. 12. cap. 2. par. 1. num. 11.*

4 Pro cuius opinionis corroboratione confert, nam huiusmodi donatio facta pro tali causa, videtur facta pro exoneratione conscientiæ, & sic quoad purificationem in foro poli, certumque est, talem donationem simpliciter factam valere in foro interiori, si careat insinuatione, vt constat apud *Valer. in differ. inter vtrumque forum in verb. donatio differunt. 8. vers. in foro verò conscientiæ.*

5 Hinc videmus, quod cum pater donans filio summam ascendentem ad legitimam ex causa dictæ legitimę, videatur dare ad sui exonerationem, quamuis non ex causa de præsenti, sed in futurum obligatoria, propterea non requiritur in tali casu insinuatio, *Rebuff. ad constit. Gallic. in tit. de donat. art. 1. glos. 1. nu. 33. Palaz. de maior. Hisp. q. 23. num. 14. part. 1. Peregr. consil. 76. num. 34. vol. 1. ex Bald. in l. illud q. 3. C. de sacrosanct. Eccles. nouiter Giurba ad consuet. Messan. cap. 1. glos. 12. num. 17. vers.* tertia fuit, quoniam filius in legitima est creditor, *l. cum ratio ff. de bon. damn. Curt. Sen. cons. 13 nu. 15. Ias. in l. licet C. de pact. nu. 6. Gayl. obser. 119. num. 4. lib. 2. Berlicch.* nouissimè *in decis. 110. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei legatæ non pertinent ad legatarium nisi qui collecti sunt post adita hæreditatem.*
2 *Fructus rei requiritur dominium.*
3 *Fructus rei legatæ pro incertis, & malè ablatis debetur à die mortis testatoris.*
4 *Hæres sciens rem aliquam mihi esse legatam, debet mihi restituere fructus eius à die mortis testatoris obuenientes.*
5 *Fructus rei legatæ hæreditate iacente pertinent ad legatarium.*
6 *Legatarius partem rei legatæ acceptare, & partem repudiare non potest.*
7 *Voluntas testatoris scindi non potest.*
8 *Legatarius, vbi plures res ei sunt relictæ potest vnam earum acceptare, & alteram repudiare nisi legatum sit factum sub nomine vniuersali peculij, suppellectilis, & similium.*
9 *Habens electionem, si vnam rem acceptat, alteram repudiare tenetur.*
10 *Fructus rei legatæ ante acceptationem ad legatarium non spectant, nisi res fuerit propria testatoris, quo casu fructus illi debentur à die aditæ hæreditatis, etiam ante acceptationem, nisi legatum sit conditionale. num. 11 & 12.*
13 *Legatum conditionale non transit in legatariū nisi purificata conditione.*

ARGVMENTVM.

Fructus rei legatæ pro incertis, & malè ablatis debentur à die mortis Testatoris.

PRIVILEGIVM XXV.

1 Regulariter fructus rei legatæ non pertinent ad legatarium nisi illi, qui collecti sunt post aditam hęreditatem, vnde si Testator legat fundum plenum fructibus, & isti percipiantur ante aditam hæreditatem non debentur *l. si tibi homo §. cum seruus ff. de leg. 1. l. quod seruus ff. de leg. 2. Bart. in l. omnia in princ. nu. 4. ff. de leg. 2.* & esse communem ait *Ias. in l. seruo legato ff. de leg. 1. Lopez in l. 37. tit. 9. par. 6. glos. verb.*

verb.los fructos, *Padill.in l. eam quam nu.* 81. *C. de fideicomm. Menchac. de success. creat.* §. 21. *num.*125.

2 Cuius conclusionis ratio est, nam fructus rei sequitur dominium, *l.ex diuerso*, *& l. in fundo ff. de rei vendic.*, *Angel.cons.*55.*Eugen.cons.* 8. *num.* 61.*tom.*1.*Ludon.decis.Lucens.*7.*num.* 6. *Anna alleg.*104.*nu.*5.*Menoch.de præsump.lib.*3.*præs* 20. *nu.*55. veluti accessorij dominij rei, *l.fructus*, *& l.non solum* §. *meum*, *& l. herannius ff. de vsur.* cum alijs de quibus in *lib.* 1. *quæst. forens. cap.*5. *nu.*11.*&* 12. vbi subeat videre, & ante aditam hæreditatem dominium non transit in legatarium, *l.à Titio ff.de furt.glos.in l. Herennius ff. de vsur.& in l.fin.C.eod.tit. Barbos. in l. diuortio in princ.par.*2.*nu.*82.*ff.solut. matr.* vnde per multa concludit *D.Ricc.decis.*282 *par.*4. pœnam appositam in *Concilio Trident.sess.*25.*can.* 9. *de refor.* editam contra patronos ingerentes se in beneficijs iurispatronatus locum habere contra gerentes se in fructibus ipsorum beneficiorum, quod habui in facto in causa nonnullorum de *Rotundis*.

3 Tamen vbicumque legatum esset factum pro malè ablatis, & sic pro exoneratione consciẽtiæ, tunc mihi persuadeo deberi fructus rei legatæ legatario a die mortis testatoris, & sic ante aditam hereditatem, quia dicta aditio requiritur ex subtilitate iuris, quę in foro animæ & æquitatis, non attenditur, cum apices iuris non currantur in foro conscientiæ, quinimò nec admittuntur, neque excusant, *Arch. in cap. scriptum* 6.*quæst.* 3. *Dec. in cap. dilecta de confr. vtil.Vin.dec.*60.*nu.* 10. cum alijs de quibus apud *Valer.in differ.inter vtrumque forum in verb.Iudicium differ.*3.

4 Tum etiam si legatum debetur mihi à morte testatoris, cur etiam non debebitur fructus ipsius, *argum.tex.in l. quæsitum ff. de acquir. rer. dom.* vbi si hæres sciat rem aliquam mihi esse legatam, debet mihi restituere fructus eius a die mortis testatoris obuenientes, per *regul. tex. in l.certum C.de rei vend.*

5 Vltra quod non desunt *Authores* simpliciter Scribentes, quod fructus rei legatæ hæreditate iacente pertineant ad legatarium, vt fuerunt, *glos.in l.æquis*, *& in l.hærennius ff. de vsur. & in l.fin.C.eod.tit.Socci.Iun.cons.* 182. *num.* 22. *vol.*2.*Gualdens.in tract.de arte testand.tit.*7.*caut.* 11.*Guttier.lib.*2.*pract.quæst.cap.*33.*Gom.tom.*1. *var.resolut.cap.*12.*nu.* 22. & alij plures, quos coaceruat *Cenall. in lib.pract. quæst. commun. cont.ccommun.q.*79.*nu.*7.

Sed an, & quando fructus rei legatè ante acceptionem legatario debeantur, declarat *Mariscot.variar.resol.lib.*2.*cap.*69. per hæc verba.

In ore omnium posita est illa iuris conclusio, quod legatarius rei legatæ partem, acceptare, & partem repudiare minimè potest *l. le-
gatarius pro parte ff.de leg.*1 *l.minimem de leg.* 2.
idem est in hæreditate *l.* 1. *&* 2. *de acqu. hære-
dit.l. quidam elogio de iur. deliberand.* Ratio est
quia voluntas defundi scindi non potest, *l.eum
qui pro parte ff.de his quibus, vt indig. l. nam ab-
surdum ff.de Bon. libertor.* Et istud quidem obti-
net, quando vna legatur, secus si plures legan-
tur quia tunc non censetur vnum legatum sed
8 plura, quocirca legatarius, vnam rem accepta-
ret, & alteram repudiare poterit, nisi sub no-
mine vniuersali legatum sit factum, veluti si
quis leget suppellettilem argentum seù pecu-
lium hoc enim casu, legatum etiam si plures
res contineat, tamen vnicum est, nec poterit
legatarius rem vnam acceptare sprœta altera
9 *l.quoties plures ff.de legat.* d. In legato autem
alternatiuo, legatarius habens electionem po-
test rem vnam acceptare, & aliam repudiare
tenetur *l.si illud, aut illud ff.de leg.*2.

10 Sed dubium, est an fructus rei legatæ ante acceptationem, ad legatarium spectant, & dicendum est non spectare, nisi res fuerit propria Testatoris, & cuius recta via potuerit trasferri dominium, quia tunc fructs illius a die aditæ hereditatis. legatario debentur, etiam ante acceptationem per *tex.in l. Herrius in prima ff.de rerum dom.n.Bal.in l.*1.*nu.*2.*ver.*2.*appono C.de Vsuris, & fruct. legat. Aret. in l. eum res legata, nu.*1.*vers.sic* 2.*nota ff.de leg.* 1. *vbi Iason. nu.*9.*vers.tertio diligenter Ruin.cons.*50. *num.* 10. *vers.& vbi legatum, lib.*2.*Socein. Iun. cons.* 182. *nu.*21.*vers. quibus sic stantibus lib.* 2. *Couar. lib.* 1.*var.resolut. cap.* 9. *num.* 5. *vers. sic illud profecto.*

11 Vnde si res fructifera legetur, ad effectum
constituendi dotem fructus, etiam deberi tenuit
Rot.in vna præmislina hæreditatis die 1. *Februarij*
1580. coram Viccecomite, & faciunt decisiones
*Cesar.de Graff.*1.*&* 2. *de vsur.* quod procedit li-
cet mulier non dum acceptauerit legatum sibi
factum ratione dotis, quia sufficit, quod non re-
pudiauit, vt ratione dominij, quod ad illam
pertransiuit à die aditæ hæreditatis interim
donec repudiet fructus debeantur etiam ante
accepationem *l.apud Iulianum alias est l. cum
seruis* §.1.*vbi Bal.nu.*2.*in fin.Paul.de Castr. nu.*3.
.& communiter *Doctor.ff.de leg.* 1. *Couar. lib.* 1.
*variar.resolut.cap.*9.*nu.*5. *vers. nam licet legata-
12 rius* limita nisi legatum esset conditionale,
nam pendere conditione non debentur fructus
ex quo dominium, est hæredis *Cauar. vbi supra
num.*5. circa medium, nam conditionale lega-
tum non transit nisi à die purificatæ conditio-
nis *Ias.in l.*1.*ff.de legat.*1.*nu.*115.*vers.*5.*nu.* 126.
vers.vlt. & ita tenuit *Rota in vna Romana Bono-
rum de Cenlis* 25.*May* 1601.*coram Penia.*

SVMMARIVM

1 *Donatio potest à donatore ob donatarij ingratitudinem reuocari.*

2 *Clau-*

2 *Clausula Notariorum promittentium etiam prętextu ingratitudinis, dicitur superflua.*

3 *Possessor maioratus ingratus perdit illum ut etiam patronus ingratus Ecclesiæ perdit iuspatronatus, nu.4.*

5 *Legitimatio filij potest à patre reuocari propter ingratitudinem in ipsum ab eo commissum.*

6 *Ingratitudinem remissam per patrem adhuc filium incapacem remanere iuri succedendi ait Molin.*

8 *Nominatus in emphyteusim ob ingratitudinem amictit feudum, ut in nu.7.*

9 *Donatio facta alicui Hospitali pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ propter ingratitudinem reuocari non potest, Idem procedit in donatione causa dotis, ut in num. 10.*

ARGVMENTVM.

Donotio facta alicui Hospitali pro incertis, & malè ablatis reuocari nequit, sub prætextu, quod ingratidudinem receperit ab Administratoribus, vel Oechonomis.

PRIVILEGIVM XXVI.

1 Regula est, donationem posse à donatore ob donatarij ingratitudinem reuocari, *l. fi. C. de reuoc. don. cap. propter eod. tit. latè Card. Tusc. conclus. 711. lit. D. Rebell. de oblig. instit. par. 2. lib. 18. quæst. 9. & Guttier. de iuram. confir. par. 1. cap. 10.*

2 Adeo quod clausulam Notariorum, qua dicunt donatorem donationem non reuocare promittere etiam prætextu ingratitudinis, superfluam dicit, *Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæst. 20. nu. 15.* quoniam ingratitudo dicitur ventus vrens siccans fondem misericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ, *Guiglielmus in cap. Raynutius in verb. in eod. testamento in 2. nu. 35. de testam. Cened. in collect. ad ius canon. collect. 57. ad decr. n. 2.* de qua quidem ingratitudine multa scripserunt *Tiraq. in l. 9. connub. n. 27. Menoch. de præsumpt. lib. 5. quæst. 4. nu. 11. cum seq. Periera de potest. eligend. cap. 17. nu. 45. Rodriq. quæst. regul. tom. 3. quæst. 54. art. 6. Azeued. in l. 2. nu. 1. tit. 1. lib. 1. nouæ recop.*

3 Quare maioratus possesserem qui aduersus institutorem ingratitudinem commisit amictere maioratum, ait *Molin. de pirmog. lib. 1. cap. 9. à nu. 8. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disput. 654. Azeued. l. 2. nu. 2. & 3. tit. 1. lib. 1. nouæ recop. Pereira de potestat. eligen. cap. 17. nu. 40.* qui *nu. 50.* ait, Beneficiarium scribentem, vel inseruientem contra suam Ecclesiam posse tanquam ingratum beneficio priuari, de quo etiam *Surd. in tract. de alimen. tit. 7. quæst. 38. num. 5. Marta de iurisd. par. 4. casu 115 nu. 15.* prout patronus
4 ingratus Ecclesiæ perdit iuspatronatus, *Surd. de alimen. tit. 7. qu. 32. nu. 9. & 10.* & filius à patre emancipatus, si patrem, verbo, vel facto iniuriam affecerit, rursus in patriam potestatem à patre reuocante emancipationem redigi potest, *Rebell. de oblig. iustit. par. 2. lib. 1. quæst. 8. sect. 6. nu. 60. vers. 7. de potest. eligen. cap. 17. n. 48.* qui *nu. 40.* ait, legitimationem filij posse à patre reuocari propter ingratitudinem in ipsum ab eo commissam, quod etiam asseuerarunt *Guglielm. in cap. Raynutius in verb.* eodem testamento in secundo, *nu. 5. de testament. Tiraq. in l. si vnquam in verb.* donatione largitus *nu. 278. C. de reuocand. donat. Surd. de aliment. titul. 7. q. 17. num. 3.* Quinimò ingratitudine remissa per patrem adhuc filium incapacem remanere iuris succedendi, ait *Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 20. nu. 13.* & libertatem ob ingratitudinem reuocari posse demonstrant iura *in l. 2. C. de liber. & eor. lib.* tradiderunt *Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 65. à nu. 54. Cardos. in prax. Iudic. & Aduocat. in verb. seruitus num. 54 Azor. instit. moral. par. 3. lib. 11. de donation. cap. 8. quæst. 2. vers.* item donatio *Rebell. de oblig. iustit. par. 2. lib. 18. quæst. 9. nu. 4. Sanchez de matrim. lib. 7 disput. 24. n. 12. Cened. in quæstion. canonic. lib. 1. cap. 16. num. 19.* Adeo quod nec posse remicti per patronum ait *Molin. de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 20. n. 11.*
7 & vassallus ob ingratitudinem amictit feudum *Serader. de feud. p. 9. cap. 9. nu. 9. Rosent. l. in simil.*
8 *tractat. cap. 10.* & nominatio in emphyteusim ob ingratitudinem reuocatur dummodo talis sit quæ reuocationem patiatur, *Valasc. de iure emphyteutic. quæst. 39. nu. 12. vers. 17. Perier. de potest. eligend. cap. 3. num. 29. & cap. 17. n. 25.*

9 His, & similibus non obstantibus, totum cõtrarium est verius vbicumque reperitur donatio facta alicui Orphanotrofio, vel Hospitali pro incertis, & malè ablatis ad exoneratione conscientiæ; Nam licet donator recipiat aliquam ingratitudinem ab Administratoribus, & Oechonomis Hospitalis; non per hoc poterit reuocari donationem factam: Tum quia talis donatio non est gratuita, sed potius onerosa, sapiens æris alieni solutionem, vt alias dictum est. Tum etiam, quia idem procedit in
10 donatione facta causa dotis *Pinell. in l. 1. par. 2. num. 62. C. de bon. mater. Molin. de iustitia. & iure disputat. 281. vers.* ac etiam, *Gama decis. Lusitan. 163. nu. 2. & 3. Illustrissimus Dominus Riccius in collectan. decis. collectan. 197. vers.* secundo limita. Et tandem nam donatio facta Ecclesiæ propter ingratitudinem Prælati, seù Capituli non potest reuocari, quia censetur facta Deo qui est omnium gratiarum maximè liberalis & largitor, *Clar. in §. donatio quæst. 21. nu. 5. Menoch. de recuperand. possession. remed. 9. num. 102. Azor. institut. moral. par. 3. lib. 11. cap. 8. quæst. 5. Barbos. de iure Ecclesiast. vniuersali lib. 3. cap. 13. num. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta in testamento potest à Testatore quandocumque reuocari.*
2 *Confessio facta in testamento in fauorem piæ causæ pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ, reuocari nequit.*

ARGVMENTVM.

Confessio facta in testamento in fauorem piæ causæ pro incertis, & malè ablatis ad exonerandam conscientiæ reuocari nequit.

PRIVILEGIVM XXVII.

1 Regulater confessio in testamento facta potest a Testatore quandocunque reuocari, nullamque fidem facit, *l. Lucius §. quisquis ff. de leg. 2. l. Aurelius §. fin. lib. leg. l. Lucius §. Sempronius ff. de leg. 3.* præsertim si confessio fiat in gratiam absentis, *Bal. in l. rationes C. de prob. quod practicaui in causa Mary fortunati.*

2 Tamen, vbi ad exonerandam conscientiam atque raptorum restitutionem Tastator aliquit confessus est in gratiam eorum, quibus subtraxit, vel in gratiam pauperum, vel alterius piæ causæ confessio huiusmodi facta in testamento etiam in fauorem absetium valet, & reuocari nequit *Bal. in l. 1. C. de fals. caus. Ang. in l. cum quis decedens §. codicillis ff. de leg. 3. Alex. consi. 185. volum. 2. & consil. 45. volum. 3. Affli. decis 160.* quos refert, & sequitur *Ioa. Stephan. Durant in suis quæst. inr. cap. 26.*

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum à Testore pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem conscientiæ confessati debiti vim habet, & est irreuocabili.*
2 *Legatum factum miserabilibus personis pro incertis, & malè ablatis, non potest subsistere.*
3 *Quæ in testamento relinquuntur mutari reuocari, & corrigi possunt vsque ad mortem.*
4 *Voluntas testatoris est ambulatoria vsque ad mortem.*
5 *Testator potest mutare voluntatem suam quotiescumque voluerit, & reuocare suum testamentum.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro incertis, & malè ablatis confessati debiti vim habet, & ideo est irreuocabile.

PRIVILEGIVM XXVIII.

1 Regula sit, quod legatum factum à testatore pro incertis, & malè ablatis ad exonerationem suæ conscientiæ confessati debiti vim habet, & ideo est irreuocabile, *Ang. in l. cum quis decedens §. codicillis ff de leg. 3. Barbat. in l. cum acutissimi col. 123. C. de fideico. n. Cotta in suis memorabil. in verb. anima, Caualgnol. in decret. Mont. Ferrat. decret. 74. §. 1. quæst. 12. num. 15. Caroc. dec. 7. nu. 12.*

Hinc scimus quendam prælatum huius Regni prætendisse reuocationem legati facti mi-
2 serabilibus personis pro malè ablatis non potuisse subsistere, ita ut conueniebat hæredes ad illud soluendum non obstante quod fuisset a testatore reuocatum, *Gurb. in comment. ad consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. par. 1. nu. 14* quamuis
3 regulariter ea; quæ in testamento relinquuntur mutari valeant cum illud vsque ad mortem, mutari, minui, corrigi, & reuocari possit, *Pinell. in rub. C. de resciud. vend. par. 1. cap. 3. nu. 24. Menoch. consi. 329. nu. 6. Gutt. de iuram. confirm. cap. 1. in princ. par. 2.* quoniam vltima testatoris voluntas est de ambulatoria vsque ad mortem *l. 4. ff. de alimen. legat. l. cum hic status §. ait oratio ff. de don. int. vir. & vxo. cap. cum Marthe versic. cæterum de celeb. Miss. Cardos. in prax. Ind. & Aduoc. in verb. testamentum num. 67. vbi nu. 68.*
5 ait testatorem posse mutare voluntatem suam quotiescumque voluerit, & reuocare suum testamentum, quamuis in illo Imperatorem instituerit non prohibetur, *l. si quis Imperatorem, vbi, DD. C. qui testa fac. poss. &* licet fecisset pactum, aut iurasset de non reuocando, quoniam in hoc sibi legem imponere non potest *l. si quis in princ. vbi Bart. nu. 14. ff. de leg. 3. l. pactum quod dotali C. de pact. vbi Salyc. Bal. Ias. & cæteri communiter Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta nu. 5. ff. de verb. obl. g. Couar. in rub. de testamen. 2. par. nu. 15. Clar. in §. test tamentum quæst. 94. Gama decis. Lusit. 253.* quod habuit in facto in causa Magnif. Io. Antonij Iordani, cum hæredibus Ludouici de Alpherio in anno 1626.

SVMMARIVM.

1 *Modus appositus in donationibus dicitur causa finalis, sed declara, vt nu. 6.*
2 *Forma est seruanda, eique nihil addi, aut detrahi potest, nam est de genere indiuisibilium nu. 3.*
4 *Forma dat esse rei illaque mutata tota extincta censetur.*
5 *Equipollens non admittitur in formis.*
7 *Donatio facta Ecclesiæ sub modo non reuocatur si modus non fuerit adimpletus.*
8 *Pactum valet, ut res donata Ecclesiæ reuertatur ad donantem non seruato modo, & an valeat ut tali casu liceat capere propria authoritate.*

ARGVMENTVM.

Modus appositus in donatione facta pro incertis & malè ablatis non censetur causa finalis donationis factæ.

PRI-

PRIVILEGIVM XXIX.

1 Regulariter modus appositus in simplicibus donationibus factis censetur causa finalis dictæ donationis, ita quod illo non seruato dominium reuertatur ad donantem, ad *tex. in l. 1. C. de don quæ sub modo* modus inquam importat formam, quæ omninò est seruanda,
2 & si deficiat in minimo actus corruit, *l. rum hi §. si Prætor ff. de transact.* cum concordantibus, de quibus apud *Card. Tusc. concl.* 415 *lit. F.* eique nihil addi, aut detrahi potest, *l. 1. §. opus nouum*
3 *ff. de nou. oper. nunt.* Nam forma est de genere indiuisibilium, vt notatur *in l. si veritas C. de fideicommiss. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 9. n. 17. Gonzal. in reg. 8. Cancell. glos. 18. nu. 78. cum seqq. Pereira in tract. de potest. eligend. cap. 7. num. 13. Escobar de ratioc. cap. xi. num. 15. Monach. decis. Lucens. 18. n. 2. & 3.* & cum forma det esse
4 rei *l. Diuus ff. de integr. resti. l. Iulianus §. si quis rem ff. ad exhibend. l. qui hæredi, & l. Meuius, ff. de condit. & demonst. Euerard. in topic. legal. loco 53. Gomez variar. resol. tom 1. cap. 2. num. 7.* vnde
5 illa mutata forma tota mutata, & extincta censetur, *l. Seia ff. de aur. & argen. leg. & illa* omissa corruit actus, *l. traditionibus C. de pact. cap. quæ contra de regul. iur. in 6. cap. cum dilectæ de rescript. Sess. decis. Aragon. 32. nu. 10. Ferrer. in Consilit. Cathalon. glos. 1. nu. 350. Monach. decr. Lucens. 53. num. 35. Leo in thesaur. fori eccles. par. 2. cap. 4. nu. 21.* Neque in formis admittitur equipollens, *l. 3. §. fin. cum duab. seqq. & l. qui per salutem ff. de iur. iur.* quamuis equiparatorum eadem sit dispositio *l. 1. ff. de leg. 1. glos. in l. si quis sermo C. de pact. Menoch. de arb. Iud. cas. 88. nu. 8. Antonin. var. resol. lib. 3 resol. 25. num. 19. Card. Tusc. conclus. 308 lit. E. Monarh. decis. Bonon. 68. num. 19.*

6 Tamen vbicunque modus reperitur appositus in donatione facta pro incertis, & malè ablatis, in tali casu firmandum est illum non esse appositum pro causa finali factæ donationis nam Deus, & remissio peccatorum in hoc casu censetur causa finalis, & liberalitas illa tanquam collata in pium vsum censetur causa finalis propter Deum, & exonerationem conscientię donantis, ex traditis per *Tiraq. in tract. cessante causa limit. 1. num. 58.* Modus autem adiectus præsumitur causa impulsiua, sicuti de libertate pariter dicitur in *l. Mercia ff. de manumiss. testam.* & in donatione facta Ecclesiæ sic pariter concludit, modernè *Genuen. in suis practic. ab. eccles. quæst. 128.* vbi propterea concludit quod donatio facta Ecclesiæ sub modo non reuocatur etiam si modus non fuerit adimpletu, sed aduersus eam agi potest, vt modus adimpleatur, allegat *glos. Imol. Hostiens. Butr. Card & Abb. in cap. verum de condit. appos. Rom. in l. si pecuniam ff. de condit. indebit. Bal. Nouell. de dot. part. 6. priuileg. 50. Card. Mantic. de tacit. & amb. conuent. lib. 13. tit. 44. num. 10.*

Et de re donata Ecclesiæ cum pacto, quod non seruato modo honesto, res reuertatur ad donantem, & liceat capere possessionem propria authoritate, vide præcitatum *Genuen.* in eodem *opere q. 161.* vbi resoluit articulum per hęc verba.

8 Quæritur an valeat pactum, quod res donata Ecclesiæ reuertatur ad donantem non seruato modo honesto, & licet capere possessionem authoritate propria *DD. in cap. verum de condit. appos.* tenent communiter licere donanti adijcere tale pactum, quod res reuertatur ad ipsum vel eius hęredes dummodo pactum sit honestum, & res donata non fuerit consecrata, quia tunc esset effecta santa sanctorum, & deberetur tãtum æstimatio, & dummodo modus apponatur in traditione rei secus si post, & concurrente negligentia Prælati, & conuentus si Ecclesia habet conuentum alias si non habet sufficit solius rettoris negligentia iuxta *glos. vulgatam in cap. potuit de locato*, vt pulchre post alios per *Abb. & Felyn. in cap. verum de foro rompeten.* sed vltra prædicta notanda est alia aurea limitatio, ad prædicta quod licet in legatis factis Ecclesiæ iam dotatæ, posset adijci pæna, quod reuertatur ad vsus profanos. Non seruatis pactis adiectis, tamen in dote Ecclesiæ talis adiectio pænæ non valet, ne contingat Ecclesiam remanere indotatam, ita tradit *Petr. de Anch. in cons. 197. incipi* subtiliter, & ad plenum refert se ad *not. in cap. 2. 10. qu. 1. & c.* si quis *Basilicam de consecrat. dist. 1.* vbi sine dote Ecclesia redigitur ad nihilum, cum sine temporibus pro alimentis non possint Ecclesiastici spiritualia administrare sequitur idem *Felyn. in cap. rum venerabilis subn. 59. vers. nota tertio de except.* vbi allegat *Petr. de Anther. in cons. 197.* Quo vero ad pactum de capiendo possessionem authoritate propria, non seruato modo ab Ecclesia *Innoc. in dic. cap. verum de cond.* appositis tenuit non valere ea ratione, quia cum rerum dominium est Ecclesiæ quæsitum, effectum est sanctum sanctorum domini, & ideo à nemine capi potest, nisi authoritate Iudicis, Ecclesiastici, alias videtur sacrilegium *12. q. 2. cap. nulli præterquam*, in rebus feudalibus, quia earum dominium non est sanctum sanctorum Domini, licet fructus, & alia vtilitas sint vasalli. Contrariam opinionem tenuit *Host.* quem sequntur *Abb. & aly communiter*, vt tale pactum valeat, idem etiam tenet *Bart. in l. fin. ff. vt in possessionem legatorum alleg. l. si quis curialis C. de Episcopis, & Clericis*, idem *Bart. in cons. 96. vol. 1.* nam conuentio videtur excusare à sacrilegio, sed recipit supradicta communis conclusio declarationem, vt antequam apprehendatur possessio authoritate propria requiritur sen-

tentia declaratoria Iudicis ita *Abb. in dic. cap. verum circa finem Natt. conf. 27.* vbi etiam tradit, quod si res Ecclesiastica incidat in commissum, non potest Princeps manus inijcere ante declarationem *l. ff. de iure fisci*, & ibi *Bart.* Item valet pactum dummodo apprehensor non inueniat resistentes, ne deueniatur ad arma, sed eo casu debet adhiri Iudex *Bart. in l. 3. C. de pignor. Abb. & Felyn. in dic. cap. verum de foro compet.* & hæc nota, quia quotidiana in praxi.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio omnis respiciens fauorem malorum ablatorum dicitur potius facta necessario quã voluntariè.*

2 *Actus intepetrari debet vt causa magis necessariæ, & vtili conueniat, & ita in dubio præsumitur.*

3 *Causa quę nocet potius inspicitur, non quæ prodest, quod limitatur num. 4.*

ARGVMENTVM.

Dispositio facta pro incertis, & malè ablatis dicitur potius facta ex causa necessaria, quam voluntaria.

PRIVILEGIVM XXX.

1 Regula firmo, quod omnis dispositio respiciens fauorem incertorum, & malè ablatorum, potius dicitur facta ex causa necessaria, quam voluntaria, ita quod in dubio talis debet fieri interpetratio.

De qua quidem redditur patens ratio, si
2 quidem actus dispositio interpretari debet, vt videatur prouisum causæ magis necessariæ, & vtili *l. cum ex pluribus ff. de solut. Bart. in l. triticum ff. de verb. oblig. Menoch. conf. 195. n. 5.* & actus in dubio censetur potius ex causa ne-
3 cessaria, quam voluntaria factus, *l. pater filium in fin. ff. ad leg. faleid. l. miles §. fin. ff. de adulter. l. proxime ff. de rit. nupt. l. si cum dotem §. si pater ff. solut. matrim. l. huiusmodi §. cum pater ff. de leg. 1.* Nam causa necessaria potius est inspicienda, quam voluntaria, prout in simili causa, quæ nocet inspicitur, non quæ prodest, *l. si quis in graui §. fin. cum l. sequent. ff. ad Syllan. l. 3. ff de suspit. tutorum, Felyn. in cap. 1. colum. 5. in 2. limit. de re indic. Surd. conf. 361. num. 16. Brunnor. à sole in compend. resolu. in verb.* causa il 14.
4 vbi intelligit hanc conclusionem procedere quando aliæ causæ essent æqualis potentiæ, secus quando ea, quæ prodest esset potior, & per eã actus est factus principaliter, per textũ *in l. 3. §. si quis palam ff. de iure fisci.*

SVMMARIVM.

1 *Damnati ad mortem testari prohibentur.*

2 *Per condemnationem ad mortem quis efficitur seruus pœnæ.*

3 *Testamentum ante condemnationem factum non valet.*

4 *Condemnatus non potest testari ad pias causas*

5 *Iudice permittente, neque testari ad pias causas potest.*

6 *Damnati ad mortem possunt testari pro restitutione incertorum, & malè ablatorum.*

ARGVMENTVM.

Damnati ad mortem naturalem possunt testari pro restitutione incertorum, & malè ablatorum ad exonerationem earum conscientiarum.

PRIVILEGIVM XXXI.

1 Regula est, quod damnati ad mortem testari prohibentur, *l. eius §. si cui, & ibi gloss. in verb. ad ferrum, & communiter DD. ff. de testament. Soce. regul. 76. Clar.* qui testatur de recepta Doctorum sententia *in §. testamentũ q. 21. Cattar.* qui alijs cumulatis communem appellat *de exequt. sentent. cap. 1. nu. 414. Surd. conf. 90. num. 12. & seq. lib. 1.* vt alios in re tam clara omittam.

2 Cuius conclusionis ratio manifesta est, quia per condemnationem ad mortem quis efficitur seruus pœnæ *l. qui vltimo ff. de pœn.*

3 Adeo quod nec valere testamentum ante condemnationem factam, & ideo rumpi per subsequentem condemnationem, illudque irritum remanere apparet, ex cit. *l. eius §. si cui* ibi: Nec illud testamentum valet, quod ante fecit, vbi *DD.* vnanimi voce id asseuerant *Are. in l. si quis post accusationem col. 2. num. 3. ff. de testam. Clar. d. §. testamentum q. 21. vers.* quinimò si prius, *Peregr.* qui communiter id à *DD.* receptum esse fatetur, *de iur. fisc. lib. 2. tit. 2. n. 2.*

4 Quinimo sic condemnatum, nec posse testari ad pias causas, voluerunt *Bal. Castr. Fulg. & Aret. in dict. §. si cui, Couar. in rubr. de testam. num. 27. in fin. Capra conclus.* 102. *num.* 106. *& seq. Clar. in dict. §. testamentum q. 6. vers.* quæro quid de damnato ad mortem, vbi testatur de communi *Peregr. de iur. fisc. lib. 3. dict. tit. 2. nu. 2. vers.* amplia etiam ad pias causas, nouiter
5 *Stepham Duran. in suis qu. iur. cap. 27.* vbi quod huiusmodi personæ nequeunt testari ad pias causas, etiam Iudice permittente.

6 His licet veris existentibus, totum tamen contrarium est in testamento facto pro restitutione incertorum, & malè ablatorum, quoniam in tali casu damnati ad mortem testari non prohibentur, vt constat ex *Fulgos. in dic. l. eis qui §. si cui* vbi allegat *Io: Andr. & Bal.*

in

in conf.382.lib.1.& conf.244. & 447. lib. 5. sequitur Capra concl.102.& 112.Dec.in trac.crim lib.2.cap.17.n.5.tom.1.Caroce. qui alios citat *decis.6.nu.6.Peregr.de iur.fisc.lib.3.tit.2.in fin.* vers.adde tamen,*Gennen. in practicab. eccles.q.487.Tiraqu.in l. si vnquam in verb. liberis post. num.88.C.de reuoc.donat.Barbos.in tract.de iure ecclesiast.vniuers.lib.3.cap.13.num.28.Farinac. in pract.crim.in tit.de var.ac diuers.crim. q.102. inspect.2.num.129.*qui *num.139.*ait destruendo regulam cum ampliationibus, hodie de consuetudine damnatos ad mortem testari posse, & in effectum sic seruari, ad quod plures citat, Authores id affirmantes, prout cum effectu, ita videmus in praxi receptum.

SVMMARIVM.

1 *Damnatus ad mortem ciuilem testari non potest.*

2 *Deportatus neque potest testari.*

3 *Deportatus potest testari quando à sententia deportationis penderet appellatio.*

4 *Condemnatus ad perpetuos carceres non potest testari, amplia etiam ad perpetuos carceres, vt in num.5.quod etiam ampliat condemnatis ad triremes, vt in num.6.*

7 *Banniti damnati ad triremes, ad perpetuos carceres non possunt testari ad pias causas etiam concessione Iudicis.*

8 *Fauore incertorum,& malè ablatorum possunt huiusmodi personæ testamenta condere.*

9 *Damnati ad triremes hodie testantur de facto.*

ARGVMENTVM.

Damnati ad mortem ciuilem possunt testari pro incertis,& malè ablatis.

PRIVILEGIVM XXXII.

1 Regula est, quod damnati ad mortem ciuilem, propter quam amittūt ciuitatē, & libertatem testari non possunt *l. eius qui §. 1. ff. de testam.* vbi *DD.* vna voce id clamant, *Abb.*qui pariter de communi *DD.* sententia testatur in *rubr.de testam.num.4. & Capra in regul.sine concl.102.num.117.*

2 Vnde deportatos testari non posse,probat idem tex. in *l.eius §.qui in insulam,*vbi *Bal.Salyc.in l.1.num.2.C.de hared. instit. Imol.* qui de communi testatur in *cap. quia ingredientibus post num.30.de testam.Couarr. in rub. de testam. num.27. Dnran. de arte testan. caut.10. num.3. tit.1.Brnnor.à Sole in suis quæst. legal. qu.16.n. 22. Crass. in §. testamentum q.27. Marsill.* qui alios citat concordantes in *Coment. de indult. cap.26.num.3.Franch. decis.501.* qui id declarat non procedere quando à sententia deportationis penderet appellatio,quod pariter latè tutatur *Mart. decis.63.*& sequitur *Molf. in comment.ad consuetud.Neap.part.3.q.47. n.16.* & nouissimè videndus *Oterus in lucubr. Rom. disp.14.* vbi tractat, si testamentum conditum ab eo, qui cum deportatus est fuit factus miles,sub generali indulto valeat.

4 Sic pariter condemnatus ad perpetuum carcerem neque posse testari, probat *Abb. in dic.rubr.de testam.num.4.Couarr.ibid. num.27. vbi de communi Peregr.de iur.fisc.lib.3. tit. 4.n. 5.* vbi citando concordantes respondet contrariis *Marsil.sing.566.Steph. Durant. in quæst. iur. cap. 26. & farinac. in pract.crim.q.102. inspect.3.num.141.*vbi ampliat *num.142.*etiam quod huiusmodi damnatus ad perpetuos carceres aufugerit à carceribus,sit pariter firmādo procedere in condemnatis ad alias pœnas,

5

6 & precisè ad triremes, qui cum efficiantur serui pœnę,hoc ideo neque testari possunt,*Simon de Petr. de interpr. vltim. volunt. lib. 2.interpr.2.dub.1 solut.1 num.7.Peregr. de iur.fisc. lib.3.tit.4.num.7.post Rip. & Gabr.* quos ad id allegat, quibus addo *Mastrill.* qui latè loquitur in tali materia *dec.167.*

7 Ita quod huiusmodi personas neque ad causas testari posse tutatur. *Durant.in allegat. q.26.* vbi tractat de damnatis ad perpetuos carceres,de deportatis, & Bannitis, de damnatis ad triremes,si possint testamenta facere ex indulgentia, & concessione iudicis maximè fauore piæ causæ, & concludit pro negatiua opinione,prout loquendo de deportatis asserunt *Bart.& Bal.in l.1.C.de sacrosanct.Eccles.& in l.2.ff. qui testam.facere poss.* quamuis in hoc contrarium sentiat *Capra d. regul. 102. num.112.*vbi aliis relatis testatur de communi refert *Farin.dic.q.102.num.156.qui nu.155.* ait deportatum esse capacem legati sibi relicti ad pias causas, ex *Alex.in l.1.n.1.C. de hared.instit.*vbi *Ias.par ter n. 1.*

8 Quidquid tamen dicant *DD.* in simplici legato facto ad pias causas: Tu tamen ne recedas ob opinione illa, quod fauore incertorum, & malè ablatorum possint huiusmodi personæ testamenta condere, quia si damnatis ad mortem naturalem non prohibetur huiusmodi testamenti facto,nec istis condemnatis ad mortem ciuilem,*arg.tex.in auth.multo magis C. de sacros. Eccles.*

9 Quamuis hodie indistinctè damnati ad triremes testantur de facto, vt per *Couar. in rubric.de testam.part.3.in fin.num.27.* nouissimè testatur celeberribus ille vir numquam laudatus Doctissimus Dominus meus Marchio Corleti Regens *Constantius in l.vnic. sub num. 43.C.de classic.* vbi testatur hanc *Couar.* opinionem vsu forensi esse comprobatam, & ita quidem in distintè seruatur.

SVMMARIVM.

1 *Legari nequit personis incertis, sed limita, vt num.2.*

3 Le-

3 *Legatum factum Ecclesiæ non specificatæ intelligitur factum Ecclesiæ Parrochiali.*
4 *Legatum si fiat Deo debetur Ecclesiæ Matrici.*

ARGVMENTVM.

Legatum factum pro malè ablatis in genere non expresso legatario, vel loco cui legauit est validum, & debetur Ecclesiæ Matrici illius loci in quo residet testator.

PRIVILEGIVM XXXIII.

1 Regula est, quod legari nequit personis incertis *§. incertis inst. de leg.* ita quod incertitudo personæ vitiat institutionem *Card. Mantic. de conie<t. vltim. volunt. lib. 4. tit. 8. nu. 1.* & cum nomen fideicommissarij testamento adscriptum non est nulli personæ neque incertæ datum fideicómissum intelligitur, *l. Paulus ff. de reb. dub. Tusc. concl. 143. lit. L.* & si non apparet cui datum sit, dicimus neutri legatum esse *l. 3. §. si quis duobus ff. de adimend. leg. & l. si ita fuerit legatum* paulo post princ. *ff. de reb. dub. l. qui plures ff. de vsufr. leg. & in l. si quis de pluribus ff. de reb. dub.* vnde substituto non nominato nullum esse fideicommissum asseuerarunt *Paris cons. 82. nu. 14. vol. 2. & Ruyn. cons. 177. num. 3. vol. 2.*

2 Tamen fauore legati pro malè ablatis valet legatum quamuis non expressum sit nomen legatarij, vel loci, cui legatur *Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 4. nu. 3.* vbi allegat *Aret. in l. 1. num. 7. vers. 10. de sacrosanct. Eccl.* qui voluit huiusmodi legatum deberi Ecclesiæ Matrici loci, in quo residet Testator, prout ita refert nouiter *Molfes. in summa in tract. 13. de vlt. volunt. cap. 5. num. 106. tom. 2.* qui testatur ita esse communem praxim, idem firmans in legato relicto cippo.

3 Et quod legatum factum Ecclesiæ causa aliter non specificat, in dubio intelligatur factum illi, quæ magis coniungitur idest Parochiali Ecclesiæ post antiquiores scripserunt *Crass. in §. legatum q. 64. num. 4. Vrsil. ad Afflict. decis. 244. num. 5. Maxill. in consuetud. Bari §. sacrosancta fol. 31. num. 2. Viui. in sylua commun. opin. conclus. 444. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 114.* quos cum alijs nouiter refert *Viscon. in suis conclus. in verb. legatum il secondo fol. 157. col. 2.* vers. hinc infertur, quibus addo latè *Tiraquell. de priuil. piæ causæ priuil. 56.*

4 Prout similiter, quoties simpliciter legatum fit Deo, deberi huiusmodi legatum Ecclesiæ maiori illius loci, in quo testator legatum fecit apparet ex *§. si quis in nomine Magni Dei, auth. de Eccles. titul.* sicque si Ecclesiæ Diuæ Mariæ, vel alterius Sancti legatum fecerit, & in eo loco plures sint Ecclesiæ eiusdem nominis; tunc in dubio cedit Parochiali, si tali nomine vocetur, alioquin cedit maiori, vel pauperiori, & si omnes essent æquales dar etur Episcopo loci ordinario, vt ad eius libitu illud distribuat, & si nulla Ecclesia sit talis nominis in illo loco cedit Ecclesiæ Catredali, *Afflict. dec. 444. Tuscan conclus. 46. lit. L. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. qui tit. 5.* alia cumulat loquendo de relictis, siue legatis factis pauperibus, quę per te videre poteris.

SVMMARIVM.

1 *Tacita pupillaris substitutio non habet locum contra matrem.*
2 *Miserabilibus personis vlgariter substitutis tacitam pupillaris excludit matrem.*
3 *Pupillaris substitutio quando est substituta piæ causa pro exoneratione conscientiæ, & pro incertis, & malè ablatis, & tam procedit.*
4 *Causa finalis huius conclusionis.*
5 *Nemo tenetur salutem alienam propriè proferre.*
6 *Pascua quando non sufficiunt pro animalibus domini, & vassallorum non tenetur affidare, non obstante quacumque consuetudine in contrarium.*
7 *Pascua possunt interdici forensibus ius pascendi habentibus quando non sufficiunt pro ciuibus.*
8 *Pia causa substituta pro malè ablatis ex coniectura voluntatis debet matri præferri.*

ARGVMENTVM.

Tacita pupillaris Substitutio contenta in vulgari expresa, quando est substituta pia causa pro malè ablatis excludit Matrem.

RIVILEGIVM XXXIV.

1 Regulariter tacita pupillaris substitutio non habet locum contra matrem, *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pup. ll. subsin l. fin. ff. de inst. & subst. l. precibus C. de impuber. & alijs subst.* plenè *Fusar. de substit. quæst. 156.* latè *Card. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 15.* vbi plenè declarat materiam hanc plures cumulando præsumptiones, & coniectu. as, quibus mater excludatur, & precisè illam reponit, vbi pia causa fuisset vulgariter substituta nam dicit ipsa num 34. in tali casu excludi matrem, ex *Angel. Castr. & Alex. in dic. l. precibus* idem *Alex. cons. 38. num. 4. vol. 1. & cons. 65. nu. 10. vol. 2. & cons. 12. num. 20. vol. 3. Ruyn. cons. 3. num. 24. vol. 2. Rip. in l. 2. n. 62. de vulgar. subst.* vbi appellat communem DD. sententim *D. Ricc.* qui alios adducit concordantes *dec. 345. num. 2. part. 4.*

2 Prout quoque miserabilibus personis vulgariter substitutis tacitam pupillarem excludere matrem firmauimus in *tract. de priuil. miserab. person. priu. 5.* vbi plena manu hanc probauimus sententiam.

3 Igi-

3 Igitur tantò m igis procedere debet quãdo est substituta pia causa pro exoneratione conscientiæ pro incertis, & malè ablatis, vt in ter. minis terminantibus voluerunt *Costa iu cap. si pater in 2. part in verb. ipsis pauperibus num. 5. de testam. Ronesc. ad Alex. iu conf. 38.* in verb. hoc probo per ea, *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 39. num. 90. Caroc.* qui alios allegat *dec. 7. num. 1.*

4 Cuius sanè Conclusionis redditur ratio, nã non dubitatur talem substitutionem fuisse factam fauore animæ ad disgrauamen conscientiæ, itaque hæc sit causa finalis, & ideo præsumendum est potius testatorem sibi proficere voluisse, quam alijs, *argum. tex iu l. præses ff. de seruit. & aq. l. 2. de patribus qui fil. distrax.* vbi quod charitas prima incipit a se ipso latè *Gratian. discept. forens. 179.* quia nemo tenetur salutem alienam propriæ præferre, etiam si vnus sit dominus, & alter vassallus, secundum *glos. in cap. 1. §. fin.* vers. potuerit *de alienat. feud. pater* vnde euenit, quod promittens defendere aliquem contra quemlibet contra se ipsum non tenetur defendere, vt post *Salyc. in dic. l. præses* notat *Alciat. de præsumpt. regul. 1. præs. 52. num. 2.* & hinc eleemosyna prius dari debet consanguineo quam extraneo, *cap. non satis* in verb. domesticos *76. dist.* cum alijs latè adductis in *lib. 1. quæst. forens. c. 161.* & hinc quando in Regno est modicum frumentum non debent vendi tractæ frumentorum per extra Regnum *Afflict. decis. 290. num. 9. de Pont. de potest. Proreg. fol. 229. num. 6.* prout quando pa-

6 scua non sufficiunt pro animalibus domini, & vassallorum non tenetur alijs affidare non obstante quacumque consuetudine, vel præscriptione in contrarium, *Afflict. dic. decis. 290 num. 7. & 8. Padill. in dic. l. præses nu. 13. Niger. in cap. Regni grauamina num. 72.* quia possunt

7 interdici pascua forensibus habentibus ius pascendi, quando nõ sufficiunt pro ciuibus *Surd. de alim. tit. 7. q. 8. nu. 5. & 6.* & melius *decis. 236. num. 20. & 21.* quare merito pia causa substi-

8 tuta pro incertis, & malè ablatis ex coniectura voluntatis debet matri præferri; nam sicut clauus clauum tendit, ita præsumptionem excludit, *l. Diuus ff. de in integr. rest.* & coniectura elidit copiecturam, *l. non solum ff. de rit. nupt. Bal. conf. 136. num. 5. in fin. vol. 2.*

SVMMARIVM

1 *Legata plura facta à testatore, quæ vires hæreditatis trascendat omnia pro rata minuuntur.*

2 *Legatum vnum dicitur in geuere, & aliud in specie.*

3 *Legatum pium etiam diminuitur quando vires hæreditatis non suppetunt.*

4 *Fauore incertorum, & malè ablatorum legatũ non diminuitur.*

5 *Diminutio non fit contra voluntatem testatoris idem procedit fauore miserabilium personarum, vt num. 6.*

ARGVMENTVM.

Legatum factum pro restitutione malè ablatorum non dimiuitur, licet legata transceudant vires hæreditatis.

PRIVILEGIVM. XXXV.

1 Regula est, quod quando Testator plura facit legata, quæ vires hæreditatis transcendãt omnia pro ratha minuuntur ita vt ad id reducantur, quod hæreditas ferre potest, ad *tex. si quis testamento §. apud Iulianum ff. de leg. 1.* vbi *Castr.* voluit id esse verum quamuis vnus ex legatarijs sit primo nominatus, quia non attenditur ordo scripturę, sicque pariter pro-

2 cedit, licet vnum legatum sit in genere, & aliud in specie, iuxta sententiam *Dyn. Ang. & Alex. in l. quærebatur ff. ad leg. falcid.* legata enim non debentur vltra vires hæreditarias, *l. 1. §. 1.* vbi *Alex. & Ias. ff. de condit. indeb. Franchis decis. 236.*

3 Quinimò *Bart. in auth. similiter C. ad leg. falc.* fuit in opinione, quod si non suppetant vires hæreditatis, legatum pium pariter diminuitur, sicuti cætera, de quo etiam videndus *Tiraquell.* in speciali *tract. de priuil. piæ causæ priuil. 72.* vers. contrarium, & nouiter Illustrissimus Episcopus *D. Ricc. in decis. Cur. Arch. huius Ciuit. Neapol. 221. part. 1.* qui eamdem tuetur opinionem.

4 Tamen fauore legatorum incertorum, & malè ablatorum aliud dicendum est, nè diminuatur, quamuis alia legata transcendant vires hæreditatis, *Feder. de Sen. conf. 250. Barbat. in tract. de Episc. lib 4. part. 4. num. 85.* quem sequitur *Cordub. in l. si quis à liberis §. vnum nu. 9. ff. de liber. agnos.* & ita pariter sensit *Surd. in suo tract. de alim. priuil. 30. tit. 8. nu. 2.* vbi quod quando vsurarius relinquit alimenta pauperibus, tale legatum non patietur diminutionẽ sed deducetur ante omnia, vbi assignat rationem, quia vbi legatum fit pro restitutione malè ablatorum dicitur continere æs alienũ; Tum propter peccatum, quod obligat Deo peccatorem à quo tamquam à creditore indulgentiam, seu remissionem expostulare debet, ex *Federic. de Sen. conf. 250. num. 2.* Tum etiam respectu eius, à quo vsuræ sunt extortę, & cui sunt constituenuę, vt impetretur liberatio, *cap. peccatum de regul. iur. in 6.* vbi verò quis soluit debitum non sapit naturam legati, & consequenter non patitur diminutionem.

5 Præterea dicit, quod intra diminutio non fit contra voluntatem Testatoris, imò cessat quoties adest aliqua coniectura, quod Testator voluerit integrum præstari legatum, vt per *Federic. cit. conf. 250. num. 2. Roland. conf. 25. num.*

num.3. sed non est credendum Testatorem legantem ad suæ conscientiæ exonerationem velle minus præstari, quam in legato contineatur, cum non præsumatur salutis æternæ, *l. immemor fin. C. ad l. Iul. repe.* cum concordantibus, de quibus apud *Aleiat. in tract. de præsumpt. regul. 3. præs. 4. n. 1. & seq.* & cũ id legatũ sit gratia Testatoris, & reliqua respiciant legatariorũ commodum, meritò credendum est Testatorem voluisse hoc prius potius præstari, sicuti de iure quis præsumitur suam vtilitatem alienæ præponere, *l. præses de seru. & aqu.*

6 Sicque pariter procedere fauore miserabilium personarũ conclusimus in tract. edito in fauorẽ ipsarũ *priu. 12.* vbi firmauimus legata facta similibus personis pro anima nõ pati diminutionẽ pro ratha, quãdo vires patrimonij non sufficiũt ad soluẽda alia legata simplicia.

S V M M A R I V M

1 *Actio aduersus exequutores testamentarios pro legato facto pro incertis, & malè ablatis, quando detur, & num. 2. 3. & 4.*

A R G V M E N T V M

Loca pia, vel pauperes, quibus malè ablata restituenda sunt aduersus exequutorem possunt agere.

PRIVILEGIVM XXXVI.

1 REgulam firmat *Arch. in cap. si res* vers. & nota 14. q. 6. quod pauperes, vel loca pia quibus testatoris præcepto sordida, & malè quæsita legati titulo restituenda sunt habent actionem aduersus testamentarios exequutores, ea ratione, nam animæ defuncti exonerationem concernunt, vt constat ex *Præs. de Franc. decis. 622. num. 4.*

2 Verum totum contrarium asseuerarunt, *gl. in l. firmio §. 1. ff. quandies leg. ced. Bart. in l. alio in fin. ff. de alim. & cib. leg. Alex. cons. 12. n. 12. vol. 1 Crass. de success. lib. 2. § fin. qu. 12. num. 1. Gom. variar. resol. cap. 12. num. 12.*

3 *Giurba* tamen videns has scissuras opinionum in *commen. ad consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. num. 36.* duos distinguendos casus putat; quorum primus est, si nominatis in testamento exequutoribus restituta fuit hæreditas, tũc conueniri ipsi possent, *Card. Tusc. lit. E. concl. 531. num. 11. 12. 13. & 14.* imò si plures sint exequutores, nec vnum citari satis est licet à Ciuitate absens sit alter non tamen extra Regnum, *cap. fin. de testam. in 6.* tex. & glos. *cap. si duo de procurat. in 6. Bart. in l. 1. ff. de exerc. act. Afflict. in Constit. Regni occupatis nobis not. 6. Franch. decis. 622. num. 1. & 2.* quod tamen *nu. 13.* putat esse verum, si quod esset exequendũ non esset certum; at si certum sit eorum alter posset citari, *Butr. in l. nulli C. de sacrosanct. Eccles.* & ibi *Bald. col. fin. Ias. vol. 1. cons. 10. col. fin. Apostill. ad Dec. in cap. prudentiam de off. deleg.* iuxta quorum theoricam ego dicebam in causa Marcelli Caputi, cum Nardo d'Allegra huius Ciuitatis Neap.

4 Secundus casus est, si hæreditas non fuerit adhuc restituta, tunc pauperes ab exequutoribus ad distribuendum datis nominati, qui fuerint hæredem poterunt conuenire, vt soluat licet hæres nominationi præsens non fuerit, nec vocatus, *Card. Tusc. cit. concl. 531. dic. nu. 12.* Nam hæres ante restitutam hæreditatem à legatarijs conueniri potest *l. ita tamen §. qui ex Trebelliano ff. ad trebell.* nec præsentes debent esse pauperes in nominatione, quia eligẽdi facultatem a lege, vel à testatore concessam habens absentem potest eligere, *Card. Tus* memorata *concl. 531 num. 26.* & alij iuris *interpretes* passim, & ita iuxta ipsorum sententiam dicebam requisitus de voto a Reuerendissimo Episcopo S. Angeli Lombardorum in anno 1626.

S V M M A R I V M.

1 *Confessio absque causa facta non valet, idemque procedit in fideiussione num. 2. limita tamen fauore conscientiæ num. 3.*

Item quando confessio esset facta in obligatione stipulata penes acta Curiæ n. 4.

5 *Scriptura publica siue priuata debiti confessionem continens sine causa non probat.*

6 *Causam non fuisse expressam, vel falso expressam paria sunt, prout etiam si incertitudinaria.*

7 *Confessio generalis dicitur ambigua.*

8 *Instrumentum guarentigiatum continens debiti confessionem nulla expressa causa post liquidari, & quare num. 9.*

A R G V M E N T V M.

Confessio facta sine causa pro malè ablatis, & pro exoneratione conscientiæ, valet.

PRIVILEGIVM XXXVII.

1 REgulariter confessio sine causa facta non valet, estque inefficax, & vti indiscreta non probat, *l. 2. §. circa ff. de dol. except. & l. cum de indebito §. fin. ff. de prob. latè Duen. regul. 118. latius Seraph. de priuil. iuram. priuil. 94. Mancin. de iuram. effect. 24. part. 4. Mascard. de prob. concl. 344. Grat. discept. forens. 280. num. 6. Maur. in tract. de fideiuss. cap. 47. sect. 8.* vbi firmat regulam fideiussionem sine causa factam non vale-
2 re, & instrumentum sine causa confectum nullũ esse, nullãque, exequutione mereri, ex *Alex. cons. 4. & 83. vol. 1. & Ioa. de Am. cons. 129.* prout cessio non vale quando sine iusta, & legiti-

gitima causa, & titulo facta est, *Gabr. concl. 5. num. 2. de action.* vndè librum rationum debere continere causam partitæ in ea appositæ, adhoc, vt probet, enarrat, *Crauet. de antiq. temp. part. 1. §. 4. num. 46.* qui dicit, talem obligationem probare semiplenè tantum, & inefficacē, ex eo obligationem oriri quando partita est sine causa, *Ludouic. concl. 29.* vers. quarto requiritur.

3 His licet veris existentibus restringitur supposita regula quoties confessio esset facta pro exoneratione conscientiæ, *glos. in l. 1. in verb.* apud Iudices *ff. de interrog. act.* quam ad hoc propositum valdè commendat *Barbat. in rubr. de fide instrum. col. 3. Alex. cons. 13. col. 4. vol. 1. Marsill. cons. 5. num.* 17. quos refert, & sequitur *Caroc. in decis. 90. num. 9.* vbi tamen *num.* 10. declarat plenè probare ad præiudicium confitentis, at secus in præiudicium tertij, allegat *Bart. in l. si quis in graui §. 1. ff. ad Sillan.* sequitur *Alex. in l. sciendum num. 15. ff. de verb. obligat. Felyn. in cap. exhibita num. 15. de Iudic. Iaf. in l. 1. in princ. ff. de eo, per quem fact. erit, Marsill. rubr. de fideiuss. num. 75. Menoch. de arbit. casu 89. num. 3. & de præsumpt. lib. 5. præs. 5. num. 17. cons. 49. num. 70. lib. 2. Mascard. concl. 359. num. 31.*

4 Prout quoque fallit ante signata regula quādo confessio sine causa esset facta, & emanata in obligatione stipulata penès acta Curiæ, prout consultus respondi in causa Ioan. Laurentij Rendine in anno 1625. ex *Cauens. in Rit. M. C. V. 128. num. 6. & Vrsill. in add. ad Afflict. decis. 387. num. 3. in fin.* quos nouissimè reperi secutos a *Viscont. in suis concl. inr. in verb. confessio facta sine causa*, qui idem dicit, quando esset confessio facta in iudicio coram Iudice, allegat *Rom. in cons. 290. num. 7. & Afflict. in Constit. Regn. volumus post num. 9.* & ita loquendo de fideiussione, tradit *Maurell. de fideiuss. d. cap. 47. nu. 28.* vbi allegat *Angel. Aret. in l. sciendum num. 3. ff. de verb. oblig. & Marsil. in rub. de fideiuss. q. 45. num. 319. in fin.* & hac ratione caloris iudicij, sicque pariter asseueramus de confessione facta in instrumento guarentigiato liquido, quia probat secundum *Foller. ad Marant. in 6. part. act. 8. n. 17. & Caueus. in Rit. M. C. 166. in fin.* & ita dicebam in causa Nicolai Antonij Seriacini, cum Marco Aurelio de Labellis in anno 1626. & iterum in currēti anno 1627. in causa Iacobi Tauernæ, cum hæredibus Pulуij Modesti Ciuitatis Fundorum.

Sed num instrumentum cōtinens confessionem debiti sine causa possit liquidari, & exequutioni mandari iuxta formam Rit. *Mag. Cur. Vicar.* 166. sequentia considerabam in anno 1622.

5 Certum est, quod scriptura publica siue priuata debiti confessionem continens si est sine causa non probat, *cap. si cautio*, & ibi *DD. de fid. instrum. l. cum de indebito §. fin. ff. de prob.* qui tex. iuxta communem *Doctorum* scholam loquuntur de scriptura publica; *Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 94. Marsil. in Rub. C. de probt. num. 77. Herenl. in suo tract. de prob. neg. fol. 58. num. 189.* imò etiam si fuerit expressa causa, sed falsa adhuc confessio non probat, iuxta sententiam *Bal. in rub. C. de const. pecul. colu. 2. Card. cons. 95. Fely. in cap. ad aures col. 6. de rescip. Dec. cons. 33. col. fin. Ruy. cons. 215. nu. 19. vol. 1. Paris. consil. 4. nu. 27. cum seq.* cum paria sint causam non fuis-

6 se expressam, vel falso expressam, *Alex. consil. 181. nu. 5. vol. 2. Tiraquell. de tract. ligna §. 1. glos. 2. nu. 11. Barb. cons. 43. nu. 16. lib. 1.* vt neque probat si fuerit apposita causa generalis, vt puta si quis in instrumento confiteretur debere centum Antonio ex causa emptionis in genere; vt colligitur ex *glos. in l. fin. in verb.* specialiter *C. quod cum eo*, vt probare videtur *tex in l. generaliter C. de non numer. pecun.* ibi specialiter, &c. & in verbo *dilucidè* vbi *DD.* ponderando id asserunt, concordat etiam tex. in *l. filiusfam. ff. de don.* paria siquidem sunt causam non esse expressam, & expressam incertitudinariè, prout euenit in causa generaliter prolata, *Alex. d. consil. 181.* Nam qui dicit, aliquit generaliter, non dicit quidquam certi, iuxta not per *Bart. in l. quidquid astringendæ colum. 3. ff. de ver. obl.* ex cuius dictis in *l. quoties la seconda ff. de ver. oblig.* dicitur generalem confessionem dici ambiguam, vt asseruit etiam *Marsil. in l. 1. §. preterea n. 93. ff. de quæst.* & scribit *Damouder. in sua prax. ciuil. in tit. de prob. facta per confessionem partis nu. 14.* vbi allegat tex. *in cap. in præsentia ext. de prob.* firmando *tit. 73.* causam tum confessione aptè, aut certitudinariè, ac intelligibiliter haberi, tanquam non appositam, vt tenent quoq; multi relati per *Mars. in d. l. 1. §. præterea nu. 331.* inter quos est *Bal. in l. generaliter quæst. 4. C. de non numer. pec.*

Quæstionis tamen est si reperiatur iuramentum guarentigium habens a statuto paratam exequutionem, prout in Regno vigore *Rit. M. C. V. 166.* continens debiti confessionem nulla expressa causa, num poterit exequutioni mandari, & liquidari, iuxta formam præfati *Ritus*.

8 Cum casus ex facto accidisset, Ego prætendi quod sic, ex doctr. *Bal. in l. in sient C. de repud hæred. & in l. 2. C. de exeq. rei iud.* quem refert, & sequitur *Iasan d. l. sient nu. 7.* vbi etiam *Alexan. Fely. in d. cap. si cautio n. 10. 11. & 15. Rom. cons. 76. Dec. cons. 682. num. 4. & 5. Galet. de oblig. ad form. Cam. par. 2. quæst. 1. clauf. 4. nu. 11.* vbi fatetur hoc esse communiter receptum, & ita fuit iudicatum in hoc casu in *M. C. V.* vbi liquidatio instrumenti fuit permissa.

9 Deo quo quippè ratio assignatur si quidem cum confessio in iudicio absque causa valeat, vt asseruit *Mars. in rub. C. de prob. num. 91.* motus ex doctr. *glos. in l. 1. §. fin. ff. de interrog. act.* & voluerunt *Alex. cons. 13. col. 14. Ang. in l. Siquis §. pa-*

ctus col.2.ff.de pact. Bal. in l. 1. ff. à. quib. appell. non lic. Castr.& alij in l.1.ff. de confess. cum alijs apud Fely. in cap. 1. col.1. in fin. ext. de pact. ibi vltra reuocationes, adde quod pactum nudum habeat exequutionem paratam si factum fuerit in iudicio, Cast. in l. tale pactum §. qui procurauit in prin. ff. de pact. & secundum Bald. in l. cum pro quo ff. de inius voc. confessio facta iudicio habet exequutionem paratam sicuti instrumentum guarentigiatum, & idem operatur in iudicio verbam (Credo) quod verbum præcisè affirmatiuum, vt fatetur idem in l.1.n.21.C. de fals. caus. legat. adiect. & confessio quæ fit in instrumento guarentigio censetur, ac si facta esset in iudicio cum ibi sit præceptum Iudicis cartularij factum in confessum, quod in iudicio factum videtur, vt not. Felyn. in cap. si cautio nn.15. ideò vt dicta confessio in instrumento guarentigio contenta etiam fine causa minimè censetur indiscreta.

Et licet sint qui teneant confessionem factam in iudicio absque causa non probare, vt fuit Ioa. And. in addit. ad Spec. in tit. de confess. §. nunc videndum, cuius sententia si esset vera, vtique ratio nostra, qua fulcimus præfatam opinionem caderet.

Tamen non est dubitandum communiorem opinionem esse, quod cõfessio iudiciaria absq; causa probet, vt vltra relatos tenent Ioa. Bapt. de S. Seueri in repet. l. admonendi col.24. ff. de iur. iur. Cyn. in l. generaliter quasi. 3. C. de non numer. pec. & ibi Bar. in 2. lectur. col. 1. Butr. Abb. Imol. & aly in d. cap. si cautio, & Rom. conf. 290. vnde ratio nostra præfatam opinionem coadiuuans subsistit.

SVMMARIVM.

1 Exceptio non numeratæ pecuniæ regulariter opponitur, dummodo tamen simus in contractu mutui, nu.1. nam in alijs contractibus non procedit, n.3. sed infra quantum tempus possit opponi in alijs contractibus nn.4.

5 Exceptio non numeratæ pecuniæ quando possit opponi elapso biennio, & quando non opponatur, nu.6.

ARGVMENTVM.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non admittitur aduersus confessionem factam pro incertis & malè ablatis in mortis articulo.

PRIVILEGIVM XXXVIII.

1 Regulariter non numeratæ pecuniæ exceptio potest apponi à debitore qui cõfessus est recepisse quandam pecuniæ quantitatem sub spe futuræ numerationis, & re vera non recepit; nam opponens illam infra biennium transfert onus probandi in creditorem quia per debitorem eo ipso probata dicitur, ad tex. in l. 2. cum glos. C. de non numer. pec. Masc. alios citans de prob. conclus. 695. Carauit. in Rit. M.C.V. 166. nn.47. nouiter Paschal. de patr. potest. cap.8. nn.62. & seq. par.2.

2 Quæ sanè exceptio non habet locum nisi in contractu mutui §.1. inst. de lit. oblig. l. in contractib. C. de non num. pec. Affl. dec. 105. latè Rol. à Vall. conf. 4. vol. 4. vbi etiam quod procedit in contractu dotis, vt in tot. tit. C. de dot. caut. non numer. & ita Valas. decis. 5. Mising. obser. 6. cent. 1. Gratian. decis. Marchia 164.

3 Ita quod huiusmodi exceptio non habet locum in alijs contractibus præter quam in mutuo, & dote, Bal. in l. si ex cautione nn.3. C. de non numer. pec. Fely in cap. si cautio num.54. de fid. instrum. Molyn. de contract. disp. 302. nn. 4. Bertaz. de clausul. claus. 32. glos. 1. nn. 3. Vasq. contron. iur. lib.2. cap.59. nu.3. vbi de communi DD. sententia testatur.

Vnde debitor ex causa emptionis, vel conductionis, & similium numquam potest iuuare præfata exceptione, sed indistinctè eius statur confessioni, vt communi calculo enarrant glos. & DD. in l. aduersus C. de non num. pec. Vnzolen. in tract. de arte Notar. in tit. de except. non num. pec. Bertaz. de claus. claus. 32. glos. 1. nu. 3. vbi nu. 4. firmat procedere etiam si debitum ex causa emptionis conuerteretur in mutuum, quia nec isto casu posset huiusmodi exceptio opponi, vt etiam vltra antiquiores tradiderunt Paucirol. conf. 57. nn.7. Costa in l. si ex cautione fallent. 3. C. de non numer. pecu. & Surd. consil. 162. num. 44. lib.2.

4 Licet in cæteris contractibus benè posset opponi exceptio hæc infra 30. dies, vt docet Affl. noster in constit. Regn. causas num. 5. in fin. quem recenset modernè Viscont. in suis conclus. iur. in verb. exceptio non numeratæ pecuniæ circa princ.

5 Hæc autem exceptio benè posset probari per debitorem etiam elapso biennio, quando susciperet in se onus probandi, quod sibi non fuerit numerata pecunia in instrumento confessionata, iuxta theoricam glos. in l. si ex cautione in verb. sæpè, & ibi Bart. num. 12. cum alijs DD. C. de non num. pecu. Ias. in l. 3. §. iurari num. 8. ff. de iur. in Fulg. in l. si sub specie in fin. C. de postul. Thianin. in pract. cautel. nn.30. vbi hanc communem, & veram appellat opinionem Affl. decis. 110. & ibi Vrsill. in addit. Scaccia de commer. §. 2. glo. 8. num. 2. Paschal. de patr. potestat. d. cap. 8. nom.88.

6 His tamen veris existentibus hæc non numeratæ pecuniæ exceptio non admittur aduersus confessionem factam pro incertis, & malè ablatis in mortis articulo, vt ex Caroc. decis. 90. nn.7. vbi plures allegando concludit non posse opponi similem exceptionem à debitore qui

qui confessus est se habuisse mutuum dum esset in articulo mortis,& si confitens morecretur, neque sui hæredes huiusmodi exceptionem opponere possent, quoniam moriens non potest præsumi fecisse confessionem sub spe futuræ numerationis,quam non sperabat,*glo.in l.1. C de fals.causa adiect.leg.Marsil.consi.5.num.16. lib.1.Imol.in l.si ex pluribus ff. de solut. Rim. in tit.de don.in princ.nu.528.Iasin l. qui pecuniam col.2.ff.si cert.petat.Decian.cons.* 10. *num.* 17. *lib.* 5.*Caballin.milleloq.*672. & alij quos refert, & sequitur *Graff. in tract. de except. ad mater stat. excep.*43. *num.* 18. qui alia cumulat in materia huius exceptionis prout recêter alia congerit modernus *Gaitus in suo tract. de credito cap.* 2. *tit.*7.*à num.*2504.*cum plurib.seq.*

SVMMARIVM.

1 *Vxor non tenetur reuelare contra suum virum limita tamen,vt nu.3.*

2 *Confessio tutoris pupillo regulariter non nocet, sed limita,vt nu.4.*

ARGVMENTVM.

Confessio vxoris pro exoneratione conscientiæ viri circa aliquid malè ablatum nocet pupillo, & releuat creditorem.

PRIVILEGIVM XXXIX.

1 Regula est quod vxor non tenetur reuelare contra virum suum,vt per *Angel.in sum. in verb.*denunciatio sub *nu.*13.*Neuizan. in sylna nupt.in verb.*monitoriæ *nu.*47. *Nauar.in suo manual cap.*15.*nu.*46. quem cum *Cordub. quæst.* 64.*in fin.allegat.D.Ricc.in prax.resol.* 310.*ampl.* 5.*tom.*1. vbi firmat expressum reuelantes maritorum crimina non incidere in labem excommunicationis ad id fortasse prolatè.

2 Et regulariter confessio tutoris pupillo non nocet,*l.certum §.sed an ipsos ff. de confess. Tiraq. de retract.conuen.§.4.glo.6.nu.*13.*Caphal.consil.* 101.*nu.*18. *Caualc. de tutor num.* 324. & omnes communiter vt apud *Foller.in sua pract.censual. vers.*quæ quidem executio *n.*51.& plenès *Suar. in Thesaur.recept.sent.litt.C.n.*251.

3 Tamen in fauorem malè ablatorum prodit priuilegium, quod si vxor mortuo viro suscipiat tutelam filij, & sciens secreta sui mariti in quodam instrumento pro exoneratione conscientiæ suæ,& viri dixit, virum suum abstulisse certam pecuniæ quantitatem ab Antonio, talis confessio nocet pupillo, & releuat creditorem,vt tutatur *Caroc. decis.* 20. vbi inter alia assignat illam rationem, quia hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti, *cap.fin.*vbi *Abb.in vltim.notab.de sepult. cap. in leteris de raptor.Ias.in l.Pomponius §.cum quis nu.*23.*ff.de acquir.poss.*& cum hæc sit mater, & tutrix pupilli hæredis,& pupillus ex defectu ætatis, & intellectus ex se non valeat exonerare patris conscientiam, mater tutorio nomine filij conscientiam patris exonerare debet, & poterit.

4 Et sic licet confessio tutoris pupillo non nocet,id tamen limitat non procedere in matre tutrice filij ad exoneranda conscientiam mariti,& patris,& pupilli simul,vt dicebam in causa nonnullorum de pinto.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non potest molestari ante confectionem inuentarij etiam si constaret hæreditatem esse opulentam, num.* 2. *fallit tamen vbi ageretur pro legato incertorum, & malè ablatorum, num.*3.

4 *Vsurarum restitutio non recipit temporis dilationem.*

5 *Anima cæteris rebus præponenda est.*

ARGVMENTVM.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis debetur ab hærede non obstante quod sit intra tempus conficiendi inuentarium.

PRIVILEGIVM XL.

1 Regula desumitur ex tex *in l. fin. §. donec C. de iur.delib.* vt scilicet ante trimestre têpus,vel annum à iure hæredibus concessum ad conficiendum inuentarium nulla creditoribus legatarijs, vel fideicommissarijs tribuatur licentia hæredes inquietandi,eosq; ad iudicium vocandi omnesque hæreditarias, quasi ex hypotecarum authoritate vendicare.

2 Quæ sanè regula adeò vera est, vt firmauit ibid.*Bal.in §.cum igitur* habere locum etiam si euidenter constaret hæreditatem esse opulentam, prout in eandem descendere sententiam, ibidem *Castrens. nu.*2. *& Iacobin. in §. donec* qui assignat *nu.*4.rationem, nam hæres durante tempore confectionis inuetarij est impeditus circa ipsius confectionem, & ignorat quantum soluere debeat, & quomodo sit obligatus & quos habeat exceptiones,& defensiones hac de causa interim molestari non debet, quamuis hæreditas sit soluendo.

Tamen quando testator sordidum, & malè quæsitum,& malè ablatum domino restituendum esse mandauit,posse statim hæredem cogi ad illud tradendum tuto concludere possumus cum in hoc casu conficiendi inuentarij tempore non gaudeat hæres, vt determinarunt *Bal. & Castren.in d.l.fin.§ donec C.de iur.delib. Alex. Ang.& Corn.in l.eam quam C.de fideicom. Suar. in l.post rem iudicatam nu.*6. *ff. de re iud. Porcell. in tract.de inuentar.cap.*4.*num.*9. *Duen. reg.* 277.

F 2 um.

lim. 1. V.ui. qui alios adducit concordantes in sylua com. opin. conclus. 257. lim. 1. Gutt. de iuram. confir. cap. 4. nu. 18. par. 2. Caual. qui plures allegat in spec. pract. quæst. commun. quæst. 608. & 814. Suarez. de Paz in sua prax. cap. 1. n. 44. p. 4. to. 1. Rustic. de fideic. lib. 2. cap. 3. n. 37. Gizzar. dec. 79. nu. 6. vbi loquitur de vsuram restitutione, quam dicit non recipere temporis dilationem,
4 prout sic concludit in legatis pijs.

Et licet contrarium in puncto principali firmauerint Cyn. & Alb. in d. §. donec, iuxta quorum sententiam voluit quoque Lopez in l. 7. glos mandando algo tit. 6. par. 6.

Tu tamen tanquam à veritate, & pietate digressus ne sequaris, sed primæ adhæreas opinioni, propter animæ periculum, quæ cæteris præponenda est, cap. infinitas de pænit. & ita contra ipsos nouiter probat Illustrissimus D. Ricc. in prax. resol. 416. tom. 2. ubi tractat si tribunal Reuerendæ Frabicę possit se intromittere pro adimplemento legatorum piorum pendente confectione inuentarij.

SVMMARIVM.

1 *Mulier fideiubere nequit regulariter, & quare nu. 3.*

2 *Obligatio mulieris debet continere commodum mulieris se obligantis.*

4 *Carens libera suorum bonorum administratione prohibetur fideiubere.*

5 *Mulier fideiubendo non obligatur, etiam pro marito fideiubeat per interpositam personam nu. 6. sed limita, vt nu. 7. & 8.*

ARGVMENTVM.

Mulier quæ intercessit pro exoneratione conscientiæ uiri mortui, non iuuatur Velleiano.

PRIVILEGIVM XLI.

1 Regula est, quod mulier fideiussionis munus obire, & pro alijs intercedere nequit l. de die §. 1. ff. qui satisd. cog. l. 2. & 3. §. fin. ff. cod. l. fin. C. eod. tit. l. 2. ff. de reg. iur. l. si pater nam C. ad Vellean. ita quod Senatusconsulto Velleiano succurritur mulieribus pro alijs fideiubentibus ut tot. tit. ff. & C. ad Senat. consult. Vellean. l. tamen ff. ad Macedon. & in Regno habentur pragm. 1. sub rubr. de Senatusconsul. Vellean. ubi nos plura cumulauimus in commen. & uide de materiam late Mariscot. var. resol. lib. 2. cap. 5. Grimel. decis. Dolan. 20. Lingloif. decis. 14. quæst. 1. & sequent. l. ad Senat. consul. Velleian.

2 Intantum, quod obligatio debeat continere causam respicientem commodum, & interesse mulieris, non autem aliorum voluit Rota in causa Romana de S. Cruce 3. Decemb. 1607. corã Eminentissimo Card. Sacrato, & alias, vt apud Ludouis. dec. 363.

3 Ratio autem principalis conclusionis nam sexus mulieris satis leuis, & imbecillis est, nam ille quodam naturali vitio imprudentes, mendaces, flixæque fidei sunt, & , vt plurimum earum consilio contra propria laborant commoda l. 2. §. verba ff. ad Velleian. l. si pater C. de sponsal. Barbat. cons. 54. lib. 1. vnde ob hanc causam aliorum defensionis aliaque virilia officia exercere prohibentur, ad tex. in l. fæmina ff. de regul. iur. l. alienam C. de procur.

4 Præterea assignatur, & alia ratio, nam quilibet carens libera bonorum suorum administratione (qualis est mulier) pro alio fideiubere prohibetur Henrig. de fideiuss. cap. 7. num. 68.

5 Quo fit, vt mulier fideiubendo non obligetur, siue intercedat pro patre, siue pro filio, siue pro fratre, siue pro alio consanguineo, & eo magis si pro extraneo, nam in omnibus istis casibus iuuatur beneficio Velleiani, Bal. & Salyc. in amb. si qua mulier. C. ad Velleian. Thess. decis. 223.

6 Et adeo hæc vera sunt, quod mulier pro marito fideiubere non possit, vt nec etiam id eidem liceat facere per interpositam personam l. si vxor C. ad Velleian. plus nec etiam cum marito hoc eidem facere permissum est, l. 4. vers. participauit C. cod. l. vir. vxori in §. fin. cod. & quod mulier, nec etiam insimul cum viro se obligare, & fideiubere possit, iura sunt clara nam hoc ponunt tex. in l. 4. ff. ad Vellean. in l. vxor. viri in §. fin. ff. cod. inquit Valent. Franc. in suo tract. de fideiuss. cap. 2. n. 152. & istud est ex eo quia tali casu summa pecunia exbursata præsumitur peruenisse ad maritum, & ideo si non probatur quod medietas peruenerit ad mulierem ad nihilum mulier tenebitur, d. auth. si qua mulier vbi Bart. Bal. Saly. & alij C. ad Velleian. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 22. Thessaur. decis. Pedem. 222. n. 14. Amatus dec. Rotæ Marchiæ 27. nu. 11 & 12. Honded. cons. 45. per tot. vol. 3. par. 1. qui dicit hanc opinionem veriorem, & communiorem, Gamma decis. Lusitan. 131. quod etiam corroboratur per optimum simile, quod de filio dicitur, qui si contrahit, & se obligat vna cum patre, tota pecunia ad patrem peruenisse creditur si pater filium gubernat, Fab. de Monte de emption. & vendion. quæst. 3. princ. num. 64. Cacheran. decis. Pedem. 170. in tract. Vbald. de duobus fratrib. in 9. part. principal. post. nu. 3. Craueti. cons. 91. Suar. com. opin. in lit. V. n. 112. Stracca in tract. de mercat. nu. 10.

7 His licet veris existentibus, tamen quando constat mulierem intercessisse pro exoneratione conscientiæ viri mortui, illam non iuuari hoc Velleian beneficio asseuerauit Præses de Franchis decis. 237. & deinde scripsit Galter. in sua prax instrumentaria 2. 2. partis principal. pag. 122. nu. 57. vers. secundo, vbi firmat, quod quando mulier intercedit ex causa pia, vt pro exoneratione animæ viri sui post mortem, vel pro liberatione ipsius cõstante matrimonio nequit vti beneficio Velleiani

8 Vltra

8 Vltra quod communiter DD. sunt in opinione illam posse fideiubere pro qualibet pia causa, *Rom. in auth. similiter C. ad leg. Falci. Socc. regul. 310. Rimin. cōs. 67. vol. 1.* & nouiter firmat *Genuens. in suis practicab. Eccles. quæst. 509. Addo Tiraq. de pia causa priuil. 113.*

SVMMARIVM.

1 *Testimonium filij contra patrem non probat.*
2 *Filius non reuelans contra patrem, non incidit in excommunicationem, limita tamen, vt nu. 3.*
4 *Testes inhabiles quando admittantur.*
5 *Nullum priuilegium excusat à peccato.*
6 *Principalis tenetur reuelare quando fiunt monitoria ad finem reuelationis.*
7 *Animæ fauore quis tenetur edere arma contra se.*

ARGVMENTVM.

Reuelatio facta à filio contra patrem uigore litterarum monitorialium excommunicationis ualet ubi tendit ad exonerationem conscientiæ, quia agitur de malè ablatis factis à patre.

PRIVILEGIVM XLII.

1 Regulater testimonium filij contra patrē inualidum est, nec probat, ad *tex. in l. parentes C. de testib.* vbi nec etiam nolentes ad inuicem admictuntur, *cap. si testes §. item parentes 4. quæ st. 3.* latè *Farinac. de testib. quæst. 154. num. 170.*

Quare meritò patre non reuelantem delictum filij stante pæna excommunicationis in eius sententiam non incidere, post *Lazar. in tract. de monit. quæst. 11. sect. 3.* quem tamen non allegat nouiter latè concludit *Illustriss. Episc. D. Ricc. in sua prax. var. resolut. resolut. 310. par. 2.* idem pariter *ampliat. 3.* firmans in filio, qui nec tenetur ob monitiones reualere crimen patris.

3 Tamen si quando fiunt literæ monitoriales contra patrem filius reuelat aliquid malè ablatum pro exoneratione paternæ conscientiæ benè admittitur reuelatio, & probat contra patrem ita determinat *Caroc. decis. 90. num. 11. vers.* contrarium afferens id maximè procedere vbi veritas aliter haberi non posset, nec data ob notabili exceptione contra filium respectu patris, allegat *Hostien. in cap. 1. de testib.* vbi pariter *Fely. nu. 8. Marsil.* qui dicit singulare, & practicabile *in l. diuus nu. 12. ff. de quæst. Roman. sing. 398.* & ita etiam tutatur idem *Caroc. decis. 21. nu. 3.*

4 Deo quo quidem dicto dubitandum non est si quidem quoties desunt alij testes, & ve aliter haberi non potest ex natura rei, & negotij, in tali casu admictuntur testes alias inhabiles ex *Abb. Hostien. in d. cap. 1. num. 4. de testib.* vbi quod *testes* priuilegiati non excusantur à toto, sed tunc solum, quādo alij testes haberi possunt, & sic in subsidium *Mascard. de prob. conclus. 1365.* quare quod incurrant excommunicationem pater, & filius si nō reuelent in casu quo veritas aliter haberi nequit, concludit *Illustriss. Episc. D. Ricc. d. resol. 310. vers. limita quarto*, vbi assignat rationem, ne pereat probatio, & veritas occultetor, quod esset peccatum mortale, ad *tex. in cap. quisquis 2. quæst. 3.* quia nullum priuilegium nullaque pietas excusat à peccato, cap.

5 super eo de vsur. vnde in graui necissatate ad testificandum a Iudice capi posse tutatur, *Frāc. Marc. decis. 861. num. 4. tom. 2.* & ante eum *DD. in cap. 1. de testib. cogen.*

6 Sed an Ecclesia compellat principalem ad reuelandum, quando facit monitoria sub pæna excommunicationis ad finem reuelationis, declarant *Genuen. in practicab. Eccles. quæst. 597.* vbi affirmatiuam tuetur partem, quod in causa ciuili principalis tenetur non solum restituere rem, quàm detinet cum peccatum, sed etiam reuelare se habere, & habuisse, ad *tex. in cap. 1. & 2. de confess. in 6.* vbi reus tenetur respondere propositionibus actoris quæ fiunt ad reuelandum ipsum actorem ab onere probandi per confessionem aduersarij, & potest compelli iuramento, vt ibi firmant *Canonistæ*, & regula quod quis potest compelli ad deponendum in iudicio iuramento, potest etiam censuris compelli propter peccatum mortale, *cap. nouit. de iudic. Sylua nuptial. in sua summa in verb.* monitoria *Prob. ad Monach. in cap. 2. de constitut. in 6. Nauar in cap. inter verba 11. quæst. 6. corollar. 66.* & sic dicit ipse haberi casum expressum in iure, quod ad fundandam intentionem actoris tenetur aduersarius deponere veritatem; Et confert pro corrobatione, quod fauore animæ vt exeat quis à peccato potest compelli censu-

7 ris ad edendum arma, & scripturas aduersus se contra terminos regulæ iuris *Butr. Abb. Imol.* & omnes in *cap. 1. de probation.*

SVMMARIVM.

1 *Pollicitatio quid sit.*
2 *Obligatio ex nuda pollicitatione non oritur.*
3 *Votum, & pollicitatio equiparantur.*
4 *Actio competit ex voto (vt aiunt) in foro interiori, & vide num. 5. & amplia idem procedere fauore Ecclesiæ nu. 6. & fauore Vniuersitatis. num. 7.*

ARGVMENTVM.

Ex pollicitatione facta pro incertis, & malè ablatis oritur Actio.

PRI-

PRIVILEGIVM XLIII.

1 Regula est, quod ex pollicitatione quæ est vnius solius offerentis promissio, *l. 3. ff. de pollicit.* cum aductis per *Alphan. in speciali tract.* quem edidit *super rubr. ff. de verb. oblig. num.* 10. nullatenus oritur obligatio, vt per *Iaf. Alciat. & reliquos* ibidem, qui tamen loquuntur de iure ciuili quinimò ne-
2 que de iure canonico illam oriri firmauit *Abb. in cap. cum inter vniuersū de elect.* vbi appellat communem *Conar.* post alios quos citat in *cap. quamuis in 6. part. §. 4. num.* 15. *de pact. in 6. Vinius in sylua commun. opin. conclus.* 617. *Gomez de contract. tom. 3. var. resol. cap. 9.*
3 Contrarium tamen voluit *Butr. in cap. ex parte de censur.* vbi dixit oriri obligationem, quia votum, & pollicitatio æquiparantur, *l. 2. ff. de pollicit.* & ex voto apertè patet oriri obligationem, & posse vouentem compelli virtute *tex. in dic. cap. ex parte* cum aductis per
4 Amatum *conf.* 17. vbi latè probat ex voto (vt aiunt) in foro exteriori actionem competere.

Tu tamen in hac Doctorum discrepantia, affirmare debes, quod tam de iure ciuili, quàm canonico ex pollicitatione oritur obligatio
5 quotiescumque illa facta est ad fauorem incertorum, & malè ablatorum, cum taliter pollicitans censeatur offerre intuitu pietatis pro anima, cultu diuino, & exoneratione consciētiæ, *cap. pontifices* 12. *q.* 3. *Doctores in cap. verum de condit. appos.*
6 Quare iuxta hanc opinionem vbi pollicitatio fit Ecclesiæ concludit *Genuens. in practicabil. Eccles. quæst.* 372. sicque pariter quando fit simpliciter causæ piæ, vt inducat obligationem tutantur, *Gomez variar. resolut. dicto cap. 9. Suarez in thesaur. commun. opinion. lit. P. in verb.* pollicitatio, & nouissimè *Visconti in suis concl. iur. in eodem verb. in fin. fol.* 227. *colum.* 1.
7 vbi sic pariter scribit, procedere fauore vniuersitatis, vel Collegij, quod similiter affirmat *Genuens. loco citato num.* 2. per tex. *in dic. l.* 1. *ff. de pollicit.* & ego dicebam pro Vniuersitate Terræ Summontis in anno 1625.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum ab eo qui ignorabat habere filios non debetur irrito facto testamento, sed limita fauore incertorum, & malè ablatorum.*

ARGVMENTVM.

Legata relicta pro malè ablatis testamento nullo ob prætensionem filij, quem testator ignorabat se habere debentur.

PRIVILEGIVM XLIV.

1 Regula est iuxta communem *Doctorum* sententiam, quod testamento nullo ob præteritionem non debeantur legata facta, quando testator ignorabat se habere filium, vel putabat mortuum, vt scripserunt *in auth. ex causa C. de liber. præter.* vbi precipuè *Bald. Salyc. Castr. & Iaf. Tiraquell. de priuil. piæ causæ priuileg.* 68. *& Vasq. de success. lib.* 1. *§.* 8. *num.* 61. vbi hanc defendit sententiam, & ad materiam videndi sunt *Clem. de patr. potestat. effect.* 15. *Viuius in sylua commun. opin. conclus.* 35. *Crass. in § testamentum q.* 36. *& seq.* Illustrissimus præsul *D. Ricc. collect.* 271.

Tamen fauore legatorum pro incertis, malè ablatis factorum huiusmodi communis doctrina procedere non debet, prout illam communi voce limitant in hoc casu *Doctores* vt constat ex *Bald. Ang. & Imol. in l. filio præterito ff. de iniust. rupto & irrit. fact. testam. Iaf. in l. precibus C. de impub. Socc. in l.* 2. *sub num.* 32. *ff. de vulg. Barb. in l. cum acutissimis num.* 24. *de fideicomm. Aret. conf.* 92. *Vasq. de success. dic. §.* 8. *num.* 61. *Cotta dicens valdè singulare in sing. in verb.* anima *Conar.* valdè id commendans in *cap. Raynutius §.* 4. *C. de testam. Caroc. decis.* 7. *num.* 3. *Genuens. in practicab. Eccles. q.* 48.

Quare meritò iuxta hanc sententiam in causa Nardi della Torre in anno 1625. consultus respondit, dum occurrisset casus, quod essent facta quædam legata, inter quæ aderat legatum pro incertis, & malè ablatis, dixi in-quam, quod licet reddebatur nullum testamētum ex præteritione filij facta, non per hoc non debeat solui legatum 50. aureorum factum à testatore pro incertis, & malè ablatis.

Cuius conclusionis ratio est nam ponderādum est, quod semper fuisset pro exoneratione conscientiæ, & suæ animæ salute relicturus, non obstante quod haberet filios.

SVMMARIVM.

1 *Quarta Episcopo debetur de legatis, & Episcopi sub nomine quinam veniant in hoc casu nu.* 2.
3 *Quarta an debeatur Episcopo de legato facto Ecclesiæ exemptæ, & vide num.* 6. *& amplia, vt num.* 5.
4 *Quarta quanam ratione Episcopo debeatur.*
7 *Quarta non debetur de legatis factis pro incertis, & malè ablatis.*
8 *Quarta non detrahitur de relictis personis.*
9 *Quarta an debeatur de relictis pro ornamentis Ecclesiæ, vel pro cereis, & in quibus alijs casibus, nu.* 10. *&* 11.

SVM-

ARGVMENTVM.

De legatis factis pro incertis,& malè ablatis pro exoneratione conscientiæ, non detrahitur quarta ab Episcopo.

PRIVILEGIVM XLV.

1 Regula est, quod de legatis factis per testatorem Ecclesijs, vel locis pijs, debetur quarta Episcopo, *cap. conquerente de offic. Ord. vbi glos. in ver. mortuariorum, cap. requisiste, cap. fin. de testam. cap. 1. & seq. 10. quæst. 3. cap. de quarta de præscrip. Card. Tusc. conclus. 21. lit. Q. Megal. 1. 2. instit. confess. cap. 14. Azor. instit. Moral. par. 2. cap. 12. quæst. 2. Molfes. in summa tit. de vltim. vol. tract. 13. cap. 9. à num. 17. tom. 2.* cuius quidem Episcopi nomine intelliguntur Archi-
2 diaconi, & reliqui omnes Prælati inferiores qui habent in ea Ecclesia iurisdictionem quasi Episcopalem, ratio est, quia canonica est de lege iurisdictionis, *Innoc. in cap. 1. de stat. monach. Vbald. tract. de Canon. Episcopal. cap. 1. num. 4.* Episcopo debita iure Episcopali quod cum huiusmodi prælati habeant in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis., *Vbal. d. tract. cap. 4. quæst. 4. princ. nu. 1.* vers. notandum.

3 Ex qua ratione in facto dicebam, Episcopum nullatenus potuisse prætendere istam quartam stante, quod legatum factum erat cuidam Ecclesiæ exemptæ, prout ita in terminis communiter sentiunt, *Doctores in cap. officij de testam.* vbi *Abb. nu. 6. Bal. in l. si quis ad declinan. dum col. 6.* vers. iuxta hoc *de episc. & cler. Syluest. in summ. ver. Canonica portio quæst. 3. nu. 4. Ang. eod. verb. nu. 2. Lap. in tract. de canon. port. quæst. 4. Vbal. eod. tract. cap. 4. quæst. 6. Mirand. in manual. prælat. quæst. 48. art. 2. tom. 2. Roman. cons. 476. nu. 19. Syluest. in sum. in ver. canonica portio, Viscon. in suis conclus. verb. quarta Episcopalis.*

4 Quorum sanè opinio ratione non caret si quidem huiusmodi canonica portio debetur Episcopalia iura habentibus de quibus in *d. cap.* conquerente, vel ob communionem quæ inter episcopum, & Ecclesias sibi subiectas reperitur *d. cap. requisisti vers. secus*, vel propter onus, quod substinet in celebrando sollemniter Ordines conferendo, quæ tam ad forum contentiosum, quàm pænitentiale spectant, *Vbal. d. quæst. 6. num. 5.* quæ rationes nullatenus vigent respectu loci exempti, quia cum immediatè Pontifici subijciatur non oportet, vt soluatur aliquid Episcopo in signum superioritatis, quã non habet respectu illius loci, deindè nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neque vlla cura Pastoralis, aut pabulum exercetur vlterius, confert quod Episcopus neque exigit, neque percipit iura Episcopalia in locis exemptis, *cap. luminoso 18. quæst. 2. cap. cum Episcopus 7. de offic. Ord. in 6. vbi glos. recepta ver.* exempto cum solus Papa dicatur ordinarius Episcopus exemptorum *cap. nulla dist. 93. iuncta glos. vlt. ibid. cap. authoritate de priuil. in 6.* vnde eisdem rationibus firmandum est quartam hanc non haberi Episcopo subditis qui legat aliquid Ecclesiæ extra diæcesim constitutæ, cum cura illius Ecclesiæ non sit pænès ipsum, vt post alios notat *Azor. inst. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. fin.*

5 Quinimò asseuero hanc quartam nõ deberi ex legato facto Ecclesiæ quæ tempore testamenti erat subiecta, & tempore mortis reperitur exempta; nam inspicitur conditio, & status temporis quo legatum cedit non autem tempus quo fit legatum, *l. post diem ff. quan. dies leg. l. quæ leg. ff. de reg. iur.* vndè si Ecclesia sit exempta tempore testamenti, & subdita tempore mortis debebitur huiusmodi quarta, quia inspiciendum est tẽpus mortis, non autẽ tẽpus testamenti, *l. si cognatus ff. de reb. dub. l. generaliter §. si homini libero est ff. de fideicom. liber. Vbal. d. cap. 4. quæst. 7. n. 3.*

6 Quamuis si Ecclesia esset exempta, & haberet Cappellas, aut populum non exemptum in tali casu non esset excusata talem soluere quartam, vt vigore *tex. in cap. ex ore de priuil.* tutantur *Innoc. & Ioa. And. in cap. in nostro de sepul. Lap. d. tract. §. quia nu. 6. vers.* secundo quæritur, *Vbal. eod. tract. cap. 4. quæst. 5. & quæst. 8. cum. trib. seq.* nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ, *Vbal. d. cap. 4. quæst. 9 n. 3.* pleno autem iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquam pertinere quando vtroque iure, idest in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, *cap. quoniam 21. de priuil.* vbi *glos. & in cap. cum & plantare §. & in Ecclesijs verb.* pleno iure *eod. tit.* quam ibi sequuntur *Anto. nu. 26. Card. 1. Dec. 12. & 16. Rebuff. in concord tit. forma mandati ver. pleum Card. Tusc. lit. P. concl. 394. nu. 3. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 6. nu. 12.*

7 Quibus sic suppositis affirmo, quod ex legatis factis pro incertis, & male ablatis non debetur huiusmodi quarta, prout etiam illa non debetur quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, *glos. in cap. 2.* in verb. decreuit *de sepul. Bal. in l. id quod pauperibus num. 30. C. de episc. & cler. Rom. cons. 233. nu. 2. Leo in Thesf. for. eccl. par. 2 cap. 14. Azor. inst. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 9.* cum in tali casu videatur reli-
8 ctum personis, & non locis, & derelictis personis non detrahitur quarta, *cap. ex parte il terzo de verb. signif. Mirand. in manual. prælat. d. quæst. 48. art. 3. conclus. 3. Vbal. de port. canon. cap. 5. nu. 11.* vbi declarat id non esse verum quoties legatum fieret pauperibus specialis, & certi loci quia tunc legatum videtur factum intuitu dicti loci, & sic factum loco pio, sicque tradunt *Ioa. Andr. & Abb. in d. cap. 2. de sepult.* qui etiam *in cap. fin. de testament.* idem procedere dixit quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabri-

fabrica, Ecclesiæ luminarijs, anniuersarijs, uel pro faciendo Choro pictura, calice, & similibus ad perpetuum diuinum cultum legari solilitis, quod pariter ultra citatos approbant *Valasc.decis.*105.*num.*13.*& Couar.d.cap.fin. qui n.* 7. ampliat, procedere etiam si relinquatur pro operibus pijs in genere, & executores distri-
10 buerint legatum in fabricam luminaria, & alia Ecclesiæ ornamenta; eum executoris distributio uidetur facta à testatore ipso, *l. vnum ex familia §.*1. ubi *DD.* & precipuè *Dyn. & Bar. ff. de leg.* 1.

Sicque pariter esset quando aliquid legatur
11 ut omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti, uel aliquod in aliqua Ecclesia constituatur præbenda Pulpitum, uel Altare, uel quando quis in uita donat Ecclesiæ, *ita Azor. dic. cap.* 12.*q.*7.*cas.*7.*& Mirand.dic.q.*48.*art.* 3. *conclus.* 1. quos in hac materia latius uidere poteris, quibus iungo *Quarant. in summ. Bullar. verb. quarta Episcopalis, &* Illustrissimum *D. Ricc. in* 3.*tom.prax.forens.ccccl.*

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta absente parte non probat, etiam si esset facta in iudicio, n.2. sed quando probet plenè nu.* 3. *&* 4.
5 *Confessio facta pro malè ablatis habet vim debiti confessati.*
6 *Confessio super extorsione vsurarũ nõ reuocatur*
7 *Confessio emanata in scriptura absente parte pro exoneratione conscientiæ probat, sed declara, vt num.*8.

ARGVMENTVM.

Confessio facta pro malè ablatis etiam parte absente habet vim debiti confessati, ita quod prodest absenti, & probat debitum.

PRIVILEGIVM. XLVI.

1 **R**Egulariter confessio facta absente parte non valet, nec probat, *l.certum §. si quis absente ff.de confess.l.fin. & ibi glos.ff.de interrog. act.* plenè *Gabr. concl.* 1. *de confession Mascard. probat.concl.*374. qui *num.*7. firmiter asseuerat
2 hanc conclusionem procedere, & habere locum quamuis huiusmodi confessio fuisset facta in iudicio, quoniam hoc non obstante adhuc huiusmodi confessio parte absente neque probat, atque præiudicat, ex *Alex. & alij cons.* 20.*num.*2.*lib.*4. de quo tamen vide *Duen. regul.* 117.*& Marescot.var.resol.lib.*2.*cap.* 44.
3 Et talis confessio facta extraiudicialiter nõ probat, tamen si sit facta præsente parte, & per duos testes probetur, tunc inducit plenam probationem, vt latè apud *Mascard. de probat. conclus.* 346. *Duen. regul.* 119. *Viuius in sylua commun.opin.concl.*946.*Surd. decis.* 12. vt alios antiquiores reijciam, vbi hanc sanè regulam procedere ait etiam si vnus testis deponeret de vera promissione, & alter de confessione facta præsente parte quia cum sint duæ semiplenæ probationes iunguntur ad inuicem, vt consuluit *Alex.cons.*76.*vol.*6. quem sequuntur *Rip. in l. admonendi num.* 205. *ff.de iur.iur.Gab. concl.*1.*num.*7.*de prob.Crauet.cons.* 267. post *n.* 5.*Vrsill.ad Afflic.decis.* 12. testesque deponentes de huiusmodi confessione præsumi contestes, *Aret.cons.*36. de quo meminit *Mangrell.ad Bar.in l.ob carmen.ff. de testam.* & licet sint singulares debent iungi vt latè deducit, *Alex. cons.* 52. *num.* 4. *Dec. cons.* 650.*num.*10.*Magon. decis.Lucens.*46.*num.* 13. *Farin. de testam. q.*64. *num.*131.*&* 34.*cum seq.Gratian. discept. forens. cap.*144.
4 Quamuis confessionem extraiudicialem factam absente parte probatam, tamen per duos testes contestes de loco, & tempore semiplenè; non facere probationem doceant, *Afflict. decis.*364.*nu.*5.*Foller.in sua prax. crim. in verb. & si confitebuntur* il *secondo num.*2.*Rot. Lucens. dec.s.*92.*Illustrissimus D.Ricc.dec. Cur. Archiep.* 35.*part.*1.& iunctam eum vno teste de veritate negotij posse iungi ad plenam faciendam probationem affirmat *Afflict. decis.* 12.*num.*3. qui iuxta hanc sententiam in Sacro Consilio determinatum recenset, vbi *Vrsill.* alios allegat concordantes *Niger.in cap.Regni* 240.*post num.* 11.*Marant.cons.*15.& latius *Menoc.de præsump. lib.*1.*cap.*41. vbi non nullos casus distinguit.
5 Tamen si confessio debiti esset pro incertis, & malè ablatis, & sic esset facta ad exonerationem conscientiæ, etiam parte absente habet vim debiti confessi i tamquam præsente parte fuisset acceptatum, ita quod ad ea quæ tendunt ad exonerationem conscientiæ regula patitur fallentiam, *Socc. cons.* 90. *num.*4.*lib.*2. *Felyn.in cap.olim num.*8.*de rescript.Cotta in suis memorab.in verb.confessio,* vers. imò plus in vltimis, *Marsil.sing.*202. vers. est alius, *Mascar.de probat.concl.*360.*num.*25.*& seq. Rot.diuers.dec.* 685. *num.* 7. *part.* 1. latè *Caroc. decis.*90.*& Genuens.in pract.eccles.q.*169.*Gabr.concl.*1.*de confess.num.*67., alios refert, & sequitur *Mancin.in tract. de confess. extraiud. cap.* 2. *num.* 42. qui pariter ait, ad comprobationem conferre ea, quæ notauerat in suo *tract. de iuram.part.*4.*effect.*411.*num.*3. vbi firmauit, confessionem su-
6 per extorsione vsurarum, & sic pro malè ablatis factam in testamento, non posse reuocari, ex *Durant.in tract.de vltim.volunt.caut.*6.*in tit. de leg. num.*6. ad quod faciunt notat per *Marant.in sua pract.in* 5.*actu iudic.in* 6. *part. princ. num.*16. volentem quod confessio facta in vltima voluntate super extorsionem vsurarum ad conscientiæ exonerationem faciat plenam probationem, ex *Bald.Corneo,* & alijs, quos ibi cumulat concordantes.

7 Et

7 Et confessionem emanatam in scriptura pro exoneratione conscientiæ plenam probationem facere pro absente voluerunt *Afflict. decis.164.nu.5.Viu.decis.486.nu. 3. Franc.Marc. decis.460.num. 2. tom. 1. Petra de fideicommiß. q.13.num.293.*& alij quos congerit modernus *Caitus in suo tract.de credit.cap.2.tit.3. nu. 269.* declarans *num.271.*hoc esse quando confitens expresserit velle restituere pro exoneratione
8 conscientię, vt puta centum Antonio pro vsuris extortis, aut deposito, vel simile, sicque ait exemplificare *Marant.in sua pract.part.6.act.5. num.17.*quem sequitur *Mascar. de probat.concl. 347. num. 100.* illa ratione, quia qualitas exonerationis conscientiæ requiritur ad actum confessionis extraiudicialis, vt ex ea plenè operetur pro tertio absente, & qualitas requisita ad actum specificè erit probanda, allegat *Bart.in l.1.§.quod autem ait ff. ne in flumine publico, & Mascar.de prob.concl.468.nu.25.* multaque alia cumulat ad regulam concernentia pro ipsius explicatione quæ penès ipsum videri possunt.

SVMMARIVM

1 *Citatus omissus habetur pro omisso, & amplia vt num.2.& limita vt num. 8.*
3 *Tacitum circa naturalia contractus pro expresso habetur.*
4 *Extensio de vno casu, & de vna persona ad aliã prohibetur, licet id limitetur fauore legatorum pro incertis, & malè ablatis, num. 5.& idem est in pia causa nu.6.*
7 *Extensio admittitur non obstantibus quibuscumque verbis, vbi constat de mente testatoris.*

ARGVMENTVM

Extensio de casu ad casum, & de persona ad personam fauore legatorum pro incertis, & malè ablatis comodè fit.

PRIVILEGIVM XLVII.

1 Regula est; vt casus omissus habeatur pro omisso, *l. commodissimè ff. de lib.& posthum. cap. inter corporalia de translat. Episcop. cap. dilectus de offic. Ordin. cap. is qui de sentent. excomm.* cum adductis per *Card.Tusc.concl.116. lit.O.tom.1.*

2 Quæ sanè conclusio habet locum in lege, statuto, & consuetudine, *Tiraquell. de iure primogenitur q.40. num. 194.* nec non in contractibus *l.1.& l. quidquid astingendè ff. de verbor. oblig.Molin.de rit.nupt.q.24.nu.277.lib.3. Surd. decis.195.num.11.Rendin. in promptuar. recept. sentent.tit.100.num. 17.* firmans *num.19.* quod
3 tacitum circa naturalia, vel accidentalia contractus pro expresso habetur, quando tacitè agitur ab vtraque parte, vt in *l. cum quid ff. si cert. pet.* si verò ab vna tantum parte pro expresso non habetur, vt in *l. si repetendo C. de condit. ob. caus.* quod pariter affirmauit *tit.24. num 2.*

4 Item extensio de vno casu ad alium, & de vna persona ad alteram prohibetur, vt fundãt *Gabr.cons.111.num.13.lib.1.Surd. cons. 344.nu. 2.& cons.448.num.33.lib.3.Cabed.dec. Rot. Lusitan.140.num.2.part. 1.* vbi probat in priuilegijs extensionem de persona ad personam nõ dari, etiam vbi non versamur in materia pœnali, & correctoria, *Seff. decis. Rot. Aragon. 43. nu.54.*

5 Tamen fauore legatorum factorum pro incertis, & malè ablatis extentio de vno casu ad alium, & de vna persona ad alteram benè fit ex paritate rationis, iuxta notata per *Geuuens.in practicab.Eccles.q. 322.*

6 Prout in pia causa quoq; permictitur extensio intuitu pietatis, quamuis sit de persona ad personam, vbicumque substitutio reperitur facta simpliciter licet secus quoties substituto esset facta in pœnam hæredis quia tunc non est fauorabilis, sed odiosa, & ideo tunc non datur extensio, *Iason l. si duobus §. hæres num.14. ff.de leg.1.Roman.in auth.similiter num. 65.C.ad leg.Falcid.Decin.cons.272.Grat.cons. 574. lib.2. Card.Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.3.tit.19. num.10.*& post eos *Gratian.discept.forens.lib.4. cap.662.nu.3.*firmans *nu.18.*extensionem quoque admicti non obstantibus quibuscumque
7 verbis quando constat de præsumpta voluntate testatoris, ex *Socc. Iun. cons. 114. num.29. lib.1.Cæphal.cons.169.nu.33. lib.2. Card.Mant. de coniect.vltim.volunt.lib.3.tit.14.nu.10.Surd. cons.347.num.21.*& vide *Mart. in suo clausular. part.1.clausul.187.& p.3.claus.88.*

8 Confert quia dum sumus in materia legatarum, quæ dependent ab vltima voluntate, casus omissus habetur pro expresso, *l. fin. C. de posthum.l.inter vestem ff.de aur.argent.legat.Valas. decis.45. num.4.* cum alijs de quibus apud *Rendin.in prompt.recept.sentent.d.tit.* 100.*n.16. tom.1.* ergo merito possimus dicere in tali casu extensionem de vno casu ad alium, & de persona, ad personam fieri posse, prout ita cõsului in quadam facti contingentia ad fauorem venerabilis Monasterij S. Sebastiani huius Inclitæ Ciuitatis Neap.

SVMMARIVM

1 *Hypoteca tacita inducitur pro restitutione rerum malè ablatorum super bonis eius qui abstulit, & amplia, vt num.2*
3 *Hypoteca competit à die administrationis incepta.*
4 *Pro malè ablatis verus dominus prefertur cunctis creditoribus, etiam ex causa priuilegiata.*

ARGVMENTVM

Pro restitutiooe rerum malè ablatarum hypotheca tacita inducitur super boois illius qui res illas abstulit, quæ hypotheca præfertur omnibus alijs priuilegiatis creditoribus.

PRIVILEGIVM XLVIII.

1 Regula sit, quod pro restitutiooe rerum malè ablatarum inducitur taeita bypotheca super bonis illius, qui res illas abstulit, itaut talia bona possint peti à damnificato vigore eiusdem hypothecæ non solum ab hæredibus illius qui abstulit, sed à quocumque alio possessore saltem ex æquitate iuris canonici, ne anima defuncti in captiuitate permaneat doloribus vexetur, & crucietur sed quanto citius liberetur, quidquid alias de iure ciuili huiusmodi hypotheca minimè competeret, *Bald. in l. 1. num. 13. C. ex delict. defunct. in quant. hæred. conuent. Salycet. in l. furti num. 1.* & ibi similiter *Bald. num. 2. C. de furt. Negusan. de pign. part. 4. memb. 2. num. 124. Rebuf. in Franc. constitut. art. 2. glos. 14. num. 28. tom. 2.* iuxta terminos dispositionis *tex. in cap. literis de raptor. & cap. fin. vbi glos.* in vers. sed eius hæredes *de sepult. & in cap. si Episcopus in verb. reddantur 16. q. 6.*

2 Quæ sanè regula in se est vera, & procedit indistinctè quamuis ille, qui res ipsas abstulit non coofessus fuerit, ita quod ex tali coofessione posset colligi fuisse voluntatem ipsius de restituendo malè ablata, iuxta theoricam *Bal. loco cit.* quam tutatur *Abb.* in memorato *cap. fin. de sepult.*

Et licet circa hanc ampliationem totum oppositum censuerit *Matarell.* relatus per *Bal. vbi supra*: Ego tameo à proposita ampliatione discedere non audeo; tum qui vt communi calculo recepta; tum etiam quia fauet nimis conscientiæ, & animæ defuncti, cui semper, & vbique succurrendum est.

3 Necnon aduertere debes, huiusmodi tacitam hypothecam currere à die administrationis acceptæ, non autem à die damni illati, sed malæ gestionis, & tempore quo ablata res fuit (si fortè simus in casu alicuius Administratoris rerum alienarum) *glos. in cap. ex literis in ver.* obligata, vbi etiam *Abb. num. 11. de pignor. Soccin. Sen. cons. 62. lib. 1. Card. Mantic.* alios concordantes cumulans de *tacit. & ambig. conuen. lib. 11. tit. 16. num. 18. Gutt. de tutel. cap. 16. num. 31. part. 2. plenè Gracian. discept. forens. lib. 4. cap. 601. num. 3.* & ita communiter aperta voce clamant *DD.* nam statim, atque competit hypotheca illa semper incipit à die cæpti officij, *Lupus in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. num. 21. Escobar. de ratiocin. cap. 39. num. 13.* vbi quod existente hypoteca, illa semper retrotrahitur ad diem cæpti officij, non ad diem malæ gestionis, siue simus in pupillo, siue Ecclesia, siue in quibuscumque alijs ad quorum fauorem datur hypoteca, *Salyc. & Bal. in l. cum oportet §. fin. C. de bon. quæ lib.* vbi reliqui Scribentes *Surd. de aliment. tit. 8. priu. 49. n. 17. & 18.*

Et huiusmodi tacita hypotheca non tantũ est inducta pro malè ablatis simpliciter verum etiam cum priuilegio, nam per iura id fuit statutum ad effectum liberandi animam illius, qui res astulit, quæ anima cunctis rebus tamquam dignior præferri bebet, & cum ista sola ratio liberationis animarum in huiusmodi casu coosideretur, habetur pro expressa in quacumque dispositione, siue hominis, siue legis, *Card. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 14. num. 10. Surd. cons. 240. num. 14. lib. 2. Cranett. de antiq. temp. part. 4. in princ. num. 83.* post *Bald. in l. quamuis C. de fideicom. Alex. cons. 10. num. 10. lib. 4. Crot. cons. 18. num. 2. & Becc. cons. 62. n. 10.*

4 In tantum, quod pro malè ablatis præfertur verus Domious singulis creditoribus etiã ex causa priuilegiata, puta dotis, quamuis enim simus in tacita hypotheca, tamen ex iuris dispositione, & ratione, in eo contenta eiusdem effectus est, ac si esset expressa iuxta deducta per *Alex. consil. 58. num. 15. cum seq. lib. 7.* vbi io terminis terminaotibus loquitur de muliere, quę io hoc casu non poterit se iuuare ex sua expressa hypotheca aduersus tacitam habentem vim expresè cum prælatione, *Roman.* & ibi *Addit. cons. 147. Negusant. de pignor p. 2. memb. 4. n. 2. Card. Mant. de tac. & amb. conuent. lib. 11. tit. 11. nu. 7.* quod habui in facto io causa Mariæ dello gaudo in anno 1633.

SVMMARIVM.

1 *Legata aliqua re intelligitur legatum solum ius quod in ea habebat testator.*
2 *Census in re legata soluitur per legatarium, & vide num. 4. & declara vt num. 5.*
3 *Onera realia, vel mista transeunt ad legatarium*
5 *vsufructuarius tenetur ad collectas.*
6 *Legatum de re aliena factum coniunctæ personæ an valeat.*
7 *Lex iniusta legis nomen non obtinet.*

ARGVMENTVM.

Res censui subiecta legata pro incertis, & malè ablatis eorum fauore absque onere relicta censetur.

PRIVILEGIVM XLIX.

1 Regula est, vt re legata intelligitur tãtum legatum illud, quod in ea testator habebat, ad *tex. in l. serui electione §. fin. ff. de leg. 1. l. vxor patrui C. de legat. Socc. Iun. cons. 74. nu. 19. lib. 1. Capr. concl. 106. Gomez var. resol. lib. 1. cap. 12. num. 15. in tit. de legat. Surd. decis. 11. num. 10 latius Marescot. var. resol. lib. 2. c. 104.*

2 Vndè infertur, quod si testator leget fuodũ

in

in quo adest onus censuale, tale onus est soluẽdum per hæredes pro censibus præteritis ante testatoris mortem, & pro censibus decurrendis debetur à legatario *l. apud Iulianum §. hæres* & ibi *gl. ff. de leg. 1. l. qui concubinam §. qui hortus in fin. ff. de leg. 3.* & in terminis habetur *in pract. Papien. in forma libelli pro legat. rei singul. num. 17.*

3 De quo quidem quippè mirandum non est, si quidem onera realia, aut mista de sui natura transeunt cum re legata, & labuntur in personis ipsas res obnoxias possidentes, ad *tex in l. fin.* vbi *Bald.* cum *Salyc. C. sine cens. vel reliq. Rim. Iun. cons. 29. num. 7. lib. 3. Burs. cons. 5. num. 12. lib. 1. Rol. cons. 32. num. 3. & seq. lib. 1.* plenè *Castill. de vsufr. cap. 56. nu. 15.*

4 In tantum, quod rationabiliter quando testator legat aliquid simpliciter semper videtur illud relinquere cum suo onere, & seruitute reali actiua, vel passiua sibi imposita, *l. Meuius §. pen. ff. de leg. 2. l. si is cui §. fin. ff. quemadm. seru. amitt.* cum concord. de quibus apud *Gom. var. resol. cap. 12. num. 39. in tit. de leg.*

5 Quare meritò in simili videmus in praxi receptum vsufructuarium teneri ad singula onera collectarum, censuum, similium onerũ, siquidem dum possidet fructusque percipit, consentaneum videtur, vt talia soluat onera *iux. Bart. theoricam in l. quæro ff. de vsufr.* quam sequuntur, & probant *Crauet. cons. 217. num. 5. & 6. Crass. in §. legatum q. 37. Molin. de prim. Hisp. lib. 1. cap. 27. num. 8. Garcia de expens. num. 45. & seq. Valasc. de iur. emph. q. 17. Caualc. de vsufr. num. 160. cum seq.* & modernè *Castil. in* eiusdem nominis *tract. cap. 57. num. 14. & seq.* alios id affirmantes congerens.

6 His licet veris existentibus, prout verissima esse fateor; tamen totum contrarium resoluẽdum est, vbicumque sumus in casu legati pro incertis, & malè ablatis, quia in tali casu sumẽda est coniectura, vt potius testator voluerit rem liberam legare, itaut onus census super ea imposita ad hæredem pertineat, qui tunc tenebitur illam liberam tradere, vt in simili affirmant passim *DD.* in legato facto de re alteri obligata, quam, & si hæres non fit obligatus luere, tamen totum contrarium est, quoties testatori notum fuit rem illam esse obligatam aut quando illam rem legauit coniunctæ personæ, aut causæ piæ, in quibus casibus testator, siue sciuerit, siue ignorauerit illam rem esse obligatam, præsumitur quod liberam reliquisset, ita quod ad hæredem spectet illam luere, tamquam luendi onus censeatur ex præsumpta testatoris mente verisimiliter hæredi impositum vigore dictæ causæ coniunctionis, & animæ, ita in quam do euerunt communi applausu *glos. Bar.* & reliqui Ciuilistæ *in l. si res obligata ff. de leg. 1. Bal. in l. prædia num. 3. C. de fideicomm. Imol. & Anch. in cap. fil. us de test.* vbi similiter *Conar.* post eos n. 4. idem affirmat *Parif. cons. 57. num. 25. lib. 3. Menoch. cons. 89. n. 124. & seq. Bell. cons. 9. n. 18. Capr. concl. 107. n. 11. & seq. Cardin. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 9. tit. 9. n. 4.*

6 Quam sectendo opinionem, non iuuati dicere, quod adducta hic pro confirmatione huius priuilegij habeant tantum locum de iuris ciuilis rigore, non autem de equitate canonica, secundum quam legatum factũ coniũctæ personæ, seu piæ causæ de re aliena, vel alteri obligata, non valet, & consequenter hæres non tenebitur eam luere sic vigente iuris canonici equitate, prout ita fuit de mente *Felyn. in cap. Ecclesia S. Mariæ num. 52. de constitut. & Mayner. in l. capienda occasio ff. de regul. iur.* cum adductis à *Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 4.* vbi multa pro, & contra, cumulat.

Siquidem respondetur hanc *Doctorum* sententiam communiter esse reprobatam a *Scribentibus*, qui totum contrarium fundarunt verius tam de iure ciuili; quam canonico, vt est videre in *cap. filius noster de testam.* sicque probant *Corn. cons. 32. lib. 1. Magdal. de nemer. test. in testam. requis. cap. 4. nu. 35. & seq. par. 2. Crass. in §. legatum q. 14. num. 23.* plenè *Gratian. de vltim. fin. iuris illat. 12. num. 197. cum seq. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 9. tit. 9. nu. 7. Spin. de testam. glos. 8. num. 43. & seq. Costa de iuris, & facti ignor. dist. 66. num. 3. con. 1.* & alij passim quos dinumerare esset potius laboriosum, quam necessarium.

Et ne *Doctorum* relatione solum contentus esse videat addo rationem, quod si admitteretur huiusmodi distinctio inter ista iura ciuilia, scilicet, & canonica vtique sequeretur legem

7 ciuilem esse iniustam, vndè si esset talis, nec legis nomen haberet, neque in mundo reciperetur ad *tex. cap. erit autem lex. 4. distin. cap. fin. de præscript. l. conuenire ff. de pact. dotal.* sed hoc est absurdum, cum huiusmodi lex ciuilis non solum sit iusta, sed iustissima; nam testatoris voluntas executioni demandatur, dum ex suis bonis soluitur rei alienæ extimatio piæ causæ relicta, neque vllum patitur incommodum dominus nolens illam alienare, quare nemini conuenit, neque licet sanctissimas leges in publicam, & vniuersalem vtilitatem promulgatas, & conditas tollere, cum eam in foro ciuili, quam canonico ad vnguem sint omnino seruandæ, iuxta illarum seriem, & tenorem.

SVMMARIVM.

1 *Confessio dicitur probatio omnibus melior, & facit maiorem probationem publico instrumento, num. 2. sed declara, vt num. 6.*

3 *Confessio facit rem notoriam, & habet vim publicæ scripturæ, num. 4.*

5 *Confessio patris dicitur melior, quam illa quæ sit per testes.*

7 *Confessio dubia in fauorem confitentis interpretatur*

tatur , sed limita , vt numer. 8.
9 *Verba dubia in sensum catholicum sumenda sunt .*

ARGVMENTVM.

Confessio dubia in fauorem incertorum, & malè ablatorum interpretari debet.

PRIVILEGIVM L.

1 QVamuis confessio sit probatio omnibus melior, *l.cum te C.de probat. l. cum à matre C.de reiuendic. l. generaliter C. de non numer. pecun.cap.per tuas de probat.Surd.decis.*10.*num.*
12.*Gama.decis.Lusit.*165.*nu.*2.*Card.Tusc.concl.*
645.*lit. C.* maximè si sit facta in instrumento,
*Monach.decis.Bonon.*21.*num.*8.*& decis.*55.*num.*
26.& maiorem probationem, quam publicum
instrumentum *Scacc.de appell.q.*17.*lim.*9.*num.*
20. & plenè probat in his quæ pendent à voluntate confitentis, *Surd. de aliment.tit.*8.*priuileg.*50.*num.*11.& confessio partis omne illud
genus probationis superat, & semper admittitur, etiam vbi aliæ probationes non admitterentur, vt per *Marant.de ord.iud.part.*6.*art.*6
*num.*25.*Surd.cons.*60.*num.* 1. *& cons.*143.*n.*37.
3 *Monach.Florent.decis.*1.*nu.*59. & facit rem notoriam, *Mascar.concl.*1327.*n.*4.*Gratian.discept.
forens.cap.*142.*num.*9.*&* 10. *Cardos. in prax.iudic.& aduocat.verb.confessio iudicialis num.* 36.
Farinac. in prax.crimin. q. 21. *num.*31.*Periera*
4 *de potest.eligen.cap.*7.*num.* 23. Item habet vim
publicæ scripturæ, *l. cum te C. de transact.Paris.cons.*99.*num.*12.*lib.*3.*Rolan.cons.*6.*num.*28.
*Mascar.concl.*1326.*num.*4. *Parisius de resignat.
benefic.lib.*11.*q.*14.*num.*73.*cum præced.Valasc.
de iure emph.q.*7.*num.*27.*Gam.decis.*43.*num.* 1.
5 & confessio partis est fortior, ea quæ fit per
testes, vel instrumenta, *Roland.cons.*71.*num.*41.
*& cons.*75.*num.*24.*volum.*2. *Mascar. de prob.in
procm.q.*7.*num.* 3. & vim conuentionis habet,
l.tale pactum ff.de pact.
6 Bene verum aduertas firmatam conclusionem procedere vbicumque confessio emanata per partem esset clara, & non ambigua,
quoniam confessio debet esse clara, & liquida,
vt confitenti noceat, damnumque afferat, *Roman.cons.*321.*num.*4.*Crauetta cons.*157.*num.*9.
Gratian.decis.Rotæ Marchiæ 43.*num.*6. vbi post
alios allegatos firmat huiusmodi confessio si
sit dubia in fauorem confitentis debet interpretari prout quoque sentiunt *Dec.in l. contrahenda,* & ibi *Add. ff. de regul.iur.*& plena manu
vt solet *Farin. in pract. crim.in titul. de reo confessio q.*81.*n.*35.
8 Sed hoc limita fauore incertorum, & malè
ablatorum, in quorum priuilegium intendo
confessionem dubiam, & ambiguam debere
interpretrari pro eis, & contra confitentem.
9 Prout quoque in simili verba dubia potius
in sensum catholicum, quam hæreticum interpretanda esse, affirmant *Triuis.decis.Rot. Venet.*
54.*par.*1.*Illustrissimus Episcopus D. Riccius in
sua prax.fori ecclesiastici resol.*569.*part.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Legatum pro salutæ animæ factum, censetur pro malè ablatis, sed vide num.*2.*& tene, vt n.*3.
4 *Apices iuris repelluntur pro salute animæ, vnde leges subditorum animabus consulentes sunt fauorabiles n.* 5.
6 *Argumentum de anima ad corpus non valet .*

ARGVMENTVM.

Legatum factum pro salutæ animæ censetur factum pro malè ablatis, & restitutione facienda.

PRIVILEGIVM LI.

1 REgula firmo, quod vbi testator aliquam
pecuniæ qantitatem leget pro anima
id censetur egisse pro malè ablatis, & restitutione facienda, non autem ex liberalitate pro
remissione peccatorum, ita *Genuens. in suis practicabil.Eccles.quæst.* 438. vbi licet referat contrarium tenentem *Calder.cons.*33. *de testam.* qui
fuit in opinione legatum censeri relictum pro
peccatorum remissione, & non pro malè abla-
2 tis, & restitutione facienda, & hanc coniecturam fauore liberorum esse sumendam, prout
quoque tutatur *Card. Mant. de coniect. vlt. vol.
lib.*3.*tit.*3.*nu.* 34. Tu tamen a firmata regula
non recedas, cum in dubio videatur potius in-
3 dicare legatum pro restitutione, vt tutior via
fauore animæ eligatur, *l sancimus C. de sacros.
Eccles.* vbi probatur animam cæteris rebus anteponenda esse, prout quoque resoluunt *Mascar.de prob.concl.*1171.*n.*5.*Menoch.de præsump.
lib.*4.*quæst.*112.*nu.*4.*Surd.decis.*196.*nu.* 12.*Guttier.in l.nemo potest n.*486.*ff.de leg.*1.*Card. Tusc.
conclus.*333.*lit. A.*& vbi agitur de salute animæ
non debent attendi apices iuris, *Tiraquell.de
4 pia causa priuil.*164.*Ceual. commun. contra commun.quæst.*71.tutiorquè pars est sectanda, cap.
consilium de obseru. ieiun. *Nauar. in manual.
præliud.*1.*nu.*1.*&* 4.*Riminal. cons.* 358.*num.*260.
vnde leges pænales subditorum animabus con-
5 sulentes fauorabiles censeri debere, & esse extendendas annuunt *Couar.de sponsal.par.*2.*cap.*
6.*nu.*12.*Azeued.in l.*2.*nu.*4.*tit.*1. *lib.* 5. *noua repil.Perez in l.*1 *tit.* 1. *lib.* 5. *ordin. Sanch, de matrim.lib.*1.*disp.*39.*nu.* 5. quoniam anima dicitur
prætiosior corpore, ex authoritate *Christi*
apud *Matth.cap.*5.*& Luc.cap.*12. *& tex. in cap.
sedulò* 38. *dist. cap. præcipimus* 12. *quæst.* 1. *cap.
cum infinitas in fin.de pænitent. & remiss.Cardos.
in prax. Iudic. & aduoc.in* verb. anima *nu.* 1. &
dicit *Philosophus lib.*1.*de anim. cap. fin.* corpus

6 ani-

6 animi causa constitutum esse, vnde argumentum de anima ad corpus non esse validum, fatetur *Gratian. discept. forens. qu. cst. 200. num. 22.* licet è contra de corpore ad animam valere argumentum asserat.

SVMMARIVM.

1 *Testator si mandat debitum restitui pro exoneratione conscientiæ, an hæres opponat præscriptionem rei debitæ.*

2 *Legati fauore ea facienda est interpretatione reddatur inutile.*

3 *Testator se mandat satisfieri creditoribus intelliguntur si erit illis obligatus ciuiliter, & naturaliter.*

ARGVMENTVM.

Testatore mandante restitui debitum ex certis, & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ si fuerit præscriptum non potest hæres opponere præscriptionem.

PRIVILEGIVM LII.

Regulam firmo, quod in casibus in quibus testor mandat pro exoneratione conscientiæ aliquam rem debitam pro incertis, & malè ablatis pio loco restitui, hæres nullatenus debet, nec potest excipere, & opponere præscriptionem, & hac de causa negare restitutionem, sed restitutio omnino est facienda, prout ita percipitur ex *Gemmens. in suis practicab. Eccl. quæst. 168.* vbi tractat de testatore mandante restitui Ecclesiæ pro exoneratione conscientiæ, an si fuerit præscriptum possit hæres opponere præscriptionem, & articulum resoluit per hæc verba.

1 Quæstio est notabilis testator mandauit pro exoneratione conscientiæ aliquam rem debitam restitui Ecclesiæ, vel Altari, an hæres possit excipere de præscriptione, & non restituere *Mantic. de coniect. vltim vol. lib. 10. tit. 1. num. 8.* ex illa regula quod in legatis semper facienda

2 est interpretatione reddatur legatum in vtile & elusorium, iuxta, *l. si quando ff. de legat. 1. l. Nectius ff. de leg. 2.* cum alijs infert quod si testator iusserit satisfieri omnibus creditoribus si alia debita non sint nisi præscripta illa soluenda sunt ne alioquin legatum reddatur inutile, *argum. l. quibus diebus §. dominus ff. de cond. & demonst. alleget Crau. cons. 604. nu. 4. Bart. in l. legauit ff. de liberat. legat.* tenet contrarium, quod si testator mandat satisfieri omnibus creditoribus qui ab eo aliquid recipere debeant videtur intellexisse de creditoribus quibus erat obligatus ciuiliter, & naturaliter sine exceptionis obstaculo, vt in *l. si is cui §. fin. ff. de solut. & respondet ad tex. in d. §. dominus*, vbi debitum naturaliter tantum debetur, quod ibi de necessitate debeat intelligi de naturali tātum ex qualitate personæ legatarij, *Bal. distinquit in l. id quod pauperibus quæst. 10. C. de Episc. & cler.* quod debitum naturaliter debeatur quando obligatio naturaliter habet effectus suos, secus est quando est pænitus inefficax qualis est illa post præscriptionem, ad not. per *Bart. in l. fin. ff. rem ratam habere*, quod maximè videtur procedere de iure canonico, quo iure obligatio naturalis ex nudo tantum pacto parit actionem, *cap. 1. de pact. &* suo loco dicemus, *Bero. in cons. 15. vol. 3. n. 28. 51. & 62.* post nonnullam concludit, quod si testator ignorabat præscriptionem potest hæres illam apponere, alias non, ad *not. per Alex. in l. si sic §. 1. ff. de legat. 1.* vbi inquit, quod quamuis legatum valeat si testator dicit lego Titio decem quæ illi debeo, cum in veritate non deberentur, hoc est, intelligendum quando sciebat se illa teneri, nam tunc falsa demonstratio vitiat legatum. Quid dicendum verior est opinio, quod restitutio fieri debeatur quando fuit relicta pro exoneratione cocscientiæ, si quidem illa verba pro exoneratione conscientię potuerunt respicere non solū debitum, sed ipsam præscriptionem, vt quia testator a principio potuit habere malam fidem vel durante tempore præscriptionis, & cum simus in dubio, & habeamus confessionem testatoris afferentis suam conscientiam esse grauatam dum facit mentionem exonerationis interpretatio facienda est fauore animæ, & fieri restitutio, ex *regul. l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. fun.* & testaftor dum asseruit conscientiam esse grauatam negat debitum fuisse præscriptum, *arg. cap. nonne de præscript.* & quilibet præsumitur scire leges, *l. quod te ff. si cert. pet.*

SVMMARIVM.

1 *Falcidia detrahitur à quocumque legato, & amplia, vt num. 2. Sed limita, vt nu. 3. in legato facto pro incertis, & malè ablatis.*

ARGVMENTVM.

Falcidia non detrahitur de legatis factis pro incertis, & malè ablatis ad conscientiæ exonerationem.

RIVILEGIVM LIII.

1 Regula est quod falcidia detrahitur à quocumque legato, quam plus est relictum, quam in hæreditate sit, vel tantū, quod hæredi non remaneat portio a iure determinata, *vt ff. & C. ad leg. falcid.* & pariter hæredis, cui licet crescentias ex hæreditate sibi retinere, *Guid. Pap. decis. 515. nu. 2.* consideraturque fauor legatariorum, qui nisi aderetur hęreditas, vtique legata consequi nequirent, *§. quantitas instit. de leg. falcid. Crass. de success. in §. falcidia quæst. 1. num.*

nu.1. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 18. vbi tractat, si huiusmodi falcidia detrahatur de legato pro alimentis facto, in tantum quod talis quarta
2 detrahitur ab omnibus legatis, & fideicommissis particularibus, vt constat ex *Crass. loco ante citato quæst. 3.* vbi id ampliat procedere tam ab intestato, quã ex testamento, & vide *Franc. dec. 293. & 612.* & ad materiam *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 13. lib. 7. tit. 2. & 11. & lib. 9. tit. 13. & Cost. de portion. rat. quæst. 160.*

3 Fauore tamen incertorum, & malè ablatorum ego dico, quod huiusmodi falcidia minimè detrahitur de legatis factis pro illis ad exonerationem conscientiæ, argum. *tx. in auth. similiter C. ad leg. falcid.* ad cuius ornatum videndus *Genuens. in suis practicabil. eccles. quæst. 401.* vbi tractat de falcidia, quæ cum detrahitur de legato facto Ecclesiæ an detrahatur tota de legato defalcabili facto alteri etiam pro parte Ecclesiæ, à qua non detrahitur, & alia, & vide eundem *quæst. 426.* vbi tractat, si falcidia possit detrahi ab Ecclesia hærede instituta de legato facto alteri Ecclesiæ, *Moneta in tract. de commut. vltim. volunt. cap. 9. quæst. 3. num. 334.* qui plura cumulat in hac materia, quæ per te videre poteris.

SVMMARIVM.

1 *Mater ad pias causas de bonis stabilibus testari prohibetur stante statuto, quod de illis testari nequeat, sed limita, vt num. 2. & declara, vt num. 3.*
Modus non habetur in consideratione vbi habetur intentus.

ARGVMENTVM.

Statutum, Nè Mater testetur de bonis stabilibus non vrget quotiescunque testaretur pro solutione incertorum, & malè ablatorum.

PRIVILEGIVM LIV.

1 Regula est, ut existente statuto quod mater nequeat testari de bonis stabilibus in præiudicium filiorum, neque ad pias causas testari ualeat, ut apud *Abbat. cons. 63. num. 4. Alex. cons. 14. num. 7. vol. 1. Socc. cons. 53. num. 17. Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ nu. 75. de constitut. Caball. cons. 64. num. 4. Peregrin. decis. Rot. Patauin. 109. nu. 12. Card. Tusc. concl. 104. nu. 33. lit. T.*
2 Tamen aliud est dicendum, ubicunque testaretur pro restitutione incertorum, & malè ablatorum, vt percipitur ex *Giurba in consuetud. Messan. cap. 6. glos. 9. par. 1. num. 11.* ea ratione, nam licet filiorum fauor quidem potior si causa Religionis, tamen secus est, ubi agitur de legatis in piam causam relictis pro exoneratione conscientiæ, & incertorum, & malè ablatorum restitutione *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 189. n. 139.* & alias dictum fuit in hoc opusculo.

3 Declara autem hoc priuilegium esse verum & procedere quotiescunque mater non haberet mobilia sufficientia nam si haberet legatum factum ab ipsa pro malè ablatis esset soluendũ de ipsis, ita quod in subsidium possent exequi stabilia legata pro tali effectu, sufficit n. pro-
4 desse animæ testatricis circa malè ablatorum restitutione, iuxta illud habeamus intentum, & non curemus de modo, & ita dicebatur in facti contingentia.

SVMMARIVM.

1 *Primum testamentum reuocatur per secundum, & amplia, vt num. 4. 6. & 8. & declara, vt num. 9.*
3 *Voluntas hominum, est de ambulatoria vsque ad mortem.*
5 *Princeps absque sollemnitatibus institui non potest.*
7 *Testamentum iuratum reuocatur secundo, & si pœna similiter adiecta esset.*
10 *Testamentum inter liberos quando censeatur reuocatum per secundum.*
11 *Argumentum de filys ad piam causam valet.*
12 *Testamentum primum non reuocatur nisi secundum sit validum, etiam si testator asserat coram testibus nolle illud valere, reuocatur si testator statur verbis (cassaui, & annullaui) nisi dicat, quod vult decedere intestatus num. 13. etiam si secundum testamentum fiat, num. 14.*
15 *Testator dicens, quod vult decedere intestatus tacitè videtur instituere legitimos hæredes, vti venientes ab intestato.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro exoneratione conscientiæ ex causa incertorum, & malè ablatorum factum in primo testamento non reuocatur per secundum testamentum, in quo nulla fit mentio exonerationis conscientiæ.

PRIVILEGIVM LV.

1 Regula est, quod primum testamentum à secundo reuocatur, cum illud posterius præualeat, *§. posteriori instit. quib. mod. testam. &c. l. filius qui in potestate ff. de liber. & posthum. l. 2. ff. de institut. & rupt. testamen. Clar. in §. testamentum quæst. 76 Crass. in eodem §. quæst. 84. de success. Guid. Pap. decis. 127. & 20. Card. Tusc. conclus. 152. lit. T.* quamuis mille sint præcedentia testamenta, *Mascard. de prob. concl. 1282. nu. 40.*

40.*Sfort.Odd.conf.89.num 37.& seq.* cum nullis
2 verborum formulis testandi facultas Impediri
valeat,vt inquit *Menoch. cons.* 193. nam libe-
rum cuique tribuitur arbitrium de rebus dis-
ponendi,*§.disponat auth. de nupt.* & ambulato-
3 ria est hominum voluntas vsque ad extremum
vitæ spiritum *l.cum hic status §. pænitentiam ff.*
de donat.inter vir.& vxor.cap. vltima voluntas
13.quæ.2.
4 Quæ sanè regula adest procedit, & est vera,
vt habeat locum quamuis primum testamen-
tum fuerit partium consensu corfirmatum,
Peregr.de fideicom.artic.51.nu.42. & etiam si in
primo supremus Princeps omnium priuile-
giatissimus esset institutus,ad tex. in *l. si quis C.*
5 *de testament.Carocc.decis.* 85.*nu.*6. qui absque
sollemnitatibus institui,neque potest, *Menoch.*
cons.423.nu.14.& post eum *Gratian. discept. fo-*
rens.cap.312.nu.3. prout si quis testamento fa-
cto extraneos hæredes instituerit, & de inde
quoque testibus adhibitis se testamentum re-
6 uocare declarauerit, primù reuocare præsumi
& haberi notarunt *Alex.in l. sancimus C. de te-*
stamen.Couar.in rubr.de testamen.conclus.16.par.
2.Fachin.controuer.8.lib. 4. controuer. iur. Card.
Mantic.de coniectur.vltim. volunt. lib. 2. tit. 15.
num.18.
7 Et licet primum testamentum iuramento
vallatum esset, quod dicto iuramento non ob-
stante per secundum reuocetur primum asse-
uerarunt *DD.* vt constat ex *Gabriel. conclus. 1.*
nu.8.de iure iuran.Mancin. de iurament. effect. 1.
quæst.1.num.15.part.4. Card. Tusc. conclus. 651.
lit.T.Guttier.de iuramen.confirm.cap.1 nu.2.par.
2.Ceual. inspecul. pract quæst. commun. contra
comm.quæst.168. quamuis nõ tantum iuramen-
tum, sed pæna quoque adiecta esset, *Mascard.*
de prob.concl.1282.num. 175. Suar. recept. cent.
lit.T nu.68.& seq.Galoan.cons.13.nu.56.
8 Imo,quod secundum testamentum sollemne
& perfectum reuocet primum, in quo institu-
ta est pia causa,tenet *Caròc.cit. decis.* 85.*num.*4.
& fortius, si duo sint testamenta ambo ad pias
causas,vnum perfectum, & alterum imperfe-
ctum,posteriori testamento, videtur sublatum
primum,quamuis perfectum,vt docet *Castrens.*
*cons.327.vol.*1.cuius vestigia sectati. sunt *Card.*
Tusc.conclus.154.nu.14.lit.T.& Fachin. controu.
5.lib. 4. latè Gratian. discept. forens. cap. 605. &
hoc fuit decisum in Tribunali Illustriss. Nun-
cij inter Monasterium Monialium S Sebastia-
ni,& Monasterium S.Francisci de Paula.
9 His,& alijs veris existentibus, tamen vbi-
cumque testamentum,in quo aliquid relinqui-
tur pro exoneratione conscientiæ reuocatur
per secundum,& in eo nulla fit mentio exone-
rationis conscientiæ, dicendum est non reuo-
cari dictum legatum, iuxta *Angeli* theoricam
de qua in *l.cum quis dicens §. codicillis ff. de leg.*
*3.*quam sequuntur *Barbat.in l. cum acutissimi C.*
de fideicom. Costa in suis memorabil. iur in verb.
absenti potest acquiri, Bal. in l. generaliter quæst.
10. C. de non numer.pec.

Et licet apud *Genuens.in suis practicab. eccles.*
*quæst.484.*contrarium tenentes reperiantur.
Ego tamen a firmata opinione ad animarum
salutem recedere non audeo, & ideo iuxta il-
lam consului in testamento facto à Ruggiero
Salinea Calabro in anno 1625. de mense Fe-
bruarij, facienda est enim præsumptio quod
testator oblitus potius, quàm sedulò,& scien-
ter in secundo testamento non fecerit præfa-
tam mentionem.
10 Et confert pro corroboratione, nam vide-
mus,quod à posteriori non dicitur reuocatum
primum testamentum inter liberos,nisi de ex-
pressa ipsius reuocatione fieret specialis men-
tio,*auth.hoc inter liberos, vbi Natt. in repet. nu.*
21.C.de testament.Viui.decis.292. Tras. de Franc.
decis.204.nu.33.& decis.399.Caual.decis.27.nu.
66.par.1.Cancer.var.resol. tom. 1. cap.4. num.6.
Molin.de primogen.cap.3.nu.30.lib.4.Tacian. cõs.
66.D.Ricc.in collectan.decis.collect.230. vide
Reg.Rouit.decis.56.
11 Igitur dispositum fauore filiorum potest
quoque extendi fauore huiusmodi legatorum
pro incertis,& malè ablatis factorum, cum va-
leat argumentum de filijs, ad piam causam.

Quando autem testamentum primum dica-
tur reuocatum per secundum; Ego in facti
contingentia,& propriè in causa Ioa.Lauren-
tij Seluaggi dicebam.Doctores communi voce
clamare,primum testamentum dici per secun-
dum reuocatum, vbicumque secundum est va-
lidum at secus si nullum puta quia egeret hæ-
redis institutione, nam in tali casu non cense-
retur reuocatum primum, quampis asserat te-
stator coram septem testibus nolle illud valere
prout in suprapo sito casu, siquidem, vt reuo-
catio habeat locum est de essentia, quod a se-
cundo hæreditas adiri posset, ad *text. in §. pen.*
instit.quib.mod.testam.infirm. l.sancimus C. de te-
stam. Paris.qui de communi fidem facit *consil.*
*46.nu.26.lib.3.Dilect.*de arte testandi *caut. 3.in*
tit.de testam. Clarus in §. testamentum quæst. 91.
*Marescot.*plures ad id cumulans *var. resol.lib.1.*
*cap.48.*vbi pariter communiorem hanc appel-
lat opinionem addens illam veram esse etiam
si testator vsus fuisset verbis (annullauit, &
13 cassauit) nisi tamen vltra ista verba,addiderit
prætereа quoque alia verba scilicet (quia vo-
lo decedere intestatus) nam in tali casu dicit
ipse reuocationem tenerè,ex *Soce. Iun.& Corn.*
quos ad id citat firmans id esse verum licet te-
14 stamentum secundum non fiat, nam & si dis-
cordent *DD.*an sufficiat simplex reuocatio te-
stamenti atque eo quod aliud fiat, vt constat
apud Card.*Mant.de coniect.vltim.vol.lib. 1. tit.*
*15.nu.19.*Tamen communi traditione recep-
tum est quod quando testator vlterius proce-
dit exprimens specialiter causam, quia intendit
decedere intestatus,in simili casu vtique reuo-
catio

catio subsistit, ad tex. in *l. 1. §. si hæres ff. si tab. testam. null. extab.*

15 Assignatur ratio, si quidem videtur testator ex hoc tacitè instituere legitimos hæredes ab intestato venientes quorum aditione hæreditatis adeptio confirmatur, ad tex. *in l. si quis ita hęres instituatur ff. de hæred. institut. Salyc. in l. sancimus C. de testam. Rot Rom. in vna hæreditatis Perusina 16. Martij. 1605.* coram Eminentissimo, & Reuerendiss. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum propter malè ablata, ab Episcopo est exequendum, & quare nu. 2.*

3 *Episcopus est diffinitor, quando inter exequutores legatorum ad pias causas esset discordia.*

4 *Episcopus est exequutor omnium piarum dispositionum, & si contrarium mandasset testator, num. 5.*

6. *Eadem potestas competit inferioribus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, & Capitulo sede vacante.*

7 *Monitio necessaria est ad effectum, vt data negligentia hæredis, ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas, & sufficit vna à Iudice personaliter facienda nu. 8.*

ARGVMENTVM.

Episcopus est Iudex competens, & exequutor legatorum factorum pro restitutione illicitè acquisitorum, & malè ablatorum.

PRIVILEGIVM LVI.

1 Regula est, qnod si testator pro restitutione illicitè acquisitorum, vel malè ablatorum aliquid legauerit, solus Episcopus erit Iudex competens, & exequutor, iuxta theoricam *Anan. & Felyn.* quam reponunt in *cap. cum sit de iud.* & ita similiter scribunt *Gemin. cons. 20.* plenè *Couar. de testam. cap. 3. num. 8. Marta in suo tract. de iurisd. par. 2. cap. 10. nu. 34.* quia in concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in omnes Episcopus habet iurisdictionem, *cap. 1. & 2. 87. distinct. cap. super quibusdam in fin. de verb. signif. Abb. in cap. cum esses de testam. nu. 32. Hostiens. & Imol. in cap. 1. de empt. & vend. Aufrer. de potest. Eccles. super laicos nu. 3.*

3 Quare *Bal.* hanc præsensiens opinionem, in *l. si duobus nu. 9. C. commun. de leg.* in illam deuenit sententiam, quod si inter testamenti exequutores ad pias causas distinctio aliqua oriatur Episcopus deberet adiri, cum ille sit proprius diffinitor, in concernentibus pietatem vt supra.

Vnde merito iuxta hanc sententiam respōdi, dum casus accidesset in diœcesi Auellinen. in anno 1625. de mense Maij, & propriè in causa Francisci Antonij delli Mellusi.

4 Et enim Episcopus exequtor indistinctè omnium piarum dispositionum non solum morientium, sed etiam viuentium, *clement. 1. de testam. §. si quis autem pro redemptione, auth. de Eccles. titul. Seraphin. decis. 61 n. 7. tom. 1. Leo in thesaur. fori Eccles. cap. 2. nu. 42. par. 4. & virtute sacri Conc. Trid. sess. 22. de refor. cap. 8.* tamquam Sedis Apostolicæ delegati possunt legatarios cogere ad exequendas pias dispositiones *latè D. Ricc. decis. Cur. Archie. 209. par. 4. D. Barbos. de potest. Episc. alleg. 75. n. 3. Aldanus in compend. iur. Canonic. lib. 7. tit. 8. Gellius in select. Canonic. cap. 22.* etiam si exequtores sint officiales sanctæ inquisitionis, & exempti a iurisdictione Ordinariorum, vt decisum testatur *Leo in Thesaur. fori Eccles. cap. fin. in fin. par. 2.*

In tantum quod in huiusmodi piarum dispositionum poterit Episcopus esse Iudex, & etiā constituere procuratorem ad agendum coram se, *Gemin. cons. 214.* quem refert *Card. Tusc. concl. 257. num. 7. tom. 3.* affirmans *concl. 293. num. 27. eod. tom.* hanc exequtionem spectare ad Episcopum illum in cuius iurisdictione sita sunt bona distribuenda, non autem ad illum in cuius iurisdictine testator morabatur, allegat, *Rom. cons. 250.*

5 Quæ omnia adeo sunt vera, vt habeant locum, quamuis testotor mandasset ne Episcopus data hæredis, vel exequtoris negligentia se intromitteret; nam hoc non obstante adhuc suū officium poterit implere, ad tex. in *cap. tua nos de testam.* ibi, (licet etiam à testatoribus id cōtingeret interdici) *auth. licet in princ. C. de Epis. & cler. Couar. in cap. tua nos nu. 6. de testam. Tiraquel. in tract. la mort. declar. 5. nu. 8. & seq. par. 7. Menchac. de success. §. 3. nu. 8. Valasc. decis. 105. nu. 57. Spin. in specul. testam. glos. 28. num. 20. Sarmient. select. sentent. lib. 1. cap. 11. num. 13. Pereira de nomin. emphit. quæst. 19. nu. 56.* ea ratione nam nemo potest facere quin leges, & canones suum locum non habeant.

6 Amplia quod huiusmodi potestas quam habent Episcopi in exequendis pias defunctorum voluntates competit pariter inferioribus habentibus quasi Episcopalem iuridisdictionem *Flores Diaz variar. quæst. lib. 2. quæst. 24. n. 22. Barbos. in annot. ad ordin. Reg. Lusit. tit. 62. §. 39. nu. 4. lib. 1. D. Ricc. in prax fori Eccles. resolut. 303. tom. 2. Sanchez. de matrim. lib. 6. disput. 29. nu. 16.* sicque pariter asseueramus in Capitulo sede vacante, cui idemmet ius competit, *Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 39. quæst. 6. Matiens, & Molin.* apud *Sanchez. disput. 22. num. 10. lib. 3.*

Aduertendo tamen necessariam esse monitionem ad affectum, vt data hęredis negligētia ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas, *d. cap. nos quidem de testam.* nam vbi agitur de priuando hærede, aut exequtore proprio emolumen-

lumen-

lumento, quia voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit omnino est de substantia monitio, vt post alios quos citant fatentur *Guglielm. in cap Raynuntius in verb. si absque liberis num. 198. cum seq. Moliu. de instit. & iur. disp. 251 nu. 5. tract. 2. Menoch. de arbitrar. iudic. cas. 498 nu. 58. & seq.* affirmans vnicam sufficere monitionem, ex *d. cap. nos quidem*, ibi (ammoneas) in singulari absque aliqua duplicatione adiecta quo in casu propriè in vnica monitione verificatur, *cap. sua nobis in fin.* ibi (Monitione permissa) *de testam. auth. hoc amplius*, vbi *DD.* communi e alculo *C. de fideicom. Lopez in l. 8. Hisp. tit. 10. par. 6. glos. 1. Cened. ad sui canon. collect* 14. *nu. 3.* hancquæ monitionem à Iudice personaliter faciendam esse, non vero per nuntium, aut epistolam ex plurimorum doctrina, quorum illos allegando vtebar in facti contingentia practicaui consultus.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda.*

2 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debere.*

3 *Lex quod non dicit ab homine non est præsumendum.*

4 *Lex quando aliquod vult disponere exprimit.*

5 *Dispositio legis generalis non solum causas, sed personas priuilegiatas comprehendit, sed limita, vt nu. 7.*

6 *Exempti an comprehendantur in dispositione generali, remissiuè.*

8 *Legata pro incertis, & malè ablatis sunt fauorabilia.*

ARGVMENTVM.

Casus respicientes fauorem legatorum, vel donationum pro incertis, & malè ablatis factorum non comprehenduntur sub generali dispositione, sed neque sub speciali eis damnum afferente.

PRIVILEGIVM LVII.

1 Regula est multùm nota, quod lex generaliter luquens generaliter est intelligenda absque exceptione personarum, & rerum, ad *tex. in l. de pretio ff. de public. in rem act. l. in fraudem §. fin. de test. ment. l. 1. §. generaliter ff. de leg. præstan.* & lex vbi non distinguit personas,

2 vel res, nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus ff. de recept. arbitr. l. 1. §. conuenire ff. de iud. l. quos prohibet ff. de postul. l. quamuis ff. de in ius vocand.* & quod lex non dicit, nec ab homine est præsumendum, *l. dissentientis C. de repud. Surd. conf. 219. nu. 21.* nam quando lex ali-

4 quid vult disponere, benè exprimit iuxta regul. *tex. in l. vnic. §. fin autem ad deficientis C. de caduc. tollen. l. si seruus §. prætor ait verf.* non dixit *ff. de acquir. hered.* cum concordan. de quibus apud *Card. Tusc. pract. conclus. iur. lit. V. conclus. 89.* & apud *Cardos. in prax. Iud. & Aduoc. in verb. lex num. 28.*

5 Item generalis dispositio legis non solum causas, sed personas priuilegiatas comprehendit, *Bal. in l. in fraudem §. fin. ff. de testam. milit. Dec. in l. 1. nu. 9. ff. de regul. iur. pleuè Tiraquel. de retract. consang. §. 1. glos. 14. à num. 95. cum seqq.* vbi *num. 101.* ampliat id esse verum, quamuis maior, aut specialior aliqua ratio in uno, quam alio casu appareret, & etiã si in odiosis, & pænalibus versaremur, vt pariter asseuerarunt *Gozad. cons. 35. nu. 6.* & alibi, & nouissimè sequitur *Gochier. in suo tract. de iurisd. in exemptos par. 1. quæst. 5.* quo in loco latè tractat articu-

6 lum si in dispositione generali comprehendantur exempti, vt apud eum videri poterit.

7 His licet veris existentibus, tamen mihi suadeo, quod quando casus respiciunt fauorem legatorum pro incertis, & malè ablatis factorum tunc dispositio generalis, & secundum eum non comprehendit, quoniam leges generaliter loquentes non comprehendunt casus speciales prout sunt toti, *Portius* qui id plenè probat in suis *conclus. iur. regul. 16.*

Accedit quod reuocatio legatorum generalis non comprehendit legata pia facta per testatorem *Guid. Pap. decis. 200. nu. 5. Afflict. decis. 111 nu. 11. Ludouic. conclus. 24.* uersic. declara quinto *Medic. de sepultur. part. 1. quæst. 25. nu. 5. Barbos.* nouiter, qui alios adducit in *tract. de iure Ecclesiastic. vniuersal. lib. 3. cap. 13. nu. 25.*

Quare casus respicientes fauorem huiusmodi legatorum non comprehenduntur sub speciali dispositione, aliquid contrarij mandate, & dãni afferentes quoniam ista tendunt in fauorem animæ; & propterea in eis fieri debet interpretatio lata, & ampla, vt potius amplientur

8 quam minuantur, sunt siquidem talia legata fauorabilia tanquam ad exoncrationem conscientiæ spectantia, & ideo semper extendenda, & omni cum fauore sunt interpretanda, itaut quando dispositio specialis verteret in eorum diminuitionem, pro non facta habenda sit.

SVMMARIVM.

1 *Bona fideicommisso subdicta, ex causa dotis alienari possunt amplia, vt num. 2. quod procedit etiam substituta pia causa nu. 3.*

4 *Bona, in quibus est instituta pia causa non possunt pro dote dari.*

ARGVMENTVM.

Dos in fideicommissi Bonis solui non potest quando pia causa esset substituta pro malè ablatis.

PRIVILEGIVM LVIII.

REgula satis vulgaris desumitur *ex authen. Res que C. comm. de leg. & ex l. mulier §. cum*
1 *proponeretur ff. ad Trebellia.* Bona fideicommisso subiecta alienari posse ex causa dotis de qua materia satis apud *Peregr. de fideicommissis art. 42. Menoch. de prasumpt. lib. 4. prasumpt. 189. Randens. decis. Pisan. 29. Surd. decis. 62. Intrigliol. de substit. quæst. 73. d. nu. 154. cent. 3. Molin. de Hispan. primogen. part. 2. lib. 4. cap. 6.*
2 Et tam dotis constituendæ, quam restituendæ vt ex magis communi testatur *Crass. in §. fideicommissum quæst. 57. nu. 4. Carpan. in coment. ad statut. Mediolan. cap. 454. d. num. 45. cum seq. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 190. Caualc. decis. 81. n. 107. par. 3. Ludouic. decis. Lucens. 28. d. num. 76. Milanens. decis. 7. num. 43. part. 1. Thesaur. decis. 151.* nouiter *Fusar.* satis latè *in tract. de substit. par. 2. quæst. 532.* vbi ampliationes, & declarationes reportat.
3 Quæ sanè Regula suas extendit radices, etiam substituta pia causa, quia tunc filiæ, & aliæ descendentes possent dotari in bonis fideicommissi, vt ex communi patet apud *Dec. cons. 6. num. 10. lib. 2.* & præceptoris notarunt *Roman. cons. 267. Peregrin. cons. 39. in fin lib. 5. Petra de fideicommiss. quæst. 8. num. 445. Tiraquel. de pia causa priuil. 102. Intrigl. de substit. citat. quæst. 73. num. 279. Menoch. dic. præsumpt. 189. d. num. 120.* dicens de receptiori etiam si pia causa esset substituta pro anima testatoris.
4 Cæterum quoties pia causa esset substituta pro malè ablatis in bonis fideicommissi non posse dotes dari fundarunt idem *Menoch. cit. præsumpt. 189. num. 137. & Intrigliol. dic. quæst. 73. num. 298.* & eos sequitur *Fusar. de substitut. quæst. 531. num. 38. part. 2.* apud quem alia in hac materia habes dilucidata.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius publicus testari nequit, nisi præstita cautione de restituendo.*
2 *Penitentia, & contritio in vsurario publico non sufficiunt, sed actus exterius, quod procedit tam in codicillis, quam in donatione nu. 3. & 4.*
5 *Dispositio vsurary, vt valet pro pia causa est cynius.*
6 *Vsurarij pro incertis, & malè ablatis testari possunt.*

ARGVMENTVM.

Vsurarius pro incertis, & malè ablatis potest testari.

PRIVILEGIVM LIX.

1 REgulam habemus, quidquid sit de iure ciuili, vt in *l. eius qui §. si certum petatur,* quod vsurarius manifestus testari nequeat nisi præstita cautione de restituendo vsuras *cap. quamquam de vsuris in 6. Clar. §. testamentum quæst. 26. num. 1. Pereg. l. 3. tit. 2. lib. 8. Ordinam. 27. Rota decis. 169. num. 1. apud Farinac. in 1. col-*
2 *lect. nouissimarum, vbi num. 2.* subdit, quod penitentia in vsurario manifesto, vel signa contritionis non sufficiunt, sed actus etiam exteriores iuxta formam *dic. cap. quamquam sunt necessarij.*
3 Quę sanè conclusio procedit etiam respectu codicillorum *Couarr. lib. 3. var. cap. 3. num. 9. vers. 5. Ceuall. in speculo communium contra communes quæst. 537. num. 3. vbi testatur de communi opinion.*
4 Et habet locum etiam in donatione causa mortis illam enim facere non posse vsurarium manifestum tradit *Clar. §. donatio quæst. 7. Menoch. cons. 1. num. 21. & 22. Bonaros. communi crimin. par. 1. verb. vsurarij pag. na. 186. Gratian. discept forens. cap. 79. num. 17. Peguera decis. 31.* quia ait hanc opinionem veriorem esse, & tutiorem animæ, cum alias de facili elidi posset dispositio *d. cap. quamquam.*

Vnde non sunt audiendi contrarium tenentes, scilicet *Cald. Pereiera in l. si Curatorem verbo hunc contrarium num. 22. Illustrissimus Dominus Riccius in collectan. decis. parte 2. Collectan. 356.*

Et extenditur etiam si vellet disponere ad pias causas iuxta tradita per *Bart. in dict. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. & de commun. opin. testat Farinac. Vasq. de suc cess. progress. §. 1. num. 168. Barbat. in clem. vlt. vers. septimo facit.*
5 Sed *Couarruuias lib. 2. variarum dicto cap. 3. in fin.* annuit æquius esse, vt dispositio vsurarij valeat, quod legata pia, cum esset nouissime Gallus qui alia adducit in materia *in tract. de except. quæ oriri possunt in success. tit. 1. except. 4. par. 2. num. 9.*
6 In casu tamen testandi pro restitutione incertorum, & malè ablatorum, quod sit licitum vsuracijs, & hoc in casu habeat facultatem non potest cadere dubitatio cum tunc restitueret, & formam *d. cap. quanquam* adimplere videatur, vt patet.

SVMMARIVM.

1 *Muti, & Surdi à natura nequeunt facere Testamentum.*
2 *Muti, & Surdi, quorum voluntas per signa patet pro eorum anima, & pro restitutione malè ablatorum testari valent.*
3 *Muti, & Surdi possunt testari fauore piæ causæ, & inter liberos.*

ARGVMENTVM.

Mutus, & Surdus benè valent testari pro restitutione malè ablatorum.

PRI-

PRIVILEGIVM LX.

1 REgula est Muti, & Surdo à natura esse interdictum facere testamentum, si ille omninò non loquatur, & iste minimè audiat *l. discretis C. qui test. facer. poss. l. qui in potestate §. surdus ff. de Testam. §. Surdus instit. quibus non est per miss. facere testament. Mascard. de probat. conclus.* 1079. & plura *Trentler. disput. select. part 2. disp. 10. Thesi 3.*

Cæterum inter alias modificationes, quas recipit ista conclusio insurgit illa ad nostrum
2 institutum, quod si signis exprimatur talium voluntas, & testarentur pro exoneratione proprium animarum ad restitutionem malè ablatorum valeret quidem testamentum, quia pro anima id faciunt, & ad eorum releuamen *Aldobrandin. in add. ad gl. fin. in d. §. item Surdus Aret in cons.* 104. *Tusc. conclus.* 120. *num.* 13 *lit.*
3 *T.* vbi valere ad pias causas talium testamenta probat, nec non inter liberos, vel quando instituerentur alij venientes ab intestato *Malder. dub. 3. de Testament. §. 2. & 3.*

SVMMARIVM.

1 *Prodigus, & ille, cui bonorum administratio est interdicta, nequeunt testari etiam ad pias causas nu. 2.*

3 *Prodigus an possit testari pro incertis, & malè ablatis.*

ARGVMENTVM.

Prodigus, & is cui bonorum administratio interdicta est ad exonerationem conscientię pro restitutione malè ablatorum testari potest.

PRIVILEGIVM LXI.

1 REgula stat prodigum, & eum, cui bonorum administratio inter dicta est testamentum condere non posse, & si illud fecerit non valere ad *tex. in l. is cui C. de Testam. §. item prodigus instit. quibus non est permissum facere testament.* de quo *Clar. in §. Testamentum quæst.* 33. *Crass. de success. eod. verbo quæst.* 22. *Vasq. controuers. Illustr. lib.* 1. *cap.* 17.

2 Quæ sanè adeò est reputata vera apud DD. vt illa fuerit extensa etiam si ad pias causas prodigus testaretur, cum nec valeat testamentum *Alex. cons.* 18. *num.* 6. *vol.* 5. *fua res in Thesaur. recept. sentent. §. testamentum nu.* 18. licet non desint contrarium tenentes, vt apud *Crass. de success. d. §. Testamentum quæst.* 17. *nu.* 7. *& Bald. sibi contrar.* apud *Tiraquell. de pia causa priuileg.* 79. *fol. mihi* 103. *col.* 1. *in fin.*

3 Tamen quidquid contradicant DD. in casu simplicis piæ causæ dubitare non licet claudiare regulam respectu incertorum, & malè ablatorum, pro quorum restitutione dispositio prodigi valebit.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum de nocte factum requirit tria lumina, quod procedit in codicillis nu. 2. & 6.*
3 *Codicillus est pars Testamenti.*
4 *Codicillus largè nuncupatur Testamentum.*
5 *Relicta in Codicillis censentur relicta in Testamento.*
7 *Testamenta, & Codicilli de nocte facti absque luminaribus pro exoneratione conscientiæ sunt validi sic etiam pro incertis, & malè ablatis num. 8.*
9 *Apices iuris cessant pro exoneratione conscientiæ.*

ARGVMENTVM

Testamentum siuè codicillus quamuis sint facta absque tribus luminibus de nocte valent fauore incertorum, & malè ablatorum.

PRIVILEGIVM LXII.

1 REgula est manifesta, quod licet de nocte fieri valeat testamentum, & illud signari *l. ad testium §. signa ff. de testam.* tamen in eo tria luminari accendi debere elicitur *ex l. 1. §. tria luminaria ff. de ventr. inspiciend.* & probarunt. *Dec. cons.* 354. *Simon de Petr. de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 2. dubit. 1. solut. nu. 9. Ludouic. decis. Perus.* 116. *nu.* 4. *Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 2. tit. 8. num. 3. Ripa in suo tract. de nocturno tempore cap.* 141.

2 idem probant *cap.* 142. respectu codicillorum, in quibus eadem seruanda est sollemnitas luminarium, si de nocte fieri contingerint, alias sapient nullitatem ante eum *Corn. cons.* 18. *vol.* 2. *Dec. cit. cons* 354. *Menoch. cons.* 288. *n.* 29.

3 Codicillus enim pars testamenti est *Aret. in l. moribus §. 1. col. 1. ff. de vulgar. & pupil. substit. Natt. cons.* 83. *vol.* 3. *Surd. cons.* 150. *num.* 13. *Costa de retrotract. cap. 8. cas. 20. num. 7.* cum dicatur pariter testatio mentis vt in *princ. instit.*
4 *de testam.* & ideò largè codicillus testamentum
5 nuncupatur *Glos. in l.* 2. in verbo *personales C. de iur. codicill.* Indè relicta in codicillo in testamento relicta censentur *l. 2. §. codicillum ff. de iur. codicil. Capr. cons. 3. num. 26.*

6 Vnde tria luminaria requisita in testamentis de nocte, erunt necessaria in codicillis de nocte pariter conditis.

7 Quicquid autem sit quoties testamentum, vel codicillus de nocte respiciat vtilitatem, non priuilegiatorum, poterit tamen suaptè affirmari non reddi nullum testamentum, & codicillum absque luminibus de nocte confecta, quoties illa essent facta ad exonerationem conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum, cum ex defectu huius solemnitatis, nō debeat retardari, & suspendi voluntas testatoris qui ad sui exonerationem dispo-

fuit,& apices iuris semper conscientiæ cessare debent vt in *cons. diuers. German. 113. num. 7. fol. 271.*

SVMMARIVM

1 *Solemnitas de iure ciuili in testamento necessariæ non requiruntur in testamento pro exoneratione conscientiæ, & restitutione malè ablatorum, & num. 2.*

3 *Solemnitates non requiruntur in testamento inter liberos.*

ARGVMENTVM.

Sollemnitates iuris ciuilis non requiruntur in testamento facto ad exoneratione conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum.

PRIVILEGIVM LXIII.

1 Regulam firma solemnitates alias necessarias de iure ciuili in testamentis de quibus prè cæteris apud *Clar. in §. testamentum.*

Non esse necessarias in testamento facto ad exonerationem conscientiæ pro restitutione incertorum, & male ablatorum, vt dixit *Rota in Romana testamenti coram R. P. D. Blanchetto ex cap. cum esses, & cap. relatum de test. vbi DD.*

2 Recipit incrementum hæc opinio quia testans pro anima sua solemnitates iuris ciuilis seruare non tenetur sic adamussim, prout requiruntur in alijs testamentis *Azor. post alios in summa Theolog. moral. tract. 13. de vltim. vol. cap. 2. num. 86. tom. 2. folio mihi 236. col. 2.*

Indè cum casus ex facto accidisset, & ipse essem consulius hanc agnoui veram opinionem, iuxta quam vidi iudicatum in Tribunali Reuerendæ Fabricæ S. Petri huius Ciuitatis Neapolis tam in prima quam in secunda instantia.

3 Confert, quia regulariter in testamento inter liberos omittuntur sollemnitates, vt apud *Gabriel. concl. 4. de testam. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 7.* vbi ad saturitatem omnia habes cumulata.

ALLEGATIONES IN IVRE

V. I. D. Francisci Seuerini.

SVMMARIVM.

Facti exemplum nu. 1.

An pactum de retrouendendo afficiat tertium possessorem num. 2.

An pactum de retrouendendo infra certum tempus sit validum nu. 3.

Tempore adiecto in pacto de retrouendendo elapso venditor non potest amplius agere num. 4.

An dictiones, semper perpetuò, & quandocumque, protrahant tempus adiectum in pacto de retrouendendo vltra num. 5.

Dictiones (semper, perpetuo, & quandocumque) intelliguntur, secundum actum, & actionem cui apponuntur num. 6.

Pactum de retrouēdendo, terminatur spatio triginta annorum non obstante dictione, semper, quandocumque, & perpetuò num. 7. & 24. ampliatur num. 8. & 9. limitatur num. 10.

Absurdum euitandum num. 11.

Actus agentium non debent operari præter eorum intentionem num. 12.

Inducta ad vnum finem non debent contrarium operari num. 13.

Imperitia notariorum non debet partibus obesse num. 14.

In iure nihil frustra num. 15.

Contradictio, & repugnantia euitanda nu. 16.

Contrahentes non præsumuntur voluisse se in continenti corrigere num. 17.

Mutatio voluntatis non præsumitur. num. 18.

Quæ à contrahentibus exprimuntur gratia tollende dubitationis, & maioris claritatis, licet superflua toleranda, & non vitiant num. 19.

Abundans cautela non nocet num. 20.

Satis operari dicitur, quod tollit dubium num. 21.

Pactum de retrouendendo temporale, efficitur perpetuum stante lesione num. 22.

Sed an perpetuetur, vt nulla detur præscriptio, vel etiam præscribatur spatio triginta annorum 23. & 25.

An debeant concurrere tria, vt contractus dicatur simulatus, & feneratitius, nempè pactum de retrouendendo, modicitas pretij, & vt emens sit solitus fenerari, vel sufficiant duo, nempe pactum, & modicitas pretij num. 26. & 28.

Pactum de retrouendendo temporale equipollet illi tertio requisito, vt emptor sit solitus fenerari n. 27.

In contractu simulato, & feneratitio cessat præscriptio num. 28.

In præscriptione mala fides auctoris, nocet etiam illius, haeredibus, licet vellent à seipsis præscriptionem inchoare num. 29.

Quis dicatur male fidei possessori num. 30.

Stante mala fide, cessat præscriptio, in quo casu nec per statutum induci posset num. 31.

Mala fides non purgatur cursu temporis num. 32.

In materia præscriptionis standum est iuri canonico num. 33.

Emptores malæ fidei, dicuntur vsurpatores, qui nullo tempore præscribunt nu. 34.

Contractus simulati, & feneratitij non præscribuntur nec ex illis transfertur possessio nec dominium num. 35.

Non valenti agere non currit præscriptio num. 36.

An ex capite ignorantiæ detur restitutio in integrum

grum aduersus præscriptionem pacti de retrouendendo num. 37.

Restitutio, quæ datur in capite ignorantiæ à quo tempore detur; & infra quod tempus debeat peti num. 38.

In dubio presumitur ignorantia num. 39.

Quanta debeat esse læsio, vt pactum de retrouendendo temporale, perpetuetur num. 41.

Beneficium l. 2. C. de rescindenda vendit. an cesset in venditione cum pacto de retrouendendo num. 42.

Quomodo debeant deponere testes circa læsionem num. 43.

Læsio debet probari ab allegante illam num. 45.

Res in dubio præsumitur vendita iusto pretio num. 46. & 79.

Negatiua probatur per lecturam actorum num. 47.

Valor modernus non probat valorem antiquum num. 48.

Valor rei an probetur quod res similis fuit tanta vendita in eodem loco num. 49.

Probatio debet esse per necesse, & non per possibile num. 50.

Probatio equiuoca non probat num. 51.

Pretium singulare, & affectionis non attenditur num. 52.

Res ratione vicinitatis potest carius emi num. 53.

Verus valor est quantum communiter res vendi potest num. 54.

Valor debet probari deductis oneribus num. 55.

Testes debent deponere de communi valore, & non de proprio iudicio num. 56.

Testes deponentes de valore rei debent esse practici, & informati de qualitatibus rei num. 57.

Vt habeat locum dispositum, debet verificari præsuppositum num. 58.

Vbi non est suppositum non operatur dispositum num. 59.

Cessante causa cessat effectus num. 60.

An debeat haberi ratio de pretio aucto diligentia emptoris num. 61.

Clausula generalis non refertur ad specificata n. 62.

Generi per speciem an derogetur num. 63.

Quod patet ad sensum non eget probatione num. 64.

Quomodo intelligatur illud iuris axioma, quod potius credatur duobus testibus affirmantibus, quam mille negantibus num. 65. & seqq.

Testibus numero maiori magis credendum num. 66.

Testes deponentes de negatiua quando probent nu. 67. & 69.

Si duo testes affirmarent rem valere, decem, & tres negarent, quibus potius standum num. 68.

Si aliqui testes dicant rem valere centum, & alij quinquaginta, an omnes dicantur deponere super affirmatiua num. 71.

Affirmatiua, & negatiua non differunt, quando per eadem media probantur num. 72.

Testes deponentes super negatiua probant, quando reddunt causam sui dicti num. 73.

Testes de læsione debent deponere de oneribus, & qualitatibus rei num. 74. 86.

Testes debent habere certam scientiam de statu, & qualitatibus rei, vt de illius valore deponere possunt num. 75.

In dubio res præsumitur vendita iusto pretio nu. 76.

Deponentes de valore rei debent reddere rationem per statum, qualitates, & onera rei etiam non interrogati num. 77.

Testes debent esse bene informati, de statu, oneribus, & qualitatibus rei. num. 78. & 81.

Ex redditu, & qualitatibus rei fit æstimatio nu. 80.

Testes deponentes de valore, non debent deponere inconsiderate, & sine discussione. num. 82.

Testes deponentes de valore rei debent animaduertere ad malos vicinos, quorum causa res minoris æstimetur. num. 83.

Venditor tenetur dicere emptori malos vicinos, alias tenetur ad interesse num. 84.

Res tantum valet, quantum bonus vir, diligens pater familias esset daturus, & non iuncta illius, vel alterius affectione num. 85.

Testes deponentes de læsione debent percutere tempus contractus num. 87. & num. 43. & 98.

Testes deponentes de læsione, debent deponere de communi valore. num. 88.

Testes deponentes de læsione debent reddere causam sui dicti num. 89.

Testes deponentes de læsione debent deducere onera num. 90.

Et debent esse informati de rei qualitatibus. num. 91

Et debent scire confines rei num. 92.

Et res tantum valere potest, quantum per spacium viginti annorum ex illa percipi potest. num. 93.

Testes debent deponere de qualitatibus, quæ possunt diminuere, & augere pretium, num. 94.

Valor non probatur per testes, qui nesciant onera, rei qualitates num. 95.

Et de his non informati non probant. num. 96.

Testes deponentes de valore, non debent deponere de iudicio, vel per verba poterit valere, vel tanti ipsi emissent num. 97.

Nec per Dictionem, circa, num. 99.

Testes deponentes simpliciter de valore rei, si non facerent mentionem de pacto de retrouendendo non probarent num. 100.

Pactum de retrouendendo est pars pretij. num. 101.

Pretia rerum non debent constitui ex particulari affectione, sed communi æstimatione num. 102.

Cum deductione onerum num. 103.

Ob onera res minoris æstimantur num. 104.

Pretium solutum tempore contractus præsumitur iustum. num. 105.

Venditio reiterata, & geminata, eodem pretio semper facta, facit cessare præsumptionem læsionis num. 106.

Dictum de Saturno relatum ab Vlpiano num. 108.

Multa in Materia pacti de retrouendendo, discutiuntur.

ANnis elapsis, & propriè in anno 1605. Cæsar de Pinto vendidit Io: Antonio Roa, cera meo Prorio quoddam petium territo-

rito-

ritorij in loco vbi dicitur alla Noie; prò ducatis ottuagiata cùm pacto de retrouendendo
quandocumque, & in perpetuum infra trien-
1 nium , vt in instrumento dictæ venditionis;
Postea fuit idem petium territorijs pro eodē
prætio , per eundem emptorem venditum
Cæsare de Cunto cum eodem pacto ; Ad præsens, & sic post annos viginti quinque dictus
Cæsar de Pinto primus venditor dixerit se
contra dictum secundum emptorem, prætendens territorium prędictum vendicare vigore
dicti pacti, fuit debitatum quid iuris . Et omissa disputatione, si hoc pactum afficiat tertium
possessorem, de quò non est dubitandum, tunc
quia fuit territorium venditum, cum eodem
pacto tùm etiam stantibus clausulis constituti,
2 & præcarij , cum obligatione bonorum quæ
in similibus contractibus passim apponi solent, quarum vigore non possit aduersus tertium possessorem iunta tradita per nos in nostra allegatione inserta in collectan. Episcopi
Ricci par.7.post collect.3073. pro resolutione
prędentis dubij de pluribus dubitari potest ,
quibus resolutis , & resolutum dubium remanebit.

Primo an hoc pactum , infra certum tempus sit validum, ita vt triennio elapso sit præclusa via agendi amplius .

Secundo an per illas Dictiones (quandocũque, semper, & in perpetuum) illud triennium extendatur vltra; ita vt perpetuo agit possit.

Tertio vti stante læsione, illud pactum tẽporale efficiatur perpetuum .

Quarto, quanta debeat esse læsio.

Quinto, & demum quomodo debeant deponere testes deponentes de læsione .

Circa primum dico quod pactum de retrouendendo infra certum tempus, validissimum est; adeo quod tempore adiecto elapso excluditur venditor facultate agendi, ad quod probandum vltra à nobis alias allegata in allegatione post collect. Episcopi Ricci 3037. part.
4 7. in causa illorum delli Carielli , & delli Moglica, nouissimè addo *Eminentissim. Card. Ludouis. postea Greg. XV. in decis. 559. Eminentissim. Card. Tusch. tom. 6. pract. conclus. litt. P. conclus. 30. num. 1. Rot. Roman. in decis. 272. num. 1. par. 1. in nouissimis Viscont. conclus. iur. verbo Pactum de retrouendendo Thomat. in dec. Rota Macerat. 112. num. 14. & 116. & seqq. decis. 65. num. 6. & 7. & 89. num. 30. & decis. 78. & decis. 103. num. 2. & 30. & decis. 80. num. 1. & seqq.* Quos reportat Doctissimus *D. Nauorius in rubrica pragmaticarum de retrouendendo in nouissima editione Neapolitana .*

Circa secundum dico , quod dictiones illæ, semper, quandocumque, & in perpetuum, non extendunt illud tempus triennij, vltra, vt Doctor Io: Petrus Martellinus meus conciuis, &
5 patronus partis aduersæ fatetur , & ratio est,
quia, hæ dictiones capiuntur , & intelliguntur
secundum subiectam materiam , & actum cui tribuuntur , & assumunt naturam actionis super qua imponuntur , sed sic est modo quod actio istius pacti, est triennio a partibus præscripta, & terminata, ergo illo elapso, ere tincta est actio, & illæ dictiones amittunt eorum vim, & efficaciam, ita *Caued. in sug. 85. Barbos. de dictionib. dict. 216. nu. 6. Grat. in eodem tract. dict. 201. in fine* Hinc dicunt Doctores, quod pactum de retrouendendo , quandocumque, & in perpetuum , terminatur spatio triginta annorum dictis dictionibus non obstantibus, *Surd. decis. 2. Peregrin. decis. 10. num. 1. & Boer. decis. 182. & decis. 182. & decis. 351. num.*
6 *5. & 6. Eminentiss. Cardin. Seraph. 1360. nu. 11.*
Viscont. conclus. Iur. verbo, Pactum de retrouendendo, &c. Vbi secundum magis communem opinionem hoc pactum quibuscumque verbis conceptum triginta annorum spatio terminatur, quidquid dicant, *Scayn. in decision. 89. num. 14. & seqq.* & allegati *per Regent. Rouit. in cons. 14. num. 2. volum. 2.* Nam contrarium fuisse decisum per *Sacrum consil.* refert *Præs. de Franchis in decis. 48.* idem sequitur *Laderch. consil. 1549. num. 5. Mart. consil. 81. num. 1.* qui hanc opinionem esse communem , & magis veram fatetur *num. 3. & 4. Facch. contr. Iur. lib. 2. cap. 13. Alexan. Trent. variar. resolution. lib. tertio titul. de emption. & vendition. resolut. 10. num. 25. versic. tertia, & vltima opinio, & vers. tertius, & vltimus casus vbi num. 26.* ampliat etiam si dictum sit, vt quandocumque vendi-
8 tur possit redimere, non obstante quacumque
præscriptione. Et ampliatur etiam stante
iuramento, *Præs. de Franchis in dic. decis. 48 nu.*
9 *1. vers. Et in eadem caus. &c. Viscont. Concl. Iur. dic. verb. pactum de retrouendendo , &c.* Licet contrarium sentiat *Sroyn. in dic. decis. rt2. nu. 75. Mart. in alleg. consil. 81 num. tertio, & quarto, & Trentacinq. in loco supra relato sub num. 28. vers. Et hæc secunda opinio Cacher. decis. 69. num. 12. Regen. Rouit. in dicto cons. 14. num. 11.* Qui dicunt pactum illud , stante iuramento , quadraginta annorum curriculo terminari, & idē
10 subnectunt , si adesset hypotheca , *Marta ibi*
numer. tertio, & quarto Trentacinq. num. 33. Regens Rouit. num. 9. Et si contrarium affirmaremus, quod tueri conatur Doctor Martellinus, nempè quod illæ dictiones perpetuarent pactum illud triennale , plura sequerentur ab
11 surda euitanda, *l. nam hoc absurdum ff. de bonis*
libert. Primum , quod illud triennium inter partes conuentum extenderetur vltra, pręter
12 intentionem contrahentium contra *tex. in l.*
non omnis ff. si certum petat. Secundum illæ dictiones fuerunt apposite, vt sẽper in perpetuũ & quandocumque, infra triennium emptor esset obligatus retrouendere , ita debet interpretatio fieri ad euitandam contrahentium correctionem in continent, contra *tex. in l. nã ad ea, ff. de condition. & demonstrat.* itaque si vl-

tra

tra triennium fieret interpretatio vigore il-
larum dictionum, inducta ad vnum finem, cō-
trarium operarentur contra *textum in l. quod*
fauore Codic. de legibus. Imo potius afferen-
dum est, illas dictiones fuisse imperitia, & er-
rore notarij superfluè adiectas, quod non
debet parti obesse *Guidobon. aduocat. 122. num.*
15. Regens Ronitus decision. 84. num. sequentib.
Tertium frustra esset adiectum illud trienniū
si conuentio vltra extenderetur, & in iure ni-
hil frustra *l. si quando ff. de legat. 1.* Quartum, si
16 illæ dictiones protraherent illud triennium
vltra, maxima orietur implicatio, contradi-
ctio, & repugantia, contra *tex. leg. vbi repu-*
gnantia, ff. de regul. Iur. Quintum, & vltimum,
si secus diceremus contrahentes viderentur in
continenti se corrigere contra *text. in leg. nam*
ad ea ff. de condition. & demonstration. sequitur
Scayn. ferè in proprijs terminis in *decis. 112.*
numur. 98. in fine, & num. 99. Et mutatio volū-
18 tatis non præsumitur *l. eum. ff. de probat.* Qui-
bus addè quod illæ dictiones fuerunt adie-
ctæ gratia tollendæ dubitationis, & maioris
charitatis, quamuis si non essent expressæ, idē
esset, fuerunt enim positæ ad remouendum
dubium si in confitenti vel post paucos dies
vel si in medio, vel in fine triennij vel si fru-
ctibus pendentibus venditor reemere vellet,
semper sibi liceret, ideo licet superflua tolerā-
19 da, nec nocent vene vitiant triennalem con-
uenctionem non debent, & *leg. non solent. ff. de*
20 *reg. iur.* & facit illud. Abundans Cautela non
nocet. leg. testamentum C. de testamen: Nec obstat.
si apponatur quod dictiones illæ debent ali-
quid operari *leg. si quando ff. de leg. 1.* cùm ni-
21 hil frustra, quia satis operantur in eo quia tol-
lunt dubium, ita per belle declarat *Gonz. de*
mens. & alter. gloss. 6. num. 26. & sequentib. Lu-
douis. decis. 267. num. 36.

Circa Tertium dico quod hoc pactum tem-
porale, stante læsione perpetuatur vltra alle-
gata per nos in *allegat. post Collectan. Episcopi*
Ricci 3073. part. 7. Nouissimè addo *Monach. dec.*
22 *Lucan. 55. num. 30. Surd. decis. 34. Vrsill. ad Affl.*
decis. 73. nu. 2. & sequentibus Criuell. in decision.
74. Giurba decision. 58. nu. secundo Visconte dict.
verbo, Pactum de retrouendendo, Thomat. in dec.
Rotę Maceraten. 112. nu. 16. Scayn. decis. 78. num.
19. Calà de modo art. gloss. Magna nu. 558. Iacob.
Machel. patr. 33. n. 2. Eminentiss. Card. Tusc. pract.
conclus. tomo 6. litt. P. conclus. 2. num. 10. & se-
quentib.

Sed dubitatur, dum Doctores dicunt, quod
hoc pactum temporale, stante læsione
efficitur perpetuum, an adeò perpetuetur, vt
nulla detur præscriptio, vel etiam triginta an-
23 norum spatio terminetur; hoc mihi euenit in
facto, & adhuc lis pendet. Quidam N. Sciar-
riello Casalis S. Iuliani Ciuitatis Theani ven-
didit quondam N. de Masellis Ciuitatis Suessæ
quodam petium territorij anno 1585. pro prę-
tio ducatorum vigintiquinque, cum pacto de
retrouendendo infra quatriennium. Ad præ-
sens in anno 1633. & sic post annos quinqua-
ginta, sex, & plus hæredes dicti quondam N.
Sciarriello petierunt ab hæredibus dicti quō-
dam N. de Masellis dictum petium territorij,
stante enormissima læsione; Dubitatur quid
Iuris. Et pro hæredibus conuenctis faciunt
tradita à nobis supra in secundo dubio, vbi di-
ximus dictionem, perpetuò. semper, & quan-
documque, præscriptionem triginta annorum
non excludere, quod multorum testimonio
comprobauimus quibus addo *Thesaur. lib. 2. q.*
forens. quæst. 72. Caluae. dec. 16. par. 2. Et in pro-
prijs terminis; *Anna filius consil. 68. volum. 1.*
Ego verò, qui partes de li Sciarrielli defendo
contrarium verius existimo, & pro fundamen-
to huius meæ sententiæ, considero quod in hac
facti specie non solùm adest enormis læsio, sed
enormissima satis vltra dimidiam, nam territo-
rium fuit venditum ducatis vigintiquinque,
& fuit per actores articulatum, & probatum
tunc temporis, valere centum, & plus, vnde
stante hac enormissima læsione, adeò hoc pa-
ctum perpetuatur quod triginta annorum spa-
tio non præscribitur, sed quandocumque nulla
data temporis præscriptione agi potest, hanc
nostram sententiam defendit *Cagnol. in l. 2. nu.*
65. de pact. inter emptor. & vendit. dum dicit ibi
25 quod opinio Iacobini eiusdem sententiæ pro-
cedit, quādo contractus illicitus, & feneratitius
censetur, & ibi excessus in prætio esset valdè
immoderatus vltra dimidiam, secus quando es-
set sola modicitas cum pacto de retrouenden-
do, quod refert idem *Anna in dicto cons. 38. num.*
3. & 4. vbi ita etiam declarat opinionem Iose-
phi, Lun. Et nimirum nam cum ex illis duobus
tantum contractus huiusmodi iudicetur simu-
26 latus, & feneratitius, nēpè ex nimia modicita-
te prætij, & pacto de retrouendendo, secundum
magis communem opinionem, & veriorem, sic
testatur *Marta voto 54. nu. 2.* vbi plures opini-
nis refert, & subiungit *num. 3. & 4.* pactum hoc
temporele equipollere tertio requisito, ab ali-
quibus Doctoribus, vt sit solitus fænerari, &
27 duo sufficere fatetur *Thor. in Compend. decision.*
Neapol. verbo contractus, vt dicatur pignorati-
tius tom. 1. & stante enormissima læsione duo
28 sufficere perbelle tuetur *Castil. Rerum quotidia-*
narum tom. 2. quæst. 25. num. 62. & 76. hanc esse
communem testatur *Marta cons. 166. nu. 26. Ma-*
scar. de probat. conclus. 445. num. 2. & hanc opi-
nionem secutam fuisse *Rota Roman. testatur Cas-*
sad. decis. 1. de vsuris mille alios, breuitati con-
sulens, prætereo; quos afferre possem, si igitur
contractus feneratitius, & vsurarius iudicatur
29 cessare debet in eo præscriptio, vt fatetur in
proprijs terminis *Gabr. conclus. lib. quinto titul.*
de presumption. conclus. 6. num. 12. etiam si hæ-
redes malæ fidei auctoris vellent inchoare
præscriptionem à se ipsis *Gabriel. ibi conclus. 5.*

30 *Fac-*

30 *F.ecb.contr.Iun lib 8 capit.27.Viu.in add.ad de-*
cision.430.nu.7.& seqq.Tassone de Antifato vers.
4.obseruat.5.nu.67.Capic.dec.4.nu.12.& 13.Af-
flict.decision.40.nu.5.& sequentibus, Ludouis.
decis.249.nu.6.& ibi add.Stephan. Gratian. tomo
3.discepta.forens.capit.403.num 15.& 16. Nec
negari potest quin primus emptor non fuerit
in mala fide emens contra legem, ineundo
contractum illicitum, vsurarium, & simulatum
ab omni iure reprobatum, *Pereica decision.47.*
31 *nu.1.* Vnde stante mala fide nullo pacto præ-
scriptio potest induci, neque per statutum,
Pompon.de Leonard.in eius cons.inter Add. decis.
Viu.nu.19.fol.102.Afflict.decis.14.num.6.Ste-
phan.Gratian.tom.1.discept.forens.cap.52.num.1.
tomo 3.cap.403.num.14.Cardinal.Caualer. decis.
91.nu.10.Ioan.de Amicis cons.61.num.14. Nec
mala fides purgatur cursu temporis, *Pheb.decis*
32 *82.num.23.& sequentib.* vbi maximè de Iure
Canonico, *Dominus Nouarius in dicta Rubrica*
de retrouendendo, cui standum est in hac mate-
33 ria, *Pheb.ibi nu.26.Pereir. decis. 36.Tass. de an-*
tifat.vers.4.obseruat.5.nu.68.& sequentib.& sub
n.90. vbi ait quod huiusmodi dici possunt vsur-
34 patores, qui nullo tempore præscribant, &
quod huiusmodi contractus vsurarij, & fene-
ratitijs non præscribantur testatur, *Alex.cons.*
35 *46.volum.3.* nec ex illis transfertur possessio,
nec dominium, *l.emptor, ff. de aqua pluu.arcen.*
l.emptione C.plus valere quod agitur, &c.

Tanto magis supra relata procedunt, quia
fuit probatum, quod tam venditores, quam il-
lorum successores ex varijs impedimentis ac-
36 cidentibus, non potuerunt agere, & nõ valenti
agere non currit præscriptio, *Pereir. decis. 52.*
num.4.Oter in Miscellan.disput.28.num.7.in fine,
Ascia determ.19.num.22. Marta consil. 191.nu-
mer.30.

Nec etiam negari potest quin Saltem ex ca-
pite ignorantiæ dictis hæredibus, & successo-
37 ribus detur restitutio in integrum ad agendũ
non obstante lapsu temporis *Rota decis.42 par.*
3.in nouissim.Capic. decis.4.sub num.24.Afflict.
decis.37.Thesaur.decis.132.& 133.Rota Lucens.
diuers.decis.33.& 81 Ascia determin. 131.num.
23.Alexand.Trent.var.resolut.lib.2.tit. de restit.
in integrum resolut.2.nu.2.Stephan.Gratian.tom.
3.disceptat.forens.cap.403.num. 25.& sequentib.
38 *Regen.Rouit.consil.14.nu.5.& sequentib. tomo 2.*
quæ restitutio datur infrà quatriennium à die
scientiæ, *Capic.dicta decis.4.num.25.* Et in hæ-
39 redibus præsumitur ignorantia, *l.qui in alterius*
ff.de regul.Iur.

Et ex his concludo, malam fouore causam
hæredes emptoris, & optimum ius fouere
meos clientes hæredes venditoris. Et stante
enormissima læsione adhereò opinioni illo-
rum, qui dixerunt, verbum (perpetuo) exclu-
dere præscriptionem *Gaill.obseruat.18.lib.2.*
Laur.in decis.Auenion.129.Magon.decis.Florent.
105.Misorg.obser.16.cent.1. vltra alios à nobis
supra relatos.

Circa quartum, quanta debeat esse læsio, in
hoc Doctores valde torquentur; Alij enim
dixerunt requiri simpliciter pretij modicita-
tem, alij enormissimam læsionem, & sic varij
varia dixerunt, vt per Doctores a nobis aliàs
allegatos in allegata allegatione, post *Colle-*
ctan.Episcopi Riccij 3073.par.7. Tamen com-
munis opinio est, vt requiratur læsio saltem
vltra dimidiam, vt per Doctores à nobis alle-
gatos in dicta nostra allegatione, & Episco-
pus Riccius in *Collect.3073.* quibus addo *Valasc.*
in consul. 70.& Mich. Ferr. in 3.part. obseruat.
capitul.439. Et ideo beneficium *l.2.C de rescin-*
dend.vendition. cessare in venditione facta cum
42 hoc pacto fatentur Doctores à nobis allegati
in dicta nostra allegatione, ratione, vt ibi. Si
quis de his affluenter videre cupit, adeat di-
ctam nostram allegatam allegationem in loco
supra relato.

Circa quintum, & vltimum, quomodo testes
deponentes de læsione debeant concludere
43 dico, quòd debent percutere tempus celebrati
contractus. *Stephan.Gratian.tom.3.discept.Fo-*
rens.cap.600.nu.6.Ludouis.in decis.76.num.6.&
decis.406.nu.15.& decis.552. vbi optimè *Card.*
Seraphin.decis.665.nu.5.& decis.1377.Card.Tu-
sc.practic.conclus. tomo 5.litt. L.conclus.295.&
tomo 6.conclus.29.nu.13. Hinc testes deponen-
tes de pretio, & læsione per dictionem (in cir-
44 ca, plus & minus) vel iudicio suo, non proba-
rent læsionem *Ludouis.dec.290.Rota 1534.sect.*
4.post.3.in nouissimis. Et debet læsio probari à
45 prætendente illa, idem *Cardin.Ludouis.in alle-*
gat.decis.406.num.13. quia in dubio res præsu-
46 mitur iusto pretio vendita, *Card.Ludouis.in al-*
legat.553.nu.decis.1.& 2.

Miror, quòd Doctor Martellinus audeat as-
serere, quod in processu sit probata læsio, nam
nullibi de læsione ibi legitur, quæ negatiua per
lecturam depositionum testium probatur, vt
videre est *Card.Caualer.in decis.110.nu.4.& in*
decis.535.nu.5.Rota in decis. 64.nu.2.part.1.in
nouissimis, & in recollect.à Farinac.decis.451.nu.
1.tomo 1.Card.Seraphin.decis.1307.nu.3.

Nec refert quod aliqui testes partis aduersæ
deponunt de læsione, habito respectu ad tem-
pus præsens; quia vt diximus; testes debent
percutere tempus celebrati contractus, quia
valor modernus non probat volorem anti-
48 quum, *Card. Caualer. decis.160.num.2.* nec re-
fragatur exhibitio fidel publici instrumenti, in
qua asseritur tũc temporis in eodem loco fuis-
se, venditur vnum iuger territorij ducatis tri-
ginta, quia valor rei, non probatur quod res
fuerit tanti vendita, quia potuit valere pluris,
49 vel minoris, & emptor potuit decipi, *Bart.in l.*
cũ emptor in fin.ff.de damno infecto, Bal.in l.2.col.
2.C.de rescind.vend.14. Et valor non probatur
ex valore alterius rei eiusdem qualitatis; tanti
enim fuit illa res vendita, ergo & hæc, quæ est
eiusdem qualitatis, tanti valet, nulla est proba-
tio

50 tio, *Laderch. conf. 129. num. 1.* Vnde cum hæc probatio sit per possibile, & non per necesse nullius est momenti, *l. non hoc C. vnde cognati, l. neque natales C. de probat. Rota decis. 506. num. 1. part. 1. in nouiss.* Et vti equiuoca non probat,
51 *Rota in recollect. à Farinac. decis. 176. nu. 8. tom. 1. part. 1.* Potest enim illud pretium esse singulare, & affectionis, ideo non attendendum, *l. pretia rerum ff. ad l. Falcid.* & illud iuger erat
52 contiguum alijs bonis emptoris, ideo illud fortè fuit emptum cariori pretio, *l. si eni fundus*
53 *ff. de leg. 2. ibi sape enim confines fundos etiam supra iustam æstimationem interest nostri acquirere*; verius ita valor est quantum communiter
54 res vendi potest, vt in allegata *l. pretium rerum, Card. Seraphin. in decis. 665. num. 1.* & debet
55 probari deductis oneribus, *Card. Caualer. decis. 462. nu. 1. & decis. 383. nu. 2. Idem Cardinal. Sera-*
56 *phin. decis. 1317. nu. 1. & decis. 1030. nu. 1.* & testes debent deponere de communi valore, & non de proprio iudicio, *Cardin. Seraphin. decis. 386. nu. 1* Et debent esse informati, & practici
57 de qualitatibus rei, *Cardinal. Caualer. decis. 383. nu. 3.*

Non omitto, quod frustra hic per Doctorem Martellinum in controuersiam ducitur, si læsio debeat esse vltra, vel in frà dimidiam, si in *3. vel 4. part.* vel arbitraria, cum testes de læsione verbum, nullum, nec in vno obulo, quæ est potissima pars effectus, si contractus debeat & possit dici simulatus, & fæneratitius, ad hoc enim, vt habeat locum, dispositum debet veri-
58 ficari præsuppositum, iuxta *glos. singul. in l. mancipia, verbo aduocandum C. de seruis fugit.* Et vbi non est suppositum, non operatur disposi-
59 tum, *arg. notatorum in l. & quia ff. de Iur. omn. Indic. R. Valenz. cons. 18. num. 126. & seq.* Vnde cessante causa, idest læsione, quæ operatur
60 perpetuitatem huiusmodi pactum, cessat effectus, idest, ipsa perpetuitas, simulatio, *l. adigere §. quamuis ff. de iurepatronat.*

Circa illud, quod dictus aduocatus partis aduersæ afferit, quod non debet haberi ratio de
61 valorem aucto ab diligentiam emptoris, fallitur, nam sicuti diligenti cultura pretia prædiorum augetur, ita si negligentius habita ea minui necesse est, ita dicit *tex. in l. non intelligitur §. si quis palam in fine ff. de Iure fisci.*

Allegat etiam Martellinus duas regulas,
62 prima quod clausula generalis non refertur ad specificata *l. doli clausula ff. de verb. oblig.* quasi velit dicere, quod illæ clausulę generales, semper, In perpetuum. & Quandocumque, non re-
63 feruntur ad illam conuentionem triennalem. Secunda, quod generi per speciem non derogatur, *Barbos. de princ. & locis com. lit. G. num. 9.* quasi velit dicere, per conuentionem specialem triennalẽ non derogatur generi; idest, illis clausulis generalibus, semper, Perpetuò, & Quandocumque, quæ theses per quantum non conueniant. nec adaptari possint nostræ quæstioni, vnusquisque minimus Iuris peritus arbi-
64 trari poterit, quod cum pateat ad sensum non eget probatione, *l. scire oportet §. sufficit ff. de admiustr. tut.*

Circa vltimum assumptum Martellini, quod potius credatur duobus testibus affirmantibus
65 Lęsionem, quàm mille negantibus illam adesse quantum decipiatur, nemo est, qui id nesciat, nam aut vult tueri, quòd potius credendum sit
66 duobus testibus affirmantibus lęsionem, quam mille illam negãtibus, & deponẽtibus rem fuisse iusto pretio venditam; & hoc est absurdum & contra omnem iuris dispositionem, quòd magis credatur numero paucioribus, quam pluribus, *contra text. in cap. licet causam, versic. ex præmissis, de probat. glos. in cap. si testes in glo. magna 4. quæst. 3. latè Gabr. de testib. conclus. 4. nu. 50. Eminentiss. Card. Ludouis. decis. 100. num. 3.* Aut vult vti illa maxima, quod potius credatur duobus affirmantibus, quàm mille negantibus, de qua per *glos. in l. diem proferre, §. si plures, ff. de recept. arbitr.* Et similiter errat, nam hæc maxima nullo pacto adaptari potest casui nostro, siquidem illa procedit, quando negatiua non cadit in sensum corporeum, & non ita se offert sensui, sicut affirmatiua. Testes enim de hac negatiua deponentes nil probant quia nil deponunt, veluti si mille testes dice-
67 rent, nescire, non vidisse, non intellexisse, quia remonent sensum ab actu, idest, visu, auditu à rebus, de quibus interrogantur, non probant, secus si testes negantes deponerent de tali negatiua, quæ caderet in sensum corporeum, veluti, si est finita, & coarctata loco, & tempore rebus & personis, nam tunc probarent, veluti si testes dicerent, non uidisse aliquem tali die, & hora in tali loco, & tempore, & alimenta non fuisse alicui præstata, quia fuerunt præsentes, & non poterat ille ibi tunc adesse, nec alimenta præstare, quin ipsi vidissent; & de cęteris huiusmodi negatiuè deponerent, benè probarent, ita hanc maximam declarat *Perez de Lara de anniuers. & Cappellan. lib. 2. cap. 4. nu. 79. & seqq. Vin. decis. 166.* vbi *num. 6.* ait, & facit ad casum nostrum quòd si duo testes affirmarent rem valere decem, & tres negarent, sta-
68 retur maiori numero, & sic tribus negantibus Ecce casum nostrum ad viuum; declarant, & alijs modis hanc maximam *Vin. in d. decis. 166. & in dec. 366. Gutt. allegat. 6.* vbi ait, quod quãdo negatiua est coarctata, & restricta loco, & tempore, & alijs causis, & rationibus, maior
69 numerus præferretur; idem procedere affirmat. si testes simul deponerent de negatiua, & affirmatiua, veluti si dicant oues non esse viuas, quia viderunt illas mortuas, & mori. Hanc etiam regulam declarat *Farinac.* multis modis, *de testibus quæst. 65. num. 200. & seqq.* Imo dico, quòd si testes dicant rem valore centum, & alij quinquaginta, omnes deponunt super affirmatiua, quod patet ad sensum, ideò statur dicto

I maio-

maiori numero, vt per *Viu.in alleg.deciſ.* 166. *n.*
71 6. Et affirmatiua, & negatiua non differunt,
72 quando per eadem media probantur, *Boer. deciſ.*23.*nu* 94 Et teſtes deponentes ſuper nega-
73 tiua probant, quando reddunt cauſam ſui dicti, quia tunc priuatio, & negatio cadit ſub ſenſu *Farinac.deciſ.*85.*ſub num.*10.*par.*2.*tom.*1.*&*
*deciſ.*536.*nu.*2.*part.*2,*tomo* 2.*& deciſ.*748.*nu* 1.
d.par 2.*tom.*2.*Aymon.conſil.*2.*nu.*3. *verſ. quiui-*
74 *mo etiam ſi ciuiliter, &c.* Et ex his infertur ad caſum noſtrum, quod cum teſtes, qui deponunt de læſione, & illi qui negant illam deponent per eadem media, omnes ſui dicti cauſam, & rationem reddentes, æquè probant, & debet ſtari numero maiori, & veriſimilia deponentibus.

Præterea teſtes Cæſaris de Pinto actoris deponentes de læſione, non deponunt de oneribus rei, nec de illius qualitatibus, ideo non probant læſionem, *Marta conſ.* 166. *nu.* 2. *&* 3. de-
75 bent enim teſtes habere certam ſcientiam de ſtatu, & qualitatibus rei, vt de illius valore deponere poſſint, *Thomat. in deciſ. Rota Macerat.* 50. *nu.*82. vbi *n.*86. ſubnectit iuris præſumptio-
76 ne rem in dubio iudicari venditam iuſto pretio, & *nu.*483. *&* 506. ait teſtes deponentes de
77 valore, teneri reddere rationem per ſtatum, qualitates, & onera rei, etiam non interrogati de quibus debent eſſe bene informati *nu.* 485.
78 & in dubio præſumitur iuſtum, & non læſio, *idem ibidem nu.*490.*& ſeq.* & nimirum, ex qua-
79 litatibus rei, & redditu, fit æſtimatio, *idem Thomat.ibidem nu.*494. Cum onera debeant de-
80 duci, vt ibi, & ideo debent habere notas rei
82 qualitates, *idem ibi nu.*503.*& ſeq.* Et ſi celeriter & ex abrupto deponerent de valore rei, ſine
82 conſideratione, & diſcuſſione, & inconſideratè non probarent, *Thomat.in d. deciſ.* 50. *nu.* 507. *&* 509. Et non ſolum teſtes debent animaduer-
83 tere ad onera rei, ſed etiam ad malos vicinos, qui diminuunt pretium, *Iallong. in racemat. in* 2.*&* 48.*n.*44. & nimirum, quia uenditor tenetur declarare, & notos facare vicinos emptori rei uenditæ, & illos non celare, alias eſſet obliga-
84 tus ad intereſſe ſi malos uicinos cælaſſet *l. quod ſæpe* §.*fin. ff. de contrahen. empt.* Et res tantum valet, quantum bonus uir diligenſque pater familias eſſet daturus, & non iuxta illius uel al-
85 terius affectionem, *Cutell. in deciſion.* 1. *num.* 55.

Et quòd teſtes debeant deponere de oneri-
86 bus, ſequitur *Farinacc.deciſ.*196.*nu.*5.*par.* 2. *to.* 1. *& deciſ.*444.*nu.*4.*&* 5.*d.part.*2.*tom.* 1. *& dec.* 457. *num.* 4. Et deponentes de læſione debent
87 percutere tempus contractus, & deponere de
88 comeſtinatione, & ualore, *Rota deciſ.* 311. *nu.* 5.*par.*2.*in Nouiſſ.* Et debent reddere rationem
89 ſui dicti, quæ ſufficit ſi dicant quia uicini, & practici, *Rota ibid.num.* 8. Et debent deducere
90 onera. *Rota in practicabilibus poſt par.*2.*nu.*129. *in nouiſſimis.* Et debent eſſe informati de quali-
91 tate rei, *Rota deciſ.*553.*nu.*2.*par.* 4. *In nouiſſ.* Et
92 debent ſcire confines rei alias de illius ualore non poſſunt deponere *Rota in allegata deciſion.* 553. Et res tanti ualere poteſt, quantum ex il-
93 la per ſpatium uiginti annorum percipi poteſt *Rota deciſione* 871.*nu.*1.*par.* 4. *in nouiſſ.* quod ſequitur Perilluſtris Dominus meus D. Ioann. Antonius Nouarius meritiſſimus Canonicus, & unus, & Auditoribus Archiepiſcopatus Neapolitani, *in ſcholijs ad ll. C. in l.inſtar. num.* 2. *de Iure fiſci.lib.*10. Debent teſtes deponere de qualitatibus. Quæ poſſint diminuere, & au-
94 gere pretium, *Farinac.in deciſ.*20.*nu.* 1. *part.* 2. *tom.*1. ubi *num.*2. ſubnectit, quod ualor non probatur per teſtes, qui neſciant onera, & rei
95 qualitates, quibus res eſt obnoxia, ideo de his
96 non informati, non probant, ut ibi *nu.* 3. & 4. Nec debent deponere de iudicio, uel per uer-
97 ba poterat ualere, uel tanti, ipſi emiſſent, & debent percutere tempus celebrati contractus
99 nec per dictionem (Circa) *Mar. Ant. var.reſol. lib.*2.*reſolut.* 34. *nu.*6. *& ſeqq.* ubi *num.* 12. fortius ſubiungit, quod ſi teſtes deponerent de ua-
100 lore rei ſimpliciter, ſi non facerent mentionem de pacto de retrouendendo, non probarent, quia illud eſt pars pretij *l. fundi partem ff. de contrab. empt.* Et nos copioſe diximus in
101 allegata noſtra allegatione poſt *Collect. Epiſcopi Ricc.*3073.*par.*7.
102 Et pretia rerum non debent conſtitui ex particulari affectione, ſed communi æſtima-
103 tione, *Marta conſil.* 80.*n.* 2. Cum onerum deductione, *Marta conſil.* 39.*num.* 29. Quia ab onera, quibus res, & bona ſunt affecta, æſtimā-
104 tur dimidia minus, uel pro tertia parte mi-
105 nus, *idem Marta conſ.* 158.*n.*1.*& ſeqq.* Et ideò pretium ſolutum tempore contractus præſumitur iuſtum, quia tunc æſtimatio præſumitur facta, habita notitia qualitatum rei, *Marta ibi nu.*45. Et tandem eſt animaduertendum, quòd hoc petium territorij fuit bis uenditum, & ſemper eodem pretio, quæ geminatio, & uen-
106 ditionis reiteratio eodem pretio facta fecit ceſſare læſionis præſumptionem, *Thor. in voto* 89.*nu.*76. ubi *nu.*78. id maximè data longi temporis intercapedine.

His omnibus attenctis Cæſar de cuncto, cuius partes ipſe defendo, ſententiam in eius fauorem reportauit in prima inſtantia, pro, vt etiam ſperatur in ſecunda inſtantia in qua per appellationem adhuc lis pendet indeciſa, niſi Doctor Martellinus partis aduerſæ tutor, aliqua noua produxerit, ſemper enim veluti alter Saturnius, de quo *Vlpian. in l.*1 *.ff. de ſenator.* Nec vſquam relata, nec vnquam recepta, imò nec à ſæculo audita in campum afferre ſolet.

Franciſcus Seuerinus.

S V M-

SVMMARIVM.

Dum Laurentius de Magistris V. I. D. de Somnino Capitaneatus officium exerceret in hac Patria mea Roccæ Monfinæ, semel mecum cum confabularetur, me interrogauit, si Vicarius Apostolicus poterat substituere, postquā quidam eius patruus fuit per sanctam Sedem Apostolicam, suspenso quodam Episcopo, destinatus Vicarius Apostolicus in illius Diœcesi, & ob impedimentum infirmitatis substituit dictus Vicarius eius nepotem Religiosum, circa quod de pluribus fuit dubitatum, orto Capitulari tumultu.

Primò, An dictus Vicarius Apostolicus potuerat substituere.

Secundò, An præfatus substitutus sit capax dictæ substitutionis tanquam Religiosus.

Tertiò, An substitutio expirauerit morte substituentis.

Quartò, An Capitulum potuerit Vicarium Capitularem eligere in morte Vicarij Apostolici.

Quintò, An dictus substitutus potuerit litteras dimissoriales concedere ad Ordines suscipiendos.

Sextò, & demùm; An gesta per ipsum substitutum sint manutenenda.

Circa primum dico, quod tum de iure tùm de facto ex Breui, vt mihi fuit relatum, poterat dictus Vicarius in casu necessitatis substi-
1 tuere; de iure quidem, *l. 2. vbi glos. in verbo, eos, & in verbo Rectorem C. de offic. eius qui vio. alienat. Iud. obt. Alex. in l. 1. num. 55. & seq. ff. de offic. eius, & vbi Dec. num. 70.* Et de tali infirmitate, & impedimento statur assertioni Iudicis substituentis *Alex. in alleg. num.* vbi addictio in verbo, tenementi; & in verbo, subrogatis; hoc etiam habet ex potestate, *Barb. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 54. nu. 99.*

De facto non est dubitandum, ex allegato Breui Santissimi, vbi vt fertur, legantur verba expressa huiusmodi facultatis substituendi. De potestate Papæ concedentis non est dubitandum, *cap. licet de preb. in 6. Clem. 1. in fine, vt lite pendente. Paris. cons. 82. num. 22. lib. 4. Rota in decis. 778. num. 1. par. 1. in recentioribus.* Est verū quod remota causa infirmitatis, vel aliquo impedimento non existente, & remota facultate substituendi, Vicarius Papę aliū Vicariū loco sui deputare non potest, *Card. in Clem. si principalis, num 4. de rescript. Mar. de ord. Iudic. part. 4. distinct. 5. pri. num. 22. Narb. de appellat. Vicarij ad Episcopum part. 1. num. 219. in fin.* Sicuti nec
2 Vicarius Episcopi, *Paris. de resignat. benefic. lib. 7. cap. 24. num. 70. & seq. Guid. bon. aduor. 32. nu. 31. & seqq. Episcop. Ricc. variar. resol. part. 2. re-*
3 *solut. 113. Mart. cons. 92. num. 8. & seqq.* Sicuti etiam Vicarius Capitularis, remota facultate Capituli, *Mastrill. decis. 236. num. 5. & seqq. Episcop. Ricc. decis. 169. par. 2.*

Sed an iste Vicarius potuerit substituere
4 eius nepotem? videbatur asserendum quod nō,
sicuti Episcopus non potest Vicarium Gene-
ralem eius consaguineum, vt docet Com-
munis præceptor *D. Io. Maria Nouarius in suo*
doctissimus tractatu do Grauaminibus Vassallo-
rum tom. 1. grauam. 198.

Sed contrarium in Vicario substituente as-
5 serendum est, in quo non militat ratio, quæ
in Episcopo militat; nam ideo Episcopus non
potest creare eius consanguineum Vicarium
Generalem, quia subditi, licet indebitè à Vica-
rio Episcopo coniuncto vexarentur, tamen
ne ipsi Episcopo displicerent, de facili omnia
grauamina tolerarent, quod non militat in
Vicario substituente, in quo cessat timor di-
splicentia, & tolerantia prædicta, ideo debet
cessare in eo, quod in Episcopo reperitur san-
citum, *arg. l. adiicere, §. quamuis, ff. de iure patro-*
nat. & cap. cum cessante, de appellat.

Circa secundum concludendum est substitu-
6 tum esse capacem dictæ substitutionis de licen-
tia sui superioris, quæ supponitur cum Reli-
giosi possint Vicarij munus exercere cum li-
centia eorum Superiorum, *glos. in cap. de præ-*
sentium 12. quæst. 1. & in cap. Monachi in verb.
Abb. ead. quæst. glos. in cap. si quis, & ibi DD. in
verbo maiorem distinct. 58. Mil. rep. verb. Vicarius
Episcopi Abb. in capit. causa de elect. & in capit.
final. num. 4. de cleric. egrot. Ioann. Andr. in Cle-
ment. si principalis, & ibi Card. num. 17. Imol. nu.
16. de rescript. Rebuff. in prax. tit. de offic. Vicarij
num. 3. Corrade de templo omn. Iudic. lib. 2. cap.
6. num. 5. Vic. Episcop. Franc. Mar. in decis. 1286.
in princip. part. 1. Vant. de nullit. ex defectu Iuris
delegati num. 82. Fusc. de visit. cap. 15. num. 100.
lib. 2. Guid. Pap. in decis. 663. in princip. Rota decis.
3. de offic. Vic. in antiq. in cap. cum causa num. 8. de
elect. Sbroz. de offic. Vic. quæst. 38. & 39. del. Zecc.
de Reip. Eccles. sub tit. de Vic. Episc. cap. 39. nu. 2.
Paris. de resignat. C. Benefic. lib. 9. quæst. 4. num. 5.
Episcop. Ricc. variar. resol. libr. 2. resol. 531. Epi-
scop. Camp. in diuers. Iur. Canon. Rubr. 11. cap. 13.
num. 118. quidquid dicat *Borrell. consil. 25. n. 14.*
qui debet intelligi remota licentia Superioris.

Nec obstat quod, prædicti DD. loquantur
de Religiosis monachis, quia stante Constitu-
tione Vrbani ...... *tit. 17. de claus. cit. cust.*
7 cuius vigore fratres de licentia Superioris
possunt exercere officia Ecclesiastica, etiam
extra claustra, etiam ijs applicatur, quia ideo
hoc munus Monachis conceditur, quia non
habentur funditus pro mortuis sed multa of-
ficia exercere non prohibetur *Dec. cons. 199.*
in princ. Abb. & Felyn. in cap. P. & A. de re iudi-
cata Gid. Papa decis. 563. num. 2. Vant. de nullitat.
ex defectu Iurisdict. deleg. num. 82. Card. in Clem.
1. §. ad prioratum, num. 6. de regular. Rot. in dic.
decis. 3. de offic. Vic. in antiq. Sbroz. de offic. Vicar.
8 *lib. 1. quæst. 89. num. 6. & seq. & num. 13.* Tunc
quia fratres Mendicantes communicant in
priuilegijs Monachorum, & non Mendican-
tium, iuxta Bullam Clement. VII. quam refert
Hieron. à Sorb. in compen. priuileg. vers. commu-
nicant. num. 19. & habetur ex motu proprio
Alex. VI. pro *August.* quem refert dictus a *Sorb*
ibidem, num. 21. Nauarr. de regular. cons. 74. num.
3. tom. 1. & expressius *Sanchez in oper. moral. c.*
13. num. 88. Quod extendit ad officium coadu-
ctoriæ Episcopi *lib. 6. cap. 29. num. 84.* Nec *ob-*
stat Clementin. 1. de regular. §. ad priorat. quia
iuxta tradita per Sanchez *in loc. relat. intellig.*
de Mendicantibus, qui ad non mendicantes
transierunt, vt habetur expressè ibi in *glos.* vel
9 intelligitur de Mendicantibus strictioris ob-
seruantiæ, qui nec in communi, nec in particu-
lari proprium habere possunt, cum verba in
iure debeant intelligi in proprio, & potentio-
ri significatu, *l. 4. §. hæc verba ff. de negot. gest.*
10 *& in cap. in nostro de iniurijs* nimirum *si glos. in*
dic. loco Augustinianos inter non Mendicantes
numerauerit, cum tamen hi mendicantes com-
muniter appellentur, nam aliter de conuen-
tualibus etiam verificaretur *extrauag. qui cun-*
ctos de offic. Cust. cum dicit Fratres Mendican-
tes sine speciali licentia Sedis Apostolicæ non
posse plures Campanas habere, non obstante
quod Conuentuales, vt dicit *Nauar. de Regular.*
consil. 63. sint largiores cæteris omnibus Men-
dicantibus, & de hoc non est dubitandam, cum
idem munus multi Conuentuales diuersis in
Diœcesibus diuerso tempore exercuerint, vt
in vna *Anconitana de Fratribus de Monte Car-*
melo, & in vna Spoletana ex Fratribus Sancti
Francisci.

Circa tertium dico, quod substitutio non
11 expirat morte substituentis, & officium conti-
nuari potest vsque ad nouam creationem, &
aduentum Successoris *cap. si delegat. lo 7. de of-*
fic. & potest Iudicis delegati in 6. & cap. licet lo
3. vbi glos. in verbo vtinam extra de offic. & po-
test Iudic. delegat. l. curatorem ff. de tutor, & cu-
rator. datis ab his Boer. decis. 144. num. 14. & 15.
ne Ciuitas Rectore careat, *l. meminisse ff. de of-*
fic. procurat. Cæsar Marant. in Prax. dist. 5. prin-
cip. nu. 18. & 20. quod procedit vsque per nouũ
officialem præsententur litteræ commissio-
nales noui regiminis, *Paris. de Put. de sindicat.*
verb. sequitur modo, *Bertaz consil. criminal. 71.*
num. 58. vol. 1. quod maximè procedit in casu
nostro, in quo facultas substituendi fuit data à
Summo Pontifice, & sic non dicitur substitu-
tus a Vicario Apostolico sed a Papa, cuius au-
thoritate substitutus fuit, *cap. non indiscrete §.*
licet vbi glos. verb. substituendi de procurator. in
6. Sbraz. de Offic. Vicar. lib. 2. quæst. 99. num. 3. &
in allegat. cap. si delegat. de offic. & potest Iudicis
delegati, & ita decisum fuisse in *Sac. Cons. testa-*
tur. Præs. de Franch. in dec. 255. Auend. de exeq.
mand. Reg. part. 1. cap. 3. num. 36. Molin. de primo-
genit. Hispan. lib. 1. cap. 25. Giurba decis. 9. facit
test. in l. quæsitum, ff. de tutelis, vbi tutor datus
in

in locum abeentis, illo mortuo, adhuc durat, &
Officialis tutori æquiparatur, *l. præfectus ff. de*
rit. nupt. & nouissimè *Reg. Const. in tit. de Decurio-*
nibus n. 52. Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. n.
169. volum. 2. Reg. Apont. consil. 54. num. 45. vo-
lum. 1. Regen Tap. de Iur. Regn. lib. 2. tit. de offic.
Const. num. 12. & 13. satis abundè *Episcop. Ricc.*
collect. 1599. Pheb. decis. 80. n. 20. & seqq. par. 1.

Circa quartum, supposita validitate substi-
12 tutionis certum est Capitulum non posse eli-
gere Vicarium, cum illum eligere possit, Sede
vacante, & nullo in iurisdictione existente,
cap. 1. vt Sede vacante, & declaratio validita-
tis, vel inualiditatis substitutionis non spectat
ad Capitulum, sed ad Summum Pontificem;
Imo dato, & non concesso, quòd substitutio
nulla esset, adhuc nec Capitulum Vicarium
13 eligere posset, nam cũ succedat in iurisdictio-
ne Episcopi iam suspensi, in casu nostro, & il-
lius iurisdictio sit deuoluta ad *Sacr. Congr. Card.*
& ad Summum Pontificem nullo modo potest
Capitulum Vicarium eligere, nec ad talem ef-
fectum se congregare, *Add. ad Summ. Bullar.*
Stephan. Quarant. sub tit. de Capit. Sed. Vacant.
Addo quod Capitulum non potest Vicarium
13 eligere, nisi per Episcopi mortem naturalem
vel ciuilem, quę eundem in proposito sortitur,
effectum, *cap. si Episcop. lo 3. de supplenda neglig.*
Prælat. Sayr. de censur. lib. 1 cap. 3. num 39. Vn-
de per ingressum Religionis, renunciationem,
depositionem, cessionem, translationem, rele-
gationem, permutationem, vel per aliam simi-
lem Episcopi abdicationem Vicarij iurisdi-
ctionem extingui ex pluribus refert *Sbraz. de*
offic. Vicar. lib. 3. quæst. 42. & proinde deposito
Episcopo ad Capitulum pertinebat Vicarium
eligere, sed quia Papa sibi reseruauit facta de-
positione, Vicarij electionem, & per manus
appositionem Sedis Apostolicè affecta est, nec
potest exinde Capitulum de hac re amplius se
intromittere.

Circa quintum, an dictus substitutus potuis-
15 set litteras dimissorias ad Ordines suscipien-
dos concedere est animaduertendum, quod in
decreto suspensiobis Episcopi lato per Emi-
nentissimos Dominos Cardinales Iudices di-
ctæ suspensionis, fuit dicto Vicario Apostoli-
co concessa facultas priuatiuè quoad Episco-
pum concedendi litteras dimissorias ad quo-
scumque ordines suscipiendos, sed per Breui
Sanctiss. Creationis dicti Vicarij fuit huiusmo-
di facultas illi restituita circa ordines minores
tantum, cum ad Ordines Sacros suscipiendos
dimissoria fuerint reseruatæ Episcopo, vt in
allegato Breui contineri mihi relatum fuit,
qui Episcopus post nonnullos dies antè substi-
tutionem factam per dictum Vicarium in per-
sonam dicti sui nepotis per familiares litteras
concessit dicto Vicario Apostolico facultatem
prædictam sibi reseruatam concedendi dictas
litteras dimissorias ad quoscumque ordines su-
scipiendos. Verùm

Verùm dubitatur, quid de iure dicendum
sit.

Dico, quod potuit dictus substitutus litteras
dimissorias ad quoscumque Ordines concede-
16 re, nam Vicarius Generalis Episcopo in re-
motis agente potest litteras dimissorias con-
cedere, *cap. cum nullus de temporib. ordinat. &*
in §. Episcopo, vbi gl. in verbo remotis, Ant. Cucc.
lib. 2. instit. moral. tit. 8. num. 10. Mandos. ad reg.
Cancell. reg. 24. quæst. 6. num. 9. & 10. Rebuff. in
prax. de form. Vicar. num. 47. Sbroz. de offic. Vic.
lib. 2. quæst. 45. Episcous Ricc. var. resol. lib. 3.
resol. 232. & ex sententia multorum aliorum
quos longa serie commemorat *Barbos. de po-*
testate Episcopi part. 2. alleg. 8. n. 9. & in casu no-
stro non solum Episcopus erat in remotis, sed
etiam à iurisdictione suspensus.

Quod, & si *Henriquez in summa lib.* 10. *cap.*
22. §. 3. affirmet quaslibet personas extra Præ-
sulem habentes iurisdictionem quasi Episco-
17 palem contentiosam, vel voluntariam nequi-
rem dictam licentiam elargiri, tamen *Stephan.*
Gratian. tom. 1. disceptat. forens. cap. 12. defendit
Ordinarium priuatiuè quoad Episcopum
iusque habentem visitandi, Synodum facien-
di posse tales litteras dimissorias concedere,
nec contra ipsum facere *Concil. Trident. sess. 25.*
cap. 10. Barbos. de potest. Episcop. par. 2. alegat. 7.
num. 9. Possunt etiam dictas litteras concede-
re inferiores Prælati, si ijs à Sede Apostolica
sit concessum ex *dicto cap. cum nullus §. inferio-*
res.

Concludo igitur substitutum potuisse litte-
ras dimissorias ad Sacros Ordines concedere
quia presupponitur, substituentem eam facul-
tatem ab Episcopo habuisse per litteras fami-
liares, vt diximus; & licet eam delegare non
potuisset, quia ad hoc necessaria erat expressa
delegandi facultas ex deductis per *Barbos. in*
loc. sup. relat. & in allegat. 54. nu. 97. tamen ex iu-
ris permissione tacitè censetur data facultas
Episcopo in remotis agente, prout erat iste
de quo agitur, per ea, quæ habentur in *allegat.*
cap. cùm nullus de tempor. ordinat. in 6. cuius ar-
gumẽto ita per belle resoluit Episcopus Ricc.
in eius prax aurea Episcopali *resol. 18. part. 2.*
nihil enim refert quod facultas huiusmodi ex-
presse data sit concedendi dimissorias ad ordi-
nes sacros, vel tacitè iure concedatur in casu
necessitatis, nempè Episcopo in remotis agen-
18 te, cùm taciti, & expresse eadem sit virtus *l.*
cum quid si certum petatur.
19 Quibus autem indulgeatur huiusmodi fa-
cultas concedendi literas dimissoriales, per-
bellè *Episcop. Ricc. in dic. Prax. aur. part. 3. resol.*
235. & an expirent morte concedentis, *Nouar.*
20 satis optimè *lib. 1. 99. for. quæst. 121. Gutt. lib. 2.*
21 *Can. 99. cap. 17. Gonz. de mens. & alter. glos. 12,*
num. 36. & 37. An Episcopus possit illas con-
cedere extra Diœcesim, *Ricc. in d. prax. part. 3.*
22 *resol. 233.* & de pæna infligenda promotis ab
alie-

alieno Episcopo sine his literis *idem Ricc. ibid.*
res.236. & qua pæna afficiantur Episcopi, *idē*
23 *ibid. resol. 234. & 237.* & qua pæna afficiantur
promoti falsis dimissorijs, *idem decis. 9. part. 1.*
24 *& decis. 89. part. 1. & decis. 187. part. 3. & D.*
Nouar. super pragm. collect. 189. num. 12. An
25 Clerici alienigenæ sint recipiendi in aliena
Diæcesi sine dimissorijs, *Gen. in Prax. Episcop.*
26 *cap. 40. num. 1. & seqq.* An pro dimissorijs li-
ceat aliquid accipere citra vitium simoniæ,
27 *Ricc. par. 3. prax. Eccles. resol. 418.* de istis dimis-
sorijs diffusè *Barbos. in alleg. 7. per totum, Paul.*
Piasec. in prax. Episcop. de conferēt. Ord. cap. 2.
Grat. discept. forens. cap. 430. tom. 3. vbi testatur
28 posse Episcopum exteris sibi notis, qui in eius
Diæcesi morantur, ordines conferre sine
29 istis dimissorijs. An Episcopus possit denega-
re has litteras dimissoriales Presbyteri simpli-
cibus, volentibus proficisci, negat *D. Nouarr.*
in tract. de grauam. Vassall. tom. 1. grauam. . . .
Et qua pæna puniatur celebrans in aliena
Diæcesi sine litteris comendatitijs proprij
30 Episcopi, *Ricc. decis. 150. part. 1. Barb. de potest.*
Episcop. part. 1. alleg. 21. hactenus de dimisso-
rijs, &c.

Circa 6. dico quod aut supponimus substi-
tutionem fuisse validam, & dubium esset extra
omnem difficultatem, aut supponimus in ha-
31 bilitatem, & incapacitatem substituti, & dico
omnia gesta per ipsum vigore sui tituli puta-
tiui substitutionis validæ cum communi, vali-
32 da esse *arg. notat. l. barbarius ff de offic. pretor.*
Guid. Pap. decis. 563. num. 2. & eleganter *San-*
chez de matrim. lib. 3. disp. 22. Rot. Rom. in decis.
608. num. 12. & 13. part. 2. in recent. vbi præ-
ter communem errorem fuerunt declaratæ
validæ collationes factæ ab Ordinario in mē-
sibus Papæ, non obstante *reg. 8. Cancell. de re-*
seru. 8. mens. Paris. de resign. benef. l. 7. q. 27. num.
45. & 46. vbi ait quod sufficit quem reputari ha-
bilem communi hominum reputatione, licèt
sit inhabilis, & propterea, concludit valere
instrumentum per Notarium inhabilem, si cō-
muniter habilis reputabatur; *idem auctor. in*
eod. tract. de resign. benef. lib. 4. q. 2. num. 21. &
seq. difusè *Gab. comun. concl. lit. de probat. concl.*
8. Guid. bon. Aduoc. 10. num. 1. & seqq. Asc. de-
derm. 176. Pras. de Franc. decis. 444. & ibi Barb.
de potest. Episcop. lib. 2. alleg. 25. num. 43. & 44.
Garc. de benef. part. 5. §. 3. num. 267. Ceual. pract.
99. q. 386. Rot. Auen. de Laurent. decis. 139. Ti-
raquell. de leg. Connub. l. 16. gl. 8. nu. 14. & seqq.
Ripoll. variar. resol. cap. 1. num. 420. Calà de mod.
art. gl. mag. nu. 1440. Oter. lib. 2. diuer. quæst. Iur.
q. 3. num. 3. & 18. Rot. in recoll. à Farinac. decis.
71. tit. 1. part. 1. & nouissimè *Thor. in vot. 78. n.*
19. & seq. De his hactenus.

Franciscus Seuerinus.

S V M M A R I V M.

In contractu vsurario, & simulato, & pignoratitio non cadit præscriptio, num. 1.

Ex enormissima læsione oritur dolus, num. 2.

Dolus annullat contractum, num. 3.

Læsio arguit dolum, num. 4.

Stante dolo emptoris, cessat præscriptio, num. 5.

Dolus vti venenum inficit, & corrumpit, num. 6.

Dolus est deterior multiplici culpa, num. 7.

Quæ sint comites, & affines doli, num. 8.

Præscriptio, vbi adest dolus, & mala fides, cessat, num. 9.

Existente contractu simulato, & pignoratitio, fructus percepti restitui debent, num. 10. 18.

Quando contractus est fictus, & fictum pactum de retrouendendo, censetur pignoratitius, & non venditionis, num. 11.

Ex contractu simulato, & pignoratitio, non transfertur dominium, nec possessio, nec vsucapiendi conditio, num. 12.

Vt contractus dicatur vsurarius, & pignoratitius, quot requirantur, num. 13. & seqq.

Quando venditur res cum pacto de retrouendendo, cum maxima læsione, videtur potius data in pignus, cum pacto lucrandi fructus, quam vendita, num. 14.

Fructus pignoris percipi non possunt, illos non computando in sortem, num. 15. 17. & 20.

Fructus percepti, existente contractu nullo, restituuntur, restituto pretio, & compensato interesse illius, num. 21.

Quando contractus dicatur simulatus, & pignoratitius, & quot requirantur, an in eo cesset prescriptio, & fructus debeant restitui.

IN alijs nostris allegationibus conclusimus
N. de Sciarriello Sancti Iuliani Casalis
Ciuitatis Theani hæredem quondam N. de
Sciarriello, qui vendiderat quodam petium
territerij quondam N. de Masellis Ciuitatis
Suessæ cùm pacto de retrouendendo infrà
quatriēnium, potuisse agere aduersus heredes
dicti quondam N. de Masellis emptoris non
obstante lapsu temporis quinquaginta octo
annorum, ex rationibus, de quibus in dictis al-
legationibus, quibus addo, dicto hæredi ven-
ditoris non obstare præscriptionem, non solū
ratione, quia contractus censetur simulatus,
pignoratitius, & vsurarius, in quo, vt in dictis
1 allegationibus affluenter diximus non cadit
prescriptio, sed etiam, quia stante enormissima
2 læsione satis vltra dimidiam, præsumitur dolus
Gall. cons. 112. num. 20. Reg. Tapia decis. 23. num.
114. sup. 5. Canaler. decis. 2. de omissis nu. 5. Thor.
nouissimè in alleg. post vota num. 44. & in fine
3 *dictæ alleg.* qui dolus reddit contractum nullū
Mar. Antonio var. resolut. lib. 2. resol. 17. num. 6.
& 7. læsio arguit dolum *Gram. decis. 76. nu. 12.*
Mar. Anton. variar. resol. lib. 2. resol. 15. num. 24.
vers.

vers.insuper,&c.Rota decis.102.nu.2.& 3.part.
2.in nouissimis Io.& Amici cons.33.num.28.
Camill. de Medicis cons.25. num. 4. & 18.Gall.
consil.39.num.20.& seqq.& cons.68.num.24.
Mar.Anton.Vrar.resol.lib.2.resol.69.casu 24.
vers.insuper,&c.& resol.60.nu.20.vers.3.&c.
vbi præsumitur, dolus, & contractus est nul-
5 lus *Cald de modo art.gl.magn.num.*1119.Igitur
stante dolo emptoris ex maxima læsione or-
to non potest esse locus præscriptioni, cum
dolus vti venenum inficiat, & corrumpat
6 *Barg.de dolo lib.4.cap.4.num.* 4. & dolus est de-
terior multiplici culpa, idem *Barg.lib. 3. cap.*
7 1 *num.*28.Et doli comites, & affines, sunt cul-
pa fraus, mendacium, perfidia, calumnia, ma-
8 la fides, simulatio, & mora idem *Author.in*
dic.tractatu de dolo lib.5.cap.1.num.1.& seqq.
9 Vnde his actentis, nescio quomodo possit sub-
sistere ex aduerso allegata præscriptio contra
tex.in cap.vigilanti,& in cap.fin.de præscript.

Sed dubitatur an hæredes emptoris, non
solum teneantur ad relaxandum petum terri-
torij, sed etiam ad fructus perceptos, & con-
clusiue procedendo, dico quod stante enor-
missima læsione non solum contractus, dicitur
simulatus, & fæneratitius, & non patitur præ-
10 scriptionem, sed etiam fructus percepti, in sor-
tem imputantur, & sic pretium ipsum exte-
nuant ita per belle, in proprijs terminis *Rota*
Luc. diuers. decis. 60. vers. Namque, &c. & nos
aftatim diximus in allegat: post *Collect. Episc.*
Ricc. mei domini obseruandissimi, 3073. part. 7.
Ex eo, quod vim contractus sit fictus, fictum-
que sit pactum de retrouendendo, præsumitur
11 pignoratitius, & non venditionis, & ob id
nullum in emptorem fuit translatum domi-
nium; nullaque possessio, nec vsucapiendi con-
12 ditio, *Ripa in l.nemo potest num.67.ff.de legat.1.*
Afflict.decis.40.num.17. quos citat Rot.Luc.in
*dic.dec.60.*cum multorum testimonio, asseren-
tium in hoc casu nullam dari præscriptionem.

Et quod contractus dicatur pignoratitius,
& vsurarius, & quod duo tantum sufficiant,
13 habemus *tex. ad litteram in cap. ad nostram de*
empt. & vendit. Verbi l'e Laderch. cons.132. &
stante enormissima læsione duo sufficere, nē-
pè pactum, de retrouendendo, & modicitas
pretij, vt contractus dicatur feneratitius, &
pignoratitius, ac fictitius *Monach. decis.Bon.1.*
num.9.& 10. & videtur magis res in pignus
14 data, cum pacto lucrandi fructus, quam ven-
dita, & pignoris fructus percipi non possunt,
nō cōputando in sortem *l. 1.& 2.C.de pign.act.*
in proprijs terminis *Valas. cons.41.* & quod duo
sufficiant *Minad.cons.28.num.14.& 15.* & hanc
esse communem testatur *Grammat. decis. 76.*
Menoch.de præsumpt.lib.3.præsumpt. 122. num.
31. Borrell.cons.35.n.27.& 28.& cons.63.nu.9.
Et licet hæc questio sit valde controuersa, si
duo, vel tria requirantur, vt contractus censea-
tur vsurarius, & pignoratitius ex relatis per
Martam in cons.80.nu.22. ceterosque dd. à nobis
allegatos, conueniunt tamen omnes, quod
quando modicitas pretij concurrit cum pacto
16 de retrouendendo temporali, duo sufficiant
Marta ibidem nu.23. Vnde non mirum, si fru-
ctus percepti computentur in sortem secun-
dum tradita in *cap. illo vos. de pignor.* Et duo
17 sufficere, & fructus perceptos in sortem com-
18 putari, fatetur *Ripoll.var.resol.cap.11.nu.220.*
& seqq. & ita passim in Regno seruari, quod
duo sufficiant, refert, *R.Rouitus In prag. 1. num.*
50.de fide memor.Petra ad Gram. in dicta decis.
19 *76.nn. 15. & 16.* Vnde si contractus iudicatur
simulatus, & pignoratitius, merito fructus de-
bent in sortem imputari, & si vltra sortem
percepti restituendi secundum tradita *in l.1. &*
2.C.de pignor.act.Alex.Trent. var.resolut. lib.3.
tit.de pignor.resol.2.Mart.cons.17.nn. 3. Farinac.
decis.672.n.4.par.2.tom.2.Mozz.de contract. tit.
de pignor.& hypoth.de natur. nn. 1. & seqq. Ca-
poblan.in prag.1.num.273.& seq.de offic. & Au-
th.Bar.Criuell.dec.83.Steph. Grat. tomo 4.d.disc.
for.cap.706.nn.15.& seqq: Arnald.Ferr. ad Con-
suet.Burdig.tit.de retract. & 21. Gait. de Credito
cap.2.cap.7.nu.2242. & seqq. & cap. 4. quæst.8.
nn.980.& seqq.& nn.991.& seqq:& nn.1006.&
seqq.Rendell.de Forest. & pasc.fol. 329. & de Vi-
nca par.2.cap.1.fol.8.Vin.decis.373. Thess. decis.
78.Et ita iuris esse consulo, quod non tantum
hæredes de Masellis teneantur ad relaxatio-
nem territorij, sed etiam id fructus perceptos
compensato interesse pretij soluti, iunta tradi-
ta per *Thor.in allegat.* post vota propè finem,
& per *Donat.Ant.de Marinis, quotid.resolut.cap.*
153.& Capob.in all.prag.1.nn.274. & Thess. in
*alleg.decis.78.*Et ita post hæc scripta fuit deci-
sum per Curiam suessanam ad fauorem mei
crientulij.

Franciscus Seuerinus.

ELENCHVS
CAPITVM PRIVILEGIORVM
Quæ in hoc Opuſculo collecta fuerunt.

Pri-

Priuilegium 25.

Fructus rei legatæ pro incertis , & malè ablatis debentur a die mortis testatoris, pag. 31.

Priuilegium 26.

Donatio facta alicui Hospitali pro incertis , & male ablatis reuocari nequit sub prætextu , quod in gratitudinem receperit ab Administratoribus, vel Oechenomis, pag. 33.

Priuilegium 27.

Confessio facta in testamento in fauorem piæ causæ pro incertis & male ablatis , dicitur potius ex causa necessaria , quam voluntaria , pag. 34.

Priuilegium 28.

Legatum pro Incertis, & malè ablatis confessati debiti vim habet, & ideo est irreuocabile p. 34.

Priuilegium 29.

Modus Appositus in donatione facta pro incertis , & malè ablatis non censetur causa finalis donationis factę pag. 35.

Priuilegium 30.

Dispositio facta pro incertis, & male ablatis dicitur potius facta ex causa necessaria , quam voluntaria pag. 36.

Priuilegium 31.

Damnati ad mortem naturalem possunt testari pro restitutione incertorum , & malè ablatorum ad exonerationem eorum conscientiarum pag. 36.

Priuilegium 32.

Damnati ad mortem ciuilem possunt testari pro incertis, & malè ablatis; pag. 37.

Priuilegium 33.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis in genere, non expresso legatario , vel loco , cui legauit, est validum , & debetur Ecclesiæ matrici illius loci inquo residet testator, pag. 38.

Priuilegium 34.

Tacita pupillaris substitutio contenta in vulgari expressa , quando est substituta pia causa pro incertis , & malè ablatis excludit matrem , pag. 38.

Priuilegium 35.

Legum factum pro restitutione malè ablatorum, non diminuitur , licet legata trascendant vires hæreditatis, pag. 39.

Priuilegium 36.

Loca pia, vel pauperes, quibus malè ablata restituenda sunt aduersus exequutorem possunt agere, pag. 40.

Priuilegium 37.

Confessio absque causa pro malè ablatis ad exonerationem conscientiæ valet, pag. 40.

Priuilegium 38.

Exceptio non numeratæ, pecuniæ , non admictitur aduersus confessionem facta pro incertis , & malè ablatis in articulo mortis, pag. 42.

Priuilegium 39.

Confessio vxoris pro exoneratione conscientiæ viri circa aliquid malè ablatum nocet pupillos & reuelat creditorem, pag. 43.

Priuilegium 40.

Legatum factum pro incertis, & malè ablatis debetur ab hærede non obstante, quod sit intra tempus conficiendi inuentarium, pag. 43.

Priuilegium 41.

Mulier , quæ intercessit pro exoneratione conscientiæ viri mortui , non iuuatur Velleiano , pag. 44.

Priuilegium 42.

Reuelatio facta a filio contra patrem vigore litterarum monitorialium excommunicationis valet , vbi tendit ad exonerationem conscientiæ quia agitur de malè ablatis factis a patre pag. 45.

Priuilegium 43.

Actio oritur ex pollicitatione facta pro incertis & malè ablatis pag. 46.

Priuilegium 44.

Legata relicta pro malè ablatis testamento nullo ob prętentionem filij, quem testator ignorabat se habere debentur, pag. 46.

Priuilegium 45.

De legatis factis pro incertis, & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ , non detrahitur quarta ab Episcopo pag. 47.

Priuilegium 46.

Confessio facta pro malè ablatis etiam parte absēte habet vim debiti confessati, ita quod prodest absenti, & probat debitum, pag. 48.

Priuilegium 47.

Extensio de casu ad casum , & de persona ad personam fauore legatorum pro incertis, & malè ablatis, commode fit, pag. 49.

Priuilegium 48.

Pro restitutione rerum malè ablatorum, hypoteca tacita inducitur super bonis illius ; qui res illas abstulit , quæ hypoteca præfertur omnibus alijs priuilegiatis creditoribus, pag. 50.

Priuilegium 49.

Rescensui subiecta legata pro incertis , & malè ablatis eorum fauore absque onere relicta censetur, pag. 50.

Priuilegium 50.

Confessio dubia in fauorem incertorum , & malè ablatorum interpretari, debet, pag. 52.

Priuilegium 51.

Legatum factum pro salute animæ , censetur factum pro malè ablatis, & restitutione facienda, pag. 52.

Priuilegium 52.

Testatore mandante restitui debitum ex incertis & malè ablatis pro exoneratione conscientiæ, si fuerit præscriptum, non potest hæres opponere præscriptionem, pag. 53.

Priuilegium 53.

Falcidia non detrahitur de legatis factis pro incertis, & malè ablatis ad conscientiæ exonerationem, pag. 53.

Priuilegium 54.

Statutum , quod mater non testetur de bonis stabilibus, non vrget, quotiescunque testaretur

K pro

Finis Priuilegiorum.

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
RERVM OMNIVM

In hoc Opuſculo comprehenſarum.

Alphabetica ſerie recollectus.

PER ADMODVM ILLVSTREM

OCTAVIVM RICCIVM V. I. P.

EQVITEM NEAPOLITANVM.

A

B

C

D

E

F

in

M

sed

N

O

P

Q

R

S

T

Testes

In honorem B. Mariæ Virginis, & Diui Thomæ de Aquino.